Philosophorum hac nostra tempestate Mo-narche Augustini Niphi Suessani In duodecimum Metaphysices Aristotelis ⁊ Auerrois volu-men ad etatis nostre decus Antonium Justinianum patritium Venetum: Cõmentarij in lucem casti-gatissimi nuperrime prodeuntes.

HIERONYMI PATERNI SALODIENSIS IN
laudem Cõmentarij supra xij° metaphysices Aristo-
telis ⁊ Auerrois a philosophorum principi
Augustino Nipho Suessano
editi: Carmen.

Solus Aristotelis nodosa volumina nouit
Corduba: ⁊ obscuris exprimit illa nodis.
Gloria parthenopes Niphus: bene nouit vtrũq;:
Et nitidum media plus facit esse die.
Niphi causa igitur: tantum prestabit vterq;:
Obscuris quantum lucidiora solent.

Eutychi Augustini Niphi Philothei Suessani in Commentariolum Duodecimi Libri Aristotelis Metaphysices: ⁊ Auerrois Ad Antonium Iustinianum domini Pauli filium patritium Venetum ętatis nostrę decus.

PROHOEMIVM.

Vm Hieronymus Bernardus domini Petri filius vna nobiscũ Antoni Iustiniane ętatis nostrę splendor viuebat: semper vt aliqua scriberem eiusmodi in .xii.° libro sollicitauit: assignans ⁊ tibi: ⁊ mihi bonam rationem: ꝙ cęteri libri etsi vtiles sunt: hic tamen totius metaphysices fructus est: ꝓpter qđ Alexander hunc Carpon vocat: nullam ob aliã causã: nisi ꝙ totius scientię diuinę fructus est. Tu vero addere soles: ꝙ etiam physicarum ⁊ mathematicarum fructus est. Nam (vt Alexander ait in prohęmio physici auditus) disciplinę physicę eo sunt vt intellectus materialis perficiatur: qui intellectus speculatiui adeptione: quo perfecto: eoue acquisito mox intellectus agẽs videlicet Deus (cuius est liber iste) copulatur illi: ⁊ nobis illo mediante vt forma: qua mox ipsi beamur. Disciplinę vero quę mathematicę dicuntur: eo sunt: vt materialis intellectus corpori vnitus circa abstractorum cognitionem se pręexerceat: vt videlicet facile sit sibi simpliciter abstracta intelligere: vnde ⁊ scientię exercitiũ dicebãtur: propter quod apud antiquos eas ante cęteras discipuli addiscebant: hinc librum hunc omnium scientiarum finem dicebas. his rationibus: ⁊ aliis plurimis frequenter ad rem hanc excitastis. Hieronymus noster deorum consilio (vt cęteri mortales) obiit: nec cõmentariolum nostrum videre potuit: quanquam qđ nostrum Cõmentariolum explicat ⁊ vespertine: ipse luce matutina contueatur. Tu vero qui post ipsum alius noster ⁊ communis Męcenas factus es: Commentariolum accipe. ipsum quom postulabas: intelligere rem quęrebas: nunc quum ipsum habes: quęro abs te ipsum corrigi. Nam (vt tibi Romę nuper dixi) euanuit paupercula Philosophia: ⁊ omnis fere bonitas. Illa paucula in te relicta est. Est tamen tanta: quanta pro disciplinarum reuocatione sufficit. In ista enim disciplinarum omnium iactura nisi semina sue incohatiua superessent: perditum irent omnes scientię: semen qđ disciplinarum seruas: tantũ ⁊ tale existit: quod sufficiet: ⁊ inchoare: ⁊ perficere illas. Cõmentariolum itaque hoc accipe: ⁊ rogo perlegas: ⁊ (si placet) ęde. Inuenies primo verba textus Aristotelis per gręcos codices per me passim castigata: nec volui ob elegantiam linguę quędam omittere: quędam addere: quędã mutare: nam Aristotelis verba: ⁊ ordine: ⁊ efficacia vocũ magnũ habent momentũ: Malo namque a Grammaticulis incusari: quam a Philosophis qui rerũ peritiã habent. Eadẽ quoque singulis locis: vt clariora essent exposui: non contentus translatione sola. vsus sum quoque antiqua consuetudine: quam Auerroes circa textus obseruabat: nam is ipse barbarus Aristotelis sensus passim (vt puto) nõ accęperit: multa Alexandri Themistii: ⁊ cęterorum gręcorum fragmenta colligens quędam (⁊ si nõ ad verba) satis ad aures Aristotelis adiicit. Sua itaque cõmenta (vbi mihi visum est) declaraui quędam inutilia omittens: quędam mutans non verba exponens: sed sensus exhauriens. Quom enim ipsum propria in lingua non legerim: verba non seruaui. Insuperque in vtriusque expositione dubitationes quasdam subieci: vt amborum sententię clariores essent. Summam tamen seruaui breuitatem laudem a peritioribus cupiens quam a pueris. Secutus vero sum Alexandri Aphrodisii expositionem (vt plurimum.) ⁊ fragmenta quędam cęterorum gręcorum. Accipe itaque mi Antoni: ⁊ (vt corrigas) quęso. Vale. Et me (vt soles) Ama.

De substantia quidem theoria est. nã substantiarum principia τ cause que runtur.

In isto Libro seruabim⁹ morē nr̄m. Nã p̄mo v̄ba Aristotelis quē admodū in greco iacēt: declarabunt: τ errata latinoꝝ (siqua erūt) reyciem⁹. Secūdo cōmēta Auerrois τ maxime ea que necīa τ vtilia sunt exponem⁹: lȝ videatur sup̄fluū. Nã cū barbarus sit: grecoꝝ mentē ad plenū itelligere nō potuit. veꝝ qa multa bona fragmēta ex veterib⁹ collegit: τ maxie hic: τ ēt qa nostro tēpore famosus est: ita vt nullus videat̄ peripatheticus: nisi Auerroicus: cogor ip̄ȝ exponē. Adest p̄terea rogat⁹ nr̄orū scholariū: cui nō parere: difficile videbit̄. excusatū tñ me volo: q: cū ip̄ȝ in p̄prio idiomate nō iegerim: nec ei⁹ s̄nias ex p̄prio fonte potauerim: satis erit si ei⁹ s̄nias coiligere duxi. Excuso ḡ me tertio in fine cōmēti siqua vera dixerit: an vera sint: disputabim⁹. Nec expectes a me diuisiones τ subdiuisiones: hoc enī euenit ex debilitate discretiue. vt dicit Auer. Ad nostrū ergo redeo. ¶ Aristoteles rōcinat̄ intētionē libri sic. Cuiuscūqȝ p̄n⁹ τ cāe querunt̄: theoria est subē p̄n⁹ τ cāe querunt̄: ḡ ex obliq̄s premissis: subē theoria est. apponit p̄ ɔ̄nē: τ inq̄t de suba q̄dē theoria hoc est speculatio: τ itētio est. apponit minorē τ inq̄t. nā subaꝝ p̄ncipia τ cause querunt̄. Qūo differāt cā τ p̄ncipiū: satis in 5° dixit Ar. variauit aūt numeꝝ casus Arꝫ. nā p̄ de suba in singulari p̄ponit. 2° in p̄batione substantiarū p̄ncipia ⁊c̄. dicit esse querenda in plurali: qđ iō facit: vt notaret ꝙ intētio est de substātijs pluribus vnitate tamen analogie: vt dicemus in cōmento.

Com^m. primū. ¶ Dixit Alexander.] Primo p̄ponit Auerroes syllm̄ Alexandri qūo circa lr̄am formauit ip̄m. 2° p̄seq̄tur expositiones τ reliq̄ necīa. Syll's Alexan. est de ente τ p̄ncipijs τ causis entis est theoria p̄sens: suba est ens p̄ncipalr̄ τ cā entis: ḡ subē est theoria. ¶ Debes scire ꝙ p̄ma ph̄ia hoc est metaphysica ɔsiderat duo: ens inq̄tum ens: τ p̄ncipia entis in eo ꝙ ens. Ens q̄dē enim inq̄tū ens: ɔsiderat p̄ncipalr̄: τ tanq̄ subm̄ p̄ᵐ. p̄ncipia v̄o ei⁹ ɔsiderat per attributionem τ scd̄ario. [Et dixit.] Circa illa v̄ba in barbara translatione [cōsideratio q̄dē ⁊c̄.] Auerrois exponit dupl̄r. Uno mō limitando itētionē ad p̄sentē 12ᵐ. ita ꝙ sit intentio nō toti⁹ metaphysice: sȝ p̄sentis duodecimi. Alio mō limitādo itētionē ad totā metaphysicā: ita vt sit itētio totius p̄me ph̄ie: τ hoc veꝝ est qa tota metaphysica est de suba saltē p̄ncipalr̄: hͦ est tanq̄ p̄tis p̄ncipalis τ prime sp̄ei entis. p̄mo p̄cedit p̄ma expō. 2° mō procedit 2ᵃ expō. [Sed meli⁹ est.] Cōparat has expōnes τ vult p̄mā eē meliorē. Et p̄pterea dicit melius esse incipe cū intentione ei⁹. s. subē q̄ȝ cū intētione entis cui⁹ cām subiecit: q̄si ḡ dicat ꝙ meli⁹ est limitare ɔsideratione τ intentionē in ɔsiderādo de suba ad tractatū istū: q̄ȝ limitare intētionē ei⁹. s. subē ad totā metaphysicā. [Et s̄m hoc.] Dubitabis tu si intētio est de suba in hͦ libro τ suba dr̄ de generabili τ eterna. de qua nā suba est p̄sens itētio: Rn̄det ꝙ intentio est de vtraqȝ hͦ est de quodā cōi analogo subē eterne τ gn̄abili. dico de q̄dā analogo: q: p̄ncipalr̄ loquit̄ de suba eterna τ de p̄ncipijs ei⁹ scd̄ario τ p̄ attributionē de suba sensibili gn̄abili. nā de suba gn̄abili dixit in 2° τ 3° tractatu hͦ est 7° τ 8° libris. [Et ēt.] 2° ambiges: de his dixit in nālibus vt physicis: ḡ sup̄fluit dicere hic. Rn̄det vt dixit 7° hui⁹ cōmētis 5° τ 9° ꝙ vtraqȝ scia. s. metaphysica τ nālis ɔsiderāt de suba: aliter tñ τ aliter. nā nālis cōsiderat de suba τ p̄ⁿcipijs subē in eo ꝙ mobilis τ trāsmutabilis. metaphysica de suba τ p̄ncipijs subē in eo ꝙ substātia cōis mobili τ imobili. lȝ ḡ ɔueniant in rōne māli nō tñ i rōne formali penes quā scant̄ artes τ scie. de his latius dicem⁹ cōmētis 5° τ 8° huius. [Et ideo icepit.] Apponit correlariū: qđ sic dirige: cū vtraqȝ suba hic p̄tractatur: τ sensibilis est notior τ p⁹ quo ad nos: iō de ea p̄mo τ scd̄o de reliq̄: τ p̄pterea facit mētionē de oib⁹ declaratis de ipsa alibi. [Et ideo.] Cōcludit diuisionē huius libri in duas p̄tes. nā in p̄ma de gn̄āli. In scd̄a v̄o de eterna loquitur. ¶ Sȝ circa hec ambiges p̄ in q̄ differt suba inquantū suba τ suba iquātū trāsmutabilis. ¶ Scd̄o ambiges: nā Auerrois vr̄ velle ens inquātū ens eē hic subm̄. qđ ēt 4° hui⁹ cōmēto p̄ τ cōmēto 5° annotauit: alibi v̄o vt in p̄ physicoꝝ cōmēto vltimo. Et alibi gen⁹ subaꝝ abstractaꝝ duplex eē subm̄ ḡ vr̄ ɔ̄dictio. ¶ Tertio ambiges vtruȝ ens finitū sit subȝ i metaphysica quēadmodū oēs dicūt de mēte Auerrois. ¶ Ad p̄ᵐ debes scire ꝙ suba inquātū suba τ suba inquātū est trāsmutabilis differūt dupl̄r: penes subiecta τ penes obiecta. penes subiecta q̄dē: q̄m substātia inquātū suba accipit̄ inquantū q̄dā cōe subē abstracte intrāsmutabili τ subē māli trāsmutabili. Metaphysicus enī cōsiderat sua cōsiderata p̄ut ɔueniant abstractis τ mālib⁹: τ p̄pterea dicit Ar. in huius libri 6°. Si q̄dē ergo nō est aliq̄ altera suba p̄ter nā ɔsistētes: physica vtiqȝ erit p̄ma scia. qđ pro tāto dicit q: ɔsiderata physica sunt cōmunia solis mālib⁹. Cōsiderata v̄o metaphysica sunt cōia mālibus τ imālibus. τ p̄pterea si nō essent suba imāles (vt dixerūt herculei) p̄dicata physica eēnt p̄ma: τ p̄ ɔn̄s physica esset p̄ma. ¶ Scd̄o differūt penes obiectū seu rōnē obiectiuā: nā qūo dico in eo ꝙ suba intelligo inquātū nec includit nec excludit p̄ncipia motus τ trāsmutationis. τ p̄ ɔn̄s inquantū est q̄dā abstractuȝ per nō inclusionē a mā. Sed cū dico inquantū transmutabilis intelligo inquātū includit p̄ncipia trāsmutatiōis τ motus in se vel in suis īferiorib⁹. Ex his sequit̄ ꝙ duo sunt cōsiderata a metaphysico: quedā per exclusionem a mā vt motores orbiū: que essentialiter excludunt mām. quedā per nō inclusionē mãe vt sunt p̄dicata cōmunia mālib⁹ τ abstractis. Cōsiderata v̄o physica sunt vno mō tm̄: nā lȝ abstrahant a cōditionibus mãe: q: sunt vniuersalia: nō tamen abstrahūt a materia: q: nec a natura que dr̄ de mā τ forma. Et p̄ hec satisfit ad 2ᵐ. naȝ apud Auerroem subm̄ capit̄ q̄nqȝ pro genere cōi ad o⁹ cōsiderata: quandoqȝ pro p̄ncipalissima specie generis. Capiendo ḡ subm̄ pro genere: ens in eo ꝙ ens est subiectū. Capiendo pro principalissima specie: genus substātiaꝝ ⁊c̄. est subm̄. ¶ Ad 3ᵐ dixi ego q̄nqȝ ꝙ de mente Auerrois ens infinitū nō datur: nec in q̄litate nec in quātitate: nec simul: nec aliter. Et p̄pea nō differt ens realiter: vel ens nāe: τ ens. quare si ens est subm̄ τ ens finitū est subm̄. sunt enī nomina multiuoca idem significantia. quēadmodum cultellus τ gladius. Amplius nō cōius est obiectū metaphysice q̄ȝ obiectum intellectus. modo obiectum intellectus ɔiuncti memorijs sensibus τ experientijs est ens finitū: quare τ subiectum metaphysice est ens finitum. Sed de hoc disputare tempus sit in rursum.

Paris dubitans. Secundo

De suba metaphysice dubitatio.

Ens nāe. Ens finitum idem.

Et enim vt totuȝ quoddā sit oē: suba est prima pars. τ si eo qđ est cōsequēter: adhuc sit primū substantia. deinde quale aut quantum.

¶ Scd̄o rōcinat̄ eandē ɔ̄nē sic. de p̄ma p̄te entis est p̄ma τ p̄ncipalis intētio vel hui⁹ vel totius metaphysice: suba est p̄ma p̄s. ergo de suba est p̄ncipalis intentio vel totius

metaphysice vel huius partis. Huius sylli ponit tñ pba
Oplo antiquoꝝ. tionē minoris p testimoniū antiquoꝝ. Ubi debes scire
ꝙ antiq posuerūt vniuersū ens dupl'r: vel vt totū inte
grale sicut est nauis vel aial: vel vt totū ordine ꝛ attribu
tione ad vnū vt exercit⁹: q vn⁹ est ordie ad vnū pncipē.
Parme. Meliss⁹ Democrit⁹ Parmenides qdē ꝛ Melissus vniuersū ens posuerūt p
mō. Democritus vo scdo mō. Ambe vo he secte ponunt
pmā oium ptiū subam. Inqt etenim si oē .i. ens sit vt qō
dā totū .s. integralitate. Substātia est p^a ps. etsi oē sit vt
totū: eo qd est ɔsiter .i. attributione ꝛ ordie vt Democriti
q dicūt: adhuc sic suba est p^m deinde q̄le aut quātū: ꝛ re
liqua pdicamēta. vocat aūt ens oē more Platonis q to
tum omne ponit deum. ꝛ deum vocat omne.
Co^m 2^m ¶ Intēdit. Pretermittit Auerroes littere ɔtinuationē:
qm p se pspicua est. Amplius pretermittit lre syllm: qm faci
le ɔstrui pōt. Sz tñ vba text⁹ conat exponē. ꝛ p pmittit
duas Alexādri expōnes. 2° refellit scdam expōnez: post
modū trāsit ad reliq̄ vt videbit. ¶ Circa pmā debes sci
Totū duplex. re ꝙ totū est duplex apud Alex^m ɔtinuū vt lignū ꝛ aial:
ꝛ totū ordie vt ciuitas vel exercit⁹. vult mō Alexander
ꝙ ens siue sit totū ɔtinuū: siue sit totū ordine suba semp
est pma pars: ꝛ sic hētur pbatio minoris. ait Auerrois ꝙ
hec est expō vera: si supple itelligit vt dicet postmoduz.
Dixit ꝛ pōt. Apponit scdam expōnē ꝛ vult ꝙ p q̄si vni
uersum Ar. itelligat gen⁹ ꝛ p h qd dicit ps pmi intelligat
spēm. q̄si ergo dicat ꝙ si ens est q̄si gen⁹: spēs p^a est suba.
ꝛ sic ɔsideratio pncipalior erit de suba. Et hec expō cadit
in p vbo tm. qr 2^m vbū vult eē itelligēdū iuxta pmā expō
Auerroes nē. Deide debilitauit. Cōtra hāc expōnē obycit Alex^r
nā vez gen⁹ nō hz spēs pores se adinuicē sz oēs sunt fm
vnū ordinē ꝛ eqles. g expō est icōgrua. Dico g. Ponit
expōne ppriā circa p^m vbū text⁹. Subticuit aūt expōnē
circa 2^m. qr postea redibit ad hec. Expō g Auerrois ē illa
quā Alexāder debilitauit. Et vult ꝙ ens duobus modis
pōt itelligi se hēe ad .x. pdicamēta vl vt gen⁹ vt heraclei
fingant. vel vt pure analogū vt pipathetici dicūt: siue g
ens sit vt genus: siue vt analogū: semp suba est p^a ps: ꝛ sic
Analogū duplex. habet minor. ¶ Debes aūt scire ꝙ duplex est analogū.
qōdā cui nulla rndet nā: ꝛ tale est equocū vt ens. qōdam
cui rndet aliq̄ nā vt gen⁹ vt 7° physice auscultationis di.
Tūc pōt exponi text⁹ q̄tū ad vtrūq3 vbū sic. etenim si oē
id est ens sit vt totū qōdā .i. vt gen⁹: suba est pma ps. ꝛ sic
eo qd est ɔsiter .i. vt pure analoguz adhuc sic suba est p^m:
deinde q̄le aut q̄tū. p^m g vbū ꝛ 2^m itelligūt de toto analo
go. sed p^m vbū vificat de toto analogo gñe. 2^m vo de toto
Solo argumenti Alexādri analogo puro. Multa enim que sūt. Nūc rndet ad ar
gumēta Alexādri ꝛ negat maiorē qr (vt dicit) multa que
sunt eiusdē gnis sunt pora adinicē vt sunt sube pores in
ter se: q̄si dicat ꝙ est ibi ordo pfectionis cū quo stat vni
tas gnis. nā prioritas inuenit in eodē genere vt ordo pfe
ctionis: ꝛ in diuersis gnis vt ordo analogie quēadmodū
ens dicit de decē pdicamentis. hec g est expō Auerrois.
Scdm hoc igit. Recolligit nunc diſiam inter Alex^m ꝛ
se ꝛ vult ꝙ Alexāder p totū intelligat totū ɔtinuū ꝛ idi
uiduū. ipse vo intelligit totū vle collectū ex spēb⁹ in qb⁹
inuenit ordo. Auerrois g exposuit p^m vbū sed dedit intel
ligere expōnē scdi vbi. sed de hac expōne latius dicemus
post. Themistius aūt. Hic narrat expōnē Themisty.
vbi debes scire ꝙ Themistius exponit solū Alexā. expō
Expō alr nē. Alex^r eniz itelligit p totū vnū ɔtinuū ꝛ p id qd est cō
sequēter itelligit hic pus illud posteri⁹. Themistius g ex
ponit vba Alexā. ꝛ vult ꝙ totū ɔtinuū est triplex: vel vni
tate: vt aial ꝛ plāta: vel cōtiguitate vt nauis ꝛ dom⁹: vel
ordie vt exercit⁹ vel ciuitas. Amplius p hoc pus ꝛ id po
steri⁹ Alex^r itelligit ordinē eēntialē q̄lis est in numeris.

Tūc collige expōnē Ar. ꝙ si ens sit vt totū h est vel vni
tate: vel ɔtiguitate: vel ordie: vel sit vt ɔsiter ens hoc est
ordinatū essentialr: suba est por vt cor aialis est pma ps
toti⁹ aialis. vel sic cā por causato. Sz ipse. Cōtra arguit Argumēt in Auer.
Auer. dupl'r. Alex^r enī dixit absolute si ens est vnū conti
nuū vel vnū ordine eēntiali. vt Themisti⁹ addit ad p^m
modū: vel vnū ɔtiguū vel vnū sepatione. mō hec addi
tio est supflua. nā nullus opinat⁹ est ꝙ multitudo entiuz
sit vnū ɔtiguitate vel sepatione: ꝛ p ɔñs hec additio est
supflua: cū ad nullā sit vtilitatē. Sed sua expō. Arguit
scdo ɔ idē. nā si Alex^r itelligit p hoc pus ꝛ idē posterius
ordinē eēntialē in numeris: cū talis ordo stet cū vnitate
gnis: tūc ens esset vnū gen⁹. Sed h videt ɔ Alex^m. vult
enim in scdo vbo p hoc prius ꝛ hoc posteri⁹ ordinē attri
butionis analogie. nā ens nō est gen⁹ ad subam ꝛ ad reli
qua .x. pdicamēta: ꝛ sic expō Themisty est supflua qr ad
dit nō necia est falsa qr iponit Alexādro falsum: ꝛ id qd
Qōnes ɔ Alexādꝫ Prīa qō ipse nō dixit. ¶ Expō igit. Mouet Auerroes hic qō
nes ɔ Alex^m q̄rū p^a est. nā Ar. declarauit in 7° ꝙ suba sit
pma ꝛ q̄uo pma: g idē replicare hic videt supfluū. Sed
tñ. Rndet ꝙ Ar. nō replicat idē ex pncipali pposito: sz
ex scdario ad denotādū ɔ aduersariū: ꝙ q̄uocūq3 ens sit
semp suba est pma ꝛ pncipalis ps entis: ꝛ p ɔñs theoria
est pncipalr de suba. ¶ Et cū differim⁹. Mouet scdaz Scda
qōnē. nā Alex^r exponit p totū: totū ɔtinuū. mō vī falsuz
nā nō vī ꝙ dispō ꝛ modus se hndi sube ad alia nouē pdi
camēta sit talis. ens eniz nō vī vnū ɔtinuū: qr ɔtinuū est
cui⁹ mot⁹ est vn⁹ nō sic .x. pdita. Nisi itelligat. Rndet
ꝙ Alex^r itelligit p vnū ɔtinuū: ɔtinuū vnitate ꝛ ɔtinui
tate nāe. Ita ꝙ itelligit ens eē vnū cōe gen⁹ ad plura spe
distincta: ɔtēta tñ in vno ɔtinuo adunato: in qb⁹ pōt esse
ordo vt pz in mēbris hois in qb⁹ est vnū cāe genus vtpo
te corpus qd ɔtinet in vno ɔtinuo vtpote aiali. Alex^r igi
tur itelligit p vnū ɔtinuū vnum ɔtinuitate nāe. Et fm
Correl^m. hoc. Ex h infert correlariū. vz ꝙ per talē expōnē sequit
ꝙ nulla dria est inter ordinē hūc nūc dictū ꝛ ordinem in
numeris ꝛ figuris: qr vterq3 stat cuz vnitate gnis: nisi in
hoc tm ꝙ ordo in illis nūc dictis est in cōtinuis: ordo vo
in hys est in discretis. Sic igit pz correlariū. Et cuz ita
sit. Nūc verificat totā expōnez ꝛ q̄si dicat ꝙ sequit ex
Verificatio expōis dictis ꝙ suba nō pōt intelligi pcedere alia nouem predi
camēta vera pcessione: nisi accidētalr vel essentialr. Ac
cidētaliter qdē q̄uo res eiusdē generis precedūt se adin
uicez prioritate pfectionis ꝛ accūtalr. Essentialr vo q̄uo
cā pcedit effectū: prioritate cāe. ꝛ hoc mō res eiusdē ana
logi precedunt se p attributionē ad vnū p^m. deinde appli
cat iniam verbis ꝛ sermo pz. ¶ Et accepit Ar. Soluit
Tertia qō tertiam qōnē in vbis. Posset enim aliqs dicere. Si per
te Ar. itelligit p vniuersuz genus: q̄re loco vniuersi non
dixit gen⁹ ꝛ erat sermo facilior ꝛ absq3 scrupulo? Rndet
ꝙ Ar. fecit hoc arte ꝛ industria ad tollēdū dubitationez
Alexā. per quā debilitauit scdam expōnē. Nā genus est
duplex: vnū ɔtinēs spēs eq̄liter ꝛ vniuoce: alterū ɔtinēs
spēs ordine quodā. vniuersuz aūt semp ɔtinet ptes ordi
ne quodā. ergo ad tollendū hāc amphibologiā: pretermi
sit genus ꝛ loco ei⁹ accepit vniuersum ꝛ sic est expositio
Error⁹ Themisti vā. Themistius vo. Redit ad Themistiū ꝛ ipsuz repre
hēdit in tribus. pmo qr ipse posuit intentionez pme ptis
textus in scda. nā itētio pme ptis est ꝙ si ens est gen⁹: sub
stātia est p^a spēs. Themistius vo exponēdo scdam partē
textus ait: ꝙ si ens eēt sicut numerus suba eēt pma spēs:
mō tñ est dicere si ens est vt gen⁹ quātū est dicere si ens
est vt numerus: qr ēt numerus est genus: ꝛ pptera bene
inquit Auerroes ꝙ Themistius transmutauit expōnes
qr posuit sensuz pme pticule in scda. 2° erat qr Themisti⁹
addit

addit ꝙ si ens eēt ꝯtinuū:vel vnū:vel ꝯtiguū:vel ordie:
Suba eēt pᵒ ps.mō suba nō hȝ talē cōparationē ad alia
pdicamēta:sicut ptes vniᵘ ꝯtigui vel vniᵘ fȝ ordinē.ꝛ ꝓ
pterea recte ingt Auerroes ꝙ Themistiᵘ exposuit pmaȝ
ptē in modū quē nō hȝ suba cū alijs accn̄tibᵘ.3ᵒ errat qꝛ
Themistius ptermisit verā cōparationē in 2ᵃ pte textus
que est cōparatio analogie.ꝛ ꝓpterea dicit recte Auerro
es ꝙ Themistiᵘ ptermisit verā cōparationē que est ana
logie:quā suba hȝ cū alijs pdicamētis.Concludit igiꝛ ꝙ
expō Alexādri est vera subaudi itelligēdo ipsaȝ mō pex
posito.ȝ incōplete ponat eā Alexāder.[Themistij aūt.]

Dubiū circa expōnes.

Ponit eīm erroꝛis Themistij ꝛ vult ꝙ cā est diminutio
que accidit in expōne Alexādri.nā Alexāder p vniuersū
itelligebat ꝯtinuū.ꝛ nō exposuit q̄le ꝯtinuū ꝛ quō.In 2ᵃ
ēt pte exposuit p aliqd ꝯseqꝛ ad aliqd hoc pᵐ ꝛ h 2ᵐ.ꝛ nō
exposuit vtrū in eodem gñe vel in diuersis gn̄ibus:ꝛ hec
erat diminutio in expōne Alexādri.Themistiᵘ aūt ex de
bilitate sui itellectᵘ nesciuit supplere v̄bis Alexādri ꝛ pro
pterea errauit.¶ Sȝ circa p̄ntes expōnes tria occurrūt.
Primū vtrū rōnes Auerrois ꝯcludūt ꝯ̄ Themistiū.2ᵐ
est vtrū sub vno gñe possit esse ordo.3ᵐ vtrū mēbra sint

Primū.

eiusdē gn̄is ꝛ diuersa spē.¶ Circa pmā difficultatē vꝫ ꝙ
rōnes Auerrois nō cōcludunt.pᵃ qdē rō.nā ꝯditionalis
pōt eē necīa ꝛ añs esse ipōle ꝛ ꝯn̄s ēt.modo ȝ nullus po
nat pdicamēta eē vnū ꝯtiguū vel ordie:tn̄ hec ꝯditiona
lis valet si oia pdicamēta eēnt vnū ꝯtinuū vel ꝯtiguum
vel ordine suba esset pᵐ ȝ añs sit ipōle.Scda ēt rō nihil
valet.nō eniȝ vult Themistiᵘ ꝙ ens sit genᵘ.Sȝ sic tāq̄
aliqd cōtinēs plura ordie quodā.v.g.vt numerus h eniȝ
accipiꝛ vt exēplū ꝛ nō vt ita sit.pōt dici ꝙ Auerroes nō
arguit ꝯ̄ Themistiū demr̄atiue.ȝ ꝓbabilr̄.nā n̄alis non
vtiꝛ ꝓpōnibᵘ logicis nisi raro sed veris.¶ Amplius qn̄
possumus eque bn̄ ꝯcludere ꝓpositū cū ꝯditionali vera
vel minus ipōli meliᵘ est q̄ ꝯcludere ꝓpositū ꝛ ꝯditiona
li facta ex ptibᵘ ipōsibus ꝛ sic expō Auerrois est melioꝛ.

Secūdū. Ordo duplex.

¶ Circa 2ᵐ vꝫ esse dōm absq3 argumētis ꝙ ordo est du
plex.accidētalis.s.ꝑfectiōis ꝛ eēntialis.s.cāe ad causatū.
Tūc dōm ꝙ ordo accn̄talis pōt stare cū vnitate generis
vt.io.huiᵘ cōmēto 7ᵒ dicit Auerroes.ait enim ꝙ in vno
quoq3 gñe est dare vnū ꝑfectū penes cuiᵘ accessuȝ ꝛ reces
suȝ mēsuranꝛ oia que sunt illius gn̄is.Si v̄o accipiaꝛ or
do 2ᵒ mō ordo nō pōt saluari sub vno genere:sed nec sub
vno vniuoco ꝛ talis est ordo subē ad cetera pdicamenta
causam huiᵘ declarauit Au.p auscultatiōis physice cōmē
to.56.Et in destructionibus ꝛ tu quere ibidē.¶ Circa 3ᵐ

Tertiū ꝯ formarū pluralitate.

vꝫ ꝙ nō.nā si differūt spē g̃ hn̄t foias specificas ꝓprias.
Ad hec videꝛ breuiter qbusdā ꝙ mēbra nō hn̄t formas
ꝓprias specificas qbᵘ differāt spē ꝛ genere cōueniāt:naȝ
nō videnꝛ dari tales forme partiales in doctrina Auerro
is vt 7ᵒ metaphysice cōmentis.35.ꝛ.39.accipiꝛ:vbi dꝛ ꝙ
digitus separatᵘ est equoce digitᵘ.qd nō esset verum:nisi
corrumpereꝛ quātū ad suā formā:ꝛ p ꝯn̄s forma eius est
forma totiᵘ.Idē vꝫ ꝓbare Joānes in qbusdaȝ suis q̄ōni
bus.Supponit eniȝ duo.pᵐ est ꝙ cor est p genitū qd po
stea gn̄āt oia alia mēbra vt in libro de morte ꝛ vita acci
piꝛ.Scdm est ꝙ ille gn̄āt ille ꝛ fit ꝯ filij vt 7ᵒ metaphysi
ce cōmētis.23.22.ꝛ.27.ꝛ infra cōmēto.18. Tūc arguitur
sic.Cor gn̄āt alia mēbra ex p ꝯcesso.ꝛ hec gn̄ātio est filis
ex filij ex 2ᵒ ꝯcesso:ergo vna spēs est vtriusq3.ꝛ p ꝯn̄s vna
forma oiuȝ mēbroꝝ.Uolūt g̃ ꝙ p eādē formā cor est cor
ꝛ caro est caro ꝛ os est os:ꝛ alia.Alij dicūt oppoᵐ per v̄ba
Auerrois hic q clare dicit ꝙ differūt spē.Cōueniūt v̄o ge
nere:ꝛ idē Auer.6.physicoꝝ cōmēto.59. Sȝ qꝛ hic locus
est incidētalis:hic ꝓpterea nō determino nunc teneatur
g̃ vtraq3 pars.¶ Ad pmā pme ptis Auerroes cōmento
39.Ibidē glosat dicēs ꝙ iō dꝛ digitus equoce qꝛ puatur
opatione digiti:ꝛ sic equocatio est penes actū 2ᵐ:ꝛ non
pᵐ.¶ Ad 2ᵐ dōm ꝙ in illo libello nō habeꝛ ꝙ cor gene
ret alia mēbra effectiue:ȝ dispositiue:h est ꝙ cū ipm sit
genitū v̄tus genitiua mediāte ipso gn̄āt alia.ꝛ hec aucto
ritas hȝ alias glosas de qbᵘ alibi.Ad aliā alterius ptis tu
vides ꝙ Auerroes loquiꝛ exēplariter.pōt ēt dici ꝙ hec
mēbra differāt accidētalr̄ spē ꝛ sic itelligiꝛ scda auctori
tas.vt ipsemet Auerroes ibidē vꝫ glosare.Sigs tn̄ lege
rit oia v̄ba Aristotelis ꝛ Auerrois pōt videre apte ꝙ ma
gis inclinanꝛ ad vnitatē forme oium mēbroꝝ sicut in li
bro p de oia cōmentis.58.89.90.91.ꝛ.92.videre potes:sed
hec speculatio longum requirit tēpus de quo alias.

Simul aūt nec entia vt est simplr̄ dice
re alia sed qualitates ꝛ motus.aut ꝛ
nō albū ꝛ nō rectū:dicimus ergo esse
ꝛ hec;puta est non album.Amplius
nihil alioꝝ separabile;testanꝛ autem ꝛ antiqui
opere:naȝ substantie querebant principia ꝛ ele
menta ꝛ causas.

¶ Erat syllus de pma ꝛ pncipali spe entis est pma ꝛ pnci
palis intentio ȝ suba est pᵒ ꝛ pncipalis ps entis:g̃ de sub
stātia pncipalis est intentio.ꝓbauit minorē duabᵘ rōni
bus.nūc ꝛ eandē 3ᵒ ꝓbat sic simplr̄ ens est pᵐ ꝛ pncipaliᵘ
ente fm qd.Sȝ suba est simplr̄ ens ꝛ accidēs est ens fm
qd.g̃ suba est pncipale ens.Huius tangit vim minoris ꝛ
ingt.Simul aūt alia.s.pdicamēta a suba nec sūt entia vt
est simplr̄ dicere:ȝ q̄litates ꝛ motus.i.sed determinatio
nes ꝛ pdicata entis.ȝ dicet qs de quo pdicaꝛ ens quocū
q3 mō est ens.ȝ de alijs pdicamētis pdicaꝛ ens aliq̄ mō:
g̃ sunt ens.quasi respondet ꝙ maioꝛ est falsa:qꝛ si sit v̄a:
tūc puationes essent ens.nā de puationibᵘ aliquo modo
pdicaꝛ ens.ingt.aut ꝛ nō albū ꝛ nō rectū.dicimus g̃ esse
ꝛ hec ꝛ oē vt puta est nō albū.ꝛ sic priuationes eēnt ens
qd est absurdū.debes p scire ꝙ modi entis sunt duobus
modis:qdā p modum permanētis vt quātitates ꝯtinue:
q̄litates de 2ᵃ pᵃ ꝛ 4ᵃ spē:ꝛ qdā p modū fieri ꝛ fluxus:ꝛ
ꝓpterea dixit q̄litates notādo stabiles:ꝛ motus notando
fluxibilia.2ᵒ debes scire ꝙ taȝ de noibᵘ q̄ de habitibus
dicit ens rōne subiecti.Sed differunt qꝛ subm̄ habitus
hȝ oē qd.Subiectū v̄o puatiōis hȝ esse deficiēs qd.Qui
dā noui ꝓbant tribᵘ rōnibᵘ ꝙ entia positiua nō sint ens
p se ꝛ formalr̄.p qꝛ causanꝛ a suba.2ᵒ qꝛ nō pñt existere
absq3 suba.3ᵒ qꝛ dicūt attributionē ad subam.Debes sci
re ꝙ p se pōt determinare totā cōpōnē vt sit sensus.hec
enim est p se q̄litas est ens.ꝛ pōt determinare pdicatum
cōpōnis vt sit sensus q̄litas non est ens qd est p se ꝛ for
male.p mō solet ꝯcedi accidētia esse ens p se.2ᵒ mō solet
negari.Ego aūt nolo disputare hec:qꝛ ad 7ᵐ huiᵘ ptinēt.
Sed argumēta huius boni hoīs nulla sunt. pmū nō:qꝛ
apud ipsos 2ᵃ itelligētia causaꝛ a pma.ꝛ tn̄ est p se ꝛ sim
plr̄ ens:ȝ nō ita pncipale sicut deᵘ vn̄ causalitas nō tol
lit eē formale ꝛ p se.Scda minime qꝛ forma nō pōt exi
stere p nāȝ absq3 mā:ꝛ tn̄ forma est pncipaliᵘ ens q̄ mā.
vt 7ᵒ huiᵘ dꝛ.nec 3ᵃ.Qꝛ oēs sube pdicamēti sube dicun
tur p attributionē.Ad pᵐ apud Auerroem ꝛ tn̄ sunt ens
p se:qꝛ sube.hec g̃ sunt puerilia. Amplius 4ᵒ ꝓbat ideȝ.
Separabile ab alijs ꝛ alia nō sepabilia ab eo est pncipa
lius suba est sepabilis ꝛ nō accn̄tia a suba.g̃ pncipalis in
quit.Ampliᵘ nihil alioꝝ.s.nouē pdicamētorum sepabile
subaudi ꝛ suba sic ꝛ hec fuit minoꝛ.Sed ambiges qd in
telligit Ar.p subam eē sepabilem ꝛ accidēs nō. Rn̄dere
videnꝛ qdā ꝙ accidēs est insepabile:qꝛ ꝓpriū est sibi in

Ens de q bus dicit. Expō recentiorū.

esse. Substātia vō absoluit ab inesse. Uolūt ģ ꝙ suba intelligit res sepabilis: qꝛ absoluit a mō accidētis. sed salua pace istud videt puerile. Qm̄ p idē accñs erit sepabile: qm̄ sepat a mō sube. ppea alij fingūt ꝙ iō suba est sepabilis: qꝛ est indepēdēs. accidētia aūt simplr dependēt. Sed nec hec placet. qm̄ forma subalis suba est: ⁊ tñ depēdet a mā ſm Auerroem in lib° de suba orbis ⁊ alibi. pōt ģ dici ꝙ aliq̄ ppō est vera p se que est falsa p accñs. vt oē aial pōt videre nō gdē de oi sed inquātū aial. Sic hec est p se suba est sepabilis ab accñte. Qm̄ inquātū suba est sepabilis qm̄ itelligo put ipsa pōt hēre eē cōpletū ⁊ per se subsistēs absq̃ depēdentia ad accñs. Accñs vō nō. ⁊ hec vā est p se. qꝛ aliq̄ suba est cui nec accidens inest nec ipsa accidēti inest ⁊ hec vī glosa Auerrois lfa vt dicem⁹ sed de h alias. [Testant aūt.] Probat idē testimonio veterū. ⁊ ingt. Testant aūt ⁊ antiq ope. i. facto. nā sube querebāt pn̄a: ⁊ elnta ⁊ cās credentes subaudi q̄rere cās: elnta: ⁊ pn̄a entis ⁊ sic vī apud eos suba esse pm̄ ⁊ pncipale ens.

Cō. 3m ¶ [Hec est alia cā.] Ostendit Auerroes hac forma minorē pdictam. Simplr ens est pncipale in intētione sed suba est simplr ens ⁊ accñs est dispō entis. ģ suba est principalis. Debes scire ꝙ triplex est absolutū. s. a termino a fundamēto: ⁊ a cā. ⁊ p oppositū triplex est relatiuū ad terminū ad fundamētū seu subiectū ⁊ ad cām. relatio est relatiua his trib⁹ modis. deus est absolutus his trib⁹ modis. Sola ģ suba est absoluta. [Et qꝛ aliqa.] Mouet ⁊ soluit qōnē in textu ⁊ sermo pspicuus qꝛ nos sequimur hāc expositionē. [Et cū dixit.] Auerroes aliter exponit textuz. ipse. n. vī velle ꝙ Ar. ibi [Amplꝰ nihil alioꝝ.] det cām rōnis posite. ſꝫ hec expō est extranea. textus eniꝫ grecus facit rōnē per se. reliquū cōmenti perspicuum. Absolutū triplex.

Ui igit quidē nunc: vniuersalia substantias magis ponūt. nā genera vniuersalia: que dicunt principia ⁊ substantias esse. magis pp logice inquirere. Qui vō antiquitus: particularia. vt ignem ⁊ terram: sed non cōmune corpus.

¶ Quia accipit testimoniū ab antiqs ꝙ suba sit pma ⁊ pncipalis ps entis: cogit ponere pōnes antiquoꝝ ⁊ dñaꝫ eorū. vult ģ ꝙ tā moderni q̄ꝫ antiq ꝯueniāt in ponēdo reꝝ causas esse subas: sed differūt duplr. p qꝛ moderni ponūt vlia magis esse subas: q̄ꝫ paticularia. Ecōuerso antiq ponūt pticularia magis eē subas vlibus. z° differūt qm̄ moderni negāt pticularia esse cās. ⁊ ponūt vlia cās esse ⁊ pncipia reꝝ. antiq vō totū oppositū. haꝝ differentiaꝝ tāgit pmā tm̄. Jnquit qui gdē igit nūc: h est platonici ponunt vlia eē magis subas subaudi q̄ꝫ particularia: cui⁹ cāꝫ subscribit ⁊ ingt: nā genera vlia subaudi sunt: que dicūt pn̄a ⁊ subas esse. quasi arguat pn̄a sunt magis talia pncipia tis vlia sunt pn̄a ģ ⁊c. hec aūt nō dicūt demratiue: ſꝫ magis pp logice ingrere h est pbabilib⁹ syllogismis. Tūc subscribit antiquoꝝ positionē. ⁊ ingt. q vō antiqtus: pticularia subaudi ponūt pn̄a ⁊ cās reꝝ. vt ignē ⁊ terrā: ſꝫ nō cōmune corpus: ⁊ vle vt ponūt pmi. Ecce ģ qūo cōueniūt quantū ad h ꝙ cause reꝝ sunt substantie: ſꝫ differant.

Cō. 4m ¶ [Cum narrauit.] Preponit ꝯtinuationē ⁊ breuiter enarrat Platonis positionē: que qꝛ exponēdo textuz pꝫ relinqmus. [Ulia enim.] Cogit Auer. declarare diām inter Platonē ⁊ Ar. ⁊ p preaccipit opinionē Ar. breuiter ⁊ inquit. vlia eniꝫ apud Ar. sunt collecta ex pticularib⁹ in intellectu qui accipit inter ea ꝯsimilitudinē ⁊ facit ea vnā intentionē. debes scire ꝙ vlr acceptū pro intentione hēt tres causas. prima est mālis seu receptiua. z° est agens. 3° est dispositiua. Cū dicit ab itellectu q accipit inter ea ꝯsimilitudinē: intelligit mām seu subm vꝫ intellectū mālē: q est mā seu subiectum intellectoꝝ: qūo dicit ex pticularibus tangit cām dispositiuā. cū dicit ⁊ facit ea vnam intentionē tangit agentē q est itellect⁹ agens: q est vnus cū possibili in re ſꝫ differant mō ⁊ rōne. [Plato vō ponebat.] Nūc narrat pōnē platonis q duo posuit. pm̄ ꝙ vlia sunt. z^m ꝙ sunt perfectiora singularibus. pmū gdē verificat p tanto qꝛ scie ⁊ definitiones sunt de singularib⁹: qd̄ esse nō posset nisi vlia sint. z^m vō ex hoc qꝛ sunt principia ⁊ cause particulariū. [Et intendit.] Exponit qd intendit Ar. p logice ingrere. ⁊ debes scire ꝙ falsaꝝ ppōnū quedā sunt ꝯuenientes. i. pbabiles: quedam nō ꝯueniētes. i. iprobabiles ⁊ remote. quasi dicat ꝙ Plato pbat intētuꝫ ꝙ ppōnes falsas ⁊ iprobabiles. Qm̄ hec dixit in disputādo. vbi accidit pp multas causas dicere extranea ⁊ natura remota. Multa quideꝫ enim dicet homo disputando que non dicet legendo. Reliquum cōmenti perspicuū. hic esset de vlibus pertractandum: sed qm̄ millies alibi diximus: nunc sit dictum intātum.

SUbstātie vō tres sunt: vna quidem sensibilis. cuius alia qdem sempiterna: alia corruptibilis: quam oēs cōfitent: vt plante ⁊ animalia. Sempiterna aūt cuius elementa necesse est accipere siue vnū siue multa. Alia vō imobilis: hanc dicunt quidā esse separabilē: hi quidē in duo diuidentes: alij in vna natura spēs ponētes ⁊ mathematica: alij horū mathematica solum.

¶ Omnes ꝯueniūt ꝙ Ar. psequat ppositum. ⁊ ꝙ ponat pmo sube diuisionē. deinde mēbroꝝ expōnē inquit. sube vō spēs tres sunt. ⁊ vbū illud sube est casus genitiui ⁊ grece sic scribit vsias: vbi ꝯstat ibi esse casus genitiui. exponit eas dicēs vna gdē sensibilis: cui⁹ duo subscribit membra ⁊. d. cuius alia gdē est sempiterna (vt celū) ⁊ alia corruptibilis: quā oēs ꝯfitent vt plante ⁊ aialia. sempiterna aūt subaudi est cuius elementa. i. principia necesse est accipere siue elemētū sit vnuꝫ siue sint plura. he ģ due sūt. deinde subscribit 3^m ⁊ inquit. Alia vō imobilis. i. insensibilis. hāc gdē (vt platonici dicūt) esse sepabilē a sensibilibus. Sed circa hāc diuersi sunt platonici. nā hi gdeꝫ in duo sunt diuidentes talē subaꝫ imobilē: vtpote in ideas. Et mathematica. alij sunt ponentes spēs ⁊ mathematica in vna natura. ⁊ per ꝯña nō diuidunt. Alij hoꝝum philosophoꝝ solū ponūt mathematica separata ⁊ negāt ideas vt pithagorici. ¶ Dubitatur circa hec 3 p: cū suba sit vnū genus: quia a diuisione incepit ⁊ nō a definitione. z° vī ꝙ sube sint tm̄ due. s. sensibilis ⁊ insensibilis: ⁊ si dicas ꝙ ipe cōputat etiā mēbra subdiuisa: hoc nihil est. Qm̄ suba insensibilis ēt diuidi pōt. ⁊ sic erūt plura q̄ꝫ tres. 3° dubitabis qꝛ videt ꝙ substātie sempiterne nō dent elementa. quare male dixit cuius elemēta ⁊c. Nā elementa cause sūt māles. Multa alia occurrūt que in cōmēto dicent. ¶ Ad pm̄ ģ dicat ꝙ Ar. sumit hic subam nō pdicamentaliter: ſꝫ analogice vt p sua vba cōstat. ⁊ qꝛ est qōdā multiplex: ppterea icepit a diuisione. ¶ Ad z^m dōm ꝙ si enumerent genera nō sūt nisi duo tm̄. Si enumerent spēs: vē spēs ⁊ reales sunt tres. s. sempiterna sensibilis: ⁊ corruptibilis sensibilis: ⁊ imobilis. Sꝫ si enumerent spēs vere ⁊ extimate: sunt plures vt ꝯstat. Ar. aūt enumerauit veras spēs tm̄. ¶ Ad 3^m dicendū ꝙ elnta sumit p pncipijs: vt expositor dicit. vel dicēdū ⁊ melius ꝙ ptes apud Ar. Dubōes Prima. Secūda. Tertia. Solutio.

elementa

elemēta dicunt̃ totius: vt 2° phīce auscultationis di. ꝛ qꝛ suba celestis ꝛ itelligētia ptes sunt orbis vt dicemus: sumit elemēta pro his ptibus de qbus dicturus est.

Cõ.5m. ¶ Dicit ꝙ sube.] Auerrois p̄ ponit sensuz text' claꝝ ꝛ breuē. 2° ibi [Et dixit cui'.] Digredit̃ p' ps pz. ¶ Circa scd̄az ptem debes scire ꝙ text' barbarus est ⁊ mācus: ꝛ sic iacet. [Ut plāte ꝛ aīalia cuius elnta nec͂e est accipe.] Dubitat ḡ qs illud relatiuū cui' qd refert an. s. subam gnābilez: an eternā: an vtrāqz: hec dubitatio nō cadit in textu greco qꝛ sic iacet. [Ut plante ꝛ aīalia sempiterna aūt cui' elnta necesse est accipe.] Ecce quō suū aīs hētur in textu. ꝛ ppterea multe qōnes Auerrois sunt ꝯfusiones potius: ꝛ pcedūt ex malo textu: sed vt dixi qꝛ famosus est opꝫ ipsiuz seq. [Alexāder dixit.] R̄ndet ꝛ ponit r̄nsionē Alexādri: qui vult ꝙ Ari. p id relatiuū cui' referat vtrāqz subaz. s. gnābilem ꝛ eternā: qꝛ vtriusqz p̄n' hic inuestigat: vt loco suo dicet̃. [Et Alexāder dixit.] Remouet dubium: nam qs posset dicē ꝙ metaphīcus nō loqtur de p̄ncipijs sube eterne: neqz gnābilis: sed nālis. qꝛ nālis loqt̃ de p̄ncipijs eterne in. 8. phoꝝ. de reliqs loqtur in reliqs libris: vt de mā ꝛ forma in p̄ ꝛ 2°. ¶ Ad hāc r̄ndet Alexāder negādo aīs. nā demr̄are p̄n' entiuz an sint: est metaphysici. ꝛ sic negat aīs. ¶ Ad rōnem dōm: ꝙ nālis vtit̃ his tanq̄ cōcessis ꝛ vt pōnibus declarat̃ in metaphysica. ecōuerso de p̄ncipijs corporum nāliuz: qꝛ nālis declarat illa an sint. ꝛ metaphysicus vtit̃ illis vt ꝯcessis: ꝛ sic duo ꝯcedit Alexāder. Primū est subas abstractas esse pbat metaphīcus ꝛ his tanq̄ ꝯcessis vtit̃ nālis. 2m est mām ꝛ formā esse pbat nālis: ꝛ his tanq̄ ꝯcessis vtit̃ metaphysicus. primo ḡ soluit ꝛ inqt ꝛ Alexander dicit. demr̄are enim p̄n' entiuz que sint est primi phī. ꝛ sic negat aīs. deinde subscribit solonem ad argumētuz ꝛ inqt. ꝛ ꝙ istis vtatur nālis: est nō qꝛ declarat ea: sed qꝛ ponit ea tanq̄ ꝯcessa. hoc est primum verbū Alexandri. deinde dat rōnem huius ꝛ inqt. suba enim imobilis est p̄nm ꝛ cā reruz nāliuz: de quo mō loqtur principalr̄. ꝛ per ꝯñs opus est vt loqtur de illa f̄m oēm modū ꝛ qa sit: ꝛ qd sit. qꝛ est eius p̄ncipale ꝯsideratuz. Deinde ponit 2m verbuz ꝛ inqt. Illa aūt alia p̄ncipia sunt tm̄ nālis. s. ad declarādū qa sint: ꝛ his vtit̃ metaphysicus tanq̄ ꝯcessis. [Et dixit.] Reddit cām sue expōnis. nam postq̄ dixit alia qdē sempiterna alia corruptibilis. subdit cuius elnta ꝛc͂. Ecce quō idem relatiuū refert totum illud aīs: ꝛ addit ꝙ ita iuenit̃ in vna scriptura. [Et in alia.] Nūc ponit scd̄am expōnē iuxta scd̄am lr̄am veram. ꝛ ponit lr̄am que sic iacet. Sempiterna aūt cui' elemēta necesse est accipe. ꝛ hāc exponit Alexāder ꝛ intēdit per elnta p̄nm ꝛ cām p̄mam corporis diuini: qꝛ hic loqtur Arist. de tali p̄n' ꝛ cā. [Dixit sed prima.] Cōparat ambas lr̄as iter se: ꝛ vult Alexāder ꝙ prima lr̄a sit melior ꝛ dat duas rōnes. p̄ma qꝛ cuꝫ p̄nm libri ponit ꝙ intētio est loq de p̄ncipijs sube. mō sub suba itelligit̃ vtraqz: qꝛ sub genere itelligunt̃ spēs. [Et etiaz ipse.] Scd̄a rō est: qꝛ istud correspōdet ꝓsecutioni. Nam in ꝓsequēdo de suba vtit̃ p̄ncipijs vtriusqz sube. ꝛ primo loqtur de principijs sube gnābilis: deinde trāsit ad p̄ncipia sube eterne. p̄ma ergo scriptura est melior: tuꝫ qꝛ corr̄ndet itētioni: tuꝫ qꝛ corr̄ndet ꝓsecutioni. [Sed hāc qōnez.]

Digressio Auer. Debes scire ꝙ qō inter Auerroem ꝛ Alexādruz mouet̃ sub hac forma lꝫ ipse nō dicat. vꝫ vtruꝫ subas abstractas eē pbetur a nāli: ꝛ est annexuz. vtrum mām ꝛ formā esse ꝯsideret solus nālis. ¶ Circa cuius qōnis titulaz debes scire ꝙ suba triplex est abstracta a mā ꝛ ꝯditionibus māe. quedam ꝯiuncta māe ꝛ ꝯditioni māe. quedā media. Substātie abstracte due sunt maneries. nā quedā sunt deputate ad mouēduz stellas: que sunt tot quot mot' ꝛ mobilia celestia. vt. 48. cōmento dicet̃. ꝛ he quādoqz vl͂es sube nuncupantur: vt in libro de suba orbis ꝛ in libro de somno. Nūcupant̃ ēt intelligētie sepate. vt 3° de aīa. cōmētis. 5. ꝛ. 14. Quādoqz vt forme celoꝝ: vt in p̄ auscultationis phīce cōmēto vltimo. ꝛ infra cōmēto 37°. ꝛ p̄mo celi cōmētis. 5. 95. ꝛ 2° celi cōmēto 3°. Uulgo aūt angeli dicunt̃ vt meminit Auerroes in de somno. alie vō nō deputate ad mouēduz stellas que apud quosdā sunt itellectus agēs ꝛ possibilis ex qbus aīam dicūt fieri rōnalē: sed an veruꝫ sit: in libro de aīa diximus. Suba vō māe ꝛ ꝯditionibus māe ꝯiuncta est suba nālis quam ꝛ oēs ꝯfitent̃. vt aīalia ꝛ plante. vt ad p̄nm auscultatiōis phīce. Media vō est celeste corp'. est qdem abstractū a mā. Qm̄ est corpus simplex vt in libro de suba orbis. Est etiam ingenitū ꝛ incorruptibile. ꝛ q̄ntum ad hec cuꝫ p̄ma ꝯuenit suba. hēt vō ꝯditiones materie qꝛ accīdtia nālia vt motū ꝛ lucē ꝛ q̄ntitatem. vt cap̄ 2° libri de suba orbis. ꝛ in 2° celi cōmēto 42° dictum est. ꝛ ppterea media nūcupat̃ ꝛ ligamētuz eternoꝝ ꝛ gnābiliuz. vt p̄mo celi cōmēto 22° dicebamus. qō ergo itelligitur de subijs abstractis ꝛ nō oībus: sed deputatis ad mouēduz stellas: qꝛ de alijs nō loqtur Alexāder ꝛ nos qn̄qz locuti sumus. ¶ Scd̄o debes scire ꝙ esse accipitur qn̄qz pro eo a quo sumit̃ nomē ens: qn̄qz pro nota extremoruz que nō pōt itelligi absqz extremis: vt in ꝑhermenias diximus. hic accipit̃ 2° mō. Et sic sensus qōnis est vtrū hec ꝓpō sube abstracte deputate ad mouēduz stellas sunt: sit vera: Intellecto ḡ sensu qōnis Auerroes recitat duo illa que ponit Alexāder glosando illa. scd̄o ꝯfutat ea. inquit. [Sed hūt qōnem. cum eniꝫ dixit ꝙ demr̄are p̄ncipia entium est p̄mi phī ꝛ nō nālis: ꝛ ꝙ nālis ponit ea pōne ꝛc͂.] que verba ipse glosat ꝛ legat̃ lr̄a suspensiue ꝛ dicit. s. sed intēdebat ꝙ p̄n' entium de qbus phs ꝯsiderat ꝛ que nālis ꝯcedit eē: s. iūt p̄n' sube sensibilis eterne que sunt sube abstracte: vtpote sube mouētes stellas: ꝛ hoc fuit p̄mum. Deinde ponit scd̄m ꝛ inqt. [Et ꝙ p̄n' de qbus considerat nālis declarādo ea esse sicut p̄ncipia gnābilis ꝛ corruptibilis: ꝛ hoc est scd̄m: erit sermo nō rectus.] Ecce quō ait ambo verba eē falsa. [Suba eniꝫ eterna.] Probat p̄muꝫ eē falsum: qm̄ in 8° declarat̃ ꝛ solus nālis pbat ꝛ in nullo libro declarauit id nisi in 8°. ꝛ per rōnes nāles: sicut declaratur in principio illius libri phoꝛum de mā ꝛ forma. [Et quō est rectum.] Scd̄o pbat 2m. nam hec est vna exclusiua. vꝫ nālis tm̄ ꝯsiderat principia sube generabilis mō huius exclusiue. p̄ma est vera. vꝫ nālis ꝯsiderat p̄ncipia gnābilis. sed scd̄a est falsa. vꝫ ꝛ nālis nō p̄ncipia generabilis ꝯsiderat. qm̄ ēt ꝯsideret p̄ncipia eterne. [Considerat enim.] Reddit cām huius qꝛ nālis cōsiderat de ente mobili. mō sub ente mobili ꝯtinet̃ tam suba eterna q̄ gnābilis. ḡ p̄ncipia vtriusqz ꝯsiderat nālis. [Si igitur aliqs.] Obijcit Auerrois sibi ꝛ qō sic cōponit̃. Nulla scia hēt pbare sua p̄ncipia: sed subm̄ scie nālis est corpus mobile: ꝛ eius p̄ncipiuꝫ est suba abstracta. ergo nālis nō hēt pbare subam abstractā. [Dicemus.] Soluit ꝛ primo cōcedit minorem quō dicit dicemus ꝙ hoc. s. minor veruꝫ est. deinde glosat maiorē ꝙ nulla scia probat p̄ncipia sui subiecti demr̄atione a priori: sꝫ demr̄atione signi que est demr̄atio a posteriori nō est incōueniens. p̄muꝫ pbat qꝛ vel eēt ꝓcessus in infinitū: vel demr̄atio eēt generis scie subalternātis. Scd̄am ptem pbat per sile. qꝛ nālis nō pbat sua p̄ncipia ꝓpꝛij subi nisi demr̄atione signi non aūt demr̄atione simplicr̄. s. ppter qd. [Et ideo impossibile.] ¶ Soluta qōne redit ad ꝯdicenduꝫ Alexādro ꝛ arguit p̄mo sic. via mot' solū declarat̃ subas abstractas eē: sꝫ via mot' est phīca ꝛ nālis ꝛ non metaphīca. ḡ phīce declarat̃ subas abstractas esse. minor ꝯstat p se. maior aūt pbatur:

q: via motus declarat̃ id: ⁊ oẽs alie vie quas conat̃ dare
Auicẽna in loco ꝓprio sunt ꝓbabiles: ⁊ nõ demr̃antes vt
supponit: ⁊ nos dicemus q̃re ⁊c̃. [Et si essent.] 2° arguit: q:
si vie Auicẽne eẽnt bone: eẽnt enũerate ab Ari. in p° phia.
ḡ vel Ar. mãcus: vel ille vie sunt inutiles: ⁊ ꝓpterea ꝯclu
dit esse ipole p̃ma p̃n° demr̃ari in metaphica. ¶ Contra.
nã Alexãder dicit oppo™. Rñdet ꝙ s̃mo Alex. nõ est in-
telligẽdus s̃m sui manifestũ ⁊ vt v̾ba sonãt: sed mõ quo
Positio Auicẽne. dicet post. [Et tñ Auicẽna.] ¶ Ponit petm̃ Auicenne ⁊
ꝯsistit in duab° ꝓpõnib°. p̃ma est mãm ⁊ formã siue nãz
esse ꝓbat metaphicus: ⁊ nãlis vtit̃ illis vt ꝯcessis. 2° ꝓpõ
metaphicus ꝓbat subas abstractas eẽ ⁊ nãlis sumit illas
vt ꝯcessas. Syllus aũt Auicẽne fuit. Nulla scia ꝓbat sua
p̃n°: nec demr̃atione signi nec demr̃atione simplr: s3 mã
⁊ forma ⁊ sube sepate sunt p̃n° subti scie nãlis: mã q̃dem
⁊ for° p̃n° sunt itrinseca corpis mobilis. sube v° sepate p̃n
cipia sunt extrinseca corpis mobilis eterni ⁊ gnãbilis. ḡ
nãlis vtit̃ illis vt ꝯcessis ⁊ metaphicus ꝓbat: ecce q̃ mõ
Auic. dixit illõ absolute ⁊ sine distõne: q: nõ distinxit in-
ter subam eternã ⁊ gnãbilẽ: nec iter p̃n° itrinseca ⁊ extrin
seca: nec iter demr̃ationẽ simplr ⁊ demr̃ationẽ q̃a: s3 ab-
solute ꝓtulit verbũ suũ: ⁊ nõ distinxit iter duas subas. s.
Rõ ꝯtra Auerroẽ. eternã ⁊ gnãbilẽ. [Si igit̃ elige.] Obycit sibi ⁊ qõ sic cõ
ponit̃. p™ phs ꝯsiderat de principys entis in eo ꝙ ens est.
Suba est ens in eo ꝙ est ens. ḡ cõsiderat p̃ma p̃n° sube.
Tunc vltra ꝯsiderat p̃n° sube. sed p̃n° sube sunt p̃n° subti
nãlis phie. q: mã ⁊ forma sunt p̃n° subti nãlis phie. ḡ ꝯsi
derat p̃n° subti nãlis phie: ⁊ p ꝯñs metaphicus ꝓbat hec
Solutio. ⁊ nãlis vtit̃ illis vt ꝯcessis. [Dicemus nos.] ¶ Soluit ⁊
solo sua breuiter ꝯsistit in h ꝙ metaphicus multa ꝯside
rat de forma ⁊ mã ⁊ de subys sepatis: sed nõ nisi supposi-
to illas eẽ pro ꝯstãti in phia nãli. v. gr̃a. postq̃ ꝯstãs est in
phia nãli mãm ⁊ formã eẽ: silr ⁊ cõpositũ eẽ: metaphic°
ondit mãm eẽ potẽtiaz ⁊ p̃tẽ sube: ⁊ formã eẽ actuz: ⁊ p̃tẽ
sube. demr̃at silr formã eẽ pfectiorẽ cõposito. ¶ Amplr°
postq̃ ꝯstat subas abstractas eẽ per motũ eternũ: dmr̃at
in illis ordinẽ. ⁊ de deo ꝙ est p̃mũ p̃n™ ⁊ p° cã. ecce q̃ mõ
differũt iste ꝯsiderationes. nãlis eni videt̃ termiare qõ-
nem an sint: metaphicus v° terminat qõnem q̃d sint. ⁊
sic pspicua est solo ad formã. [Sed q: modus.] ¶ Dubi
tabit q̃s: cum intẽtio sit de subys eternis: que apposuit ⁊
de nõ eternis. Soluit ⁊ ingt. sed q: [Modus ꝯsiderãdi
in hac scia est de p̃ncipys sube in eo ꝙ est suba siue eter-
na siue nõ: Incepit declarare in h tractatu de principys
sube nõ eterne tãq̃ de manifestiori ⁊ notiori quo ad nos.
Et fecit.] ¶ Dubitabit adhuc q̃s. nã de his dixit in libris
nãlis phie. ergo supfluit h. Rñdet ꝙ h facit rememora-
tiue ⁊ nõ p̃ncipalr. Tñ accipit tanq̃ p̃n° ea que declarata
sunt in nãlib°: ⁊ de his ꝯsiderat hic p ꝓprias rõnes ⁊ per
ꝓpria huic scient exponit q̃uo ⁊ sermo p3. [Sic igitur.]
Nãlis et metaphysicus differũt coĩter. Epilogat ⁊ vult ꝙ metaphysica ꝯsideratio ⁊ nãlis conue
niant ⁊ differãt. Cõueniunt q̃dẽ q̃tum ad rem cõsidera-
tam: nã vtraq3 de suba ⁊ p̃ncipys sube loq̄tur. Differunt
v° q̃tum ad rõnem ꝯsiderãdi. Qm̃ nãlis phus ꝯsiderat
de suba ⁊ p̃ncipys sube in eo ꝙ mobilis. metaphicus ꝯsi
derat subaz ⁊ p̃n° sube in eo ꝙ suba. 2° differunt qm̃ nã-
lis terminat qõnes an sint p̃n° sube. metaphysicus v° ter
minat qõnẽ q̃d sint: ⁊ qualia sint p̃n° illa. [Et forte hunc
modũ.] ¶ His expeditis glosat verba Alexãdri ꝓpter
auctẽtem viri ⁊ vult ꝙ Alexãder velit ꝙ mathematicus
ꝯsiderat p̃n° sube q̃tuz ad q̃d sint per rõnes ꝓprias sibi.
nãlis v° q̃tũ ad an sint per p̃ncipia ꝓpria ei. [Sed hac.]
¶ Contra hãc expõnem arguit Auerroes: nam Alexan-
der dicit ꝙ metaphysicus probat hec p̃ncipia. ⁊ ꝙ nãlis
vtit̃ his vt suppõnibus: modo hac via ꝯsiderationis non

indiget nãlis: neq3 est necesse ei ponere ipsuz. nãlis eniz
nõ vtitur his principys sub his rõnibus: sub q̃bus ꝯside-
rat illa metaphysicus. [Et forte etiam.] Aliter glosat ⁊
vult ꝙ nãlis ꝯsideret p̃n° sube ꝓpinque vt mãm ꝓpriaz
⁊ ꝓpinquã: formã ꝓpriam ⁊ ꝓpinquã: ⁊ reliqua p̃n° ꝓpin
qua. Metaphysicus v° p̃n° remota ⁊ vlia. ⁊ dicit ꝙ tñ iste
sermo nõ sic glosat̃ est dubitabilis ⁊ forte falsuz. [Qõ aũt
Alexander.] Ostẽdit Auerroes ꝙ scda lr̃a que h̃etur in
sermone nr̃o greco que sic iacet. Sempiterna aũt cuius
elemẽta ⁊c̃. est verior: q: de suba eterna est p̃ma intẽtio:
⁊ de reliq̃ est minus p̃ncipalis intẽtio. Reliquũ cõmen-
ti est pspicuuz. Debes scire ꝙ hãc qõnem quã hic Auer-
roes mouet ꝯtra Alexãdruz ⁊ soluit: ego pscrutatus sum
ad plenũ in libro nr̃o. d. d. octaua disputatione: ⁊ in com-
mẽto solonis p̃mi dubij. Et dixi oĩa possibilia dici p pe-
ripatheticis: ⁊ tu vide illic. Qm̃ si hic posuissem: eẽt trãs-
positio. Sed qm̃ dixit Auerroes ꝙ nãlis ⁊ metaphicus
q̃tum ad rem ꝯsideratam ꝯueniũt: sed q̃tum ad rõnez
ꝯsiderãdi nõ: q: metaphicus ꝯsiderat in vli: nãlis in par-
ticulari: iõ videt̃ dicere ꝙ metaphicus ꝯsiderat q̃dditta- Utrũ metaphic° cõsiderat q̃dditates rerũ in vli ⁊ pticulari.
tes rerũ in vli ⁊ nõ in particulari. ¶ Propter hec queri-
mus verũ veruz sit. ⁊ videt̃ ꝙ nõ: qm̃ metaphicus ꝯside
rat eẽntias itelligẽtiaꝝ: ⁊ ꝯstat ꝙ tales eẽntie sunt pticu-
lares. ḡ ꝯsiderat in pticulari. Sed debes scire ꝙ per pti-
culare itelligit qõ spãle q̃si sit sensus. Utrũ metaphicus
ꝯsideret q̃dditates reruz in pticulari. i. in spãli. Ad duaz
ꝯsiderationis rerũ s̃m trãscendẽtiã. ¶ Circa istud que- Positio Auicẽne.
stiuz Auicẽna in sua metaphica sentire videtur ꝙ meta-
physicus ꝯsiderat q̃dditates rerũ in vli hoc est sub rõne
trãscendẽti ⁊ pticulari. i. rõne pstali. Ad h recẽtiores po
nunt multas rõnes ⁊ potissime sunt due. prima q: ens est
subm adeq̃tuz metaphice. ḡ oĩa entia ꝯtenta sub ente cõ
siderant̃ a metaphysico. scda q: p̃ma cognitio de re per-
tinet ad metaphysicuz: vt Auerroes hic cõmẽto p̃mo: sed
q̃dditas est p̃ma cognitio de re: q̃re ad metaphysicuz pti-
net. ⁊ hec videt̃ ratio Arist. circa p̃n™. 6. metaphysice. Di-
cunt ergo ꝙ metaphysica est scia totalis ⁊ vlis ꝯtinẽs in
se duas spãles. s. nãlem ⁊ mathematicã tanq̃ ptes subal-
ternatas sibi. q: ꝯsiderãt de accñtibus q̃dditatibus ⁊ nõ
per se de q̃litate. Cuius exẽplum est: q: de linea ꝯsiderat
geometria: de linea v° in q̃tum visuali ꝯsiderat pspecti-
uus. sic de hoie vt hõ metaphysicus considerat. Sed de
hoie vt mixtus vel mobilis: nãlis. huic videt̃ Auerroes
ꝯsentire 4° huius cõmẽto 7° vbi inquit. ⁊ q: oĩs scia cõsi
derat de his p̃ncipys modo ꝓprio: manifestuz est ꝙ scia
que vtit̃ eis per se: ⁊ gnãliter: est vniuersalis in oĩbus sciẽ
tijs ⁊ est phia. Ecce q̃uo vult ꝙ phia sit totum q̃dam ⁊
reliqua sint tanq̃ partes. ¶ Sed ꝯtra hãc positionẽ est
Auerroes hic ⁊ 2° metaphysice cõmẽto 6° ⁊ 7° huius com
mẽto 39° versus p̃ncipiuz. ⁊ p̃mo auscultationis phice cõ
mẽto xi°. ⁊ alibi pluries. Recẽtiores pro parte Auerrois
arguũt: q: tũc reliq̃ue scie oẽs essent supflue: q: sola me-
taphysica satis eẽt. Amplius nos nõ videmus Ari. tracta
re de definitionibus oĩuz reꝝ in pticulari in metaphica:
esset eniz liber nimis ꝓlixus. Sed he rõnes p̃mo aspectu
vident̃ nulle. qm̃ scie iferiores nõ sunt supflue q: cõside
rãt accñtia que fluũt a subys ꝓprijs: q: vt Auerroes ingt
metaphicus ꝯsiderat q̃dditates absolutas reruz vt hois
vel lapidis. phicus v° hoiez vt nãlis: gnãbilis ⁊c̃. Ait eni
Auerroes 7° metaphice cõmẽto 5°. In physico auditu p-
scrutat̃ de p̃ncipys corporis s̃m ꝙ nãlis. i. s̃m ꝙ mouet̃
⁊ gescit. Sed hec perscrutatio est de eis s̃m ꝙ suba tñ: ⁊
ꝓpterea nõ supfluũt. Scda tollit̃ qm̃ ꝯsiderãdo de vno
considerat de quolibet: qm̃ si scitur ꝙ hõ est suba: scitur
de equo: ideo nõ curauit facere sermonez pticularem in

quolibet ⁊ sic non est liber prolixus: nec est inconueniēs scientias inferiores esse de ente per accñs cuius est causa per se: alr oēs scie subalternate eēnt supflue: vt pspectiua
Ab sol. 3 Auerroē ⁊ rōnem. ⁊ musica: ⁊ cetere que ꝯsiderāt ens ꝑ accñs. Sꝫ hec solo vi ꝯ Auerroē ⁊ ꝯ rōne. Cōtra Auerroem qdē: nā 2° phice auscultationis. cō[to] 17° expsse ponit ꝙ vnamet scia est que ꝯsiderat de subto ⁊ de accñtib⁹ ꝓprijs. Cōtra rōnem vō: qm̄ accñtia sciunt per qd qd est subti vt ꝑ de aīa colligit. g nō pōt ꝯsiderare accñtia nisi ⁊ definitiones subti. Adhuc tūc mala eēt diuisio scie in tres: quaꝫ ponit 6° meta[ce]. Posset dici ꝓ hac pte ad pmā ꝙ Auerroes loqt̄ i accñtalib⁹ que sunt eiusdē rōnis scibilis. qlr nō sunt hec. ❡ Ad 2[m] dōm ꝙ scia inferior vtit̄ pncipijs supioris ⁊ supponit illa: ⁊ h mō vtit̄ definitione accepta a metaphico. ❡ Ad tertiā dic ꝙ nihil est: qm̄ illa diuisio nō est eētialis nec ꝓpria: sed posita est gr̄a breuitatis ꝓpria. Uidet̄ g mihi ꝙ pro nulla pte sint demrātiones. Sed proculdubio opio Auerrois est firmior ⁊ magis ꝯsona vbis auctoꝝ ⁊ Ar. cōsistit aūt in duab⁹ ꝓpōnibus. pma subē abstracte tam in vli q̄ȝ in pticulari ꝯsiderant̄ a metaphico: hoc est dicere tam si accipiant̄ sub rōnibus coībus: q̄ȝ si accipiant̄ sub rōnibus ꝓprijs. hec ꝯclo pluribus locis pspicua est. 2° ꝓpō est qdditates seu ꝓprie definitiones reꝝ pticulariū in spe ꝯsiderari debēt in sciētijs spālibus: vult dicere ꝙ res pntales sub rōnibus trāscendētib⁹ gnālissima ꝯsiderant̄ a metaphico. sed sub rōnibus ꝓprijs sub pntis ꝯtentis cōsiderant̄ a sciētijs spālib⁹: ⁊ hec pspicua est in plurib⁹ locis. ⁊ h aduertēs Arist. dicit metaphicū ꝯsiderare oīa vt ꝯtingit. ❡ Sed sunt qōnes. pma qꝛ in nullo loco metaphice videm⁹ Ar. tractare de qdditatib⁹ subaꝝ sepataꝝ: sed de eis ptractat sub rōnib⁹ coīb⁹ in ordine ad sensibilia: nec plꝰ potuit facere. ❡ Cōtra scdaꝫ ēt: qm̄ i nullo loco scie spālis ptractat de qdditatib⁹ in pticulari: sed soluꝫ per pdicata accepta ab accñtib⁹ valde coīb⁹. Adhuc ⁊ fortius nō magis videt̄ rō ꝙ metaphicus debeat ꝯsiderare de qdditatib⁹ subaꝝ sepatarū q̄ȝ de qdditatib⁹ in pticulari: qd declaro ⁊ suppono ꝙ ad h ꝙ aliqd ꝯsideret̄ a metaphysico reqrat̄ ꝙ sit abstractū ſm rōnē a motu ⁊ a mā: vt pꝫ de ente ⁊ vno que ꝯsiderant̄ a metaphico: ⁊ tn̄ non sūt ſm rē abstracta a motu ⁊ a mā. ❡ Tūc arguo qdditates rei in pticulari sunt abstracte a motu ⁊ mā ſm rōnem: g metaphice sunt cōsiderationis. ⁊ si nō: querit̄ q̄re

Solo. magis ille q̄ȝ iste. ❡ Ad has dicēduꝫ ⁊ ad pmā ꝙ pro tāto subē sepate qdditatiue ptinēt ad metaphicū: qꝛ si possent definiri pure qdditatiue: earū definitiōes eēnt ꝓpe metaphico. pro tāto vō qdditates pticulares ꝯsiderant̄ a physico: qꝛ si definirent̄: eēnt ꝓprie ei. ❡ Ad 2[m] pncipale dicenduꝫ ad hoc ꝙ aliqd sit metaphysice ꝯsiderationis reqrit̄ ꝙ vel sit abstractū ſm eē a mā ⁊ motu: vel possit ꝯmisceri cum abstracto ſm eē a mā. Exēplum primi: vt subē sepate. Exēplū secūdi: vt act⁹: potētia: ens: vnū: suba ⁊ reliq̄. hec eniꝫ sunt coīa mālib⁹ ⁊ imālib⁹: ⁊ sic dici pnt abstracta ſm esse ꝯmissiue. ❡ Debes scire ꝙ iste due secte pnt ꝯcordari: nā ꝯsiderare qdditates i particulari est dupl'r. vno mō sistēdo in illis. alio mō abstrahēdo ab illis. pma secta forte intelligit scdo mō. scda secta intelligit primo modo: rōnes vō pspicue sunt ex dictis.

IN ⁊ hec qdem sunt naturales: cum motu enim sunt. hec aūt alterius. Si nullū illis principiū coē est. Sensibilis vō suba mutabilis. Si autē mutatio est ex oppositis vel medijs: sed oppositis nō oib⁹: nō albuꝫ enim vox: Sed ex contrario: necesse subesse. ⁊ quid mutabile in ꝯtrarietatē: nō eniꝫ ꝯtraria transmutant̄. Amplius hoc qdem manet: aliud vō ꝯtrariuꝫ nō manet. Est igit̄ aliqd tertium preter contraria materia.

❡ Dictū est eē tres subas. s. insensibilē: sensibilē mobilē: ⁊ insensibilē imobilē: nūc q̄si adijcit dr̄iaꝫ quādam q̄si dicat ꝙ inter has tres subas hec est dr̄ia: qꝛ subē sensibiles siue corruptibiles siue ꝑpetue ptinēt ad ꝯsiderationē nālis phie: que determināt de ente mobili. qꝛ he subē sūt cū motu. Suba vō separabilis ⁊ imobilis ptinet ad ꝯsiderationē alterius scie ⁊ nō ad eādem. h tn̄ itelligēdo si nulluꝫ pn̄[m] sit cōe vtrisqꝫ subtis: qꝛ si in aliq̄ ꝯueniāt: ptinebit vtrarūqꝫ subarū ꝯsideratio ad illā que illud cōe ꝯsiderat. ⁊ ꝓpterea scia nālis solū de sensibilibus ꝯsiderat: metaphica vō de vtraqꝫ inq̄ȝtū coīcant in h ꝙ sūt entia ⁊ subē: ⁊ h ingt ille qdeꝫ igit̄. s. ambe sensibiles: eterna: ⁊ corruptibilis sunt nāles: ⁊ phice ꝯsiderationis: nā sunt cū motu. hec aūt. s. isensibilis est alterius vtpote metaphici. Si nullū illis ambab⁹. s. sensibili ⁊ isensibili pn̄[m] cōe est: qꝛ si ꝯueniūt i aliquo col pn̄°: erūt scie: que est de illo pn̄°. ❡ Sed que res datis ideis ⁊ mathematicis vt qdam dicūt: cui⁹ ptis phie eēnt: ❡ Uidet̄ ꝑ dictū Ari. ꝙ sint ꝯsiderationis metaphice: qꝛ subē sunt isensibiles. Certe iste locus est mihi valde occult⁹. Ari. ponit ꝙ sole sensibiles subē que eterne siue corruptibiles sint nāles. Ex h seqt̄ ꝙ oēs alie sint metaphice: oppo[m] aūt hui⁹ opꝫ dicere. qꝛ si darent̄ idee eēnt phice ꝯsiderationis: ⁊ mathematica eēnt mathematice ꝯsiderationis. alr destruerent̄ oēs alie scie. Tene a me hāc ꝯnem: ꝙ si darent̄ idee ⁊ mathematica: sola metaphica esset ⁊ ꝑ ꝯns Ari. bn̄ dixit: ⁊ tu in h ꝯsiste qꝛ est difficile. [Sēsibilis vō suba.] His acceptis syllogizat ad eē māe: ⁊ vtit̄ syllo hypo[co] h mō: si mutatio est de opposito ꝯ[rio] in oppo[m] ꝯ[r]iuꝫ ⁊ suba sensibilis ois trāsmutat: necesse est subeē qd mutabile in ꝯ[r]ietatē: nā ꝯ[r]ia nō trāsmutant̄ subtiue: sed bn̄ sunt termini trāsmutatiōis. pone g aīis ⁊ hēbis ꝯns. ingt. Sensibilis vō suba est mutabilis: hec est vna pe: si aūt mutatio est ex oppositis vel medijs: sed oppositis nō oib⁹. nō albū eni vox est ⁊ tn̄ ex voce nō fit albū: sed ex ꝯ[r]io qd est oppositū ꝑ se necē est subeē ⁊ qd mutabile in ꝯ[r]ietatē. Cui⁹ ꝯ[rie] cām subscribit ⁊ ingt: nō enim ꝯ[r]ia trāsmutant̄. s. vt subm: sed bn̄ vt termini. Amplius 2° ꝓbat idē ⁊ ingt. Amplius h qdē manet: illud vō ꝯ[r]iuꝫ nō manet: est igitur aliqd 3[m] pter ꝯ[r]ia mā. Hec deductio aptius declarabit̄ in cōmento.

❡ Dixit Alexāder.] Duo tāgit Alexāder. pmū ꝙ nālis cōsiderat de ol suba māli. 2[m] est ꝙ nālis vtit̄ principijs declaratis a metaphico. ⁊ hec duo Auerroes colligit de mēte ei⁹. [Sed iaꝫ declarauimus.] ❡ Cōtra hec Auerroes arguit: maxie ꝯ scdaꝫ ptē: qꝛ est totuꝫ oppo[m]. nā nālis potius declarat pn̄° metaphico: nō qdē demrātione simplr: sꝫ demrātione signi. Sꝫ dices g metaphica subalternat̄ phice: qꝛ pn̄° sua accipit ab illa. Dic ꝙ non sufficit: qꝛ opꝫ illa pn̄° eē declarata a pori: vel adhuc sunt necīe alie ꝯditiones: q̄s Arist. in posteriorib⁹ adijcit. [Et ꝯsideratio de suba.] Nūc venit ad textū ⁊ ponit ꝯnem textus. s. ꝙ cōsideratio de suba imobili est alterius scie ab hac nāli: pertinet eniꝫ ad metaphicū: cui⁹ cām dicit ⁊ ſmo pꝫ. [Alexāder.] Reddit cām Alexādri q̄re Ari. incepit venari pn̄° subē mobilis: ⁊ vult h esse qꝛ mathematici est inuestigare talia pn̄°: nālis vō supponit illa. [Et ad hoc.] Nūc exeqt̄ pro pōnib⁹ tria eniꝫ pfecit: nā posuit intētionē: diuisionē: ⁊ ordinem. de sensibili suba ꝓseqtur venando pmo pn̄[m] māle illius. Et ponit duas ꝓpōnes loco aītis. prima est ois sensibilis suba est trāsmutabilis: qd itelligit vel mo-

Cō. 6

Dubitatio Solutio

tu locali vl' alteratione vel gñatione vel augmētatione. secunda est: oē qđ trāsmutaī: trāsmutaī de ɔtrario in cōtrariū. He enī sunt due ppōnes verissime hic. [Sed ea.] ❡ Cōtra scđaʒ ppōnem mouet qōnē. nā aliqua trāsmutatio est de medio ad extremū: nā tepidū pōt fieri calm: tñ nō ɔ̄riaī extremo. [Quia illa que.] R̄ñdet ꝙ mediū est mixtu ex extremis: ⁊ sic ex medio fit trāsmutatio rōne ɔ̄riȷ in eo inclusi. ⁊ sic saluari pōt oēm trāsmutationē fieri ex ɔ̄rio. ❡ Debes scire ꝙ intentio Auerrois est mediuʒ nihil aliud eē nisi extrema mixta cū tāta vel tanta pportione: vt io° hui° cō^to^ z3°. ⁊ 5° phice auscultationis. cōmentis 6° ⁊ 52°. ⁊ 4° celi. cō^to^ z6°. Sed an h̄ sit verū: alibi relinquaī. [Et quō dixit.] ❡ Debes scire ꝙ quadruplex est oppō. s. ɔ̄ria vt albedo nigrū: ɔ̄dictoria vt albū esse ⁊ nullū eē albū. puatiua: vt visui cecitas. relatiua: vt pr̄i filius. v̄buʒ ḡ Ar. apud Alex^m intelligiī de oppositis coiter acceptis ad puatiue opposita ⁊ ad ɔ̄ria. ⁊ hec expō Alexādri. [Et quō declarauit ꝙ necesse.] Nunc format syllm hypotheticū hoc pacto. Si ois trāsmutatio est de ɔ̄rio in ɔ̄riuʒ: ⁊ ois sensibilis suba trāsmutabilis: nec̄e est eē aliqđ subm: qđ trāsmuteī in ɔ̄rietate illorū ꝙ in aliq̄ hora sit sub vna pte ɔ̄riȷ: ⁊ in alia sit sub alia pte. [Impossibile enīʒ.] Probat ɔ̄ñtiaʒ duplr. Tūʒ qz vnū ɔ̄riuʒ non recipit alterū: tū qz necesse est aliqđ pmanere: ḡ necesse est dare tertiuʒ. ⁊ hāc expōnē laudat Auerrois. [Sed h̄ qđ dicit.] Circa dicta Alexādri au. digrediī speculādo v̄ba ei°: ⁊ ponit duas ppōnes. pma nālis dat cām mālē ⁊ efficientē: ga est ⁊ gd est: ita ꝙ terminat vtrasqȝ qōnes. z° ppō lȝ metaphicus det formā ⁊ finē eē non tñ gd sint vt ostēdit Auerroes: ⁊ he patebūt post. [Scđm igiī hūc.] Apponit correlariū: ⁊ vult ꝙ fȝ hūc modū. s. de mā ⁊ agēte tractet nālis mō pdicto ⁊ de fine ⁊ forā metaphysicus. Tractat metaphysicus de eīis sube sensibilis: qz de duobus eoꝝ vel de oibus in eo ꝙ pn^a entis absolute: ⁊ exponit se ⁊ sermo pȝ. [Scđm hoc igiī.] ❡ Nūc ad formā r̄ñdet ⁊ vult ꝙ nālis de duab° causis loquaī mō predicto. Ego solitus suʒ dicere metaphicū ɔsiderare oēs: sed nālis duas pprie ɔsiderat vt mām ⁊ agēs. metaphicus duas: fineʒ ⁊ formā. Sed postmodū dicemus forte. ❡ [Et in hac scia.] Hec est z° ps correlarȷ ⁊ vult ꝙ Ar. p̄ ptractet has duas cās. i. mām ⁊ agēs. z° de fine ⁊ forma: ⁊ h̄ vt ille due pme sint vie ad has duas vltimas. ⁊ iter has duas pmas p̄ de mā: z° de agēte vt videbimus. Declarat aūt has duas primas eisdē ppōnibus: gbus vtebaī in nāli phia.

Mō opīo

❡ Circa hec dicta est difficultas. nā phs ptractat de oib° terminādo qōnē an sint: ⁊ metaphicus de oib° terminādo qōneʒ gd sint: qre ergo dixit metaphicum de duab° vtpote forma ⁊ fine: ⁊ nālem de mā ⁊ agēte ingrere: ⁊ maxie qz cōmētuʒ hoc videī ɔ̄riū cō^to^ 5° lectio. Adhuc Auerroes p̄ auscultationis phice cōmēto p̄ dicit metaphysicā ɔsiderare de q̄tuor causis tres ⁊ mām ptermittere. ⁊ cōmēto 5° huius dixit q̄tuor ⁊ hic duas ecce ɔ̄dictio manifesta: ⁊ hec est qđ non pua.

R̄ñsio recētiorū.

Recētiores in p̄ physicoꝝ ɔcordāt dictū Auerrois positū in p̄ physicoꝝ: ⁊ verbuʒ suū positū in 5° cōmēto hui° lz^m tñ: ⁊ volūt verbuʒ illud pmi physicoꝝ eē itelligēduʒ de metaphysica q̄tum ad. iz. a medietate vltra. Hec peccat duplr. p̄ qz lȝ ɔcordet illa: tñ adhuc remanet verbū phs ɔcordanduʒ. Amplius per idē dici posset phicuʒ librum nō eē de mā: qz a 3° vltra nihil dicit de mā.

Scđa respō. io.

Aliter ergo viri magni dicūt ⁊ ɔcordāt 5^m cōmētum cuʒ 6°: ⁊ volūt metaphysicū in ɔsiderādo duas cās ɔsiderare. sed in demr̄ando duas. s. finē ⁊ formā. Nālis vo cōtra facit ɔsiderat iterū quatuor: sed per mām ⁊ agēs demōstrat. Sed hec peccat duplr. pmo qz gd de cōmēto p̄ pmi phicoꝝ. z° q̄re si metaphicus ɔsiderat q̄tuor cās per ipsas nō demr̄at: est enīʒ h̄ voluntariuʒ.

R̄ñsio ppria.

Solitus sum ego dare solonem aliam ex cōmēto 3° tertȷ huius: ꝙ. s. nālis ⁊ metaphicus pprie cōsideret oia ex pprietate tñ phicus tres. s. mām formā ⁊ agēs tanq̄ magis circūcernētes motuʒ: metaphysicus duas. s. formā ⁊ finē tanq̄ magis separabiles a motu. Appropriatius tñ phicus duas māʒ ⁊ agēs: metaphicus vnā. s. fineʒ: ⁊ sic pñt dicta oia ɔsiderari.

Alia solo

Tu vo ɔsidera dicta mea in p̄ physicoruʒ. vel dic ꝙ physica ⁊ metaphysica ɔsiderāt de q̄tuor fm pmitatem coitatis ⁊ quelibet de duab° fm pmitatē eēntie. qñ vo dicit p̄ physicoꝝ. metaphicū de trib° ɔsiderare: sumit agēs vt nō distinguiī ɔ̄ formā ⁊ finē. [Et iō videī.] ❡ Moueret qōnem ga: Arist. pbat mām eē: vel ḡ tanq̄ physicus vl' tanq̄ metaphysicus: nō tanq̄ phicus ergo tūc supfluus. ergo tanq̄ metaphicus. ⁊ sic pro Alexādro r̄ñdet q̄si correlarie ex dictis ⁊ p̄ ad rem: ⁊ vult ꝙ hec faciat tanq̄ nālis: ⁊ nō tanq̄ metaphicus. sed pp duas cās recapitulat idem hic: tuʒ qz vicine: tuʒ qz istud declaratū in nālib° facit ad notitiaʒ declarādoꝝ. [Sed tñ.] Aliter r̄ñdet ⁊ vult ꝙ h̄ faciat tanq̄ metaphysicus. sed alio mō q̄ qñ fecit h̄ tanq̄ phicus. Tanq̄ metaphicus enim tractat de eodē: sed vltius ⁊ per rōnes magis pprias metaphico. Et h° ponit exēplū: qz ōclarato ꝙ mā sit pn^m sube sensibilis: declarat quō est pn^m sube in eo ꝙ suba abstrahēs a sensibili ⁊ isensibili. sili mō ⁊ de forma ⁊ v̄ba eius patēt. [Et iō.] Epilogat solones ambas ⁊ eius sermo pȝ. [Et fm h̄.] Nūc verificat tria dicta Alexādri per ordinem: ⁊ oia illa verificat de duab° causis. s. forma ⁊ fine: ⁊ sermo eius pȝ. [Et cecidit dubitatio.] Mouet. q. qz dictū est ꝙ ɔsideratio pmi finis est alia a cōsideratione pmi mouētis. Cōtra: qz hec tria pmus finis: pma forma: ⁊ pmū mouēs sunt idē subo. ḡ ɔsideratio est vna. [Scđm autē.] Soluit qz lȝ idē sint subto: illa differūt rōne. ⁊ hec d̄ria sufficit pro d̄ria ɔsiderationū. nam pmū ens in eo ꝙ mouēs a nāli ɔsideratur: sed in eo ꝙ cā pma entis in eo ꝙ ens a pmo pho. [Scđm hoc igiī.] ❡ Ad formā r̄ñdet ɔcedēdo illa tria eē eadeʒ subto: sed differre mō. [Et iō sermo.] Cōcludit verbum Alexādri nō eē itelligēduʒ vt ipm Auicēna itellexit: ⁊ ꝙ est dubitabilis sermo pp illaʒ modicā d̄riam iter vnaʒ ⁊ alterā ɔsiderationē. Cuius signū ponit: qz Themisti° relinqt illū tanq̄ falsuʒ. Hec de cōmēto ⁊ textu.

Questio

❡ Circa dicta est questio vtruʒ iste due scie de eadem re subo differēti rōne sit vna: ⁊ videī ꝙ sic: qz scientie sortiunī esse suū a subiectis: vt in 6° huius ⁊ in 3° de aia diximus: qz similis est diffinitio ⁊ identitas.

R̄ñsio.

❡ R̄ñdeī ꝙ scie pñt ɔsiderari in rōne forme ⁊ in rōne habitus. si ɔsiderenī in q̄tuʒ forme quō forma sit vna qz ab agēte vno: ⁊ subm sit vnū agēs: ambe ille erūt vna forma: re ⁊ subiecto: distincte ratione. Si in rōne habitus: cum stet vnū deberi altera acqsita: erūt distincti habitus ⁊ re ⁊ rōne: ⁊ sic pspicua est solutio. Debes scire ꝙ ex hoc loco solet sumi ꝙ in separatis a mā hec tria forma finis ⁊ agēs sunt vnū in subiecto ⁊ differūt rōne. Tu vo an sit ita: considera.

Si itaqȝ transmutationes sunt q̄tuor: aut fm qd: aut fm quātitatē: aut fm qualitatem: aut vbi: ⁊ generatio quidem simpliciter ⁊ corruptio fm hoc ⁊ augmentum ⁊ decremētum que fm quantitatem: alteratio aūt que fm passionē: latio autē que fm locum. Si in cōtrarietates vtiqȝ erunt eas: que singule transmutationes: necesse itaqȝ transmutari materiam potentem ambo.

⁋Terminauit questionem an sit materia. Nunc vō qd sit ostendit:⁊ ꝯcludit hāc eius descriptionem.vꝫ mā est ens in potētia:vtiẗ aūt syllogismo hypothetico:cuius antecedēs sunt due ꝓpōnes cathegorice per notam copulationis ꝯiuncte hoc pacto:si trāsmutationes sunt quatuor vt gnātio ⁊ corruptio in suba. Augmentatio ⁊ diminutio in quāto:alteratio in qualī:loci mutatio in vbi: ⁊ singule inter ꝯtraria vel media:necesse est trāsmutari mām potentem ambo.Si igitur qs ponat añs:erit ⁊ ꝯñs ꝯcessuꝫ. Jnqt.Si itaqꝫ trāsmutationes sunt quatuor:quaꝝ expōnem subscribit.d.aut ẜm quid hoc est ẜm subam aut ẜm q̄ītum aut ẜm q̄le aut ẜm vbi : ⁊ hoc exponit.d.⁊ gnātio qdem simplr̄ ⁊ corruptio ꝯtra scōm h.i.ẜm subam sunt. dixit simplr̄:q̄ gnātio ⁊ corruptio ẜm qd p̄ñt eē in quolibet p̄ñto.⁊ augmētuꝫ ⁊ decremētuꝫ que ẜm q̄ītuꝫ.alteratio aūt que ẜm passionē.⁊ dixit ẜm passionem:q̄ solum in 3ª specie qualitatis est alteratio.latio aūt que ẜm locū. hec est p̄ma cathegorica.Si vtiqꝫ in eas ꝯ̄rietates erūt: que sunt singule trāsmutationes.hec est scd̄a cathegorica.q̄bus addit ꝯñs ⁊ inqt.necesse itaqꝫ trāsmutari mām potētem ambo.s.extrema.est ergo mā ens (vt in prima demr̄atione dixit)potens:vt in presenti dicimus.

Cō.7 ⁋Quomodo declarauit.] Debes scire tria in p̄ñti cōmēto soluꝫ q̄ reliqua patēt.p̄muꝫ est ꝙ Auerroes aliter introducit textuꝫ.vult eniꝫ ꝙ Arist.declarat quot sunt modi ꝯtrarietatis : ⁊ ꝙ sint quatuor.verbi grā.Jn suba forma ⁊ priuatio.Jn qualitate calor ⁊ frigus.Jn tactu in gustu dulce ⁊ amarū.Jn visu albū ⁊ nigruꝫ.Jn quantitate magnū ⁊ p̄uuꝫ.Scd̄o debes scire ꝙ ex hoc vult vt sequatur mām eē ẜm successionē subm̄ recipiens vtrūqꝫ.⁊ per ꝯñs ens in potētia.Tertio debes scire ꝙ qdam antiquorum posuerūt mām esse actu:⁊ habere formā in sui substantia:ita ꝙ forma erat sibi ratio recipiendi.⁊ ꝯtra hos arguit Auerrois:q̄ mā nō est mā nisi inquātum trāsmutatur:⁊ nō trāsmutaẗ nisi prout est potentia : ergo nō est forma aliqua de eēntia māe.Reliqua cōmēti patent.

Uoniam aūt duplex est ens:trāsmutaẗ omne ex potentia ente in actu ens: vtputa ex potentia albo in actu albū. Silr̄ aūt ⁊ in augmento ⁊ decremēto:quare non soluꝫ ẜm accidens contingit fieri ex non ente:sed ex ente fiunt oīa.potentia quidem ente:ex non ente vō actu.

⁋Ueteres negarūt oīno gnātionē ⁊ vtebanẗ syllogismo diuisiuo a destructione oīum p̄tiuꝫ ⁊ ꝯcludebāt oppositū dati hoc mō.vꝫ si gnātio sit vel ex ente vel ex nō ente:sꝫ destruiẗ p̄ma ps:q̄ si ex ente:ḡ res esset anteq̄ꝫ fieret.destruiẗ 2ª q̄ ex nihilo nihil fit.hoc eni p̄terruit oēs p̄hos: ergo ꝯcludiẗ ꝯ̄dictoriuꝫ dati.vꝫ nulla gnātio est.Arist.ḡ in hoc loco inducit solōnē que sumiẗ ex declaratione nature māe.Tuꝫ vt soluat ambiguitatē eoꝝ.tuꝫ vt hēat ꝙ ea que dixit de mā sunt bn̄ dicta:q̄ ex illis soluiẗ oīs qō accn̄s in re.Jnnuit aūt ad hoc solōnem per distinctionē: ⁊ vult ꝙ vtrūqꝫ mēbruꝫ sit ꝯcedēduꝫ ẜm vnū moduꝫ ⁊ negāduꝫ ẜm aliuꝫ.⁊ hoc duplr̄.pōt eniꝫ dici ꝙ gnātio est ex ente ⁊ ex nō ente duplr̄.ex ente per accn̄s hoc est p̄uatione.que dī non ens per accn̄s:⁊ ex non ente per se : hoc est ex forma:sed ex p̄uatione que est nō ens per se.Scd̄o pōt dici ꝙ gnātio est ex nō ente potentia vtpote mā:⁊ ex nō ente actu.q̄ mā est ens potētia ⁊ nō ens actu. ⁋Debes scire ꝙ priuatio dī ens ⁊ nō ens.dī qdem ens per accidens pro quāto accidit enti:hoc est māe que est ens.dī vō nō ens per se pro quāto nullā hēt entitatem formalē: ergo qui dicit gnātionem fieri ex priuatione:dicit illam fieri ex ente vno mō:⁊ ex non ente alio mō.⁊ ex ente per accn̄s:⁊ ex non ente per se.⁋Amplius mā dī ens ⁊ non ens.dī qdem ens potētia:non ens vō actu.ergo qui dicit gnātionē fieri ex mā ꝯcedit gnātionem fieri ex ente ⁊ ex nō ente.ex ente qdem potētia:nō ente vō actu.⁋Scd̄o debes scire ꝙ solutio accepta a p̄uatione differt a solōne accepta a mā:q̄ gnātio fit a priuatione tanq̄ꝫ a termino a quo:a mā vō tanq̄ꝫ ex subiecto. Sed vtraqꝫ solutio satisfacit qōni.Jnqt:q̄m aūt duplex est ens vtpote potētia ⁊ actu vel per se ⁊ per accidēs trāsmutaẗ oīno.s.compositum ex potētia ente vtpote mā in actu ens vtpote in formam.Cuius exēplum subscribit.d.vtpote ex potētia albo in actu albū.Silr̄ aūt ⁊ in augmēto ⁊ decremēto trāsmutaẗ ex potētia magno in actu magnū:⁊ ponit exēpla in accn̄tibus vt solutio sit aptior:Tunc soluit ad formaꝫ qōnis ⁊ inqt:quare nō solū ẜm accn̄s ꝯtingit fieri ex nō ente.⁊ hic dedit itelligere p̄mā solutionē.sed ex ente fiūt oīa potentia quidem ens:nō ente vō actu : hoc est ex mā que diciẗ vtroqꝫ modo.Et sic pꝫ solō questionis.

⁋Quomodo declarauit.] Epilogat ⁊ ponit intentionem partis in vl̄i ⁊ in particulari.epilogādo dicit esse declaratam ꝙ p̄ncipia sint substātie.i.predicata essentialia ꝯtrarioꝝ:.q̄ oē ꝯ̄rium est p̄ncipiuꝫ ⁊ nō ecōuerso.hic est epilogus.Jntētio vō est declarare mām ⁊ essentiam māe:⁊ hoc in vl̄i.Jn p̄ticulari vō declarabit qualr̄ ens in singulo p̄ñto diuiditur in duo.s.in actu ⁊ potentia.[Et Alexander.]⁋Soluit qōnem.nā posset dicere qs Ari.est valde breuis:ḡ diminut⁹.Rn̄det Alexāder vt refert Auerrois ⁊ dicit.⁊ Alexāder dicit ꝙ h declaratū est in tractatu 9 sufficiētius in quo loqẗur de potētia ⁊ actu:⁊ ideo nō curauit hic diffuse dicere.[Et intelligebāt.] Et qs dicet.qd intelligit Alexāder per illuꝫ ꝓnomē hoc: Rn̄det Au.ꝙ nō intelligebat per illud ꝓnomen hoc referre ꝙ illa diuisio sit posita in 9°:sed intelligit duo.vꝫ ꝙ in 9° sit dictum q̄uo potentia p̄cedit actuꝫ:⁊ quot īpossibilia ꝯtingūt negantibus potētiam eē:⁊ eam eē simul cuꝫ actu.[Et hoc.] ⁋Cōtra.nulla scia ꝓbat suuꝫ subm̄ eē. Rn̄det ꝙ nō ꝓbauit illic potētiam eē:sed ad ꝯfirmāduꝫ q̄ potētiam eē est per se manifestuꝫ.[Et cū posuit.]⁋Accipit nūc vnā suppositionē ad declarādum intētum.vꝫ ꝙ oīs trāsmutatio est ex ente potētia ad ens actu nulla spē trāsmutationis: id est nulla specie motus veri:h declarat inductiue in generatiōe:corruptione:⁊ alteratiōe.[Et intēdebat.] Quia qs dicere posset q̄uo ens actu fit ex ente potētia:an eiusdem gnīs an diuersi: Et ꝙ oē ens actu fit ex ente potentia eiusdē gnīs ⁊ eiusdem p̄ñti ⁊ nō alterius.[Et q̄ hoc.] ⁋Nūc ponit defectū antiquoꝝ ⁊ tria facit.p̄ ponit errorem eoꝝ.2° ibi[Et mouit eos.] Ponit argumētuꝫ eoruꝫ. 3° ibi[Et cū posuit ꝙ gnātio.]Soluit qōnem duplr̄ vt diximus in lr̄a ⁊ ẜmo eius pꝫ.[Fecit igiẗ.] Hic soluit qōnē quādam.nam videẗ Ari.valde breuis:⁊ nō declarat q̄uo gnātio fiat ex ente.Rn̄det Au.ꝙ hic loqẗur nō p̄ncipaliter sꝫ rememoratiue:⁊ iō ipse copiose declarat quo mō ex ente per accn̄s ⁊ ente per se gnātio fiat ⁊ sermo ei⁹ pꝫ. [Et Alexāder.] Nūc colligit qōdam verbuꝫ Alexandri hic ⁊ reducit id ad suuꝫ propositum ⁊ totuꝫ patet.

Cō.8

T hoc est anaxagore vnuꝫ. Dignius enim est q̄ꝫ simul omnia. ⁊ empedoclis mixtura ⁊ anaximandri: ⁊ vt democritus aut nobis erant omnia potentia:actu vō minime.quare materiam vtiqꝫ erant tangentes.

De princi/pio mate/riali pos/teca. ⁋ De ꝑncipio mãli apud antiquos fuerunt tres secte: que oẽs ꝯueniũt in quodã: ⁊ differũt in quodam. Cõueniunt qdẽ in hoc ꝙ pn^m mãle ponũt ens: ⁊ potẽtia aliquo mõ. ens qdẽ q: oẽs cõueniũt ex nihilo nihil fieri. potentia vo q: res factas nõ ponũt oino preesse in illo ꝑncipio penit^9 eodẽ mõ sicut sunt in effectu: q: tũc gnãtio esset supflua. Differũt vo circa hãc potẽtiã. nã Anaxagoras ponit quodã vnuz chaos: ⁊ dicit in illo ꝯtineri oia actu entitatiuo: nõ tñ oia actu effectuali. ⁊ sic dicit id esse in potentia non ad formas sed ad exitus in effectu formarũ. Empeđ. vo ⁊ Anaximander silr dicũt ꝑncipiũ mãle esse ens: q: dicunt esse quãdã mixturã: sed esse in potentia nõ ad esse: q: ibi oia sunt sed ad ordinẽ mẽbroꝝ. Democritus vo dicit potentiã illã eẽ ad esse: q: ponit corpa athomalia esse ꝑmũ ꝑncipiũ mãle ⁊ in eo eẽ potẽtiã ad esse per ꝯgregationẽ. Ergo anaxagoras dicit potentiam illam esse ad effectus. Empedo. ⁊ Anaximander: dicunt potentiam illaz esse ad ordinẽ. Demo. vo potentiã ad esse dicit. ergo in duobus cõueniunt q: ponunt ꝑncipiũ materiale esse ens ⁊ potentiam: sed differunt in mõ ponẽdi id ꝑncipiũ ⁊ illã potentiam. ⁋ Ex ijs pz qualiter omnes tetigerũt mãm: q: cũ Ar. eã posuerunt aliquo mõ ens. ⁊ cum eodem concesserunt potentiã aliquo modo ad formam. Sed defecerũt q: id ꝑncipiũ posuerunt ens actuale: ⁊ q: potentiam non ponunt simplr ad formã sed ad cõditiones formarum. ⁊ hec dicit ⁊ B. i. materia nostra est id vnũ Anaxagore qđ chaos vocat. Subaudi ⁊ hoc vnũ nostrum est melius illo vno Anaxagore: dignius eniz est ꝙ̃ simul oia qđ chaos dr: vel silr oia. Idẽ enim sunt: ⁊ hec nostra mã silr est mixtura Empedoclis ⁊ Anaximãdri ⁊ hec nostra materia est vt Democritus ingt in carmine erãt oia potẽtia actu vo minime. mã eniz hz cũ his tribus cõuenientiã in duob^9: ⁊ q: ens: ⁊ q: i potẽtia: ꝓpea ꝯcludit q̃re mãz vtiqz erant tangẽtes: lz nõ potuerũt venire vsqz ad summũ illius.

Cõ. 9^m ⁋ Uult declarare.] Sex facit in cõmẽto. ꝑmo eniz ponit intẽtionẽ ⁊ epilogũ ꝑdictoꝝ. 2ª ibi [⁊ istã nãm cõtra declarata.] Ponit opinionẽ Anaxagore ⁊ cõparationẽ illi^9 opinionis ad illã Ar. 3ª ibi [Et ista mã.] Idẽ facit de Empedocle [⁊ ponebat iste.] Idem facit de Anaximandro. 4ª ibi [Democritus oia.] Idez ⁊ de Democrito 5ª ibi [dicit Alexãder.] Docet modũ quõ Ar. correxit vbũ Democriti. 6ª ibi [⁊ nã veritatis.] dat intelligere quãtã vim habeat veritas ⁊ quo approximati sũt veritati. ⁊ oia que dicit sunt manifesta per se. Debes tñ ꝑmo scire ꝙ ex cõmẽto ⁊ textu põt colligi bonũ arg^m ꝯtra Auicennã. tenebat eniz Auicenna oia elementa manere in mixto actu ⁊ formaliter lz posuit ea nõ habere ibi esse liberũ. q: solũ qualitates sunt remisse. mõ ex vbis Ar. põt argui ꝙ data positione Auicenne ex mixto nõ posse ꝓpria generatione generari elementũ: q: vel elemẽtũ qđ prefuit: vel qđ nõ prefuit. Si qđ prefuit: ergo est alteratio: ⁊ nõ simplex generatio. Si qđ nõ prefuit: quare elemẽtũ nõ prefuit actu in mixto. ⁊ hoc est fortissimum argumentũ. 2° debes scire ꝙ Democritus dixit omnia esse in potentia. Ar. autẽ adijcit actu vo non. Sed quo modo sit istud secundo de generatione visum est.

Cõtra aui/cẽ. de mix/tura.

Omnia vo mãm habẽt quecunqz trãsmutant̃: sed aliã ⁊ sempiternoꝝ quecũqz nõ gñabilia: mobilia aũt latiõe: iterũ nõ generabilẽ habẽt: sz vñ quo.

⁋ Cõclusit mãm esse ⁊ ipsam esse in potentia subiectum ⁊ per testimoniũ veterũ: nũc remouet. q. dictum est eniz mãm esse subm in potẽtia ad ambo hoc est ad formaz ⁊ ad priuationẽ. ⁊ ꝙ oĩa sensibilia habẽt mãm eiusmodi. ⁋ Cõtra. nã corpa celestia sunt corpa sensibilia: ⁊ tñ non habẽt potẽtiã ad ambo. qm̃ sunt sempiterna. ⁋ Rñdet ꝯcedẽdo assumptũ. i. ꝙ oia corpa sensibilia hñt mãm: sz potẽtia dr analogice. nã mã celestiũ corpoꝝ est potentia ad formã loci ⁊ ad ꝑuationẽ loci. mã vo gñabiliũ est potentia ad formã subalẽ ⁊ ꝑuationez sube: vtraqz g̃ mã est potẽtia: sed celestis est potẽtia ad ambo accidẽtia. Generabiliũ vo ad ambo subalia inquit. [Omnia vo mãm habent quecũqz trãsmutant̃.] Qm̃ in omni motu opz intelligere subm ⁊ sic cõcedit assumptũ. [Sed quecũqz non generabilia: mobilia aũt latione tm̃.] que [et.] de numero. [sempiternoꝝ.] sunt. [habent ⁊ aliã.] hoc est dictũ equoce. [verũ nõ gñabilẽ.] hoc est in potentia ad terminos gñõnis. [Sz vñ quo.] id est in po^a ad terminos mot^9.

⁋ Et si oia.] Ponit quandã gñalẽ ꝓpõnẽ ⁊ differẽtiã iter mãm ⁊ fundamentum. [Differẽtiarũ.] Generalis qdem ꝓpositio est: oia sensibilia habẽt mãm. differẽtie vo materiarum sunt due. nam eternoꝝ mã est in actu q: omne qđ mouet̃ est ens in actu. gñabiliũ vo mã est in potẽtia: q: oẽ qđ gñat̃ est in potentia. Scđa dr̃ia: materia eternorum est in potẽtia ad terminos oppositos accidẽtales in motu: mã gñabiliũ est in potentia ad terminos substantiales. Fundamẽtũ aũt est q: mãe differunt ẜm differentiaz motuũ qbus subijciunt: ⁊ per habitudines ad diuersas formas. [Et ideo qđ.] Correlariũ est ꝙ nullum transmutabile qđ est eternũ hz mãm in potentia: vult dicere ad terminos substãtiales. ⁊ hoc subscribit cuz dicit [quasi dicat ⁊c̃.] ergo mã cũ est non est in potẽtia ⁊ est in potẽtia: nõ est in potẽtia qdem ad terminos substantiales. est vo in potẽtia ad terminos accidẽtales. [Et ex hoc.] Hic colligit peccatũ Auicenne ⁊ ꝑmo ꝓponit hoc cõtra Auicennam ⁊ inquit ⁊ ex hoc videt̃ corpus celeste nõ habere potentiã diuisibilem. i. formã extensiuã ẜm diuisionem corporis. i. formã mãlem. [Nam si.] Hoc arguit ⁊ vtitur syllõ hypothetico sic. si celũ haberet formã diuisibilẽ ad diuisionẽ subiecti: in eo esset mã que esset in potentia ad terminos substãtiales. destruit ꝯñs. d. ⁊ iam declaratum est ꝙ nullum eternũ hz potẽtiã vt corrumpat̃ 2° celi ⁊c̃. ergo oppositũ antecedẽtis. deinde subscribit peccatũ Auicenne ⁊ pz. ⁋ Sed ꝯtra. Qm̃ suba celi subijcit̃ motori: g̃ põt recipere illũ: põt recipere: g̃ in ea est potentia ad substantiã. ⁋ Rñdeo ꝙ suba celi est in potẽtia ad motorẽ: ⁊ per ꝯñs dici põt. subm ⁊ mã respectu illius. Sz hec potentia est ẜm dimidiũ ꝯtingentis hoc est ad esse tm̃: ⁊ nõ ad vtrũqz. i. ad esse ⁊ nõ eẽ. Tu vo vide dicta nostra in libro de celo: vbi de materia celi diffuse disputatũ est. Dubitatiõ Solutio. Qualis potẽtia in celo.

Dubitabit aũt aliqs ex quali non ente est generatio: tripliciter enim nõ ens. Si itaqz est aliqđ potentia: tñ non similiter ex quocũqz: sed alterum ex altero. neqz sufficiens: q: simul res oẽs: differunt eniz mã: qm̃ quare infinita facta sunt: sz nõ vnũ Intellectus enim vnus: quare si mã vna: illud factũ est ⁊ actu: cuius ⁊ materia erat potentia.

⁋ Mouet circa dicta Aristoteles. q. nã accepit gñãtionez esse ex nõ ente ad ens. 2° querit quõ gñõ sit ex non ente. Inquit dubitabit aũt aliqs ex q̃li nõ ente sit gñãtio. reddit cãm. q. dicẽs. triplr eniz nõ ens: ⁊ nõ expssit: q: physice auscultationis satis dixit. Ibidẽ eniz dixit nõ ens qñqz sumi pro nihilo simplr: ⁊ hoc mõ vocat̃ priuatio totius entis oino. qñqz pro ꝑuatione forme tm̃: que qdẽ est ens ꝑ accidẽs pro quãto accidit enti. i. mãe. qñqz sumit̃ ꝑ ente in potẽtia: ⁊ sic mã dr nõ ens: eo q: nõ est ens in actu. Ideo est dubitatio satis rõnabilis. triplici enim nõ ente Dubitatiõ Aristo.

accepto

accepto.ex q̄li triū est gnātio.[Si itaq3.] dubitationem apud me nō soluit q2 vult esse solutā ex p̄ auscultationis physice.v3 q̄ gnātio fit ex non ente dupl̄r.i.priuatione ⁊ mā:nō aūt ex nō ente simpl̄r.Sed soluit aliam.q.incidē tem ad principalē solonē:q2 si gnātio fit ex non ente.s.ex mā.ergo quodlibet fit ex quolibet. ¶ Rn̄det cōcedēdo antecedēs ⁊ negādo ↄn̄s.d.Si itaq3 est aliqd potētia sub audi ex quo fiunt gnātiones:tn̄ nō sil̄r qdlibet fit ex quo cūq3:s3 alterū.s.determinatū ex altero.s.determiato:eo q2 l3 oia generabilia conueniant in vno p̄ncipio cōmuni māli:nō tn̄ in p̄ximo:imo differunt in materijs p̄prijs.[neq3 sufficiēs.] refellit.q.Anaxagore ad.q.scdā3.Rn̄det enim Anaxagoras q̄ iō gnāta sunt multa: qm̄ l3 mā sit vna:in ea sunt simul oia.p̄pterea qn̄ gnātur aliquid generatur ex suo cōpari. ¶ Contra arguit dupl̄r.p̄ q2 supponit falsum.mā eni3 nō est vna oium:qd itelligit de p̄xima.2° q2 nō posset reddere cām:q̄re oia generabilia sunt multa:imo deberent esse vnū q2 agens vnū:⁊ mā vnu3:⁊ p ↄn̄s factu3 vnū.d.neq3 sufficiens.s.dicere q2 simul res oēs sint:nam hoc videt̄ falsu3:differūt eni3 mā. ¶ Scd̄o arguit.Qm̄ p̄p̄ qd infinita facta sunt:sed nō vnū:qd videtur debere esse.Intellectus enim vnus qui est motor oium apud ipsum:quare si materia vna illud factum est actu:cuius ⁊ mā erat potentia:⁊ per ↄsequens vnu3:agēs vnum:⁊ potentia vna.ergo factum vnum.

Cō.ii ¶ Ualt.] Preponit intentionem in vl̄i ⁊ in particulari:in gnāli qdem:qm̄ Ar.intendit declarare q̄ mā sit vna potentia tm̄ ⁊ habitudine sit plures:⁊ q̄ qdlibet ens mixtū cū mā cōmuni h3 per mām p̄priā determinatā nā3. In speciali v̄o q2 soluit q̄ōnē ⁊ sermo patet.[Et qūo posuit.] Hic soluit q̄ōnem ⁊ videt̄ q̄ nō soluat.q.p̄ncipalē:s3 aliā que accidit illi soloni:vt diximus in textu.[Et dixit hoc.]

Digressio Digredit̄ ⁊ ideo debes scire q̄ mā est vna subto simpl̄r:⁊ per ↄn̄s vna sibi inest potētia:que est suum accidens:nam nō potest esse subiectū vnum:⁊ p̄pria accidentia plura ⁊ hec potentia est vna oium sicut mā est vna omniū.est ēt eterna sicut ⁊ mā eterna.Sunt tamen in mā multe habilitates de nouo:quas noui vocant potentias respectiuas: que non eterne sunt māe:sed noue.per potentiā enim cōmunē p̄ mā recipit elementa:post elemētoȝ receptionē ipsi māe accidit quedā noua habilitas ↄtrahēs mām ad hanc formā suscipiendā magis q̄ ad hanc. Receptis v̄o formis ↄsimilibus emergit quedā alia potētia plus contrahens:⁊ sic mā est vna:potētie v̄o noue sunt multe:que differunt per ordines ad diuersos actus:⁊ p̄p̄ mixtiones diuersas:⁊ hoc declaratū fuit p̄mo phicoȝ.[Et q2 antiq.] ¶ Hic ostendit qūo antiqui s̄m coȝ positiones de mā nō possunt saluare gnātionē nec entiū multitudinē.⁊ primo ostendit hoc in pōne Anaxagore.2° ibi[⁊ simile contingit.] ostendit idē in positione Democriti.3° ibi[⁊ qūo dixit.] applicat totū v̄bis Aristotelis:⁊ sermo eius est perspicuus:est enim ex textu manifestus.[Et intendebat.] ¶ Deductio Auerrois fundat̄ in tribus p̄positionibus. p̄ma est q̄ Anaxagoras nō posuit formas latitare in mā s̄m diuersas dispōnes:q2 iam ibi essent abstracte:statim enim qn̄ materia disponit̄ respectu vnius forme:illa forma reducit̄ ad lucē.2° p̄positio ab vno agente re ⁊ rōne p̄uenit vnu3 tm̄.3° p̄positio est q̄ vel Anaxagoras posuit vnum agens re ⁊ rōne esse cām oium:vel posuit solā materiā esse sufficientem.Ex his habetur p̄positum.nam si forme sint diuerse in materia:vel sunt ab ipsa mā tm̄:vel ab agente tm̄:vel dispōnibus diuersis:⁊ qcqd dicit̄ patet esse falsum.Anaxagoras ergo nō potuit saluare entium pluralitatē.Debes scire q̄ p̄positio Ar.eget tribus cōditionibus.p̄ma in agente p̄ximo.2° mediante dispositione vnica.3° in agente naturali.Est ergo p̄positio vniuersalis ab agente vno p̄ximo mediante vnica dispositione:⁊ ipso existente naturali in passum p̄ximum ⁊ vnica dispositione ⁊ naturali effectus est vnus. Ab vno agente p̄ximo vnū

TRes itaq3 sunt cause:⁊ tria principia duo quidem contrarietas:cuius hoc qdē rō:⁊ ex quo ⁊ spēs:illud v̄o priuatio:tertiū v̄o materia:post hec qd non fit nā nec spēs.Dico autē vltima. Omne nāq3 trāsmutat aliquid:⁊ ab aliquo:⁊ in quid: a quo quide3 primo mouente:cuius v̄o mā:in quod v̄o spēs. In infinitu3 ergo sunt:si non solum es fit rotundum:sed ⁊ ipsum rotundū aut es:necesse est itaq3 stare.

¶ Ualt nunc de forma agere:⁊ p̄mo quasi que dixerat epilogat:⁊ inquit.Tres itaq3 sunt cause:⁊ tria p̄ncipia:quod exponit.d.duo qde3 ↄtrietas.i.duo ↄtria:cuius ↄtrietatis h qde3 est rō more p̄ipathetico.⁊ ex quo more Anaxagore. ⁊ spēs more Platonico.forma eni his trib9 modis dicit̄. Illud v̄o p̄uatio.hec eni3 duo sunt extrema ↄtrietatis.3m v̄o his subiectū mā.Hic igit̄ est epilogus.sed dices qūo sunt tres cause imo tria sunt p̄ncipia ⁊ quatuor cāe.vt 2° phicoȝ dicit̄.Dicēdū q̄ verū est q̄tuor eē cās:s3 ipse loqtur in p̄posito.q.d.in p̄posito nostro tres sunt cāe:⁊ tria p̄n°.Simpl̄r v̄o cāe sūt plures.[post hec.] nūc de forma tracturus accipit qddā cōmune forme ⁊ māe:⁊ est forma p̄ma ⁊ mā p̄ma:vel qd idē est forma vltima ⁊ mā vltima sunt ingenerabiles ⁊ icorruptibiles.⁊ syllogismus est cuiuslibet generati est aliqd in quo a quo ⁊ in qd: sed māe ⁊ forme nō sunt in quo a quo ⁊ in qd:ergo non sunt generate:accipit maiorē ⁊ cōclonē:⁊ inquit post hec accipiendum q̄ nō fit mā:neq3 species:dico aūt vltima.Qm̄ mā cōposita ⁊ forma cōposita fiunt.sed nō sunt vltime. hec est ↄclo syllogismi.Deinde sumit maiorem.d.omne nāq3 transmutat aliqd:⁊ ab aliquo ⁊ in quid.i.cuiuslibet transmutati tria sunt subiectū in quo:agens a quo:⁊ forma in quā.hec est maior:⁊ subdit.d.a quo qde3 subaudi est vt a p̄mo mouente:cuius v̄o.i.in quo v̄o est mā:in qd v̄o est spēs.hec est maior:⁊ maioris expō:subticuit aute3 minorē:sed ponit illi9 p̄bationē p̄ ipoter inqt.In infinitū g̊ sunt si nō solū es.i.mā fit rotūdū:s3 ⁊ ipsu3 rotūdū aut es fiant.q.d.si mā fit ⁊ forma fit:tūc māe esset mā ⁊ forma forme:⁊ sic ad infinitū:necesse itaq3 stare. Ex his p̄spicuū ē cōiter q̄liter mā vltima ⁊ forma vltima sint ingenita ⁊ icorrupta:⁊ h est p̄m demonstratū de forma.

¶ Cum declarauit.] Primo epilogat oia declarata.2° ibi [⁊ cū oia ista.] exponere incipit textū ⁊ totū patet.[Forma nō generat̄ neq3 mā.] Auerroes accipit hāc p̄pōne3 cōpositū generat̄:⁊ neq3 forma:neq3 mā.p̄mo p̄bat p̄positionē vt fecim9 in l̄ra.2° ibi[⁊ hoc qd dixit.] exponit illā:⁊ quosdā terminos textus:⁊ totus sermo est p̄spicuus. ¶ Circa hec dubitabis.An forma vel cōpositū per se generet̄.Dico aūt de forma vltima:q2 de forma mixta vel cōposita nihil p̄hibet.In ista difficultate cōis positio est q̄ cōpositū p̄ ⁊ per se generat̄:capiēdo p̄mo ⁊ per se vt dicit causalitate3 ⁊ sic in qd generatur ⁊ forma per se p̄mo in quo.Uetit̄ aūt hec positio pluribus argumentis.⁊ precipue p̄positione Ar.in littera.⁊ pro hac p̄te sunt auctoritates infinite per Auerroem inducte.vt 7° p̄me philosophie cōmētis.22.26.27.31.33.⁊ 8° metaphysice.cōmēto 3°⁊ alibi pluries.vn̄ 7° huius dicit forma nō est gnābilis neq3 corruptibilis nisi per accidēs:⁊ sil̄r est de mā.gene-

rabile enim ꝛ corruptibile in rei veritate est indiuiduū
compositū ex forma ꝛ materia. hec ipse commento. 23.
Pō pps ¶ Uidet aūt mihi dicendū esse de mente Auerrois ꝙ
forma simplr ꝛ pmo generat. cōpositū vō per accñs: ꝛ hoc
declaro ex dictis eius: nā gnātio pprie ꝛ pmo est ad esse.
est enī transmutatio de nō esse ad esse. 5. phīce auscultationis. Sed id qđ vere est: act⁹ est: vt dicit Auer. in. 7. cōmento scđi de aīa: quare pprie ꝛ principaliter forma generat. ¶ Amplius corruptio ꝛ generatio habēt fieri circa idē: sz corruptio est forme pncipaliter ꝛ pmo vt Auerroes inqt pmo phīce auscultationis cōmento. 68. ergo ꝛ generatio hz esse circa formā. Adhuc ppter qđ vnūqđq tale ꝛ illud magis. sed cōpositū generat ppter formā: g ꝛ forma magis. Rursū id gnātur qđ extrahit de potētia ad actū: sed forma sola extrahit de potentia in actū: ꝛ cōpositum rōne forme. vt. 8. metaphysice cōmento. 15. ꝛ. 7. metaphysice cōmento. 31. ꝛ infra cōmēto. 18. ergo forma generat pncipaliter. Postremo cōposito nullū correspōdet esse preter esse forme apud Auer. 7. huius. eo qꝛ compositū non dicit tertium esse. forma enī totius ꝛ forma partis idē sunt apud ipsum qꝛ materia nō est pars qdditatis: ergo cōposito nō correspondet generatio alia a generatione forme: ꝛ sic per se ꝛ pncipaliter forma generabit. he rōnes nō sunt demōstrationes: sed sunt satis pbabiles ꝛ mihi bone sicut ꝛ opposite aduersarijs sunt pbabiles. Sed ppter rōnes oppositoꝝ debes scire ꝙ generatio est ad esse: aliquid aūt esse est duplr: vel vt per se existēs: vel vt per se subsistēs. id qđ per se existit: qđ est ꝛ alia sūt ppter ipsū: ꝛ hoc modo forma per se existit. id vō per se subsistit qđ est ꝛ nullius pars est: ꝛ sic cōpositū per se subsistit qm̄ est ꝛ nulli⁹ neqꝫ ps neqꝫ accñs est. Tūc pꝫ ꝙ forma pncipaliter generatur vt per se existens. ꝛ hoc modo rōnes mee sunt pbabiles. Compositū vō pncipaliter generatur vt per se subsistens. ꝛ hoc modo sonant rationes ꝛ auctoritates opposite partis ꝛ sic perspicuū quomodo forma per se generat ꝛ per accidens: ꝛ sic compositū per se generat ꝛ per accidens. aliter tñ ꝛ aliter: ꝛ sic de qōne.

Ost hec qꝛ quecunqꝫ ex vniuoco fit substantia: nā ꝛ que nā sunt substātie ꝛ alia: Aut enim arte: aut natura fit: aut fortuna: aut casu. Ars quidē igitur: principium est in alio. natura aūt principiū in ipso. hō namqꝫ hominē generat: relique vō cause: horum priuationes.

¶ Proponit Ar. hanc ꝯclusionē. oīs suba fit ab vniuoco. dico omnē subam fieri ab vniuoco: tā de nālī ꝙ̄ arte facta. Sed quo accepit ꝯclusionē hāc: difficile est: potest tñ dici ꝙ hec de causa accepit hanc: qꝛ dicit cōpositū generari. ꝛ ideo posset dici si cōpositū generat: qūo generat an ab vniuoco vel qūo: vel forte hec est maior 2ᵉ rōnis hoc mō vꝫ. omne qđ generat generatur ab vniuoco: forma ꝛ mā vltime nō generant ab vniuoco: g nō generant. ꝛ sic hec videt 2ᵃ rō: testat aūt huic modus loquendi Aristotelis qui dicit. [post hec qꝛ.] Hoc aūt denotat hic velle tāgere scđaꝫ rōnē. Et forte nullus ante me inspexit ad hec ꝛ valde cōsonat textui greco. dicit enī metatauta: qđ nō cōsueuit ponere: nisi qn̄ cōtinuat plures rōnes ad idem. pmo ergo accipit maiorē: ꝛ inquit. Post hec qꝛ quecunqꝫ substantia fit ex vniuoco subaudi fit: loquor aūt hic ample. q. d. de suba: nam ꝛ que nā sunt sube ꝛ alia. i. ꝛ que nō sunt a nā: sed arte. q. d. sumo in maiori subaꝫ large put se extēdit ad nā factū ꝛ ad arte factū. Subiicuit aūt minorē: que deberet esse: sꝫ forme ꝛ mā vltime nō fiūt ab vniuoco: quare nō generant: sed qꝛ minor ꝛ ꝯclusio sunt perspicue. conuertit totū sermonē eius ad maiorē: ꝛ probat illā ibi [aut enim.] ꝛ videt ꝙ sua pbatio sit inductio: qꝛ res pōt fieri quatuor modis: vel nā: vel arte: vel fortuna: vel casu horū quatuor sunt duo boni ꝛ reliqui sunt priuationes. Modo ꝯstat ꝙ nā factū fit ab vniuoco: vt homo ab hoie: ꝛ arte factū similiter. nam domus in re fit a domo in mente. relique vō cause vt fortuna ꝛ casus nō sūt cause sed priuationes causarū: ꝛ ideo non est cura si que fiunt casu ꝛ fortuna nō fiunt ab vniuoco. Inquit. nam oē qđ fit: aut arte: aut nā fit: aut fortuna: aut casu. differt vō casus a fortuna: qꝛ casus est nā agens preter intentionē: ꝛ fortuna est intellectus agens preter intentionē. ꝛ apponit incidentaliter drīam inter factum arte ꝛ factū nā. ꝛ dicit ars igit principium est in alio. natura vō pncipium est in ipso. vt 2ᵒ phicoꝝ dixit. Facta diuisiōe idicit in generatione naturali. ꝛ inquit. homo nāqꝫ hominē generat subaudi ꝛ domus in mente generat domū in re. Subiicuit aūt exemplū in arte: qm̄ in 7ᵒ posuit exemplū de sanitate. vt dicit Auerroes ibidē cōmento. 23. Et qꝛ induxit in arte factum ꝛ nā: ne quis credat ipsum esse insufficientē: addit relique vō cause: vtpote casus ꝛ fortuna: horum. s. artis ꝛ nature priuationes sunt. qꝛ cause per accidens: ideo effectus illarū nō sunt ab vniuoco: ꝛ hec expositio est optima: ꝛ nullus latinoꝝ intelligit locum hunc.

¶ Quo mō declarauit.] Auerroes ponit intentionē ꝛ causaꝫ intētionis. Intentio quidē est loqui de causa agente. causa intentionis est qꝛ cōpleuit sermonem de forma ꝛ mā. ꝛ tu vides qūo hec expositio differt a nostra ꝛ est bona: ꝛ apud Auerroem Aristoteles sumit hanc cōclusionē omne generatum fit ab vniuoco in noie ꝛ definitione: vt homo ex hoie ꝛ equus ex equo ꝛ sic de ceteris. [Et dicit Alexander.] ¶ Cōtra hanc propositionē arguit Alexander tribus argumentis. pmo qꝛ animalia ex putri materia orta: naturaliter fiunt qꝛ neqꝫ casu neqꝫ arte neqꝫ fortuna fiunt. ꝛ tamen nō sunt ex simili in nomine vel definitione. [Neqꝫ etiam.] 2ᵒ mulus est a natura genitus. ꝛ tamen non fit a mulo ꝛ sibi simili in nomine ꝛ definitione. [Quid aūt.] 3ᵒ obiicit. nā Aristoteles facit hāc copulatiuam: que fiunt a natura: fiunt ab vniuoco ꝛ alia que explicat vt arte casu ꝛ fortuna. ergo videtur velle ꝙ omnia facta fiant ab vniuoco. hoc autem lꝫ sit verum in natura ꝛ arte facta: nō tñ in casu ꝛ fortuna generatur: nā hec nō fiunt ab agēte determinato: sed ab infinito: vt 2ᵒ phicoꝝ colligit. [Et forte.] ¶ Soluit ꝛ pmo vltimaꝫ qōnem ꝙ lꝫ Aristoteles acceperit illā vlem ols substantia generata fit ab vniuoco: post tñ in fine textus facit exceptionē volens hanc esse intelligendā de vere generato mō que casu ꝛ fortuna fiunt nō vere sunt generata. ꝛ ppterea sermo Aristotelis non verificat in illis. ꝙ aūt hec non vere generent: pꝫ qꝛ nō p gnātiones: sed per priuationes gnātionis fiunt. i. per defectus ꝛ errores in generatione. per hoc enim ꝙ sperma ab aliquo accidente impedit: generat aliquando manū cum duobus vel pluribus digitis. Et breuiter ad formā dicendū ꝙ genita casu nō sunt genita: qꝛ lꝫ Aristoteles vniuersaliter protulit vbum limitat id in fine. ¶ Confirmat aūt hanc solutionē Alexandri per hoc ꝙ in tractatu 2ᵒ hoc est in. 8. satis ample dedit hanc solutionē. [Et esse.] ¶ Soluit pmā questionē ꝛ vult ꝙ lꝫ genita nō fiant a simili spe vel nomine: fiunt a simili in operatione hoc est in virtute. nam generant a calore stellarum qui est virtualiter similis genitis illis. ꝛ hoc satis est. potest etiā dici ꝙ qn̄ generatur aliqđ putrefactorum. vtpote vespa prius fit quoddā corpusculū sile spermati qđ habet duas partes alteram quidē calidam
que

Marginal notes: Cō. 13ᵐ (beside "¶ Quo mō declarauit"); Rōnes 3 Arista. (beside "omne generatum fit ab vniuoco…").

que est velut spiritus formatiuus. alteram vo humidam ex qua format corpus. Ille ergo spiritus est similis aiali genito saltē in virtute: ꝛ de his ample dicemus in cōmento. 18. [Dicit etiā.] ¶ Aliter respondet ad. 3. q. ꝛ est solo apud quosdā. volunt enim ꝙ lr̄a nō debet legi copulatiue sed singulū debet referri ad singulū. Intelligit ergo sic ꝙ omne qđ fit fit ab vniuoco ꝺm speciez modi faciendi ꝛ nō ꝺm spēm rei facte. verbi gratia. omne qđ fit a nā fit ab ente nature ꝛ nō ab ente artis: ꝛ omne qđ fit ab arte fit ab ente artis ꝛ nō ab ente nature. Similr ꝛ de casu facto ꝛ fortuitu. ꝛ sic vniuersale verū est omne qđ fit fieri ab vniuoco sui generis ꝛ non sue speciei. [Ars est ṗncipiū.] ¶ Hic ponit differentiā inter artem ꝛ nām: que differentia ex declaratione littere perspicua est. [Et cū non dixit.] ¶ Dubitaret forte aliqs. dixit Aristoteles generata generari quatuor modis ꝛ subticuit de genitis volūtate ꝛ sic videnꝭ qnque modi. Rn̄det ꝙ voluntas reducitur ad artē qꝛ est ṗncipiū agendi in alteruz quēadmodū ꝛ ars. agit enim in potentijs executiuis que sunt alie ab ea lꝫ apud quosdam volūtas agat in seipsam actū volendi: sꝫ hoc relinquiꝭ ꝙ nō est peripatheticū. [Homo eni.] Facta diuisione inducit nunc ꝛ vtitur vno exemplo. Colligit Alexander hic ꝙ Ar. loquitur in suo sermone de generatis primarie hoc est per se ꝛ nō de generatis scđa intentione que vocanꝭ gnāta per accidens ꝛ casu. Cuius signū dat: qꝛ ea que fortuna ꝛ casu generanꝭ vocat gnāta priuatiue ꝛ nō absolute: ꝛ Auerrois ṗmo ponit vba Alexandri. scđa ibi [ꝛ vt dicit Alexāder.] exponit verba illa. [Dixit Alexander.] Aliter respōdet Alexander ad ṗmā ꝛ vult ꝙ generata ex putrefactione sunt casu ꝛ nō per se ꝛ sicut excludunꝭ a copulatiua. addit tn̄ esse manifestum ex alijs libris ab arte facta fieri ab vniuoco. qꝛ. 7. metaphysice cōmēto. 23. declarauit sanitatē in re fieri a sanitate existe in aia medici. [Quū vo mulus.] ¶ Ad scđam de mulo respondet ꝙ mulus fit ab vniuoco ꝺm speciez ꝓximā ꝛ nō ꝺm spēm specialissimā eo qꝛ asinus: equus ꝛ mulus sunt eiusdē speciei subalterne ꝛ nō specialissime.

Moderamen Auer.

[Et hoc qđ dixit Alexander.] Recitatis expositionibus ꝛ questionibus ꝛ solutionibus Alexādri. in isto loco vult Auerroes aliqualr moderare dicta Alexādri. ꝛ ṗ obycit. nā lꝫ artificialia fint ab vniuoco tn̄ nō apparet ex textu. In textu enim nō plus habetur nisi ꝙ substātie sunt ab vniuoco: ꝛ causa erroris est qꝛ littera nō est legēda copulatiue vt legit Alexāder. sed illa particula [ꝛ alia.] que in barbara translatione iacet [ꝛ illa alia residua.] nō teneꝭ copulatiue. sed illa particula [et] est ṗncipiū noui sermonis cuius appositū est: ꝛ illa alia residua aut sunt artificialiter ꝛ reliqua. [Et in alia.] Confirmat qꝛ in alia translatione nō inueniꝭ scriptū illud artificiale ꝛ signū est ꝙ est additū extra. [Et idē.] 3° qꝛ sermo iste poniꝭ in. 7. vbi nō ponit illā particulā artificiale. [Et inuenimus.] Quarto arguit qꝛ in alio sermone hec littera copulaꝭ hoc modo. [necesse est vt hoc sit.] ꝛ reliqua vbi post nō reperiri verbū illud sed solū ꝙ omne qđ fit aut fit naturaliter aut ꝑ se. i. casu. [Et reputo.] ¶ Pro Alexandro arguit ꝛ ostendit ꝙ littera debet legi copulatiue sic ꝙ illa particula [ꝛ alia.] vel vt habet barbara trāslatio [ꝛ illa alia residua.] debet legi cū precedēti ꝛ nō ꝙ sit ṗncipiū noui sermonis ꝛ signū huius ponit qꝛ ꝓbaꝭ illis verbis subscribit. [Aut enim.] Modo hec particula enim vel hec particula: qꝛ dat itelligere ꝙ sermo nō incipit ab illa ꝑticula [ꝛ alia.] vel ab illa [ꝛ illa alia residua.] ꝛ certe Alexander loquiꝭ iuxta vba greca. hec vꝫ. que enim natura sunt: substantie sunt: ꝛ alia. vel enim arte ꝛc̄. [Et hoc inuenimus.] Idem ꝯfirmat per translationē Joannis ꝛ repetis vba precedētis textus cū vbis presentis: vbi pꝫ illa ꝑticula. Quā: esse additaz vt reddat causaz eius qđ precessit. [Et qđ plus.] Tertio ꝓbat idē qꝛ addit artificialiter facta: nō ꝯstat illa fieri ab vniuoco. hec faciunt ꝑ parte Alexandri: est ꝗ questio ambigua pro vtraqꝫ parte. [Sed videꝭ mihi.] Cū questio erat ambigua pro vtraqꝫ parte Auerroes nūc ponit opinionē ꝓpriā ꝛ vult ꝙ ꝓpositio solū vera sit in substātijs. Quā ꝑ illud vbū [ꝛ alia.] qđ in barbara trāslatione habeꝭ. [ꝛ illa alia residua.] intelligit accidētia. q. d. substantie fiunt a nā ꝛ a sibi silr: ꝛ illa alia residua. s. accidentia fiunt aut casu aut fortuna ꝛ hoc pacto vult Auerroes lr̄am esse legendā. ¶ Sed ad argumēta non rn̄det que erant pro Alexandro: posset tn̄ dici pro Auerroe negando translationes: ꝛ hoc qꝛ Alexander habuit falsum textū. Tu vo in his cōsidera. [Et ꝺm hoc.] ¶ Contra qꝛ si ꝓpositio Aristotelis esset vera in substātijs: tūc aialia ex putrefactione orta fierēt ab vniuoco. ¶ Respondet ꝛ cōcedit antecedēs ꝛ ꝯn̄s ꝛ cōsequētiā: ꝛ hoc ꝓbat duabus rōnibus. ṗma quecūqꝫ fiūt casu nō habent ordinez: sed orta ex putrefactione habēt ordinē: ergo nō fiunt casu. scđa ibi [Et plura eoꝝ.] Et est quecūqꝫ fiunt in tēporibus terminatis nō fiunt casu: sed hec orta ex putrefactione fiūt in periodis terminatis: ergo nō a casu. [Hoc aūt qđ.] Reprehendit Alexandrū in alio. quā Alexander allegauit solonē suā de aialibus ex putrefactione ortis in phicis: nō dicit Auer. Alexr̄ peccasse per obliuionē: qꝛ talis solutio nō reperitur in libro physicoꝝ. excusat tamen ipsuz eo qꝛ forte liber phicoꝝ est diminutus in libro ei᷒. Sed hec excusatio est fuga. forte enim Alexander intelligit per phica omnes libros naturalis phie. nāz in libro de generatiōe animaliū dedit solutionē illā Aristoteles. [Et cū diximus.] Quia accepit hec aialia fieri ab vniuoco: exponit quō. nā Alexander voluit in ṗma expositiōe ꝙ fiunt ab vniuoco in vtute. s. a calore solis ꝛ stellarum multiplicato in aere. ipse dicit ꝙ fiunt dupliciter ab vniuoco vno mō vt dicit Alexander a calore solis ꝛ aliaruz stellarū. scđo mō a vtute formatiua reperta in particula seu corpusculo putrefacto. Imaginaꝭ enim ꝙ sicut a patre ꝛ matre decidunꝭ duo spermata e quibus fit quoddā corpus qđ embrio diciꝭ: sic a calore solis ꝛ stellarum generatur corpusculū quoddaz simile embrioni: ꝛ sicut in embrione est pars subtilis spirituosa que spiritus formatiuus dꝛ sicut in corpusculo illo adest pars subtilis aerea spirituosa: ergo duplex est vniuocatio: ꝛ vlis qualis est inter calorē celestem ꝛ animal id ꝛ particularis reperta in particulari semine. Uirtus aūt illa que est in corpore vel in semine illo assimilaꝭ arti apud Aristotelē. ꝛ iō est similis illi genito ꝛ quasi ꝓbat hoc Auerroes: ars generat sibi simile: sed virtus illa cōtenta in semine est similis arti: ergo generat sibi simile. ꝓbat minorē qꝛ nulla videꝭ differentia inter illa tria: sed inter virtutem que est in corpusculo in semine: ꝛ arte: nisi in hoc tn̄ ꝙ illa que fuit in semine decisa est a patre ꝛ matre: ea vo que est in corpusculo decisa est a sole tn̄: cuius signum dicit quia Ar. dicit. Hominem generari ab homine ꝛ sole. [Et iō.] ¶ Correlariū contra Themistium. Themistius eniz ꝓbauit pro platone formas ꝛ ideas esse vt saluaret generationem aialium ex putrefactione ortoꝝ. dicit mō Auerroes ꝙ nulla est ꝓpter hoc necessitas: qꝛ talia animalia generanꝭ a sole ꝛ corpusculo illo loco seminis facto. Sꝫ in hoc cōmento adsunt questiones. ṗma est expositoris. Arguit enim calidū in corporibus inferioribus generari a sole ꝛ nō a calido: ergo ꝓpositio falsa. Amplius 2° celi cōmēto. 42. Calor causaꝭ a motu ꝛ luce: ꝛ tamen nō sūt vnius rationis. Adhuc in sublātijs arguiꝭ. nāz 3° de celo

cõmento.56. Ponit ꝙ ignis põt generari ab igne ⁊ a con
cussione lapidũ: qñ ergo generabit̃ a cõcussione: certũ est
ꝙ nõ generabit̃ a cõueniẽti in noĩe ⁊ definitiõe. quare
ꝓpositio falsa. Rursus motor celestis corporis efficit mo
tũ: ⁊ tamẽ motus ⁊ motor nõ sunt vnius speciei. ¶ Circa
hãc expositionẽ Alexãder dedit tres expõnes. ⁊ pma est
ꝙ debet intelligi in vere genitis ad excludendũ genita
casu ⁊ fortuna que generant̃. qui errores 2ª de vniuoca
tione in forma vel in ṽtute: ⁊ hoc ꝓpter aĩalia genita ex
putrefactione. ¶ 2ª expositio fuit ꝙ debet intelligi vni
uersaliter in oĩbus. sed similitudo debet esse in genere vt
si est ens nãle a nã: ⁊ si artificiale ab arte ⁊c̃. ¶ 3ª exposi
tio fuit ꝙ dz intelligi in vere genitis ⁊ de vniuocatione
in specie specialissima vel subalterna: dico in vere geni
tis excludẽdo aĩalia ex putrefactione ⁊ casu facta: dico in
spẽ specialissima vel subalterna ꝓpter gñatiõnẽ muli ex
his oẽs rõnes cessant. Themistius aũt vt dicet̃ cõmento
24. glosat ꝓpõnẽ tribus cõditionibus seruat̃. s. in agente
pncipali ꝓpinquo: ⁊ essentiali ⁊ tu vide ibidẽ. Auerroes
aũt videt̃ glosare hanc in substãtiis: ⁊ videt̃ velle omnẽ
subam fieri a sibi sili. in accñtib9 aũt vult ꝓpõnẽ nõ hẽe
locũ. Sz hec solũ vĩ falsa. pmo ꝑꝑ ignẽ qui gñat̃ ab igne
⁊ ab excussione lapidis. 2º videt̃ falsũ qr vel intelligit ꝑ
vniuocationẽ in virtute vel in forma. si in ṽtute erit vni
uersalis in oĩbus. si in forma est falsa ĩ substãtiis genitis
⁊ putrefactione. ⁊ hec videt̃ maxima ipsi. Adhuc ꝯdicit
sibi. qr. 7. huius cõmento. 30. dicit ꝓpositionẽ esse veram
solũ in generatis ex patre ⁊ matre. ⁊ hoc vult esse vniuer
saliter in oĩbus substãtiis ⁊ vtinã esset solũ aliqua ꝓ ipso
que esset vtilis. forte ꝓpter hec recẽtiores fingunt ꝓposi
tionẽ esse verã in oĩbus tam substantiis q̃ accidentibus.
Qm̃ omne qd̃ fit ab vniuoco fit: vel in forma ⁊ mõ essen
di forme: vel in forma tñ vel specialissima: vel generica:
vel ṽtute: ⁊ sic ꝯstituunt gradus q̃tuor vniuocatiõis ⁊ tu
vide eos. Sed hec solũ est cõtra textum qui tñ videtur
verificare in substãtiis. Adhuc ẽt casu videntur fieri ab
vniuoco isto mõ. Et ꝓpterea videt̃ mihi esse dicendũ cũ
Auerroe. vbi debes scire ꝙ Auerroes vult hic per gñatio
nẽ vniuocã eam in qua effectus ⁊ agens sunt ꝯuenientia
in forma: sed formã sumit tã per gradũ a quo sumit̃ spe
cies q̃ pro gradu a quo sumit̃ gen9 pdicamẽti. Tũc ipse
vult duas ꝓpõnes. pma solũ substãtia generatis ab vni
uoco in forma pdicamẽti. hoc est dicere solum substãtia
fit a suba pncipal̃r. 2º aliqua substãtia fit a simili in spẽ ⁊
aliqua a simili in pdicamẽto. pma pars pz. 7. hui9 cõmẽ
to. 30. 2ª pars patet in aĩalibus generatis ex putrefactiõe.
In accidẽtibus aũt nõ est sic. Qm̃ accidẽs põt generari
ab accidente ⁊ a suba. ¶ Tũc rñdet̃ ad argumenta ꝯtra
hoc. pmũ tollit̃ eo qr ignis gñãtur pncipaliter a ferro ⁊ a
lapide sed dispositiue a motu. ¶ Ad scd̃am dicendũ ꝙ
intelligit vniuocationẽ forme pdicamẽti ⁊ nõ forme spe
ciei. ⁊ sic nõ potest intelligi accidens sic fieri. Quoniam
accidens qñq3 ab accidente: qñq3 a substantia fit. ¶ Ad
tertiam patet ꝙ nõ ꝯtradicit per scd̃am cõclusionem.

Substantie aũt tres sunt: mã quidẽ:
hoc aliquid existẽs apparere. nã que
cunq3 sunt tactu ⁊ nõ connaturalita
te: mã: ⁊ subiectũ. nã ṽo: ⁊ h aliqd
inquantũ ⁊ habitus quidam: Amplius tertia
que est ex his singularis vt Socrates ⁊ callias.
In quibusdam ꝙ igitur hoc aliquid nõ est pre
ter compositam substantiã: vt species dom9:
si nõ est ars. Sed nec est gñãtio nec corruptio
horum: sed alio mõ sunt ⁊ non sunt vt domus
que sine materia ⁊ sanitas. ⁊ omne qd̃ fz artẽ:
Sed siquidem in eis: que sunt natura.

¶ Incepit tractare de forma ⁊ declarauit pmo q̃liter ipsa
per se nõ est gñãbilis sed vt pars compositi ⁊ sic de ea lo
cutus est in cõparatione ad agens: nunc iterum de ea loq
tur in cõparatione ad materiam ⁊ ad subam compositã
⁊ hoc vt cõtradicat Platoni ⁊ aliis male sentientibus. ꝓ
tñ iterũ diuidit subam sensibilẽ. Fuit enim pma diuisio
in tres partes: vt in substãtiã sensibilẽ eternã: ⁊ substan
tiã sensibilẽ gñãbilem: ⁊ substantiã insensibilẽ. Nunc di
uidit subam sensibilẽ gñãbilem: ⁊ hoc in tres vt in mãm
formã ⁊ cõpositũ. ⁊ singulũ ꝓpria declaratione declarat.
Inquit. substãtie aũt. s. sensibiles sunt tres. mã qdem hoc
aliqd existẽs apparere. debes scire ꝙ aliqd est hoc aliqd
vere: vt forma vel cõpositũ. ⁊ hoc qr est actus vel habẽs
actũ. Aliud dĩ esse hoc aliqd apparenter: nõ qr sit hoc ali
qd: sed qr apparet esse tale. eo qr sicut suba cõposita subii
citur accidẽtibus. sic mã subiicit̃ formis. Expositor ⁊ se
quaces ṽba hec ad antiquos referunt. dicit enim ꝙ anti
qui solã mãm cognouerunt ⁊ propterea differunt solam
illã esse subam: reliqua ṽo accidẽtia. Sz isti peccant vab
de. nõ enĩ Aristoteles ad antiquos loquit̃ sed illud met
dicit qd̃ in physicis accepit. dixit enĩ mãm nõ esse scibi
lem nisi per silitudinẽ ⁊ ad formã ⁊ ad subiectũ cõposi
tũ. ⁊ hoc videt̃ dicere hic. Inqt enim materia qdem hoc
aliquid existens apparere. ⁊ ista particula apparere debet
legi in ablatiuo: nã grece sic iacet. materia qdem hoc ali
quid existens tophenesthe. mõ greci vtuntur datiuo pro
ablatiuo: quasi ergo dicat materia qdem hoc aliqd exñs
apparere: hoc est quadam similitudine ⁊ proportione. nõ
ꝙ sit vere hoc aliqd sed similitudine ⁊ ꝓportiõe ad hoc
aliqd. omne enim similitudinarie tale põt dici tale: hui9
aũt causam subscribit Ar. d. nã quecũq3 sunt tactu ⁊ nõ
connaturalitate vt sunt opera artis: vt domus arca: ⁊ hꝫ
sunt mã ⁊ subiectũ ⁊ nihil tertiũ ex his aut preter hec. ⁊
hac similitudine mã ad formã dicit̃ hoc aliqd. Fecit aũt
errare expositores mala translatio: eo qr in translatione
eoꝝ habebat̃ subam apparere. ⁊ hoc nõ sic habet̃ in gre
co: sed existens apparere. ⁊ tu vides quõ ex mala transla
tione cadũt. [Natura.] Nunc formã exponit ⁊ inquit: nã
ṽo ⁊ hoc aliqd. sumit aũt nãm pro forma: qr nã dicit̃ de
vtraq3: sed per quandam excellentiã de forma. hec autẽ
dĩ vere hoc aliqd ⁊ nõ apparẽtiã: vel similitudinẽ: sed ab
solute. Sed qm̃ forma dĩ qñq3 puatio: adiicit ad quam ⁊
habitus qdã subaudi reducit̃: nam forma efficit̃ habitus
qñ in mã permanet. [Amplius.] Describit tertiã ⁊ inqt.
Amplius tertia que est ex his. s. materia ⁊ forma est sin
gularis: vt Socrates ⁊ callias. [In quibusdã ꝙ igitur.]
premissa diuisione substãtie sensibilis corruptibilis: nũc
prosequitur de forma. ⁊ pmo sumit hanc conclusionẽ in
formis artificialibus. vz forme artificiales non sunt sepa
rate a subiectis seu substãtiis cõpositis. 2º sumit hanc hy
potheticam si que forme sunt separate a substãtiis cõpo
sitis: ille sunt nãles: non tamen ipse acceptat antecedens
nec cõsequens: sed loquit̃ hypothetice inquit. In qbusdã
qdem igitur hoc aliquid. i. forma nõ est preter cõpositã
substantiã ⁊ exponit se. d. vt domus spẽs. i. forma. [Nisi
sit ars.] Soluit tacitam. q. qr quis põt dicere ꝙ domus
species est ars existens in mente artificis ⁊ non in re: do
mus ergo est separata. ¶ Soluit ⁊ arguit ꝯtra. d. nisi sit
ars. Contra arguit. d. quecũq3 sunt in mente nõ generan
tur neq3 corrumpuntur: sed species domus generatur ⁊
corrumpitur: ergo nõ est in mente. Ponit maiorẽ. d. Sz

nec

nec est gnātio nec corruptio hoꝝ puta que sunt in mēte:
sed alio modo sunt ⁊ nō sunt:qꝛ per doctrinā vel discipli-
nam.i.domus que sine mā.i.que est in mente ⁊ sanitas ⁊
omne qd̄ fm artē.hec est pma ꝓclo ⁊ eius declaratio.po-
nit scđam.d.Sꝫ siqdē subaudi sint forme abstracte:sunt
in eis que sunt nā:hācaūt nō declarat:sꝫ pōt declarari ꝑ
ꝯtria post.hec ġ est expō hui⁹ loci sane iuxta v̄ba greca.
Cō.14. ¶Cum dixit.] Proponit intentionē partis ⁊ cām intētio-
nis.Uult itaqꝫ ꝙ Ar.diuidit subam in tres quēadmodū
fecit in nālibus ⁊ in 7° huius causa huius.diuisionis est
vt per ipsam possit deuenire ad cognitionē prime forme:
⁊ primi finis ⁊ hec expositio parū differt a nostra.[Dicit
Alexander.] ¶Mouet nūc.q. Alexandri circa id verbū
[hoc aligd existens apparere.] Ubi Alexāder dicit mihi
etiā in hoc sermone est difficultas ⁊ ꝓpterea dat quatuor
Expō pri ma. expositiones. ¶Prima ġ expositio est ꝙ mā nō est hoc
aligd sui nā sed ipso apparere hoc est forma qua ipsa mā
sentiꝭ vel videꝭ:nā ipsa seipsa est insensibilis.sentiꝭ aūt
2ª expō. ꝓpter formam.[Dicit aūt erit.] ¶Scđa expositio est ꝙ
mā est hoc aligd existens ipso apparere.i.apparenter.vt
videbaꝭ antiqs ⁊ nō existēter:quoꝝ fundamentū fuit qꝛ
mā reperiꝭ in quolibet:⁊ omne qd̄ est in quolibet est hoc
Expō pri me exposi tionis. aligd:ergo mā est hoc aligd.[Intentio aūt.] ¶Positis
expositionibus Alexādri Auerroes declarat illas ⁊ dicit.
Intentio aūt ⁊ sensus p̄me expōnis Alexandri est quia
materia est illa que videꝭ aut sentiꝭ nō ꝓpter se sed pro
pter formā ⁊ tūc littera debet legi ꝯuerse vꝫ mā quidem
apparet fm ꝙ est hoc aligd.i.actuata per formā ⁊ nō ꝙ
sit hoc aliquid per apparentiā:⁊ hec est expositio prima.
Sed hec expositio valde cōtorquet textū ⁊ est falsa.Cō-
torquet qdē textū vt patet in greco.est v̄o falsa.qm̄ Auer
roes primo celi cōmēto.95° ait mām intelligi ꝓpter for-
mā:⁊ rem sentiri ꝓpter mām:ecce qūo contradicit huic.
¶Dicendū p̄mo ꝙ lꝫ cōtorqueat textum hoc nō est in-
cōueniens ꝓpter veritatē. ¶Dicendū scđo ꝙ materia ⁊
forma possunt cōparari inter se ⁊ ad cōpositum.Si inter
se sic materia est sensibilis ꝓpter formaꝫ:⁊ sic intelligit
hic.Si ad compositū:sic compositum est sensibile ꝓpter
materiā ⁊ intelligibile ꝓpter formam ⁊ sic loquiꝭ primo
Expō 2ª. celi.[Intentio v̄o scđe.] ¶Exponit scđam ⁊ vult ꝙ ma-
teria sit hoc aligd apud sensum:nam sensus nō discernit
differentiam inter materiā ⁊ formaꝫ sed intellectus.⁊ h
dicit ꝓpter antiquos qui tm̄ sensibilia cognouerūt:⁊ sic
mām solā ⁊ nō formam perceperunt ⁊ sic apud eos sola
materia est substantia:⁊ forme sunt accidentia:eo qꝛ for-
me sunt intelligibiles tm̄:⁊ nō sensibiles.[Dicit Alexan
der.] Exponit Alexander scđam parteꝫ textus ⁊ videꝭ ꝙ
ipse in hac parte sequaꝭ scđam expositionē nunc positaꝫ
⁊ sic vult ꝙ reddat causaꝫ quare veteres nō dixerūt nisi
mām:⁊ vult ꝙ hoc dixerunt ꝓpter argumentū a simili.
nam ita se hꝫ forma naturalis ad mām nālem:sicut arti-
ficialis ad substantiaꝫ:sed in artificialibus sola materia
est substantia:ergo in naturalibus:hec est expositio scđe
3ª expō. partis textus.[Sꝫ forte.] ¶Tertia expositio Alexādri
est de materia ꝓxima qꝛ hec est hoc aliquid ipso appare-
4ª expō. re hoc est ipso existere actu.[Et forte dicit.] Quarta ex-
positio est nostra quā diximus in textu.⁊ vult ꝙ materia
sit hoc aliquid nō vere sed apparere ipso.i.similitudine
⁊ ꝓportione ad formā ⁊ ad substantiam cōpositā.reddit
causaꝫ huius expositionis.d.ꝙ nō dicat de ea in alio loco
vꝫ ꝙ ipsa sit cognita fm similitudinē:nō debet contradi-
cere huic qd̄ dixit modo.nam materiā intelligere nō pos
sumus nisi per cōparationē ad sensibilia ⁊ nobis primo
nota.[Et forte.] Adaptat nunc scđam partem textus ad
hanc expositionē.quasi dicat ꝙ ideo materia est hoc ali-
quid per cōparationem:qm̄ sic se habet ad formas sicut
subiectū ad accidentia artis.addit Alexander ꝙ Ar.for
te vtiꝭ hoc verbo hoc aligd loco huius verbi aliqua sub-
stantia.Inquit Auerroes hec igiꝭ sunt verba Alexandri
Accipe ergo quatuor expositiones bonas ⁊ ego vltimam
tm̄ teneo.[Intentio aūt p̄mi.] ¶Exponit nūc per ordi- Expositio auerrois supra di cta Ale xandri.
nē omnia dicta Alexandri.⁊ p̄mo expositionē scđe partis
textus ⁊ quasi dicat dico mām esse solam substantiā qm̄
in rebus artificialibus cum ꝯtingunt se sola materia est
substantia ⁊ ens:reliqua sunt accidētia ⁊ ponit exempla
⁊ sermo patet.[Intentio aūt tertie.] ¶Exponit tertiaꝫ
⁊ vult ꝙ mā proxima sit existens hoc aligd ipso appare-
re.i.respectu substantie sensibilis qꝛ ipsa est inquantum
est pars substantie cōposite.⁊ supra hoc exponitur id qd̄
subscribit.d.nam quecūqꝫ sunt tactu ⁊ nō cōnaturalita-
te est mā ⁊ subiectū:qd̄ dicit eo qꝛ materie ꝓxime se tan
gunt qm̄ tactus est corporū modo māe proxime sunt cor
pora:que v̄o cōnascunꭍ primo sunt elementa:que non se
tangunt sed cum mixto cōnascuntur ⁊ huius ponit exē-
plū ⁊ patet.[Intentio quarte.] ¶Exponit quartā ⁊ vult
ꝙ Ar.velit tres esse substantias.i.mām ⁊ formā ⁊ cōpo
situ:⁊ materiā vult esse hoc aligd ipso apparere.i.ipsa ꝓ-
portione ad formā.esse eniꝫ materie est esse relatū ad for
mā.Est autē hec ꝓportio similitudo quedaꝫ sic ꝙ ita se
habet materia ad formas sicut substātia ad formas arti-
ficiales ⁊ per hoc patet p̄ma ⁊ scđa pars textus.[Et oia.]
¶Uult mō ponere quintā expositionē.⁊ p̄mo premittit 5ª expō.
causam sue necessitatis ⁊ vult ꝙ iđ est ponēda quinta ex
positio qm̄ ex his quatuor Alexādri nihil noui scitur de
mā qd̄ nō est oibus cōmune:⁊ ꝓpterea est ponēda qnta
vt saluēꭍ sensus littere ⁊ cuꝫ hoc habeatur aligd noui in
ipsa materia nondū cōpertum.[Et videꝭ mihi.] ¶Pre-
missa causa necessitatis quinte expositionis nunc ꝓsequi
tur ⁊ p̄mo p̄mittit intentionē partis ⁊ inquit ⁊ videꝭ mi
hi ꝙ intēdebat dare differētiā inter naturā māe in esse:
⁊ nām forme vniuersalis:⁊ maxime illius forme vniuer-
salis qd̄ est genus.hec ergo est intentio.[Reputaꝭ eniꝫ.]
Probat necessitatē ⁊ inquit reputaꝭ enim ab antiquis ꝙ
p̄ma materia habet nām rei vniuersalis predicabilis de
pluribus ⁊ hoc qꝛ cōmunis multis:imo oibus generabili
bus ⁊ corruptibilibus quo fundamēto quidā existimant
mām esse corpus ⁊ forte tangit Auicennā vt p̄mo phisi-
corū cōmēto.63.⁊ forte tangit Platoneꝫ:vt p̄mo perihier
menias:⁊ forte tangit alios.[Et si ita esset.] Contra ergo
hanc positionē adducit duas rōnes quas clarius scripsit
in p̄mo hui⁹ cōmēto.17.⁊ inquit ⁊ si ita esset haberet for-
mā subaudi qua subareꭍ:tenet ꝯsequentia qꝛ omne cor-
pus est tale ꝓpter formā.⁊ sic nō esset pura potentia.[Et
nō est.] ¶2° arguit si materia est vniuersale genus vtpo
te corpus non est vna fm numerum sed fm formaꝫ sub-
audi mediam inter potentiam ⁊ actum.modo dictuꝫ est
alibi ipsam esse vnam numero ergo ⁊c̄.[Demonstrādū
igiꭍ.] ¶Sed dubitaꭍ qꝛ si materia est vna numero nō
videꭍ posse reperiri in pluribus vt p̄mo huius cōmento
28°.31.⁊.46.qūo enim aligd pōt esse vnū numero ⁊ repe
riri in pluribus:videꭍ eniꝫ implicare ꝯtradictoria.[Hoc
qdeꝫ.] ¶Rn̄det questioni ⁊ distinguit de vno numero:
qm̄ vnū numero duplex est in actu ⁊ in potētia. In actu
qdē vt Socrates ⁊ callias qꝛ quilibet.hoꝝ est vnus pro-
pter formā vnā.tale ergo vnū numero impossibile est re
periri in pluribus.Sed vnū numero priuatione ⁊ poten
tia bene pōt pluribus inesse.[Qd̄ nō habet.] ¶Solonē
declarat ⁊ ostēdit ꝙ mā est vna numero ⁊ cōmunis plu-
ribus.vna numero qdē per h qꝛ caret formis indiuidua-
libus qbus numereꭍ ⁊ plurificetur.cōmunis v̄o qꝛ caret

vna forma qua res dicat̃ vna numero ⁊ nõ per formam
cõmunem: sicut genus. ergo ꝭm carẽtiã formarũ indiui
dualiũ est vna numero: dempta enim causa pluralitatis
relinquit̃ vnitas. Scdm carẽtiã vo forme indiuidue est
cõmunis pluribus: qm̃ res est vna per vnam formam. qꝛ
dempta causa vnitatis relinquitur pluralitas ⁊ cõmuni
tas. ergo mã est vna numero ⁊ cõis pluribus. ⁊ solũ fun
damẽtũ est qꝛ est ens in potentia. [Forme enim.] ⸿ Sꝫ
circa dicta mouet. q. qm̃ similr̃ erit de vlibus. nã vlia sũt
entia in potentia ergo qõlibet vniuersale erit vnũ ⁊ cõe
sicut mã: antecedẽs ꝓbat̃ qm̃ scire vle est scire in poten
tia. ⁊ hoc pro tãto qm̃ vle est ens in potẽtia: ergo vle erit
vnũ numero ⁊ cõe sicut mã. [Cõiũctio igit̃.] ⸿ Rñdet
ꝙ cõmunitas vlis ⁊ mãe differũt: qm̃ vnitas rei vlis est
extra aiam in potentia qm̃ rõne forme que est vniuersa
le potẽtia. Sed vnitas mãe est ꝓpter ꝓuationẽ: qꝛ nõ in
telligit̃ talis nisi ꝓpter ablationẽ formarũ mõ priuatio
est ens rõnis ⁊ nõ est ens extra aiam. [Materia igitur.]
⸿ Correlariũ cõcludit ⁊ dicit mã igit̃ non hꝫ esse extra
aiam ꝭm hunc intellectũ. s. inquantũ cõmunis oĩbus ge
nerabilibus ⁊ corruptibilibus. qm̃ nõ intelligit̃ sic nisi ꝭꝫ
ꝓuationẽ mõ ꝓuatio est ens in aia. [Et qũo ita.] ⸿ Sol
uit. q. qꝛ si sic tunc mã nõ differt a priuatione nec est ens
extra aiam. Rñdet ꝙ differt a ꝓuatione ⁊ est extra aiam
inquantũ subiectũ indiuidui sensibilis qõ videt̃ ⁊ nõ ꝓ
pter illud qõ itelligit̃ ex ea. i. ꝓpter ꝓuationẽ: ergo inquã
tũ subiectũ est ens extra aiam. sed inquantũ priuata: est
ens in aia. [Et hec.] Nunc declarat qualr̃ se habeãt eius
dicta hic ⁊ inquit ⁊ hec est ꝑfecta imaginatio mãe eo qꝛ
scitur eius vnitas ⁊ eius cõmunitas: ⁊ per ꝯñs eius nã. ⁊
hoc expresse nimꝗꝫ dixit Ar. in aliquo loco sed inuenit̃
ex eius vbis: supra qbus dicit Joãnes ⁊ hoc est verũ qꝛ
in ꝓmo metaphysice dicit ꝙ in fundamẽto nãe nihil est
distinctũ. ⁊ Auerroes cõmẽto. 17° ibidẽ declarat qualiter.
⁊ 7° huius dicit ꝙ ipsa nec est qd neqꝫ quale neqꝫ quãtũ
neqꝫ aliqd aliorũ qbus diuisum est ens. Ex his duob' po
test sumi sentẽtia Auerrois de mã. Ego aũt ex alijs locis
colligo intellectũ Auerrois de mã. dicit enim Ar. 8° me
taphysice. neqꝫ ois mã est sed quoꝝ gnãtio est ⁊ transmu
tatio: vbi Auer. cõmẽto. 14° dicit ⁊ ex hoc verificatur ꝙ
ꝓma mã rerũ generabiliũ ⁊ corruptibiliũ est eadem. s. qꝛ
oĩa generabilia ⁊ corruptibilia alterant̃ adinuicem. ⁊ 10°
huius dicit mã enim negatione ostendit̃. vbi Auer. com
mento. 24. idẽ colligit. Jd ergo inuenit̃ ex verbis Ar.
nõ tñ ita explicate atqꝫ ita colorate sicut dicit Auerroes.
Digressio. ⸿ Sed circa dicta sunt qõnes nõ parue. Prima si mate
ria est cõmunis pluribus (vt dicit Auerroes) ergo ꝑdi
catur de pluribus. cõsequẽs est cõtra Auerroem ꝓmo hu
ius cõmẽto. 17°. ⁊ ꝯtra rõnẽ: qm̃ si predicat̃ de pluribus:
vel predicat̃ in qd vel in quale: si in quid erit genus: si in
quale erit dĩa. ⸿ 2° dubitat̃ qꝛ si gen' est ens extra aiaꝫ
in potentia: ergo qñqꝫ erit ens extra aiam in actu: qm̃ fru
stra est illa potẽtia que non reducit̃ ad actum. ꝓmo celi.
⸿ 3° quero qũo forma est fundamentũ vniuersalitatis:
vel qꝛ ipsa forma ⁊ vle idẽ simplr̃: vel qꝛ forma generat
vlitatẽ: qõ est falsuꝫ qꝛ intelligẽs gnãt vlitatẽ. ⸿ 4° cui
libet enti positiuo debet̃ vnitas positiua qꝛ eadeꝫ rõ en
tis ⁊ vni' entis vt 4° hui' scribit̃. sꝫ mã est ens positiuuꝫ
qꝛ subã ⁊ illius spẽs. vt per diuisionẽ supius positã in tex
tu pꝫ: ergo ⁊ vnitas ẽ erit positiua. ⸿ 5° qꝛ tunc mã esset
vna numero ꝓuatiue ⁊ plures numero. vna qdẽ qꝛ caret
pluribus formis qb' diuidat̃. plures vo qꝛ caret vna qua
vnificet̃ ergo vna ⁊ plures. ⸿ 6° tunc per idẽ dici posset
vna specie ꝓuatiue ⁊ vna genere qꝛ caret plurib' formis
specificis qbus sint multa. ⸿ 7° videt̃ falsum qõ dicit. s.
ꝙ ꝓuatio sit ens in aia: qm̃ ꝓncipiũ transmutationis rea
lis est reale. mõ ꝓuatio est ꝓncipiũ gnãtionis ⁊ corruptio
nis realis vt prediximus: q̃re erit reale qõdã. ⸿ Prima Solones
qdẽ soluit Auerroes 7° huius cõmẽtis. 23. ⁊. 24. ⁊ 8° hui'
cõmento. 6. ⁊. 9. metaphysice cõmẽto. 12. ⁊ videt̃ mihi ꝙ
sua solo consistit in hoc ꝙ mã põt sumi duplr̃. Uno mõ
vt pars ⁊ sic nõ predicat̃ nisi de seipsa. Alio mõ vt totuꝫ.
verbi grã pro materiato ⁊ sic predicat̃ de pluribus qꝛ de
oĩbus gnãbilibus. qõlibet enim gnãbile est materiatuꝫ.
⸿ Tũc ad auctoritatẽ dico ꝙ mã nõ ꝓdicat̃ in qd sꝫ in
quale: qm̃ nõ est qdditas nec ps qdditatis sed additũ ei:
⁊ sic ꝓdicat̃ in quale: qꝛ ꝓdicat aliqd extra essentiã: qñ ḡ
dicit mãm nõ ꝓdicari: dicit mãm nõ ꝓdicari ad modum
generis. s. in qd nec ꝓpter hoc est dicere: qꝛ nõ predicat̃
in quale essentiale vt dĩa. Scda tollit̃ qꝛ nõ opꝫ ꝙ oẽ in
potentia reducat̃ ad actũ eodẽ modo quo fuit in potẽtia
⁊ ideo vult dicere Auerroes ꝙ vle extra aiam acceptum
actu est singulare: potẽtia vo vniuersale: mõ non oportet
vt tale fiat vniuersale extra aiam. ⸿ Ad tertiam rñdet
Auerroes ꝓmo huius cõmento. 27. ꝙ forma dicit̃ funda
mentum vniuersalitatis ꝓpter tria. Primo qꝛ ꝓpter for
mam repertam in cõposito intellectus cõcipit cõpositũ
vniuersalr̃. 2° qꝛ vniuersale nõ est nisi forma ꝯcepta sub
rõne totius absqꝫ ꝯditionibus mãe. 3° qꝛ a forma est pre
dicatio essentialis: ergo forma dicit̃ fundamentũ vniuer
salitatis ⁊ per ꝯtrariũ ꝓuatio vt vides. ⸿ Ad q̃rtã mihi
videt̃ esse dicendũ ꝙ vnitas numeralis materie põt cõ
parari ad subiectuꝫ remotũ vtpote ad essentiã mãe ⁊ sic
dicit̃ positiua: vel ad subiectũ ꝓximũ vtpote ad ꝓuatio
nẽ mediante qua intelligit̃ materia vna: ⁊ sic vnitas est
priuatiua. ⸿ Ad q̃ntã Auerroes cõcedit totum: est enim
materia vna numero ⁊ plures numero: ⁊ dicit hoc nõ eẽ
incõueniẽs in ente in potentia: sed bene esse incõueniens
in ente actu. vñ vnum ꝓuatione ⁊ plura priuatione nõ op
ponuntur sed bene vnus potest esse ⁊ plura. ⸿ Ad sextaꝫ
conceditur totum. potest enim dici vna specie per priua
tionem pluriũ formarũ specificarum ⁊ vna genere simi
liter. Sed Auerroes nõ expressit hec ꝓpter breuitatem.
⸿ Ad vltimam dõm ꝙ ꝓuatio formaliter est ens in aia
tñ. sed fundamẽtaliter est ipsa potentia materie. mõ nõ
est incõueniens aliqõ esse ꝓncipiũ per accidens trãsmu
tatiõis realis ⁊ esse ens in aia ⁊ tu vide alios: ex his pꝫ to
ta sententia Auerrois de mã. plura dici possunt: sed hec
satis. [Si igit̃.] ⸿ His expeditis venit ad expositioneꝫ
verboꝝ Aristotelis. ⁊ ꝓmo premittit vtilitatẽ expositio
nis ⁊ hoc ex quatuor. ꝓmo qꝛ facit itelligere esse mãe qõ
est valde difficile. 2° qꝛ est ꝓpriũ huius scientie. nã phy
sicus declarat esse mãe per transmutationẽ: metaphysi
cus per ordinẽ ad formã: ⁊ ꝓpterea hic sermo est ꝓprius
metaphysico. 3° quia nullus põt intelligere esse mãe nisi
mõ isto. 4° qꝛ qũo verba Ar. inspexeris inuenies hanc
expositionẽ nõ remotã ab eis plus alijs quinque: ⁊ dixit
qnque qꝛ reuera quatuor sunt: sed quia dixit ꝙ intelligit
hoc in loco eius qõ diceret ꝙ est aliqua subã: ꝓpterea vo
cat expositiones esse qnque. sꝫ reuera quatuor sunt quia
illa quinta cadit in vno verbo tñ. [Et ꝭm hoc.] ⸿ Nũc
venit ad rem. Ubi ꝓmo debes scire ꝙ apud Auerroem
mã nullum hꝫ esse de se: sed esse eius est in cõparatione
⁊ ordine ad formã eo qꝛ mã depẽdet in esse ⁊ conseruari
a forma. Utrum vo forma dependeat sic a mã: alibi dixi
mus. opꝫ ḡ supponere ꝙ mã nec est ens, nec qd neqꝫ q̃le
nec aliqd alioꝝ ꝓdicamẽtoꝝ nisi ꝑ formã. Et ad h̃ sup
ponẽdũ ꝓcepit Auerroes mãm esse vnã numero ꝓuatio
ne forme ⁊ cõem ẽt: ⁊ hoc ad demõstrationeꝫ intelligere
totũ esse mãe esse ꝓpter formã vel ordinẽ ad illã: h̃ ergo
premisso

premisso:facile est exponere verba Arist.dicit enim mã est hoc aliqd extra apparere hoc est ipa ꝓportione ad formaꝫ.naꝫ ipsa ꝭm se nullũ hẽt esse nisi vel ꝑpter formam vel ꝑpter ordinẽ ad formã.[Et q2 eẽ.] ⸿ Exponit scḋaꝫ ꝑtem textus:ꝛ vult ꝙ det eãm ꝓximi verbi ꝛ ingt.nam quecũqꝫ sunt casu.i.quorũ cũqꝫ esse est in ꝯtactu ꝛ cõparatione ad aliud ꝛ non ꝯnãlitate.i.ꝛ nõ forma.i.ꝛ eius eẽ nõ est forma:est mã ꝛ subm.nam sola mã est per eius eẽ in cõꝑatione ad aliud.Barbara aũt trãslatio quã Averroes cõmentaẽ aliter hẽt sed in id redit:ꝛ ꝑpterea assumpsi nr̃am lr̃aꝫ.[Et q̃si intẽdit.]Epilogat expõnem ꝛ vult ꝙ per oĩa hec Ari.innuit eẽ mãe:ꝛ ꝙ ipsa nullũ hẽt esse nisi in cõꝑatione:ꝛ sic per ꝯtactuꝫ itelligit cõꝑationem:ꝛ per ꝯnãlitatẽ itelligit formã:ꝛ tu applica totũ hoc ṽbis suis.

⸿ Sed dubitaẽ.nã hec expõ nõ differt a ꝑma Alexãdri vt pꝫ intuẽti.⸿ Dicẽduꝫ ꝙ q̃tuꝫ ad modũ exponẽdi nõ differt:sed hñ q̃tuꝫ ad rem expositã.nam Averroes voluit Arist.per hec dare itelligere eẽ mãe ꝛ nõ Alexãder. Sed quõ mã depẽdeat a forma ꝛ nõ ecõverso:alibi enu cleavimus.nũc ṽo hec supponẽda sunt:q2 ex 2° auscultationis phice clare habeaẽ.[Et forte intẽdit.] Dat scḋam expõneꝫ:ꝛ hãc vocat manifestiorem ꝭm ,verba:ꝛ vult ꝙ Arist.innuat dr̃iaꝫ iter formã ꝛ mãm.nam mã est sensibilis ꝛ forma itelligibilis:ꝑpterea mã sensu ꝑcipiẽ: forma ṽo itellectu.ꝛ iuxta hoc exponit scḋaꝫ ꝑteꝫ.ꝛ q̃si dicat.nã quecũqꝫ sunt casu ꝛ nõ ꝯnãlitate.i.foĩa sunt mã ꝛ subm: id est sunt mãe ꝓxime que dicunẽ subm ꝛ quasi tãgit elemẽta.elemẽta enim sunt ꝯtactu ꝛ nõ sunt vnũ in forma. ꝛ ꝑpterea sunt mãe ꝛ subm.i.sunt materie actu ꝛ ꝓxime. ꝛ ꝑpterea hic sermo verus solũ de materijs ꝓximis.naꝫ hec sunt sensibilia ꝛ ꝓprie apd nos nota.[Et dicit ꝭm cõtactuꝫ.]Tũc ponderat verbũ cur.s.Arist.dixit quecũqꝫ sunt casu ꝛ nõ mixtione.Rñdeo q2 tactus est coiorꝫ:q2 est tam mixtoꝝ in vna forma q̃ꝫ vnitoꝝ sed non in vna forma.vt ergo vtereẽ ꝭmone vniuersaliori:dixit tactu.Sed dices.Tũc hec expõ non differt a tertia Alexãdri.Rñdet vt supra:ꝙ quãtuꝫ ad modũ exponendi eadem sunt: nõ aũt q̃tum ad rem expositam.[Et cũ dixit hoc.] Hoc reliquuꝫ cõmenti ꝑspicuũ est per se:ꝛ maxime ex expõne textus facta per me:nec in hoc est aliqua vtilitas.

Vapropter vtiqꝫ non male Plato ait:q2 species sunt quecunqꝫ natura. Sigdem sunt species:alie ab his vt ignis:caro:caput:omnia enim materia sunt:ꝛ maxime substantie vltima.

⸿ Quasi correlarie ꝯ[illegible] q̃tum ad quid Plato hñ dixit vbi debes scire ꝙ ꝯditionalis est duplex:quedam necessaria necessitate rei:ꝛ quedã nec̃ia necessitate illationis:ꝛ potest addi tertia que est necessaria ꝭm rem ꝛ illationẽ. qui ꝯcedit ergo ꝯditionalẽ nec̃iam vtroqꝫ mõ hñ:aut q2 simplr ꝛ ex toto veruꝫ ponit.qui ṽo ꝯcedit hypotheticaꝫ nec̃iam vno mõ tñ nõ male dicit:qm̃ dicit ꝑtim verum ꝑtim falsuꝫ.ꝛ hoc Plato ꝯcedit.Ponit enĩ hãc hypotheticam:si idee sunt:forme nãles debẽt eẽ tales idee:ꝛ non forme artificiales.modo hec hypothetica est nec̃ia vno mõ.s.ꝭm ꝯñtiam ꝛ nõ ꝭm rem:ꝛ ideo nõ male ait Plato ingt.quapropter vtiqꝫ nõ male ait Plato spẽs esse quecũqꝫ : nã sigdem spẽs sunt alie ab his.Dixit aũt Platonem nõ male dicere sed nõ dicit ipm hñ dicere:vtẽs inuida laudatione:qm̃ Plato dicit hypotheticam vno mõ tñ verã ꝛ nõ vtroqꝫ mõ.exẽplum subscribit eoꝝ a qbus spẽs debẽt eẽ alie:si debẽt eẽ idee.d.vt ignis:caro:caput. Cuius cãm subscribit:oĩa enim mã sunt ꝛ maxime sube vltime.q̃si dicat ꝙ sublatis formis ꝛ positis illis in abstractione vt Plato ingt:oĩa reliq̃ sunt vltima mã maxime sube que indiuiduũ dĩ.qm̃ vt in ꝑñtis dĩ ꝓprie ꝛ ꝑncipalr ꝛ maxime substat.Sed de h̃ diceẽ in cõmento.

⸿ Dixit Alexander.] Que dicit ꝯtinuãdo patent. Debes scire ꝙ sermo Aristo.põt duplr itelligi.Uno mõ ꝙ Plato velit formas ipsas nãles cõpositorum esse abstractas. Alio mõ ꝙ Plato velit formas formarũ subaruꝫ cõpositaruꝫ eẽ abstractas:ꝛ ꝑpterea dat duas expõnes.Prima supponit Platonẽ sentire ꝑmuꝫ itellectũ. 2° ṽo supponit 2m itellectuꝫ.differũt ergo he expõnes:qm̃ ꝑma vult apd Platonẽ ipsas formas cõpositoꝝ esse seꝑatas.scḋa vult ipsaruꝫ formas existere seꝑatas.[Dicit ꝛ erit.]Docet cõstruere ṽba:ꝛ debes scire ꝙ textus barbarus sic stat (q2 ista si fuerint alio mõ:sunt oĩa que existũt ꝭꝫ nãm)vult modo Averroes ꝙ siue ꝑmo siue scḋo mõ exponaẽ textus:lr̃a debet legi trãsposite.vꝫ ꝙ hec ꝑticula ista ꝯstruatur cuꝫ ly sunt ꝛ ly forme subintellecte ꝯstruaẽ cuꝫ ly fuerunt alio mõ.i.si forme habẽt eẽ hoc mõ certe legiẽ in translatione nr̃a vt vidistis:ꝛ ṽba Averrois vt puto sunt corrupta hic ex ignorãtia verboꝝ eius.[Et oẽs.] Reducit totam sñiam in duo.nam opinio Platonis põt dupliciter intelligi.Uno mõ ꝙ ipse substãtie que sunt forme ponanẽ abstracte : vt forma aque ꝛ forma ignis ꝛc̃.ꝛ sic itelligit ꝑma expositio.Alio mõ vt intelligat Plato formas formarũ.i.vniuersalia formarũ esse abstractas.vt puta vle hoĩs ꝛ vniuersale leonis ꝛc̃.ꝛ sic itelligit secũda expõ.Prima ponit tñ spẽs indiuiduoꝝ separatas. 2° ponit vniuersalia spẽrum esse seꝑata.Ambe ergo expõnes vere sunt in ꝑte pro quãto solũ in formis nãlibus loquũtur:ꝛ nõ in artificialibus.[Duo enim.] Ponit cõuenientiam ꝛ differẽtiam inter has expõnes.Cõueniẽtia est q2 sunt ꝓpinque quãtuꝫ ad hoc ꝙ nõ male dicũt excludendo artificiales formas.differũt ṽo:q2 ꝑma ꝑscrutatio est nãlis.s.vtruꝫ forme cõpositoꝝ abstracte sint. Sed scḋa est metaphysica.s.vtrum forme abstracte sint alie a formis sensibilibus:qm̃ tractare de distinctione ꝛ differentia est ꝓpriuꝫ metaphysici.[Et ex hoc ꝭm Alexãdrum.] Litteram illã duplr exponit Alexãder.Uno mõ vt excipiat adhuc hec a ꝓpõne Platonis.vꝫ ignis:caro:caput:ꝛ cetera membra.ꝛ sic forme nãles sunt idee:exceptis illis que sunt velut partes alioꝝ integrales : ꝛ sic habeẽ ꝑma expositio.Uel potest itelligi vniuersalius vt excipiantur quecũqꝫ sunt vt mã:vt intelligatur forme nãles sunt abstracte:exceptis illis que sunt vt mã.[Intelligẽda esset.]

⸿ Debes scire ꝙ littera barbara sic iacet:ꝛ hec substantia est illud qd̃ est maius valde:ꝛ illud postremuꝫ ꝛ indiuisibile.ꝑma expositio itelligit per substãtiam : cõpositũ ꝛ per illud intelligit mãm:q̃si dicat ꝛ hec suba.s.cõposita est maius valde:ꝛ illud.s.mã est postremuꝫ ꝛ indiuisibile.ꝛ hãc Alexãder vocat corpus cõe.põt 2° mõ itelligi ꝑ subm:mixtum:ꝛ per illud eltã vt sit sensus:ꝛ hec suba est illud qd̃ est maius valde:h̃ est mixtuꝫ est nobile:ꝛ illd̃.i.elemẽtũ est postremũ ꝛ indiuisibile.Iuxta hec certe põt eligi bonus intellc̃s in verbis grecis positus.lege ergo sic quapropter vtiqꝫ nõ male Plato ait species eẽ quecũqꝫ nã:sigdem sunt spẽs alie ab his que sunt alioꝝ materie: vt ignis:caro:caput.nam oĩa sunt mã vltima ꝛ eius sube que maxime est.Ignis eniꝫ mã est vltima mixti ꝛ caput ꝛ reliqua q̃re exceptio debet fieri ab his:ꝛ quãtũ ad hoc ponit textũ suũ Alexãder.[Dicit Alexãder.] ⸿ Sed dubitaẽ.nã elemẽta ꝛ talia nõ sunt mã vltima maxie sube.

⸿ Rñdet ꝙ per mãm vltimã nõ itelligit indiuisibileꝫ. Cuius cãm dicit ipse Averroes : q2 Aristo.cõparat inter substantias compositas ꝛ actu entes.Intelligit ergo ma

teriam vltimam.i.ꝓximã que dicitur vltima composi-
tione ⁊ pma resolutione. Quãtum ergo ad duo Plato be
ne dicit.s.ꝙ forme artificiales nõ possunt esse idee: ⁊ ꝙ
forme nãles possunt esse idee sed nõ oẽs: sed sole he que
nec sunt mã nec partes integrales alicuius totius. ⁊ hoc
qꝛ talia nõ possunt existere per se. Sed ꝗ̃tuz ad reliqua
male dicit: qꝛ̃ reuera idee nõ sunt neqꝫ dari possunt vt
plurima argumẽta ostendũt: ⁊ ꝓpterea recte inquit Pla
tonem nõ male dicere. sed ~~cuz~~ dixit ipsum bñ dicere pro
quanto in parte verum dixit ⁊ in parte falsum.

Mouentes quidez igitur cause: velut
prius facte existentes. que autem vt
ratio: simul. Quando enim sanatur
homo: tũc sanitas est: ⁊ figura eree
sphere simul ⁊ erea sphera.

¶ Accepit primo formas artificiales nõ posse separari a
cõpositis: ⁊ ꝙ si que separari possunt ille sunt nãles. adij-
cit ⁊ tertio ꝙ nec istud est vliter veruz: qꝛ non in formis
que sunt vel partes integrales alicuius totius vel mixti.
Nunc ergo vliter ostẽdere vult ꝙ nulla forma põt sepa-
rata esse. ⁊ vtit̃ tali syllogismo. Omne separatum ab ali-
quo preexistit gñationi illius ⁊ remanet post corruptio-
nem eius. Sed nulla forma preexistit gñationi compo-
siti: nec remanet post corruptionẽ eius. ergo nulla forma
est separata. maiorem tanq̃ ꝑspicuam supponit: ⁊ minorez
declarãt per diãm inter cãs mouẽtes ⁊ formales. Sub-
ticuit aũt ꝯclusionem: qꝛ prius eam dedit itelligere ingt.
Mouẽtes qdem igit̃ cause sunt velut prius facte. dixit
velut prius facte: qꝛ non semꝑ cause efficiẽtes sunt prius
facte: qꝛ quãdoqꝫ sunt ꝑpetue vtraqꝫ ex parte: que autez
vt ratio.i. cause formales sunt simul.s. cuz ipsis factis. Cu
ius ꝓbationem subscribit per exẽpla. d. quãdo enim sana
tur homo tũc sanitas est etiã ⁊ nõ prius nec post. Et figu
ra eree sphere tunc est quando simul est erea sphera. pa
tet ergo veritas minoris.

Cõ.16. ¶ Cum declarauit.] Auerroes videtur velle Aristo. ex pn
cipali ꝓposito declarare differẽtias inter cãm formalez
⁊ agẽtem: ⁊ hoc nulla alia causa nisi vt declaret naturam
forme ⁊ nãm agentis: ⁊ certe expositio põt stare. Ego vo
textuz introduxi modo dicto ⁊ ꝓpter causam predictaz
verba cõmenti perspicua sunt.

Si autem ⁊ aliquid manet posterius:
perscrutandum est. In quibusdam
enim nihil prohibet: vt si est anima ta
le: nõ omnis: sed intellectus. omnem
nãqꝫ impossibile forsan.

¶ Minor habebat duas partes: ⁊ ꝙ nulla forma ꝑexistit
gñationi compositi: ⁊ ꝙ nulla forma remanet per se post
compositi corruptionẽ: ⁊ probauit primã parte per diffe-
rentiam datã inter agẽtes causas ⁊ formales. Nunc ergo
de secũda vult se excusare: lꝫ addat quãdam veritatem
que primo aspectu apparet ⁊ ingt. Si aũt ⁊ aliquid.s. de
numero formarũ manet posterius: hoc est post composi-
ti corruptionẽ: ꝑscrutãdum est: opponit tñ id qꝺ pmo vi-
detur aspectu ⁊ ingt. In qbusdam enim nihil ꝓhibet: ex-
ponit in qbus ⁊. d. vt si est aia tale nõ ois sed intellectus:
oẽm nãqꝫ separari est impossibile forsan. Sed quõ intel
ligitur textus iste: in cõmento aperte disputabitur: quo-
niam expositor contradicit Auerroistis.

Cõ.17. ¶ Dicit Alexander.] Proponit. q. Aristo. ⁊ fundamẽtum
q. est ergo questio. Utruz aliqua formaꝝ remaneat post
compositi corruptionẽ. [Deinde narrauit.] Ponit funda
mẽtuz qõnis ⁊ cõponit̃ sic. aia seu intell's hois est forma
hois: aia ⁊ intell's hois remanet post corruptionẽ hois. g
aliq̃ forma manet post corruptionez cõpositi. [Sed nõ.]
Rñdet Alexãder per vba Arist. Ubi debes scire ꝙ ptes
aie rõnalis quedaz sunt dependẽtes in eẽ ⁊ in ꝯseruari a
mã vt cibalis: ꝯcupiscibilis: sensibilis ⁊c̃. Siłr itellectus
mãlis qui di virtus aie apud Alexãdruz: quedã sunt nul
lo mõ depẽdentes a mã ⁊ corpe: vt intell's adeptus ⁊ itel
lectus agẽs: ⁊ tales remanẽt post corruptionez: vt in 3° de
aia dictum est. Tunc ꝯstrue lrãm sic: vt si est aia tale nõ
ois. i. non tota sed intell's ⁊ itelligitur adeptus vel agens
oẽm nãqꝫ impõle est forsan separari. addit tñ cur Aristo.
adijcit forsan. ⁊ vult qꝛ est ꝓprium alterius libri. [Et hoc
qꝺ dicit.] Nũc declarat põnem Alex. ⁊ vult ꝙ apud Ale-
xandruz sit triplex itellectus: ⁊ forte quadruplex. Unus
est intell's agẽs eternus. ⁊ vnus mãlis eductus de poten-
tia mãe. ⁊ tertius cõpositus aliquo mõ: ⁊ est intell's in ha
bitu: vt diximus 3° de aia. quartus est intell's adeptus qui
est ipse intell's agens vt cognitus a possibili. vult mõ Ale
xãder verbuz phi eẽ veruz solum de adepto. hic eniz ĩna
scit̃ hoi de nouo: ⁊ tñ non corrũpit̃ hoĩe corrupto: sed po-
sterius remanet. [Sed nõ est.] Recitata positione Alex.
narrat põnem Themistij ⁊ Theophrasti: ⁊ ponit oẽs ꝓ-
põnes quas ꝯcesserũt hi. Prima intell's mãlis remanet
post hois corruptionẽ. 2° intell's agẽs est quasi forma in-
tellectus mãlis. ⁊ nõ dicũt absolute eẽ formã qꝛ hẽt mo-
duz forme: vt dixit in 3° de aia. ⁊ ꝓpterea vocat̃ cõpositus
quasi ex mã ⁊ forma. 3° intell's agẽs creat intellecta vno
mõ ⁊ recipit alio mõ. creat qdem per se inq̃tuz intell's: ⁊
recipit eas per accñs inq̃tuz ꝯiungit̃ itellectui possibili
qui recipit eas: ⁊ sic recipit eas per accñs. [Nos autem.]
¶ Epilogat oia que dixit in libro de aia breuiter: ⁊ ponit
multas ꝓpões breuiter: que ad lõguz sunt declarate in
3° de aia. quarum pma est. Intell's agẽs est quasi forma i-
tellectus mãlis. Tuz qꝛ hẽt rõnem ꝑfecti ⁊ itell's mãlis
hẽt rõnem imꝑfecti. tuz qꝛ ꝯiungitur ei aliquo mõ: lꝫ nõ
mediãte dispõne qdditatiua ⁊ q̃litatiua: ⁊ ꝓpterea nõ di
vera forma sed quasi forma. 2° est ꝙ itell's agẽs agit in-
tellecta per se ⁊ recipit ea per accñs: pro quãto copulatur
itellectui possibili qui per se recipit illa. 3° intell's mãlis
est gñabilis ⁊ corruptibilis vt dicet̃. 4° intell's in habitu
hẽt ptem gñabilem. s. phãtasmata ipsa: ⁊ ptem incorru-
ptibilem. s. itellecta ipsa vlia. dictũ est eniz ꝙ corrũpitur
q̃tum ad id per qꝺ est ens verũ: ⁊ eternuz q̃tuz ad illud
per qꝺ est vnũ entiuz in mũdo. ⁊ qꝛ dixit ꝙ itell's mãlis
est corruptibilis declarat quõ ⁊ vult ꝙ corrũpat̃ q̃tum
ad actionem ⁊ nõ q̃tum ad eẽntiam. 5° itellectus mãlis
ab extrinseco itrat nos: qꝛ̃ nõ reducit̃ ex semine sed de-
foris aduenit. ꝙ autez intellectus mãlis veniat deforis:
supponit. [Si enim eẽt.] Quia accepit ꝙ itellectus mã-
lis respectu agẽtis est velut locus ⁊ nõ quasi mã. potius
eniz assimilat̃ loco q̃ materie: qꝛ̃ mã est res indiuidua.
Sed itellectus mãlis est res vlis. ¶ Amplius mã depen
det a forma: sed itellectus mãlis nõ depẽdet qꝛ est eter-
nus: ⁊ ꝓpter multa alia que dixit in cõmento 6° tertij de
aia. [Et si actio.] Probat scdãm partẽ. s. ꝙ ipsius intell's
agentis opatio est corruptibilis ꝓut copulat̃ possibili: qꝛ
si nõ: erit ergo eterna. sed in eternis actio eterna est eius
suba: vt dicet̃ cõmẽto 51°. ergo erit suba itell's. Tũc vltra
si actio hec erit suba eius. g semꝑ erit ꝯtinuus ipsi itelle-
ctui mãli: ⁊ quo ad subaz ⁊ quo ad opationẽ: cuz suba ei⁹
⁊ opatio idẽ sint. [Sed quõ.] Ponit g quõ nr̃a opatio est
corruptibilis vbi innuit talem distinctionẽ ꝙ ipsius intel-
lectus agẽtis opatio duplex est. vna est illius vt agẽs est:
⁊ h est creare intellecta: ⁊ talis debetur sibi in principio

quo itellectus possibilis incipit perfici in nobis: alia est
eius vt forma est. ⁊ hec est ipsemet intellectus agens vt
copulaẽ ipsi possibili: ⁊ hec debeẽ ei in fine. s. quādo intel
lectus mālis adept⁹ est totū intellectuz speculatiuū. ergo
vult ꝙ actio eius prout copulaẽ cum māli in ꝓncipio sit
alia a suba eius. Actio vō ei⁹ put copulaẽ in fine est suba
⁊ forma alij nō sibi. [Et ideo.] ¶ Correlarium qm̄ actio
agentis est alia ab eius suba: ideo fuit possibile vt aliqð
eternuz vtpote itellectus possibilis itelligat aliqð corru
ptibile. s. virtute agentis de nouo abstrahētis. [Si igiẽ.]
¶ His declaratis vult declarare qd sit prosperitas ⁊ qn̄:
vbi debes scire qui donec remanet aliqð ꝓducibile faciē
dum: semꝑ agens habet potētiam actiuam. Qm̄ cuilibet
potētie passiue correspōdet actiua. ergo per ꝯuersionem
per ꝯtrapositionē si nullum est ꝓducibile: nulla erit potē
tia actiua in agēte: quare qn̄o oia speculabilia ⁊ intelligi
bilia sunt actu intellecta nihil remanet amplius ꝓduci.
ergo cessat potētia ab agēte: ⁊ per ꝯn̄s destrueẽ hec actio:
que est alia ab eo. Est ergo supponēduz itellectuz agētez
qn̄qz remanere absqz actione que est alia ab eo ꝓpter ra
tionem dictā. [Et tunc.] Nunc arguit: posito casu ꝙ actio
hec cessetaut nō intelligemus oino per hūc itellectum:
aut itelligemus per eius subaz. sed est impossibile vt ali
qua hora nō itelligamus per ipm aliter eēt ociosus. ergo
itelligemus per ipm inquātuz eius actio est eius suba. ⁊
hec est vltima ꝓsperitas. s. vt itelligamus per eius subaz
sicut ipse itelligit se. ¶ Sed quid sit iste itellectus agēs
per cuius eētiaz itelligimus. Utruz deus vel aliq̄ intel
ligētia inferior: dictū est 3° de aia ⁊ in libro nr̄o de intel
lectu. Amplius vtrū felicitas sit ipse itellectus: an aliqð
mediuz quo vnimur ipsi itellectui: dictū est ibidem. Ad
hac etiaz qn̄o ꝑueniemus ad hec qn̄qz ⁊ qbus: diximus
ibidem. hec eni dicta sunt in trāscursu ⁊ trāsitu ⁊ per mo
dum epilogi. ¶ His visis veniamus ad verba textus. vi
deẽ eniz ex textu sumi ꝯtra Auerroē rōnalem aiam nō
preexistētem corporib⁹: vt dicit Auerroes: qui ponit eam
eternam a pte ante ⁊ post ⁊ vnā. Qm̄ quātuz ad hoc ꝯue
nit cū verbis Aristotelis. ⁊ videẽ remanere post hois cor
ruptionē: qm̄ quātū ad hoc differt ab alijs. ergo ex textu
aperte sumiẽ ꝙ incepit ⁊ nō desinit. Ingt eniz. In qbus
dam eniz nihil ꝓhibet vt si est aia tale nō ois: qꝛ nō que
libet: qꝛ nō sensitiua nec vegetatiua sed intellectus. i. sed
sola rōnalis. vocat eniz itellectuz aiam rōnalez: omnem
nāqz aiam ⁊ sensitiuā ⁊ vegetatiuā ⁊ rōnalē separari est
forsan ipossibile. Ecce qn̄o aperte sumiẽ rōnalis aia inci
pere: quēadmoduz ⁊ alie forme ⁊ remanere: ⁊ in hoc dif
fert ab eis. ⁊ in hac glosa multum letaẽ expositor contra
Auerroem: sed pace sua dixeriz. ipse nō ꝑcipit verba nec
sensuz verboꝝ Aristotelis. Iz enim pō sua sit veritas: nec
sumus: nec volumus: nec appetimus ꝯtradicere veritati.
Sed in hoc est falsitas ꝙ ipse credit talē veritatem esse
in verbis Aristotelis hic ⁊ alibi. Adsunt etiam alij ꝑcla
rissimi theologi: qui Aristotelē in tali quesito eē semper
dubiuz asserūt: sed quocūqz mō sit ex verbis his nō col

De aia ⁊ intellectu apud Auerroem.

ligiẽ. Propterea debes scire ꝙ apud Auerroim rōnalis
aia non est cōpositūz ex itellectu agēte ⁊ intellectu māli
vt credit Joānes. hec eniz est vera fictio nec ab Auerroi
alicubi inueni. sed rōnalis aia apud Auerroem est qððā
compositūz ex parte sensitiua ⁊ pte itellectiua. Accipiaẽ
eniz totū illud aie qð ex semine eradicaẽ: ⁊ ponatur loco
partis mālis: ⁊ totū id qð deforis aduenit loco partis fo ⁊
malis: ⁊ ex his cōstituitur rōnalis aia cōstituens compo
situm in eē specifico: ⁊ plures ꝼm numerū indiuiduoꝝ
speciei hois Iz itellectus sit vnus oibus. tale aūt ꝯstitutū
incipit simul cum composito: quēadmodum oēs forme

mā les ⁊ aliquid eius remanet: vtpote itellectus: ⁊ in hoc
differt ab alijs: ⁊ hec expositio multum ꝯsonat textui. di
cit enim in qbusdam enim nihil ꝓhibet vt si est aia tale
non ois ℞ est nō tota sed aliqd eius. i. intellectus omnem
nāqz. i. totam nāqz impossibile est forsan: qꝛ saltem ꝼm
ꝑtem sensibilē traduciẽ ex semine. ⁊ ꝙ hec sit mens Ari
stotelis pz. nam Aristoteles nullibi sumit itellectum pro
aia. dicaẽ eniz grece itellectus nus. aia vō grece dicitur
psyche: nec alicubi visus est variare terminos. ⁊ hoc quia
aia dr̄ totuz quoddam: itellectus vō ps eius vt in pn̄° ter
tij dictum est: imo itellectus nō dr̄ forma nisi equiuoce:
vt dictum est in cōmento. Ex his apparet talem verita
tem nō colligi ex verbis Aristotelis. ꝗcq̄ꝫ idem sit catho
lice dictum atqz nullatenus ambigendum.

Palam itaqz qꝛ non opz propter hoc
esse ideas. homo enim hoiem gene
rat: qui vō singularis singulariter ali
quem. Similiter autem in artibus.
medicinalis enim ars: ratio sanitatis est.

¶ Cōfutauit pōnez Platonis ⁊ declarauit q̄tū veritatis
ꝯtinebat. Nūc ḡ vult soluere arg⁹ eius. erat aūt argumē
tuz eius: qꝛ oē qð fit fit ab vniuoco: sed nō pōt esse aliqð
vniuocū nisi idee: ḡ opz ideas eē. Soluit. d. palā itaqz qꝛ
nō opz ꝑꝑ hoc subaudi argumētuz eē ideas. naz hō gnāt
hoiem: sed qui singularis singulr̄ aliquē. etiam vlis vlez
nec vlis particularem gnāt. Silr̄ aūt in artibus subaudi
opz dici. naz medicinalis ars est rō ⁊ silitudo sanitatis a
qua fit. non ergo opz ponere ideas vt res ꝓducanẽ a silī:
qn̄o inferius inueniaẽ simile a quo suum sile ꝓducaẽ. ⁊ sic
pō Platonis nullo mō est necessaria: nec q̄tum ad posi
tionem ipsam nec q̄tuz ad argumētuz positionis.

¶ Cum declarauit.] Auerrois ꝯuenit nobiscum in expo Cō. 18m
nēdo Aristotelis textum: sed vult ꝙ Aristoteles ꝓbet in
lr̄a suā solonē ex loco a simili. naz sicut in arte ita in nā.
sed in arte oē qð fit fit a simili ⁊ nō ab idea. ḡ in nā oē qð
fit fit a quodā sili hnte formā rei facte in potētia actiua.
tu vō scis istud nō eē ita: vt pz in textu greco: sed vtcūqz
totū est bonū. [Themistius.] Digreditur ꝯtra Aristote
lis dicta. Et pmo inducit Themistij positionem ⁊ argu
menta Themistij. Themistius ergo opinaẽ ꝙ idee sint
sed quo pacto dicemus: vtiẽ argumento ex eis que fiunt
absqz patre ⁊ matre: vbi certuz est talia fieri a sili ⁊ nō a
patre. ḡ ab idea. Et huius argumētuz ait Aristotelē fuis
se oblituz. ⁊ dixit argumētuz nō bonū. [Et nos.] Remo
uet Themistius dubiuz. diceret enim qꝫ talia aialia fie
ri casui ⁊ nō ab agēte ꝑ se: vt diximus cōmēto. iz. ¶ Con
tra arguit ⁊ sylls eius est: oē id ante cuius gnātionem ꝑ
cedit debitus ordo ⁊ debitus ꝓcessus nāe fit per se ⁊ ab
agēte: sed in oibus talibus ꝑcedit ordo ⁊ ꝓcessus nature.
ḡ gnānẽ ab agēte. minor pz in aialibus factis ex semine.
⁊ eodem mō pz in aialibus factis ex putrefactione. nullū
eniz hoꝝ fit nisi ꝑcesserit quedā resultatio. i. dispō habi
lis per quā ita hoc ꝙ nō id producaẽ. vt pz in aialibus ex
semine gnātis ⁊ ex putrefactione etiam. [Dicit ⁊ non de
cipiat.] Contra. qꝛ nō videẽ simile in aialibus ꝑfectis ⁊
talibus vilibus. ergo Iz aialia ꝑfecta ꝓducanẽ ordine ⁊
debito ꝓcessu: aialia talia vilia non sic: ⁊ ꝓpterea casu ꝓ
ducunẽ. ¶ Cōtra arguit: qꝛ vilitas nō tollit ordinem rei
generāde. nā videmus aliquē gnāre rem a luto ⁊ ab au
ro: ⁊ tn̄ vtroqz mō facit cū ordine ⁊ debito ꝓcessu. [Et si
tu bene.] Scðo ꝑncipalr̄ arguit Themistius aialia per
fecta fiant ordine ⁊ debito ꝓcessu. ⁊ hoc qꝛ ꝓcedit resul
tatio seu dispositio certa in mā ad illa determiate. quero

Digressio ⁊ pō themistij

ergo a quo talia gñantur: ⁊ certuꝫ est ꝙ nō a patre ⁊ ma/
treqm̄ hec nihil faciunt ad cōpositionē hoīs: lꝫ faciāt ad
ipsuꝫ fieri nihil tñ ad factū. naꝫ corpus nihil facit ad cor/
pus nisi in extremitate. sed nā facit in ipso corpore ītrin/
seco: ergo talia erūt ab agente alio ⁊ tale est idea. [Et nō
est.] ¶ Cōtra. quō nā dirigit se tali mō: vt simul cū idea
ꝓducat debituꝫ effectū. Rñdet ꝙ hoc facit ĩnq̄tuꝫ diri
git̃ ab itelligētia nō errāte que est aīa in terra: hoc est in
sphera actiuoꝝ ⁊ passiuoruꝫ de qua Plato dicit ꝙ fit ex
dijs secūdis: ⁊ vocat eam in Timeo aīam mūdi. ⁊ Aristo
teles dicit eam fieri ex sole ⁊ orbe decliui. i. çodiaco. [Et
ideo.] Cōcludit ꝓpositum ꝙ lꝫ nā nō intelligat qđ facit:
tñ agit ordinate pro quāto dirigit̃ ab illa aīa quō ꝓphe/
te loquunt̃ futura lꝫ nō ītelligāt illa: q2 dirigunt̃ ab intel
ligētia nō errāte. ¶ Sed dubitat̃ quō nō corpus potest
fieri a corꝑe: cuꝫ ḡ talis aīa nō sit corpus: nō videt̃ posse
fieri a sole ⁊ orbe decliui. Amplius si ꝓphete loquunt̃ fu/
tura cū loquela subordinet̃ rōni: videt̃ ꝙ debeant ꝑscire
futura. ¶ Debes ergo scire ꝙ hāc mundi aīam declara/
uimus in libro nr̃o de aīa. ⁊ Themistius in libro de aīa
caplo 23° declarauit omnia hec. Possumus ergo dicere
ꝙ Themistius sic intelligit non vt dixi. nam aīa duplex
est: vna terrena que nō dicit̃ aīa mūdi sed aīa gñābilis: ⁊
hanc vocat Themistius aīam in terra: ⁊ talis apud Pla
tonē fit a dijs secūdis. i. ideis. apud Aristotelem hec fit a
sole ⁊ orbe decliui tanq̄ a cā vl̃i. ⁊ ab agēte ꝓximo tanq̄
ab instr̃o. Posset ītelligi per aīam in terra aīaꝫ mūdi vt
dixi: ⁊ tūc tu solue argumētuꝫ. ¶ Ad 2m forte ipse loqtur
more astrologoꝝ: qui ꝓphetas euenire a v̄tutibus celoꝝ
asserunt: vt qñ prefuerit aliqua magnaꝝ ꝯiunctionuꝫ sa/
turni ⁊ iouis: ⁊ maxime qñ talis ꝯiunctio mutauerit tri/
plicitatem. ⁊ saturnus fuerit in 2° domo vel 3° ab ascēden
te ꝯiunctionis: vt Albumasar inquit: ⁊ tunc certum est
tales eē ⁊ futura predicere: qui tñ non precognoscūt futu
ra qñ ab īpetu loquant̃. vel hoc ītelligit de melācholicis
apud medicos vel de demoniacis. Tu v̄o hec considera.
[Et vl̃iter necesse est.] Dedit Themistius necessitatē po
nendi ideas. Nūc vult ꝯcludere ꝙ nō sufficiunt ⁊ suppo/
nit vnum. vꝫ ꝙ oē qđ fit: fit a debito ꝑncipio mālī simili
⁊ ꝓportionali rei facte: q2 non qđlibet fit ex quolibet. Ex
hoc seqtur ꝙ dꝫ forma anteq̄ fiat ꝑexistere in materia
tota ⁊ tota debet educi de potēña agentis. ⁊ hec est posi/
tio Themistij: ⁊ v̄ba sua vide. [Et appet ꝙ iste.] ¶ Re/
probat nunc positionē Themistij in duobus. ꝑmo q2 ne/
scit quō fit gñātio. 2° q2 nescit quō gñātuꝫ fit a cōueniēa
ti in noīe ⁊ definitione. Hec ergo duo que credebat de/
clarare videt̃ Themistiuꝫ ignorare. [Quō enim intelle/
xit.] Declarat hec sil'r ⁊ ꝓponit ꝙ de mēte Themistij ge/
neratuꝫ fit de nouo pro quāto agens creat formā ⁊ ponit
eam in mā: ac si nullo mō ꝯtineat̃ in mā: sed esset aliud
in mā ⁊ aliud in effectu. ¶ Arguit modo si ita esset: tūc
eēnt forme creantes aīalia ⁊ plantas ⁊ gñāta ex putrefa/
ctione: ita ꝙ darent formas: aīas: lineationes: creationes:
⁊ eē talib'. Est ergo enthymema Auerrois si eēt vt The
mistius ingt. Tunc darent̃ sube creatrices. [Et ꝯtingit.]
Destruit ꝯñs predictuꝫ hoc mō: si forme creatrices sunt.
ergo tales erūt aīe. tenet ꝯñtia: q2 qm̄ aīa creat̃ ab aīa quō
debeat esse silitudo. Tūc vltra: si aīe vel abstracte ⁊ im/
māles nullo mō depēdentes in eē ⁊ ꝯseruari: vel nō ab/
stracte ⁊ depēdentes in esse ⁊ ꝯseruari a mā. hec est diui/
sio syll'i hypothetici. [Sed si fuerint.] Destruit alteram
partem ⁊ infert alterā quā iteruꝫ destruet: ⁊ per ꝯñs fal/
suꝫ dixit. Debes aūt scire ꝙ forma dici pōt abstracta du/
pliciter ꝑm esse ⁊ instrumētuꝫ ⁊ ꝑm eē tm̄: non tñ ꝑm in/
strumētuꝫ. Exēpluꝫ primi vt deus. Exemplum secūdi vt

virtus formatiua: que qdem est abstracta ⁊ vtitur instru
mēto corporeo. ꝑmo quo destruit ꝑmā partē. d. si fuerint
non abstracte: ita ꝙ fuerint ꝯiuncte instrumētis ꝓprijs ⁊
formis mālibus qbus vtit̃ vt instr̃is sic ꝙ neqꝫ subta in
qbus sunt etiāꝫ sint abstracta: itaqꝫ nullo mō sint abstra
cte neqꝫ subto neqꝫ instr̃o: sed hēant de ꝑncipijs instr̃ali/
bus calorē aīalem: si inquā hoc dicat̃: tūc erunt facte. Est
ḡ enthymema si dicat̃ tales formas creatrices eē māles
⁊ ꝑm subm ⁊ ꝑm instr̃m. Tūc erunt facte: ⁊ tūc erit qđ a
quo tales fiant quō oē qđ fit dꝫ fieri a sili: ⁊ ꝓpterea dat
aliud mēbrum ꝙ opꝫ tales creatrices formas eē abstra/
ctas ⁊ ideas. [Et hoc nō tm̄.] ¶ Destruit hāc scđaꝫ ptēꝫ:
nam si dicat̃ tales eē abstractas ꝟ non tm̄ erit in aīalib'
ex putrefactione genitis: sed ex semine genitis. nā in se/
minibus sunt v̄tutes ⁊ forme similes formis artificiali/
bus que formāt corpora ⁊ tales facte sunt: vt ēt ille in pu
trefactis. ergo ab alijs: ⁊ per ꝯñs opꝫ deuenire ad ideas
simplices eternas: quo Themistius hēt idem dicere ⁊ in
aīalibus genitis semine ⁊ putrefactione q̄re argumētuꝫ
eius nō est nec̃iuꝫ. [Unde qdam.] ¶ His adductis pro
⁊ cōtra: nūc narrat opinionem Auicēne ⁊ Themistij: ⁊ hi
volūt duo. ꝑmū ꝙ oēs forme subales gñābiliuꝫ fiunt ab
vna vl̃i abstracta a mā: que ab Auicēna dī colcodea hoc
est dator formaruꝫ. 2° dicūt ꝙ talis colcodea sit intelle/
ctus agēs. ergo apud eos colcodea ⁊ ītellectus agēs sunt
idem subto ⁊ differūt rōne. dī qdem eni colcodea ꝓ quā/
to creat formas. dī v̄o ītellectus agens pro quāto abstra/
hit sensibilia a materijs. [Et rōcinat̃.] ¶ Nūc ponit fun
damētum huius pōnis: ⁊ supponit duas suppōnes. ꝑma
tm̄ quatuor sunt qualitates actiue. vꝫ caliditas: frigidi/
tas: humiditas: ⁊ siccitas: tales eni actiue dicunt̃ q2 agūt
silia. [Forme aūt subales.] Scđa suppō: nlla forma sub/
stātialis est ꝑn' actiuū sue oppōnis vel sui silis qđ expo
nit: ita ꝙ ignis quō fecerit aliuꝫ ignē sibi similem ex cor/
pore graui vꝫ ligno: forma subalis que est in eo vtpote q2
leuitas grā exēpli nō agit leuitatē sibi silēꝫ. ⁊ hec supposi
tio pꝫ ex verbis Aristotelis in libro de gñātione: ⁊ in lib'
de sensu ⁊ sensato. [Et cum ita sit.] Tunc arguit: cū aliqs
ignis gñātur: vel forma eius cōsequitur primo facta: ita
ꝙ fiat cōcomitatiue: vel fit principal'r. Si cōcomitatiue
tunc forma ignis fieret ex nō forma ignis: ⁊ per ꝯsequēs
gñātio fieret nō a sibi simili. [Et hoc nō.] Scđo arguit:
nam saltē in aīa oportet dicere ꝙ fiat ab idea. nā non di
cunt eodē mō in aīa ⁊ alijs. mō nos nō vidimus aīaꝫ fie/
ri ex aīa in his: sed potius ex nō aīa. fit eniꝫ aīa ex ꝑma/
te qđ nō est aīa: ḡ si gñātio est ab vniuoco opꝫ saltē aīam
fieri ab aīa: ⁊ per ꝯñs opꝫ eē ideaꝫ abstractā a qua fiunt
aīe oēs. ḡ lꝫ qs posset fugere in elemētis: saltē in aīa non
posset fugere. [Et hoc iaꝫ.] ¶ Cōfirmat hec auctē The/
mistij. nā Themistius ꝑmo de aīa. caplo. 23. idem confir/
mat. Simil'r ⁊ hic idem dicit. dicit eni aīam mālēꝫ apud
Platonē fieri a dijs secūdis: apud Arist. v̄o a sole ⁊ orbe
decliui. hec ḡ est positio Auicēne. ¶ Sed circa hāc pōnē
sunt difficultates. ꝑma nā cuilibet itelligētie corrñdet or
bis ꝑpetuus. Quero ḡ qs orbis corrñdet illi intelligētie.
2° questio: talis itelligētia est prima: vel quem ordinem
tenet in numero itelligētiaruꝫ apud Auicēnā: ⁊ a qua ꝓ/
ducit̃: ⁊ multe pñt esse q̄ōnes: sed breuitatis cā relinquā/
tur: q2 eam nō intēdimus sequi. ¶ Ad ꝑmam videt̃ qui/
busdā illi itelligētie corrñdere vnus orbis per se ⁊ alteꝝ
per accñs. hec eniꝫ itelligētia ꝑmo ⁊ per se gubernat sphe
ram lune. 2° ⁊ per accñs gubernat spheram actiuoꝝ ⁊ pas/
siuoꝝ: ⁊ sic apud eos itelligētia lune est colcodea: ⁊ itell's
agēs: intelligētia lune qdē pro quāto mouet spherā lune.
Colcodea v̄o pro quanto secundario gubernat spheram

actiuoꝝ ꝛ passiuoꝝ. Intellectus autem agens pro quāto creat itellecta: ꝛ mouet itellectum mālem. Sed re vera hec est fabula. Auicēna enim in pluribus locis tenet talem itelligētiam esse soluꝫ respectu sphere actiuoꝝ ꝛ passiuoꝝ: nec vult eam eē intelligētiaꝫ lune: ꝛ talē vocat intelligētiam agētem quā posuit abstractā ꝑpter duo. s. ꝑꝑ itellectionē ꝛ ꝑꝑ gnōnem: ꝛ ego adducerē multos textus suos. sed tu vide per te loca eius. ¶ Ad 3ᵐ dōm apud eū ꝙ intelligētia lune intelligēdo supiorem apud ipm: vtpote illā mercurij ꝑduxit hanc sphere medie. Intelligēdo vō se ꝑduxit alam orbis lune: ꝛ sic apud Auicēnam ex duplici rōne ꝑducendi intelligētia lune duas ꝑduxit res. [Et ista questio.] Nūc vult rn̄dere qōni: ꝛ ṗmo pponit difficultatem questionis: ꝛ qūo ipse vult loqui in hac mā. [Ibi dicamus.] Prosegtur ꝛ primis ps perspicua est.

¶ Circa scdam ipse oēs pōnes reducit ad extrema duo: ꝛ ad mediuꝫ: nam gdam differūt latitationeꝫ oium formarū: ꝛ alij extremi his 3rij dicūt creationē oiuꝫ formarum. ṗmi dicūt quattuor: quoꝝ ṗmum est qdlibet esse in quolibet. Scdm est gnātionem eē soluꝫ exitū rerū de cōfuso ad distinctū. Tertiuꝫ est agēs esse solum distinguēs ꝛ nō gnāns. Quartuꝫ erat ꝙ agēs solū disponit mouēdo mām: sed itellectus ille creauit oia simul. hec ergo q̄tuor erūt de mente hoꝝ quoꝝ princeps fuit Anaxagoras. [Dicentes aūt creationē.] Scdam enarrat pōnem ꝛ vult eā ponere duo. ṗmū ꝙ agēs creat totum eē cōpositi ex nihilo. 2ᵐ ꝙ nulla est necessitas māe vt ṗsupposite gnātioni: ꝛ hec vt dicit est opinio legis sue ꝛ legis christianoꝝ: ꝛ addit de qua dicit Joānes christianus (vtpote euangelista) ꝙ tota potētia est in deo: ꝛ sine ipso nihil factū est: ꝛ ꝙ oia in ipso erāt: ꝛ hoc narrauit Alpharabius de Joāne christiano: qꝛ ipse nō vidit: sed forte pōt tāgere Joānem philoponū: qui fuit de ṗmis christianis: ꝛ talis quātuꝫ ad h̄ 3dicit Aristoteli: vt dicemus. Debēs scire ꝙ Auerrois falsuꝫ iponit nostre religioni: nō enim christiana religio vult agēs māle nihil facere: sed vult ꝙ si deus vellet posset oia creare: tn̄ corpa phica produxit: ꝛ dedit eis v̄tutes actiuas: sed de his postmodum. [Opiniones aūt medie.]

¶ Nūc narrat medias ꝛ vult illas esse duas: sed qꝛ vna subdiuidit̄ ideo sunt tres: sed ponit ṗmo ea in qbus differunt: ꝛ ea in qbus 9ueniunt sunt tria. ṗmum est qꝛ apud eos gnātio est trāsmutatio in suba. 2ᵐ est ꝙ in omni generatione est necēium subm: ꝛ per 9ñs nihil fit ex nihilo. 3ᵐ est ꝙ ois gnātio est ab vniuoco ꝛ sibi silī. [Una aūt.] Positis his in qbus 9ueniūt: ponit ea in qbus differūt: ꝛ narrat positionē Auicēne: ꝛ hec 9sistit in duobus. ṗmum ꝙ ois forma creat̄ in mā ab agente: ꝛ ꝑpter hoc dicūt agentia mālia disponere mās tn̄ ꝛ nō agere principalr. 2ᵐ dicunt tale agēs esse abstractū vtpote itellectuꝫ agētem: ꝛ talem vocāt datorem: ꝛ hec est positio Auicēne. Themistius vō dicit ꝙ reruꝫ genitarū quedā sunt valde impfecta ꝛ māe prime ꝑpinque vt elemēta ꝛ mixta inalata. ꝛ quedaꝫ sunt ꝑfecta ꝛ nobilia: ꝛ hec duobus modis. quedam hn̄t similia vt hō ꝛ equus ꝛc̄. quedam vō nō hn̄t similia vt putrefactione orta. Tūc Themistius dicit ꝙ ꝑ primis nō opꝫ recurrere ad agens abstractuꝫ: qꝛ pro gnātione ignis satis est ignis: nec pro ꝑfectibus hn̄tibus similia: qꝛ pro gnātione hois satis est homo: ꝛ ꝑpterea ponit ideam pro genitis sponte: que sunt ꝑfecta mixta ꝛ viua: ꝛ per 9ñs opꝫ ponere agens ei similes: ꝛ sic hēt dicere agēs in gnātione duplex. s. abstractū qd̄ ponitur tn̄ ꝑpter generationem aialiuꝫ ex putrefactione genitoꝝ: ꝛ māle qd̄ ponit̄ ꝑpter alia: ꝛ hec videtur opinio Alpharabij in libro de duabus philosophijs: lꝫ satis ambigue loquatur. [Tertia aūt.] ¶ Nūc narrat pōnem Aristotelis: ꝛ ponit id in quo fere tota 9sistit: ꝛ ingt. ꝛ est ꝙ agens physicum nō facit nisi cōpositum ex mā ꝛ forma. In hoc enim 9sistit totuꝫ fundamētuꝫ Aristotelis. ergo videt̄ velle ꝙ generatio nō est inductio forme in mā: ꝛ hoc 9tra Platonē Themistiuꝫ ꝛ Auicēnam. Nec fit forme manifestatio vt sentit Anaxagoras: sed est cōpositi ex mā ꝛ forma acceptio eē post nō esse. [Et hoc fit.] ¶ Declarat istud ꝛ vult ꝙ gnātionem cōpositi precedit quedaꝫ dispō: que est inquātuꝫ agēs mouet alterādo mām de dispōnibus precedētibus ad dispōnes sequētes facientes pro noua forma tādiu dꝫ q̄diu exit qd̄ erat in potētia ad actuꝫ: ꝛ ꝑducit̄ cōpositum ꝑfecte. g̃ apud Ari. forma nō inducit̄ nec ꝑducit̄: sed cōpositū gnātur ꝑpter forme eductioneꝫ. [Et in ista.] Assimilat hāc pōnem pōnibus antiquoꝝ ad hoc vt ostēdat nō esse fictā: ꝛ ṗmo assimilat illam opinioni Empedoclis. Empedocles eniꝫ voluit agens soluꝫ 9gregare sepata vel disgregare cōgregata. ꝛ sic apud ipsum gnātio nō erat nisi inordinatoꝝ ordinatio vel ordinatoꝝ separatio: ait tn̄ ꝙ in precedēti caplo ipse nihil dixit de agente: sed vtcūqꝫ sit agēs apud Ari. nō est 9gregās inter duo in rei veritate. i. actualia: sed est extrahēs id qd̄ erat in potētia ad actum: ꝛ quasi cōgregat inter potētiam ꝛ actum. s. inter mām ꝛ formā non destruēdo mām pristinā sed illam ꝑdisponēdo donec in cōposito fiant duo. s. mā ꝛ forma vnuꝫ cōponētia. pꝫ ergo gd sit generatio apud Arist. ꝛ gd agens: ꝛ ex his pꝫ qualr omne gnāns apud Auerroē est disponens ꝛ alterās: vt 7° huius cōmēn. 31. dixit. generans enim inquātuꝫ ꝑducit cōpositū est gnāns. inquātū vō educit formā est disponēs. ¶ Sed 9tra: qꝛ 2° physice auscultationis vult Aristoteles ꝙ disponēs sit aliud a dante formaꝫ vt exemplificat in artibus. Amplius lumen disponit oculos: ꝛ colores inducūt sensationeꝫ. Adhuc apud Auerroistas spēs sensibilis vtpote phantasma disponit ad itellectionē: sed itellectus agēs causat intellectionem. posset dici pro nunc ꝙ verbuꝫ Auerrois intelligit̄ in actione physica ꝛ corruptiua: vel forte verbū illud itelligit̄ quādo dispositio essentialr ordinat̄ ad actioneꝫ ṗncipalis agentis: cuiusmodi nō est forte in illis: ꝛ alias glosas diximus in 3° de ala. Scias tn̄ ꝙ illa ꝑpō non acceptat̄ ab oibus. dicimus eniꝫ nos nāle agens vtpote hominē disponere pro ala rōnali: ꝛ deum illam creare: ꝛ sic apud nos opꝫ esse falsam hāc ꝑpōneꝫ. [Et etiam.] Scda silitudo est ad scdam sectā. Scda enim secta voluit formas creari: mō hec 9uenit ꝛ discōuenit. Conuenit gdem pro quāto in creatione fit qd̄ erat potentia fieri. Silr in gnātione fit qd̄ erat potētia fieri. differūt vō qꝛ in creatione fit qd̄ erat possibile fieri potētia in agēte: ꝛ ꝑpterea fit ens ex nō ente: vtpote forma ex non forma. [Et silr.] Tertia similitudo est ad latitātes: nā latitātes ponūt formā preesse: ꝛ hoc mō Aristoteles. Sed differūt qꝛ Aristoteles vult illā preesse potentia existēte in vtroqꝫ. Anaxagoras vult illas ꝑesse totalr: addit ꝙ opinionē Aristotelis voluerūt dicere antiqui: sed nō potuerūt. [Intētio igit̄.] Epilogat itentionē Aristotelis: ꝛ vult ꝙ Aristoteles intēdat simile fieri a sibi simili totalr vel aliq̄liter: nō ꝙ agēs nāle adducat ab extra formam in mā illa nullo pacto precedēte: sed agēs est qd̄ adducit ab intra forma ad extra: vt dictū est. [Et sic est.] ¶ Soluit qōnē verū h̄ sit veruꝫ vlr. Et rn̄det ꝙ est vlr verū in decē p̄dītis. ꝛ exemplificat in tribus vt in calido: magnitudine: ꝛ motu. Qn̄ eniꝫ gnātur calidū opꝫ imaginari calidū preesse in mā: ꝛ ꝙ agens educit ipm de potētia ad actū. Amplius simili mō ꝛ de magnitudine. nulla eniꝫ quātitas fit de nouo: sed gnō q̄titatis nihil aliud est nisi termiatio dimēsionū iterminatarꝫ: ꝛ h̄ pacto dixit Auerroes dimēsiones iter-

minatas eē coeternās materie ⁊ nō vt Joānes fingit:sed de hoc in libro nostro de sub̄a orbis:q2 illud dicit̄ exēpla riter. Adhuc de motu simili mō est dicēdū. nō enim inducit̄:sed educit̄ (vt diximus.) Debes scire ꝙ inducere est agere nullo p̄supposito:educere v̄o est agere aliquo p̄supposito. sed qd sit illud p̄suppositū dicemus suo loco. [Et ideo.] ❡ Primū correlariū ꝙ nō op3 agens assimilari oībus modis effectui:s3 satis est similitudo v̄tualis. [Gnāns igit̄.] ❡ Scdm correlariū est ꝙ gnāns aīaʒ terrenam nō ponit aīam in mā deforis:sed eam ab itra extrahit faciēdo cōpositū:vt dixit. [Ut ignis.] ❡ Tertiū est ꝙ ignis gnāri pōt a pluribus agētibus:vtpote ab igne ⁊ a motu. vt p3 in excussione lapidis cū ferro: nā ad gnōnem reqrit̄ ꝯueniētia ⁊ silitudo in forma:sed ꝯueniētia in v̄tute. mō motus hēt potētiam pducēdi ignem sicut ⁊ ignis. [Et intētio.] Uult soluere. q. qūo inaīata pñt agere aīata ⁊ arguit sic. oē extrahēs aliqd de potētia in actum d3 hēre aliquo mō illud:sed v̄tutes in semine extrahunt pportiones ⁊ formas que sunt in potētia in mā ad actū. ergo debēt hēre aliq̄ mō aīata ⁊ nō oībus modis. [Uirtutes igit̄.] Declarat qūo v̄tutes existētes in seminib9 hñt aīas quas inducūt in māstory:⁊ vult ꝙ tales v̄tutes habeāt aīas potētia ⁊ nō actu:quēadmodū domificator hēt domū potētia ⁊ nō actu. Signū aūt huius est:q2 Aristo. assimilat tales v̄tutes arti. ❡ Circa hec debes scire ꝙ reperiunt̄ hec tria. v3 v̄tutes seminales:semen:⁊ seminariū.

Uirtus seminalis.
Semen.
Seminarium.

Semen qdem est corpus qōdam cuius forma nō est intenta pp̄ter se:sed vt ex illo generet̄ aliqd simile agēti a quo decisū est. Seminariū v̄o est exordium cuiuslibet rei:⁊ ppterea seminariū apud Platonē est inchoatio forme:virtutes v̄o seminales sunt rōnes quedā existētes in semine:inclināntes semē ad actū. vt. s. pducat̄ aliqd simile ei a quo decise sunt:sed vtrū sint sub̄e vel accn̄s posterius dicetur. [Et dicit in libro de aīalibus.] ❡ Auerroes nūc intēdit declarare quales sint tales v̄tutes:declarauit enim eas eē aliquo mō similes aīatis ⁊ aliquo mō dissimiles. declarat mō quales:qd:⁊ qūo:⁊ duo ostēdit. p̄mo ꝙ diuine. 2° ꝙ similes itellectui. diuine qdem:q2 dant vitam. pp̄riū enim diuinoꝝ dare vitā:⁊ hoc diuinum dr̄. Similes v̄o itellectui:qm̄ adducūt ad finē certū. pp̄riū enim est rōni per debita media venire ad finem. [Et q2 ista semina.] ❡ Declarat mō instrumētum v̄tutis seminalis:⁊ per hoc magis declarabit̄ q̄lis ipsa sit:⁊ p̄mo accipit ꝙ v̄tus seminalis vtit̄ calore tanq̄ instrumēto:⁊ non pbat hoc:q2 ex libro de aīalib9 declaratū relinqt. [Et calor ignis.] Ostendit q̄lis calor:⁊ vult ꝙ hic calor non est igneus: ⁊ syllogismus suus est nullus:calor igneus facit aīationē ⁊ figuram:talis calor facit aīationē ⁊ figuram. ergo nō est igneus. [Et dicit Aristoteles.] Scdo idem pbat auctē Aristotelis: qui dicit ꝙ iste calor nō est ignis neq3 igneus. [Ignis enim.] Tertio idem pbat:nam calor igneus corrūpit:iste calor gnāt. ergo non est igneus. [Et ideo videt̄.] Quarto calor silis arti nō est igneus. sed iste calor est silis arti. g̃ non est igneus. [Et ista forma.] Soluit dubiū. s. que est illa forma que ꝯseruat talē calorem ⁊ ipsū ducit ad debitū finē. ⁊ primo ponit ꝙ talis v̄tus vtens tali calore nō est aīa actu sed potētia productiua. Scdo dicit ꝙ est similis arti vt dicit Aristoteles:⁊ itellectui. Arti qdem pro quāto ordinē ⁊ mēsurā seruat in sui opatione. Intellectui v̄o pro quāto nō vtit̄ determinata parte corporis tanq̄ sui organo. Tertio dicit ꝙ iste calor est in seminibus. Quinto dicit ꝙ fit ab hñte semē ⁊ a sole:vt p3 per verba Aristotelis. ⁊ sic p3 que est illa forma:⁊ qs ⁊ qualis sit calor qui est instrumētū forme. nā forma illa est v̄tus seminalis:nō qdem forma caloris inherens sed directiua:calor v̄o non est igneus sed aīalis. ⁊ sic duplex dicit̄ calor. [Et factus.] ❡ Declarauit q̄lis sit calor seminalis:nūc qualis sit calor silis calori seminali declarat. ⁊ dicit̄ primo ꝙ ille calor putredinalis viuificatiuus fit in terra ⁊ aqua. In terra pro aīalibus terreis: in aqua pro aīalibus aquaticis:a calore solis admixto. i. cōtracto per calorē aliaꝝ stellaꝝ. est enim calor solis nimis cois vt dicit Ptolomeus in libro quatripartiti p̄mo. sed receptis in alijs stellis ꝯhitur ad certam spēm rei gnānde. pbat aūt hoc:q2 sol ⁊ alie stelle sunt actiua p̄ncipia oīū viuentiū. ⁊ hoc Hermes testat̄. ergo nūc triplex est calor. s. elemētalis:aīalis:⁊ putredinalis:⁊ qūo fiāt p3. [Calor igit̄.] ❡ Ex his ꝯcludit ppositum ⁊ declarat q̄lis est calor celestis:⁊ inqt. Calor igit̄ solis ⁊ stellarū multiplicatus ⁊ diuisus in aqua ⁊ terra per mediū:qd. s. est aer gnāt aīalia ex putrefactione nata:⁊ vl'iter oīa que fluūt ex nō semine:vt herbe ⁊ plante. Scdo dicit ꝯtra Themistiū:nō ꝙ illic in orbe decliui ⁊ in sole sit aīa in actu inuenta sicut narrat Themistius. Addit ⁊ oīa ista declarata sunt in libro de aīalibus. Debes scire vt Ptolomeus sentit in primo sui quatripartiti:ꝙ aer est mā solis ⁊ lune ⁊ aliarum stellarū:⁊ mediū. mā qdem pro quanto est valde passiuus respectu alioꝝ elemētoꝝ:mediū v̄o q2 defert actiones corpoꝝ celestiū ad nos. Sol enim ⁊ luna ⁊ alie stelle alterātes aerem alterāt nos mediāte illo. ⁊ hoc dixit Aristoteles. 8. phīce auscultationis. [Ergo calores.] ❡ Contra. q2 calores isti celestes deberēt esse absq3 regula ⁊ mēsura:q2 nō hñt itellectū. ❡ Rñdet ⁊ declarat qūo isti calores aīalis ⁊ putredinalis regunt̄ a calore celesti:⁊ vult ꝙ isti calores hñt talē mēsuram ⁊ ordinē: pp̄ter duo ⁊ pp̄ter quātitatē motuū stellarū:⁊ pp̄ter appropinquationem ⁊ remotionē. Sapiētes enim astrologi volūt ꝙ planeta velox aliam hēat mensurā ⁊ aliam planeta tardus. aliam retrogradus:⁊ aliā directus:⁊ aliam eleuat9 in suo paruo circulo:⁊ aliā depressus. ergo ex quātitatibus motuū variant̄ calores ⁊ effectus. adhuc volūt ꝙ variant̄ calores pp̄ter aspectus. aliū enim calorē pducit luna qñ aspicit̄ a marte de q̄rto:⁊ aliū qñ aspicit̄ a sole de trino: aliū qñ ioui vel veneri ꝯiungit̄: ⁊ aliū qñ ꝯiungit̄ saturno vel marti. hi enim aspectus fiunt per remotionē ⁊ appropinquationē stellarū iter se ⁊ ad tertiā:⁊ hoc eget longa declaratione que est ppria astrologis. Satis autē est scire ꝙ calor celestis multiplicat9 ad nos varias mensuras suscipit ex varia cōstellatione:que habet̄ ex varia motuū dīa ⁊ aspectuū. hinc enim fit vt iste calor qñq3 ad nos trāsmissus sit viuificās:qñq3 mortificās:qñq3 fatalis:qñq3 ꝯrius. Erit ergo iste ordo:nā calores aīalis ⁊ putredinalis regulant̄ a calore celesti:⁊ celestis regulatur a ꝯstellationib9 varijs:⁊ ppterea p3 ⁊ calores sunt quatuor: vt igneus:aīalis:⁊ putredinalis:⁊ celestis:⁊ oēs reliq sunt regulati:solus celestis est regula:sed vtrum isti differant specie:satis in libro de sub̄a orbis. ❡ S3 ꝯtra. hec est dubitatio magna:q2 si oīa que hic fiunt:fiunt a calore celesti. Tūc frigiditas ⁊ pluuia ⁊ oīa calori ꝯria fierent a calore. hoc est falsum:qm̄ nullum ꝯrium gnāt reliquū. Adhuc multi sunt hic effectus q nō pñt reduci ad calorē:vt sunt ipetus fatales quos Ptolomeus ⁊ Firmicus ponūt: ⁊ Aristoteles in libro de bona fortuna. ergo calor ille non pōt eē vl'is causa oīū eoꝝ que hic fiunt. ❡ Amplius in terre visceribus multa fiunt ad que calor nō pōt per aerē multiplicari. ergo op3 ponere aliud p̄ncipiū a calore. ❡ Circa hec debes scire ꝙ astronomi opinant̄ corpora celestia agere in nos mediāte aere alterato:⁊ hoc triplici instrumēto vtpote motu:lumine:⁊ influētia. Motu ⁊ lumine qdem:pro quāto multiplicat̄ calor per illa ad nos

Ordo calorum.

Quatuor calores.

Utrū fiāt oīa a celesti calore.

qui est

qui est pñcipiū oium viuentiū. Influentia vo p quanto penetrat in visceribus terre: et pro quanto illa alterando aerē. Cōplexionē nostrā in boza exitus filij a matrice alterat. que qdē relicta nostre cōplexioni est pñm multoꝝ operū salte propensiuū: variū fm variā celoꝝ ꝯstellatio/nē. et hanc Aristoteles impetū: astrologi fatus appellant. Ab hac qdē eleuanť hoies ad plia: ad furta: ad honores: et ad cetera bona que nobis iſunt. Ab hac epidimie: ab hac diluuia: penurie: fames: et cetera accñtia mūdi emergūt. Et preterea sectarū mutationes: et cometarū apparitiões et alia fere infinita. veniť enim hec ad nos mediāte aere et alterat nos per quam aer alteratus alterat nos. sicut in magnete: magnes enim alterat aerē et aer alteratus alterat ferrū et sic ferrū acquisiuit impetū quēdā quo mouetur ad eū. Hec aūt influētia nec est calida: nec frigida nec humida nec sicca. sed ppria virtus stellaꝝ quēadmodū calor ppria virtus ignis et frigiditas ppria aque et cetere ceteroꝝ et hec qdē est que accipit mēsuras diuersas fm diuersas stellaꝝ ꝯstellationes. ¶ Sed an hec influētia sit necessaria: in multis nostris editionibus diximus. Sed mō que sentiat Auerrois explicamus. Debes ergo scire apud Auerroem et forte apud Ar. q esse omnius et opera oius sunt velut vita: nā viuere viuētibus est esse et operari et sic lapidis esse et eiꝰ opatio vita est lapidis vt ita loquar: sic esse plante et eius opatio est sic velut vita eius adhuc et in aialibus et hoibus est sic. esse enim aialiū et hoiuꝫ est velut vita eoꝝ et opationes eaꝝ similr siue bone siue male. vita aūt ois a calido est vt Ar. dicit. Uideť ergo q totius vniuersi perfectio et oius viuentiū opera a calore debeant esse. Ex his emergit Auerrois sententia q. s. omnia que sunt: sunt et fiunt a calore celesti: qui motu et lumine in aere ꝫ multiplicať: et mediante aere ad nos et cuncta reliqua et pꝑter hoc Ar. in pñcipio octaui physice auscultationis dicit q motus eternus est velut vita oibus que natura subsistunt. 2ᵒ sequiť q calor iste est potentia oia: est enim potētia aqua potētia frigiditas potētia omnia quecunq sunt nec cōtrariať aque nec frigiditati: nec alicui cū oia sit potētia. et qz estꝰ qōdam vl'e semen oium: iō ops vt determineť a corporibus celestibus a diuersis eorum motibus et a diuersis aspectibus et a diuersis sitibus stellarū. Sic enis determinatus efficiť pꝑprius ita ad pluuiā q nō ad ventū: ita ad id q nō ad illud: et pꝑter hec nulla est necessitas ponēdi influentias vt astronomi ponūt cū calor iste sufficiat: est enis potētia oia. et ad actū deduciť per determinatas cōstellationes. ¶ Tūc ad pᵐ dōm calorē istum nulli eoꝝ que sunt hic cōtrariari. nā ops ꝫīa esse eiusdē generis. ¶ Ad 2ᵐ dōm q et impetus reducuntur ad talē calorē: qz lꝫ iste vt sic non sit fatalis: tñ determinatus per certā ꝯstellationē fit fatalis. ¶ Ad 3ᵐ dōm q calor iste ad viscera terre penetrat: nam alterat aerem et aer alterat superficiē terre et sic per partem post partes alterat viscera rč. ⌊Et ista mensura.⌋ ¶ Soluit questionem aliam. nam iste calor potentia est oia et determinať ad diuersa pꝑter diuersas mensuras et tunc est questio. Unde sunt he mensure: Rńdet q iste mensure sunt ab arte intellectuali diuina que ars est cura dei: et hoc declarat. naꝫ cura dei est velut ars vniuersalis sicut militaris sub qua cōtinenť plures artes particulares. sicut enis sub militari continetur frenefactiua et alie multe ad vnuꝫ finem ordinate: sic sub cura dei sunt plures cure particulares pꝑrioꝝ motoꝝ proprias spheras gubernātiū. ⌊Scōꝫ hoc igiť.⌋ Tunc verificať sermonē antiquoꝝ et vult q hō pacto natura particularis agit ordinate et ad debitū finē q̄uis nō intelligat: qm facit hec quasi rememorata: et vt directa ab intelligētijs gubernātibus. Scōo dicit q virtutes et proportiones que fiunt in elementis a motibꝰ solis et aliaꝝ stellarum sunt he quas reputat Plato esse formas et eas intēdit: sed nō potuit ad hoc pertingere. ⌊Aristoteles aūt.⌋ ¶ Cōfutatis his repetit fundamentū Aristotelis qō est q agens nō pducit formas per se qz tunc crearet eā: et sic aliqd fieret ex nihilo qō est contra pmos philosophantes. 2ᵒ dicit q de mēte Aristotelis forma nō per se pduciť sed per acciñs pꝑter compositū. Dicit ergo q quādo hō cōseruauerit tale fundamentū nō accidit ei error. Dicit quarto q imaginatio super creationes induxit hoies ad ponēdū ideas et induxit loquentes triū legū que sunt nunc: dicere aliqd fieri ex nihilo. Ecce quot bona emergunt ex fundamēto Aristotelis. ¶ Sed dubitatur circa hec qz nō videť bene dictū q qz forma per se pduciť pꝑterea creeť: qm posito q per se pducať nō seqť ergo creať: qm qz supponere potētiā in mā. Debes ergo scire q apud phos creatio est pductio alicuius nulla parte illius presupposita. Ex his accipiť solo. q. si forma p se pduciť cū nulla pars illius psupponať: ergo creať vt pꝫ per definitionē creationis. sed de cōposito nō est ita qm si cōpositū per se pduciť: qūo eius aliqua pars presupponiť (vtpote in mā) ideo nō creať et sic patet differentia. ⌊Et cū loquentes.⌋ Redit ad opinionē loquentiū in sua lege: et enumerat oia mirabilia que cōcesserūt in suis fundamentis: et dicit pmo cū loquētes nostre legis opinabantur q agens agit creando formas ex nihilo et nullū huiusmodi agens viderūt hic: dixerūt vnū esse agens oia sine medio. et dixerunt scōo q actio istius agentis transit in vno instanti in actiones contrarias qa simul calefacit et infrigidat. et cōuenientes: qz agit cōsimilia. et infinitas ꝫ numerum agentiū particulariū. Dicit tertio ita q negant ignem comburere et aquā humectare: et dicunt oia hec indigere creatione. Dicunt quarto q corpus nō creat corpus neq facit venire in corpore aliquā dispōnē et aliquā formā. qz quātitas nō est de pñcipijs actiuis. Dicit qnto adeo q dicūt q homo nō mouet lapideꝫ et expellens nō est mouens sed illud agens creat motū. Dicit sexto et negauerūt pꝑter hoc potētiā esse in rebꝰ. Cōtra quos dicit septimo et error istoꝝ est manifestus nec curat contradicere illis. ¶ Debes scire q sapientes legis nostre non dicunt hec fabulosa: que dicunt mahometani. nos enim cōcedimus virtutes et potētias actiuas et passiuas in rebus. sed qō dicūt mahometani de facto nos dicimꝰ de posse: qm pōt deus suspēdere actiones oium causaꝝ: et preuenire illas: sꝫ de facto nō facit. et pꝑterea que dicit Auerrois ꝯtra eos nō sunt ꝯtra nos. ⌊Istis ēt hoibꝰ.⌋ Adducit alia mirabilia ꝯtra eos et dicat pmo istis ēt hoibus accidit mirabile et est q apud eos hñ pōt deus creare ex nihilo: et nō priuare in nihil: g pōt creare et nō annihilare et huius cā erat apud eos: qm actio agentis nō est nisi aliqd facere: et per ꝯńs annihilatio nō est actio: et sic deus nō pōt annihilare. ⌊Cōsidera igiť.⌋ ¶ Cōtra arguit qm non maior rō est de vno q̄ de altero: imo ānihilatio facilior esse vr: qz facilius est destruere q̄ ꝯstruere. ⌊Si igiť.⌋ ¶ Dubitat qūo agens facit pmationē. Rńdet q per accidēs. et dicit p q p quāto agens extrahit generatū de potētia ad actū. nā generādo. a. corrūpit. b. qm generatio vnius est corruptio alterius. Dicit 2ᵒ q ois potētia nō exit in actuꝫ: nisi pꝑter extrahens qō est in actu: et pꝑterea agens qn̄do corrūpit et hoc nō fiūt pmationes per accidēs. ⌊Si igiť potentia.⌋ Cōtradicit 2ᵒ alij dicto loquētiū et dicit pmo. Si igiť potētie nō est ens et in rerū nā existens: nō inueniret agēs aliqō: et si nō esset agens aliqō nec actu nec potentia: nihil esset oino hic in actu: et omne ens in actu est agens. Dicit scōo qūo pōt dictum eoꝝ tolerari et vult q

omnes pportiones τ forme sunt in potentia in pma mã τ sunt actu in pmo motore: τ huius exēplū est in formis artificialib⁹ que aliquo mō habent esse in aīa artificis. hoc ergo mō possunt dicere verū φ scilicet φ deus facit oīa aliquo mō tanq̃ cā vlis: sed φ oīa faciat tanq̃ causa particularis τ pxima: nō verū dicūt. ℭ Sed dubitatur quō sunt oēs forme actu in pmo motore. si enim ita esset: tunc oēs res prefuissent. ℭ Dicendū φ per esse actu itelligit ea esse in potentia actiua: nā potentia actiua est act⁹ respectu potētie passiue: τ sic dicere solent alij φ sunt in pmo motore actu. i. in actu virtuali. Sed circa finē hui⁹ cōmēti multa essent digna ꝯsideratione. sed qꝛ ea sepe tetigi in alijs meis libris nūc de ichoatiōe formaꝝ gnābiliū breuiter q̄dā disserēdū. ℭ Quidā ḡ ex latinis τ magnis opinati sunt incohationē formarū gnābiliū esse in mã: appellant aūt tales inchoationes formas iperfectas que postmodū virtute agētis pficiant. Et pter hoc differūt ab Anaxagora. qm̄ Anaxagoras ponit formas pexistere τ pfectas τ totas. sed ait illas esse indistinctas: τ φ agens solū dat distinctionē τ ordinē. Isti vō opinant φ forme preexistunt impfecte τ cōfuse. Impfecte: qꝛ nō tote. Cōfuse: qꝛ nō pprijs quātitatib⁹ sepate. Vident autē isti hec dicere pter multa sꝫ pcipua sunt: qm̄ mã τ pōt τ est apta recipe formas. mō potētia τ aptitudo differūt: qm̄ potentia est rōne mãe τ aptitudo rōne forme: pter qō pmo auscultationis phīce Ar. tradit mãm appetere formā. mō appetit⁹ vt dicit ibidē Auerrois cōmēto. 80. est rōne forme. ḡ in mã opꝫ preesse tot aptitudines appetitus: quot formas pōt suscipe: τ p ꝯñs opꝫ formas pesse τ nō subesse pfecto: qꝛ tūc gnātio nulla esset. ḡ subesse imperfecto. 2° dicūt hec pter euitare creationē. nam si forme per se pducant: opꝫ ad hoc vt ne creet vt aliqd earū presit. τ per ꝯñs opꝫ formas impfectas preesse. ℭ Sꝫ tūc circa hec diuersi diuersa dicūt: nā qdā volūt formas preesse impfectas quātū ad ptes formaꝝ τ sic per inchoationes intelligunt ptes formaꝝ. Et contra hos rōnes multe sunt demōstratiue: sed precipue est illa quā cōmēto. 11° diximus: qꝛ si agēs sit vnū: τ potētia vna factū erit vnum: τ alia multa que relinquo. ℭ Alij euitantes hec fingūt formas preesse totas ſm essentias: τ nō ſm esse. sunt autem essentie qdditates specifice accepte: τ he prefuerunt semper. esse aūt eaꝝ fit. sꝫ pculdubio apud hos gnātio nulla erit. Qm̄ si tota essentia Socratis pfuit: ḡ per gnātionē Socrates nec acqrit nomē nec definitionē: τ per corruptionē nō pdit nomen nec definitionē. Amplius cū esse sit accidēs essentie: ergo gnātio terminaret ad accidens. τ per ꝯñs esset alteratio. ℭ Alij fingūt τ nos aliqn̄ φ forme preexistunt in forma a qua sumit gen⁹ corpis: opinantur enim cū mã formā corpis de genere substātie coeternā. τ qm̄ oēs forme gnābiles cōtinent sub forma corpali. dixerūt inchoationes indiuiduales esse formā talē: hec enim forma est media inter purā potentiā τ purū actū. τ pter hanc euitāt creationes: qm̄ aliqd forme generāde prefuit vtpote aliqd gnīs: nō aūt indiuidui. Amplius pter hāc saluāt appetitū mãe: τ eius aptitudinē: qm̄ nō appetit τ est apta nata pter talē formam. Adhuc pter hāc gnātio nihil aliud est q̃ extractio formarū ex potentia formali huius gnābil's forme: τ alia multa: τ nos diximus in alijs locis φ hec est mens Auerrois Linconiēsis τ multoꝝ: τ simplicius in pdicamētis videt inspicere illā. Nec expectes a me expōnē huius: qm̄ in libro de substā orbis satis. ℭ Sed pculdubio Auerrois in psenti cōmēto nō tetigit eā: τ ppterea nūc dicam⁹ per ea que ꝯsonāt Aristoteli τ Auerroi hic. Et primo quō forme sunt in mã ante gnātionē apud Auerroem. 2° quō pōt euitari creatio apud ipm. Quātū ad pm̄ ex vbis Auerrois cōmēto 2° huius. 12. forma pōt itelligi preesse in mã tribus modis. Uno mō ſꝫ potētiā remotā ſm quā nihil preest de forma nec de dispōne eius: τ hoc mō potētia est sempiterna mãe vt dicit Auerrois pmo celi cōmēto. 120. τ h̄ mō potētia nihil est forme: sed mere potētia passiua ad formā. 2° mō preest forma in mã in potētia ppinqua quodāmō inclinata ad formā per q̄litates nāles: τ hec potētia apud Auerroē dr̄ respectiua: τ nō est eterna: sed noua inducta ab aliquo agēte extrinseco vt pmo physicoꝝ cōmēto. 71. 3° mō pōt preesse nō tm̄ in potētia passiua remota: vel propinqua: sed actiua τ hoc mō forme sunt in potentia in seminib⁹ vt dicit Auerroes hic τ cōmēto. 62. pmi physicorū. τ hoc mō forma equi est in semine equi: τ forma oliue in semine oliue: τ talis potētia est noua τ gnābilis vt vides. ℭ Tūc breuiter pꝫ quō Auerroes ꝯcederet inchoationes. Uoluit eniꝫ formas oēs preesse passiue τ hoc eterno tēpore dispositiue. τ hoc nō eterno tēpore: τ effectiue saltē in ꝟtutibus seminū. Sed nullo mō cōcessit inchoationes formarū vt pmi dixerūt: τ hoc in psenti cōmento. qꝛ forte alibi secus est. ℭ Quantū ad 2m̄ dicendū φ euitari pōt creatio ꝯseruādo fundamētū Aristotelis. vꝫ φ forme nō generant nisi per accñs pro quanto gnānt ad generationē totius qō p se generat: mō gnātio τ creatio hoc mō differūt φ rei creāde nihil preest vt pars rei generāde opꝫ aliquā partē preesse mō si cōpositū per se generatur aliqua eius pars prefuit: τ sic euitat creatio: perspicuum ergo quō ponat Auerroes inchoationes: τ quomodo euitet creationes hec satis de ista mã: quoniā tot scribūt: τ etiam nos alibi tot diximus: que repetere esset cōfusio. Satis enim sit nobis locum monstrasse.

Ause autē τ principia aliorū sunt: vt est: aut vt nō. Si qs dicat vniuersalr̄ τ ſm proportionē eadē oīum. Dubitabit aūt vtiqꝫ aliquis: vtꝝ altera aut eadē sint principia τ elementa substantiarū, τ eorū que sunt ad aliquid. τ cuiuslibet predicamētoꝝ cathegoriarū silr̄. Sed inconueniens si eadē oīum. ex eisdem enim erūt que ad aliquid τ substantia. Quomō igit̄ hoc erit: nā extra substantiā τ alia predicamenta nihil est cōe. prius autem est elemētū. q̃ quorū est elementū. At vō neqꝫ substantia elementū est horum que ad aliquid nec horū aliquid substantie.

ℭ Egit de substātijs sensibilibus τ de principijs eaꝝ aliq̄ mō. Nunc circa principia vult magis insistere τ vult declarare de pncipijs quedā ſm rōnē pprīā metaphysico. nam idē τ diuersū sunt rōnes pprie metaphysico. pmo tn̄ pponit veritatē rei τ ingt cause aūt τ pncipia sūt aliorū alia τ intelligit per causas τ pncipia nō nōia multiuoca: sed per causas intelligit intrinsecas: τ p pncipia extrinsecas: qꝛ dixit esse alia alioꝝ exponit quō. d. vt est hoc est vno mō aut vt nō: alio mō: qō exponit. d. siquis dicat vniuersalr̄ τ saltē pportionē sunt eadem: simplr̄ aūt nō sunt eadē. Est ergo veritas questionis φ oīum predicamentorū cause τ pncipia sunt eadē. vno mō. s. pportione τ vlr̄: τ sunt nō eadē simplr̄ τ pticulariter. ℭ Dubitabit aūt. j. Ueritas hec est valde obscura τ ppterea mouet qōnem circa hanc τ hoc vt veritas plenius cōpbendat inquit. Dubitabit aūt vtiqꝫ aliqs vtrū altera aut eadē sunt pncipia τ elementa substantiaꝝ τ eoꝝ que sunt ad aliquid: τ

cuiuslibet

cuiuslibet p̄dicamentoꝝ similiter: ⁊ intelligit per elemēta id qḋ intellexit per causas hoc est causas intrinsecas ⁊ per p̄ncipia causas extrinsecas. Sꝫ cur specialē mētionē fecit de relationibus: in cōmento dicet̄. ¶ Pro nunc tū dōm ꝙ iō est qꝛ q̄dā nō enumerarūt illas inter .x. p̄ita qꝛ nō hn̄t eē vel solū eē eaꝝ est in aīa. Expositor aūt finxit aliā cām. ⁊ est totū bonū. Sed incōueniēs. ¶ Arguit ad ꝑtē qōnis ⁊ vtit̄ syllō hypothetico a destructione ꝯn̄tis ad destructionē aīitis h̄ mō. Si sunt eadē oīum relatiua ⁊ sube erūt ex eisdē p̄ncipiis. Sꝫ destruit̄ ꝯn̄s qꝛ vel illa p̄nᵃ erūt extra subam ⁊ alia p̄ita: vel ꝯtenta sub suba: vel aliq̄ .ix. p̄itoꝝ. ꝙ nō p̄nt esse extra subam arguit syllō cathegorico sic. oē elm̄tuꝫ est p̄us eo cuius est sꝫ ex̄ subam ⁊ alia p̄dicamēta nihil aliud est cōe ⁊ p̄us: ḡ nō sunt ex̄ substātiā. Nec pōt dici talia p̄nᵃ esse sub suba vel aliquo .ix. p̄dicamētoꝝ qḋ relinqt tanq̄ꝫ manifestuꝫ ⁊ h̄ inqt. Sed incōueniēs si eadē oīum. ex eisdē eniꝫ erūt que ad aliqd ⁊ suba hec est maior: destruit ꝯn̄s ⁊ inqt quō igit̄ h̄ erit. ⁊ destruit p̄ᵐ ⁊ p̄ accepit minorē. d. nā ex̄ subaꝫ ⁊ alia p̄ita nihil est cōe. s. p̄us. deinde ponit maiorē. d. p̄us aūt elm̄tū q̄ꝫ ea quoꝝ est elm̄tum hec est maior. deinde destruit 2ᵐ mēbrū ⁊ inqt. at vō neqꝫ suba elemētū est hoꝝ quo ad aliqd nec aliqd hoꝝ que ad aliqd est aliqd elementū sube. Illa ergo nec p̄nt esse extra decē p̄dicamēta nec ꝯtēta in aliquo .x. p̄dicamētoꝝ. hec est p̄ma rō ad qōnem.

Cō.19ᵐ ¶ Ista qō.] Introducit textū ⁊ p̄ dicit ista qō iā inducta est in p̄nᵒ istius artis vt in 3ᵒ libro ⁊ mō intrat eā ad soluēdū eā. hec est itroductio ⁊ ꝯtinuatio. ¶ Dicit 2ᵒ ⁊ est qō hec. vꝫ vtrū p̄nᵃ ⁊ elm̄ta .x. p̄dicamentoꝝ sint eadē aut diuersa. hec est qō. ¶ Dicit 3ᵒ ꝙ solo qōnis est ꝙ hec p̄nᵃ sunt eadē vlr ⁊ ꝓportione ⁊ nō simplr. [Et qꝛ h̄.] ¶ Mouet qōnē lr̄alem cur. s. spālē mētionē fecit de relatione. ⁊ dicit vt nos diximᵒ qꝛ apud quosdā relones nō numerātur iter entia: sꝫ sunt q̄si scḋo itellecta hoc est ens rōnis. ad dādū ḡ itelligere ea eē in numero .x. p̄dicamētoꝝ ꝓpriē mētionē fecit de his. [Deinde incepit dicere.] Auerroes format rōnē sic. Si eadē sunt p̄nᵃ oīum vel illa eēnt ex̄ .x. p̄dicamēta ⁊ cōia ⁊ p̄ora .x. p̄dicamētis. vel essent in aliq̄ p̄dicamēto nō ex̄ p̄dicamenta cōiora ⁊ p̄ora: qꝛ tunc eēt aliqḋ p̄us ⁊ cōius .x. p̄dicamētis: ⁊ sic eēt positio Platonis. Si vō hec eēnt sub aliq̄ .x. p̄dicamētoꝝ vtpote sub genere sube: tūc oīa essent suba: qm̄ p̄nᵃ opꝫ esse eiusdem gn̄is cū p̄ncipiatis: nec p̄nt poni in genere relonis: qꝛ tūc suba esset relatio ꝑ idē. Amplius tūc suba resoluet̄ in relationem qꝛ corruptum resoluit̄ in sua p̄ncipia ⁊ maxime materialia: ergo nullo modo: ⁊ per consequens principia nō sunt eadem oīum ⁊ verba eius sunt perspicua.

Amplius quō cōtingit esse elementa oīum eadem. nullum eniꝫ pōt esse elementorum ex elementis composito: Idem vt ei quā est ba: b. aut. a.

¶ Scḋo arguit ad qōnē ēt hypothetice sic. Si elm̄ta oīuꝫ .x. p̄dicamētoꝝ sunt eadē: elm̄tū esset idē mixto ex elm̄tis destruit ꝯn̄s qꝛ ipole est elm̄tū ⁊ mixtū eē eadeꝫ vt ei qḋ est ba. ipole est. a. aut. b. eē idē. Duᵒ nō ponit nisi destructionē ꝯn̄tis ⁊ inqt ꝑ exēplū. Amplᵘ quō ꝯtingit elm̄ta eē oīuꝫ eadē: q̄si dicat nō est pole ⁊ nō facit syllꝫ: sꝫ destruit ꝯn̄s tm̄. d. nullū. n. elm̄toꝝ eē pōt ideꝫ cōposito ex elm̄tis vt ei qḋ est ba mixto. b. aut. a. nō pōt eē idē: sꝫ quō valeat ꝯn̄a: difficile est. pōt tn̄ dici ꝙ oē qḋ est est sub aliquo .x. p̄dicamētoꝝ. ⁊ ꝑ ꝯn̄s recipit p̄dicationē alicuiᵘ eoꝝ. ex h̄ deducit̄ ꝯn̄tia: si p̄nᵃ essent eadē oīuꝫ: tūc p̄nᵃ illa essent. ḡ sub aliquo p̄dicamētoꝝ ⁊ sunt p̄nᵃ illius: ḡ p̄nᵃ recipiunt p̄dicationē p̄ncipiati. ⁊ ꝑ ꝯn̄s idē sunt illi. qḋ falsuꝫ est qꝛ nihil est sui ipsius p̄nᵐ. ⁊ h̄ mō perspicua est ꝯn̄tia ⁊ falsitas ꝯn̄tis: de qbᵘ statim in cōmento dicetur.

¶ Manifestū est.] Auerroes format rōneꝫ textus vt nos fecimus hoc mō. vꝫ si eadē eēnt elm̄ta oīum: tūc elm̄tum ⁊ mixtū ex elm̄tis eēnt eadē: vult vt ꝯn̄s habeat̄ ꝓ ipoli: ⁊ ꝑ ꝯn̄s oppositū aīitis est ꝯcedēdū. [Et Alexāder.] Ut dicebat̄ ꝯn̄tia est multū obscura: ⁊ nō vī valē: ⁊ ꝑpea ponit multas formas deducēdi illā ⁊ oēs volūt ꝯn̄tiam nō valere nisi ꝑ accn̄s ⁊ nō ꝑ se qm̄ argᵐ ꝑ se tꝫ in oī mā: ⁊ ꝓpterea tenet ꝑ accn̄s qꝛ solū in casu ⁊ in p̄senti mā. ꝙ aūt nō teneat absolute pꝫ: qm̄ lꝫ elm̄tū ⁊ mixtū sint eiusdem nāe: differūt qꝛ elm̄tū est res simplex ⁊ mixtū res cōposita. Dicit 2ᵒ ꝙ ꝯn̄tia valet stātibᵘ duobᵘ. s. ꝙ elm̄tū est vnū illoꝝ. s. cōtentū sub aliquo eoꝝ. ⁊ ꝙ sit vle elm̄tū oīuꝫ .x. p̄dicamētoꝝ. Stātibᵘ ḡ his sequit̄ ꝓposita ꝯn̄tia: nā per scḋam elm̄tū est oīum eā ⁊ elm̄tū ⁊ ipm est vnū eoꝝ: ḡ est elm̄tū ⁊ elm̄tatū: ⁊ sic pꝫ ꝯn̄tia. [Et hoc nō vī.] ¶ Contra hāc deductionē arguit Auerroes hoc mō qꝛ lꝫ sit vera tn̄ nō appet ex suis v̄bis. [Et iō dicit Alexander.] ¶ 2ᵃ deductio ēt fundat̄ in duabᵘ quoꝝ p̄ᵐ est vt eē habeat elm̄tū. 2ᵐ est vt elm̄ta que dicunt̄ eē oīum sūt ens ex̄ .x. p̄dicamēta. Ex his arguit̄ ꝑ scḋam. elm̄tū illud est ens p̄us ⁊ cōmunius .x. p̄dicamētis: ⁊ ꝑ p̄mā oē ens hꝫ elm̄tū: ḡ tale habebit elm̄tū ⁊ sic vel erit ꝓcessus in ifinitū vel idem erit elm̄tū suimet. [Et h̄ qō.] ¶ Cōtra hoc obycit Auerroes qꝛ ꝓpō illa oē ens est ex elm̄to non est vlis: qꝛ oē ens vel est elm̄tū vel ex elm̄to ⁊ ꝓpterea nō opꝫ vt oē ens habeat elm̄tū. [Nisi.] ¶ R̄ndet ꝓ Alexādro ꝙ v̄bū Alexandri intelligit̄ de entibᵘ in actu: qꝛ ens in actu est cōpositum ⁊ sic scḋa deductio fundat̄ in duobᵘ. quoꝝ p̄ᵐ est ꝙ oē ens in actu hꝫ elm̄tū. 2ᵐ est ꝙ que sunt entia sūt in actu. ⁊ sic ꝑ p̄mā elm̄tū illud cōius ⁊ p̄us cū sit ens erit in actu ꝑ secūdā ḡ habebit elm̄tū ꝑ p̄mā ⁊ sic vel erit ꝓcessus in infinitū vel idē erit elm̄tū sui. [Et h̄ dissoluet̄.] Dat intellectū p̄me ꝓpōnis. s. quō itelligit̄ ꝙ oē ens in actu habeat elm̄tū. vult enim ꝙ h̄ sit veꝝ de elm̄to actu vel potentia. mixta enim hn̄t elm̄ta actu. qꝛ q̄tuor corpa. sꝫ corpus simplex hꝫ elm̄ta potētia: qꝛ māᵐ ⁊ formā: mā eniꝫ ⁊ forma elm̄ta dicunt̄ in potētia. Sꝫ certe hec defensio Alexādri nō placet. petit eniꝫ p̄nᵐ qꝛ supponit oīa entia eē in actu. Forte eniꝫ diceret aduersariᵘ ꝙ elm̄ta .x. p̄dicamētoꝝ nō sunt entia in actu. ⁊ ꝓpterea bn̄ dicit Auerrois ꝙ est probabilis ⁊ nō demonstratiua qꝛ forte est ex cōcessis ⁊ non simplr. [Themistius aūt.] ¶ Tertius modus deducēdi ꝯn̄tiā est Themistij. ꝯn̄tia ḡ erat. Si elm̄ta sūt oīuꝫ eadē: ḡ idē elm̄tū erit mixto. ꝓbat̄ qꝛ tale elm̄tū vel p̄dicat̄ de eis vel subycit̄ eis. Si p̄dicat̄ de eis: tūc aliqḋ est p̄us .x. p̄dicamētis qḋ est ipole. Si subycit̄ eis: tūc qḋlibet eoꝝ p̄dicabit̄ de eo: ⁊ sic cōposito esset idē: ⁊ sic ꝑ eē idē itelligit s̄m p̄dicationē. [Et inuenimus.] ¶ Dicit ꝙ Alexander adhuc dat 4ᵐ modū ⁊ nō ponit illaꝫ nec scio qs scit. Dicit 2ᵒ ꝙ in q̄dā scriptura inuenit aliter ⁊ ponit illaꝫ ⁊ sermo ꝑspicuus est. his ḡ tribus modis pōt deduci ꝯn̄tia.

Nec vtiqꝫ intellectualiū elementoꝝ est: vt vnū aut ens. Insunt enim hec ⁊ vnicuiqꝫ cōpositoꝝ. nihil igit̄ erit eoꝝ nec substātia: nec ad aliquid. sed necessariū. nō sunt igitur oīum eadē elementa.

¶ Remouet qōnē tacitam qm̄ qs diceret pōt ꝙ duo sunt oīum p̄dicamentoꝝ elemēta: vtpote ens ⁊ vnū. ⁊ hec est opinio Platonis: mō hec verificant̄ de .x. generibus. q̄re nihil prohibet elemētū esse idē composito. ¶ Cōtra hec obycit Ar. ⁊ vtit̄ isto syllō. vꝫ vnū ⁊ ens insunt vnicuiqꝫ .x. p̄dicamētoꝝ: sed nullū p̄dicamētū inest alicui .x. predi-

camentoꝝ:ğ nullũ.ẜ.p̄dicamẽtoꝝ est vnũ vel ens.p̄mo
ponit obiectionẽ ⁊ inqt nec vtiq; itellectualiũ elemẽtoꝝ
est vt vnum ⁊ ens.vocat aũt hec itellectualia elñta more
Platonis:deinde accepit maiorẽ ⁊ inquit. Insunt enim
hec vnicuiq; cõpositoꝝ hoc est vnicuiq;.ẜ.p̄dicamẽtoꝝ:
appellat enim p̄dicamẽta cõposita ⁊ hoc ſi habeãt elñta.
Subiecit minorẽ ⁊ dat ɔñẽ.d.Igiẗ nec suba nec ad ali
qd nihil erit eoꝝ.s.nec ens nec vnũ:⁊ p ɔñs ẽt fm Plato
nẽ elñtũ differt a mixto.deinde ɔcludit ɔñẽ p̄ncipalẽ.d.
nõ sunt igiẗ oium eadẽ elñta.⁊ hec est ɔclõ ex his argu
mẽtis ɔclusa.Debes scire q̄ in textu latino repiẗ sermo
sic.Sed necessariũ est p̄nª ppinqua esse diuersa.nõ igiẗ
sunt oium eadẽ elñta.Ego aũt nõ inueni in sermone gre
co istud nec video quõ possit istud stare ⁊ propterea lege
sic.Nihil igiẗ erit eoꝝ nec suba nec ad aliqd.hec est ɔclu
sioˀsylli p̄dicti:⁊ intẽdit ergo nec suba nec ad aliquid est
ens vel vnũ.sed necessariũ.q̄si dicat q̄ est falsum:q̄ɀ ñe
cessariũ est subam vel quoduis p̄dicamẽtoꝝ esse ens vel
vnũ.⁊ ꝑpterea dicit.Sed necũ est qõlibet p̄dicamẽto
rũ eẽ ens ⁊ vnũ nõ igiẗ sunt eadẽ oium elemẽta.⁊ ego la
boraui in ista lr̃a ⁊ nõ inueni latinos laborasse ad verba
sed solum sunt contenti in sensu littere.
Cõ.21m ❡ Cũ declarauit.] Primo ponit cõtinuationẽ hoc mõ.vȝ
q̄ Ar.declarauit elemẽta eadẽ sensibilia non posse esse
oium.ẜ.p̄dicamẽtoꝝ.nũc declarat q̄ nec eadẽ elementa
itelligibilia q̄lia essent vnũ ⁊ ens hec est intentio ⁊ ordo.
[Et Alexander.] Alexãder exponit rõnẽ Ar.verba eniȝ
Ar.sunt.hec enim duo existũt in oi composito.⁊ hec in
trãslatione arabica.Ex his v̄bis vult Alexander. Ar.hic
tale enthymema vnũ:⁊ ens sunt in oi cõposito:ergo non
sunt elemẽta cõpositoꝝ.deducit ğ Alexãder ɔñtiã dupli
citer.p̄mus modus supponit duo.p̄mũ ens ⁊ vnũ demon
strant simplicia sicut cõposita hoc est ens ⁊ vnũ verificã
tur de cõposito sicut de simplici:nã hec est vera cõpositũ
est ens ⁊ simplex est ens.2m in oi cõposito sunt duo.s.sim
plex ⁊ cõpositũ:cũ neutrũ sit dignius esse elementũ alte
rius:sequiẗ q̄ nullũ erit elemẽtum idẽ oium.[Aut sic.]
❡ Scdo deduciẗ ɔñtia sic q̄ɀ tũc compositũ ⁊ simplex
essent idẽ:qm̃ vnũ diciẗ de simplici:ergo vnũ est simplex
⁊ vnũ diciẗ de cõposito:ğ vnũ est cõpositũ:ergo vnũ erit
simplex ⁊ cõpositũ.he sunt due deductiones Alexandri.
[Et Alexander dicit.] Sequiẗ alia ps textus.vȝ nihil igi
tur erit eoꝝ nec suba nec ad aliqd sed necessariũ. Circa
hanc lr̃am vult Alexander q̄ debeat copulari ad textuȝ
cõmenti p̄cedentis.[Dicit qm̃ hoc.] Reddit cãm quare
dȝ copulari ad illũ textũ ⁊ nõ ad presentẽ:q̄ɀ vterq; loqẗ
de elemẽtis absolute ⁊ nõ de elementis itellectualibus.
[Dicit ⁊ intendit.] Nunc exponit vim rõnis q̄si dicat si
ens ⁊ vnũ sint elñta:tunc nullũ p̄dicamẽtoꝝ erit ens ne
q; vnũ.ɔñtia tenet q̄ɀ nullũ elñtatũ est elñtũ.mõ hoc est
falsum q̄ɀ necessariũ est vt vnũ ⁊ ens dicanẗ de quolibet
⁊ sic illa particula nullũ refert p̄dicamẽtoꝝ:hec est vna
expositio.[Dicit ⁊ possibile.] ❡ 2ª exponit lr̃am aliter ⁊
vult q̄ illa ꝑticula nullũ eoꝝ referat nullum eoꝝ.s.nec
ens nec vnũ.q̄si dicat nec ens nec vnũ erit suba vel ⁊c̃.
Et hoc est verũ:qm̃ ad hoc vt hec duo sunt elementa.ẜ.
predicamẽtoꝝ nõ debẽt esse in aliquo.ẜ.generũ:sed potiˀ
q̄ vnũqδq;.ẜ.p̄dicamẽtoꝝ sit ens ⁊ vnũ.formaẗ ergo rõ
sic.Si ens ⁊ vnũ erũt elñta nullũ eoꝝ erit suba vel ali
qδ alioꝝ p̄dicamẽtoꝝ:hoc est falsũ q̄ɀ nihil est extrĩsecũ
a.ẜ.p̄dicamẽtis.oẽ enim qδ est dȝ esse in aliquo p̄dicamẽ
toꝝ.a p̄mo ergo ad vltimũ vnũ ⁊ ens nõ sunt.ğ nullum
p̄dicamentoꝝ est ens:qm̃ qõlibet p̄dicamẽtoꝝ est vnum
⁊ ens:ğ si hec nõ sunt:nec aliqδ p̄dicamẽtoꝝ erit.vel sic
si ens ⁊ vnũ erũt elemẽta oium cũ nõ possint esse intrin
seca:ğ extrinseca:extrinseca ergo erũt nõ entia.sed.ẜ.pre
dicamẽta sunt mixta entia.ergo mixta entia erũt ex nõ
entibus:sed hoc est ipossibile qm̃ necessariũ est vt mixtũ
ens sit ex entibˀ.[Et abbreuiatio.] ❡ Abbreuiat rõnes
ambas in hoc caplõ.p̄ma est si vnũ ⁊ ens essent elemen
ta:tũc cõpositũ ⁊ simplex essent idẽ:ɔñtia fuit exposita.
Scdo vnum ⁊ ens sunt entia in aĩa ⁊ nõ extra aĩam:qm̃
sunt vlia.ğ nõ sũt elñta entiũ realiũ.Tertio si ens ⁊ vnũ
essent elñta oiuȝ:tũc p̄dicamẽta eẽnt nõ entia vt fuit de
ductũ ꝑxime harũ triũ rationũ.scδa est addita ab Auer
roi ad bene esse.tu vides quõ in isto cõmẽto est cõfusio.
⁊ propterea sequere expositionẽȝ nostram:quia cum illa
textus est per se perspicuus.

At vt dicimus:est qdẽ vt est:est aũt
vt non.puta forsan sensibiliũ corpo
rum:vt quod species:calidũ.⁊ alio
modo:frigidum priuatio. Materia
v̄o,in potentia hec primũ fm se. Substantia
v̄o:⁊ hec:⁊ que ex his:quorum sunt principia
hec.aut siquid ex calido ⁊ frigido fit vnum vt
caro ⁊ os.Alterũ enim necesse est ab illis esse
qδ factum est.horum quidem igitur eadẽ ele
menta ⁊ principia:aliorũ v̄o alia.omniũ aũt
ita quidem dicere:non est:sed ꝓportionaliter:
quemadmodum siquis dicat q̄ principia sunt
tria:species:⁊ priuatio:⁊ materia.Sed horũ
vnũqδq; alterũ circa genus vnũqδq;:vt in co
lore albũ:nigrum:superficies:lumen:tenebra:
aer.ex his autem dies ⁊ nox.
❡ Duo ꝓposuit.vȝ q̄ oium sint eadẽ p̄ncipia ꝓportionã
liter:⁊ q̄ oium sint eadẽ p̄ncipia vl̃r:nunc ergo declarat
p̄mũ.s.q̄ oiũ sint eadẽ p̄nª ꝓportionalr̃:⁊ p̄mitus decla
rat hoc in elñtis ⁊ p̄ncipijs itrinsecis que sunt mã forma
⁊ p̄uatio:⁊ vult q̄ quodãmõ sit verũ eadẽ esse p̄nª oium
⁊ quodãmõ nõ est verũ:⁊ hec est solõ p̄me ꝑtis q̄õnis.d.
aut vt dicimˀ est qdẽ vt est q̄si dicat vno mõ est verũ:est
aũt vt nõ.i.alio mõ nõ est verũ ⁊ ꝑticula illa[aut.] iã gre
ce scribiẗ he nõ est solõ:⁊ declarat p̄mo quõ non eadẽ:⁊
dicit vt pote sensibiliũ forsan corpoꝝ vt qdem spẽs ⁊ for
ma calidũ subaudi se hȝ.Et alio mõ frigidũ:p̄uatio.mã
v̄o:q̄ potẽtia hec p̄mũ fm se.hec ergo tria.s.calidũ frigi
dũ ⁊ mã sunt p̄ncipia oium sensibiliũ corporũ eadem:vt
sunt quatuor elementa ⁊ mixta ex eis.Sed q̄ɀ dixit ⁊ vo
luit intelligere hec tria p̄ncipia esse substantiaꝝ.⁊ per cõ
sequẽs esse subas:⁊ q̄ɀ dixit forsan esse p̄ncipia ipsemet se
declarat cur dixit forsan ⁊ inquit.Sed ⁊ hec ⁊ que ex his
quoꝝ sunt p̄ncipia hec sunt substãtia:aut sigd ex calido ⁊
frigido fit vnũ vt caro ⁊ os:quasi dicat voco hec esse p̄n
cipia substãtie vel si nõ substãtie saltẽ eius qδ fit vnũ ex
his vt sunt caro ⁊ os.⁊ ꝑpterea dixit forsan. Debes scire
q̄ reuera calidũ ⁊ frigidũ sunt accidentia ⁊ qualitates ⁊
nõ substãtie:⁊ ꝑpterea dicit q̄ vel sunt p̄ncipia substãtie
vel saltem eius qδ ex eis fit qcqd sit illud.addit alterũ
enim necesse est qδ factũ est esse ab illis.⁊ ꝑpterea dixit,
vnũ:vel melius q̄ɀ qs dicere põt q̄ p̄ncipia ⁊ res ipsa nõ
sunt in eodẽ genere:dicit.Sed ⁊ hec ⁊ que ex his:quorũ
sunt p̄ncipia hec sunt substantia.aut pro ⁊ siquid ⁊ calido
⁊ frigido fit vnũ vt caro ⁊ os.subaudi iterum est substã
tia.reddit causam cur debet esse vnũ ⁊ dicit.nã alterum
necesse est ab illis esse qδ factũ est.ɔcludit nunc quomõ
nõ eadẽ ⁊ inquit.horum qdem igiẗ eadem elementa ⁊
p̄ncipia

p̄ncipia.alioꝝ vō:alia.ergo oīum nō eadē.⁊ sic pꝫ scđa ps
solonis.Subscribit post q̄uo oīum eadē ⁊ inq̄t.oīum aūt
sta gdē dicere nō est.s.mō p̄dicto. Sed ꝓportionabilr.g̃
esse eadē p̄nª oīuꝫ spē:nō est:esse aūt eadē ꝓportione est.
Declarat q̄uo eadē ꝓportione ⁊ dicit:quēadmoduꝫ si qs
dicat ꝙ p̄nª sunt tria:spēs ⁊ p̄uatio ⁊ mā.hec g̃ est identi-
tas ꝓportionis:ꝙ sicut in suba sunt tria p̄nª sic ⁊ in quo-
libet genere:nō tn̄ identitas specifica:qđ declarat dicēs.
sed hoꝝ vnūq̄đq; alterū est ⁊ diuersuꝫ circa vnūq̄đq; ge
nus:vt in genere q̄litatis.vꝫ in colore albū:nigrū superfi
cies.nā albū foīa:nigꝝ p̄uatio:supficies mā. Aliđ exēplū
subscribit.d.lumen tenebra:aer.ex his auteꝫ fiunt dies ⁊
nox.nā lumen est vt forma:tenebra vt p̄uatio:aer vt mā.
Ecce ergo q̄uo eadē esse p̄ncipia oīum ꝫm speciem falsuꝫ
est.sed eadē ꝫm ꝓportionē ⁊ similitudinē nihil ꝓhibet.⁊
sic vtraq; pars solutionis patet.

Cō.22. ⸿[Cū induxit.]Cōmentum istud est fere perspicuū.tamē
qꝛ sunt aliqua v̄ba vtilia ⁊ aliqua obscura:ipm exponam
quātū ad aliq̄ eiꝰ v̄ba.Solo g̃ q̄onis vt ponit Auerroes
in hac p̄ma parte est ꝙ simplr nō sunt oīum eadē eleme
ta.nec simplr oīum sunt diuersa elemēta:sed medio mō
vꝫ eadē ꝓportione ⁊ analogia:⁊ huius causa est vt Auer-
roes innuere videt̃.Qm̄ suba antecedit alia p̄dicamēta
⁊ est cā alioꝝ:g̃ sube ⁊ alijs p̄dicamētis nihil est cōmune
vniuocū:⁊ ꝑ ꝯn̄s nec p̄ncipijs sube ⁊ p̄ncipijs alioꝝ aliqđ
est cōe vniuocū:⁊ hanc sniam applicat verbis.[Et Alexā
der.]⸿Dubitaret quis q̄uo Aristoteles ponat p̄uationē
esse subam.Cui r̄ndet Alexander ꝙ hoc dicit pro tāto qꝛ
nō sumit priuationeꝫ pro carentia forme simplr sed pro
forma iperfecta q̄uo dicimus frigidū esse priuationeꝫ.di
cit 2º ꝙ frigidū ⁊ calidū ⁊ huiꝰ qualitates sunt sube ⁊ ac
cidentia sunt qđ sube elntoꝝ simpliciū.accidētia vō mix
toꝝ:⁊ hec est opinio Alexandri ꝯtra quaꝫ Auerroes ar-
guit 5º physice auscultationis cōmēto.10.⁊ nūc transeat.
[Et q̄uo ista sīnt.]Ex verbis Aristotelis colligit p̄mo ꝙ
oīa p̄ncipia sube sunt suba.Jta ꝙ hoc nomen suba dr̄ de
p̄ncipijs ⁊ de cōpositis ex his.qđ nō est intelligēdū eodē
mō:sed q̄si equoce.2º dicit ꝙ omne cōpositū est aliud a
suis cōponētibus:⁊ Auerroes dat cām qꝛ hꝫ aliaꝫ formā:
sed in hoc est dubiū qꝛ alibi dixit ꝯ̄riū.tu vō intellige sic
ꝙ cōpositū est aliud qꝛ superaddit ordinē ptes vō abso-
lute nō dicunt ordinē:⁊ sic per formā intelligit ordineꝫ.
[Et intendebat.]Colligit nūc ꝙ in substātijs nō sunt ea-
dē p̄nª simplr nec diuersa simplr nō eadē qđ:qm̄ mixto-
rū p̄ncipia ꝓxima sunt materia ⁊ forma cōposite.simpli
ciū vō mā ⁊ forma sunt simplices.eadem vō ꝓportione.
Qm̄ p̄ncipia remota sunt eadē oīum subaꝝ ⁊ simpliciuꝫ
⁊ cōpositoꝝ.[Et qꝛ etiā.]⸿Declarat mō q̄uo alioꝝ pre-
dicamētoꝝ p̄nª sint ⁊ an eadē vel diuersa ⁊ sermo perspi
cuus.[Et intelligendum.]⸿Remouet.q.vtruꝫ aliquo
mō possunt esse eadē p̄ncipia oīuꝫ.R̄ndet ꝙ p̄ncipia re-
mota p̄nt esse eadē oīum:sed ordine quodā p̄ ⁊ ꝑ se sube.
alioꝝ vō ꝑ accñs ⁊ scđo.mā eniꝫ ⁊ forma ⁊ p̄uatio substā-
tiales sunt p̄nª ꝓxima sube.⁊ ꝯ̄iter oīuꝫ alioꝝ p̄dicamē
toꝝ.Qm̄ q̄cq̄d est causa cause est causa causatorum.

Voniā aūt nō solum que insunt:cau
se:sed coꝝ que extra.vtputa mouens
palam qꝛ alterū principiū ⁊ elemētū
cause vō ambo.⁊ in hec diuidit̃ prin
cipiū.Qđ vō vt mouēs aut sistens:principiū
est qđdam ⁊ causa. Quare elementa quidem
ꝫm analogiam:tria.cause aūt ⁊ principia:qua-
tuor.Sed aliud in alio ⁊ prima cā:vt mouens
aliud alij. Sanitas:ifirmitas:corpus:mouēs:
medicatiua.Species inordinatio talis. Late-
res:mouens:edificatoria vtiq; in ea diuiditur
principium.

⸿Nunc scđo ostēdit ꝙ cause extrinsece ⁊ intrinsece sunt
alie alioꝝ:⁊ nō oīum decē p̄dicamētoꝝ eadem.⁊ p̄ docet
dr̄iam inter elntū ⁊ p̄nm ⁊ cām.2º ostēdit quot sunt eln-
ta ⁊ quot p̄nª.dr̄ g̃ p̄ ꝙ elntū differt a p̄ncipio ⁊ cā.nā ele
mentū dr̄ solū de causis intrinsecis.cā vō ⁊ p̄nm ⁊ de itrin
secis ⁊ de extrinsecis.p̄nm vō ⁊ cā idē ⁊ cōuertibilia.inq̄t.
Qm̄ aūt nō solū que insunt sunt cāe:sꝫ illa de numero eo
rū que extra vt mouens:palā qꝛ ⁊ alterū p̄nm ⁊ elntū:neꝫ
elntū de intrinsecis ⁊ p̄nm cōe est vtriusq;.cause vō ambe
sed mō diuerso.qꝛ elemētum est cā vt spēs illius.p̄nm est
cā vt cōuertibile illi:⁊ ꝓpterea adijcit ⁊ in hec diuiditur
p̄nm:dicimus enim p̄nm duplex.s.intrinsecū ⁊ extrinsecū:
quēadmodū ⁊ cām duplicem.⁊ hoc declarat.d.que vō vt
mouens aut sistens:p̄nm est qđdaꝫ ⁊ causa.Ecce q̄uo p̄nm
⁊ cā ꝯuertunt̃:sed elementū videt̃ spēs vtriusq;.premis-
sa hac differētia ostēdit quot sunt elnta ⁊ quot sunt cāe.⁊
inquit quare elemēta gdē tria sūt ⁊ eadē oīum ꝫm ꝓpor
tionē.cause aūt ⁊ p̄ncipia sunt q̄tuor addendo.s.mouens
enumerauit p̄uationē iter elnta saltē ꝑ accidens.⸿His
duobus p̄missis ostēdit nūc cōiter q̄uo cāe[etsi quatuor
sint.]nō tn̄ sunt oībus eedē ⁊ hoc ostendit per exēpla.d.
sed aliud.s.p̄nm in alio est.⁊ p̄ma cā alia in alio:vt mouēs
aliud alij inest.verbi grā.Jn medicatiuis sanitas:ifirmi-
tas:corpus:mouens:medicatiua.nā sanitas vt forma:in-
firmitas vt p̄uatio:corpus vt mā.⁊ ars medicine vt mo-
uens.Jn edificatiuis vt spēs est inordinatio talis. Late-
res mouens est edificatoria.⁊ in ea vtiq; diuiditur p̄nm:
quia idem est p̄ncipiū cause.cause ergo etsi sint quatuor
nō tamen eedem oīum:sed cur p̄termisit finē:est dubita-
tio.Expositor fingit qꝛ finis nō habet rationē principij:
qꝛ mouet vt est intētio.sed h̄ stare nō pōt quia saltē erit
causa:ergo ⁊ si non sit p̄ncipium:erit causa.Melius ergo
est qꝛ finis nō ponit in numero cum forma:⁊ ideo cōpu-
tat finem in computatione forme.

⸿[Cum locutus.]Cōmentum perspicuuꝫ est:sed aduerte Cō.23.
circa p̄ncipium ꝙ Auerroes videt̃ ponere inter hec tria
talem differētiā ꝙ elemētū dr̄ de intrinsecis tm̄.p̄ncipiū
dicit̃ de extrinsecis tm̄.cā de vtrisq;.⁊ hoc dꝫ intelligi ꝫ
rōnē ꝓpriā.qꝛ vt dicit cōmento p̄mo p̄mi physicoꝝ.qꝛ
accipiunt̃ cōiter ꝯfundunt̃ ꝓ eodē.2º ꝓbat hoc ꝑ verba
Aristotelis p̄mo physice auscultationis in ꝓhemio.⁊ tu
vide v̄ba eius hic ⁊ ibi.3º ponit dr̄iam inter agens ⁊ mo-
uens.nā vult ꝙ mouens sit in plus qꝛ agēs solū est quod
agit passiones ⁊ passibiles q̄litates.⁊ ꝑ abiectionē cōtra-
rij:⁊ sicut refert̃ ad patiens.mouens vō est cōe ad omnē
modū ꝓducendi.⁊ hoc idē dicit.3.physicoꝝ cōmento.3.
[Dicit ꝙ aūt.]⸿Debes scire scđo circa hec ꝙ ex littera
non habetur hec dr̄ia:sed videt̃ diuersa ꝓpterea ex vna
littera accipit̃ dr̄ia p̄dicta.ex alia accipit ꝙ elementum
⁊ p̄ncipiū differūt.qꝛ elemētū de intrinsecis p̄ncipiū de
extrinsecis dicit̃:sed causa ⁊ p̄ncipiū ꝯuertunt.⁊ ꝓpterea
adducit diuersas translationes ⁊ tu in his ꝯsidera.[Me
dicina enim alia.]Remouet dubiū qm̄ sanitas in aīa.vꝫ
medicatiua ars est vniuoca sanitati reali.ergo faciet ope
rationeꝫ sanitatis realis.⸿Respondet ꝙ lꝫ sint similes
differunt tamen.Qm̄ sanitas in re hꝫ esse reale. Jn mēte
vō habet esse intentionale.⁊ ꝓpterea non facit operatio-
nes sanitas que est in aīa:q̄les ⁊ sanitas realis:qꝛ tūc me-
dicus diceret̃ sanus formalr a sanitate mētali qđ est fal-
suꝫ.ab illa eniꝫ dr̄ artifex.reliquū cōmēti ꝑspicuum est.

Uoniā aūt mouens: In physicis qui dē: homo. In his autē que a mente: Species aut ꝯtrariū: modo quodā tres vtiq; erūt cause. sic aūt quatuor. nā sanitas aliqualr ars medicinalis: ⁊ domus spēs: edificatoria: ⁊ hō hoiem generat. Adhuc preter hec: vt primū oium: mouens oia.

¶ Docet reducere q̃tuor cās ⁊ q̃tuor pn̄a in tria. dixit eniꝫ esse q̃tuor pn̄a: vt mā: forma: puatio: ⁊ agens: nūc dic illas reduci in tres cās. qm̄ mā ⁊ forma ⁊ agens q̄ſi in idē ve niunt. ⁊ ppterea computent̄ pro vna: g̃ erunt tres cāe seu tria pn̄a. hoc g̃ cōducit p modū sylli hypothetici: ⁊ dicit. Qm̄ aūt mouēs in physicis qdē: hō est: in his aūt que a mente. i. quoꝝ pn̄m est mens: vt sunt res artificiales: mouens est spēs. ⁊ hoc in opatione recta: aut ꝯtriū spēi ⁊ hoc in opatione obliqua. Cōcludit mō quodā tres vtiq; erūt cāe: sic aūt hoc est mō alio: q̃tuor. ⁊ h̄ declarat. d. naꝫ sanitas aliquo mō ars medicinalis est. ⁊ spēs dom⁹ aliquo mō ars edificatoria. ⁊ hō hoieꝫ gñat. ⁊ ppterea hō gñans ⁊ hō genitus idē spe sunt. Adhuc aūt ⁊ pter hec est vt mouens oia oium pn̄m qd̄ fere est oibus idē. ergo cause vt differūt sunt quatuor vt reducuntur: sunt tres.

Cō.24 ¶ Cum declarauit.] Auerroes in pma parte ostendit quō cāe erunt tres ⁊ quō q̃tuor ⁊ vult q̄ sint tres reductiue ⁊ q̃tuor seorsuꝫ accepte. 2° ostēdit quō forma que est agēs est idē quodāmō forme pducte. ⁊ vult q̄ hoc p tanto est qm̄ forma agens est silis forme pducte: ⁊ simile pōt dici idē: ⁊ hoc ostendit per exempla in physicis ⁊ in artificialibus vt fecim⁹ in lr̄a. [Et qr dispō.] ¶ Remouet̄ p hec vba qd̄ cur. s. Ar. adijcit id verbū [Adhuc pter hec ⁊c.] ¶ Et pma responsio Auerrois est q̄ illud dictum est vt ostendit̄ q̄ oia sunt quodāmō primū mouēs: qm̄ pmum mouens est sicut mouens ppinquū ⁊ hoc quātū ad modū agendi. ⁊ p̄m mouēs mouet ad oia. ergo videt̄ quodāmō oia pro quāto ꝯtinet oia. [Alexander.] Alexander dicit hoc v̄bū esse additum pp duo: ⁊ vt ostendat esse aliud mouens a pdictis cōe oib⁹ illis: ⁊ vt ostēdat agens ⁊ rem factā esse quodāmō idē solū in ꝓximo agēte: qr in remoto: nō. ⁊ hui⁹ due sunt rōnes. pma qr nullū agens remotū est sile facto. mō p̄m mouens est agens remotuꝫ. 2° rō qr mouens ad perfectionē rei nō videt̄ sile effectui: ⁊ pmus motor nō videt̄ agere nisi ad pfectioneꝫ rei. g̃ ⁊c. Debes scire q̄ pmus motor agit ad pfectionē rei facte ⁊ non ad pfectionē ei⁹. ⁊ ppterea nō videt̄ debere assimilari reb⁹ quas pducit. [Et veritas est.] ¶ Rn̄det q̄ p̄m pn̄m reb⁹ nō cōuenit in pticulari ⁊ s̄m modū quo est pn̄m ppriuꝫ ⁊ particulare: sed bn̄ ꝯuenit aliquo mō vl̄i. vbi debes scire vt dicet̄ cōmēto. 51. q̄ deus est quodāmō oia eminenter ⁊ potētialiter quō ignis est oia calida: ⁊ sic cōuenit in rōne entis ⁊ quō sit illud: cōmēto. 51. dicet̄. [Et Themistius.] ¶ Nūc ponit expōnē Themistij. qui vult q̄ ideo Aristoteles fecit mentionē de pmo motore vt ostendat q̄ est aliud ab istis proximis motorib⁹: ⁊ qd̄ est intentū ⁊ quesitū nostrū in isto libro. ⁊ hāc expōnē laudat ⁊ ait ēt sibi videri. [Et Alexander.] Quia Ar. dixit in lr̄a agens cōuenire rebus factis ⁊ p ꝯñs q̄ factū fit a ꝯuenienti: glosat Alexāder hāc ppōnē ⁊ vult eā esse verā tribus ꝯseruatis. vꝫ in agentib⁹ causis ppinqs ⁊ nō remotis per se ⁊ nō a casu: ⁊ di non a casu: pp̄ter aialia orta ex putri mā: que apud ipm: qr fiunt a casu: nō cōueniūt cum factoribus ⁊ agētibus. [Et in sermone.] ¶ Sed ꝯtra qr corrigea agit dolorē. ⁊ tn̄ nō assimilat̄ dolori. Adhuc serra agit abscissionē: ⁊ tn̄ nō assimilat̄ abscissioni. Respondet ibi [talia ⁊c.] q̄ hec sunt instr̄a nō agentia ⁊ ppterea additū est in agētibus mō agentia sūt spēs serrantis ⁊ percutientis ⁊ illis speciebus assimilant̄ hec. [Dicit igit̄.] Colligit glosam ppositionis. vꝫ q̄ hec ꝓpositio intelligit̄ in agente non in instrumēto ⁊ in ꝓpinquo nō in remoto ⁊ in agente essentialiter nō accidentaliter. dixit in agente: ppter effectus serre ⁊ corrigee ⁊ taliū. dixit ꝓpinquo: ppter pmuꝫ pncipiū qd̄ agit cuncta: ⁊ tn̄ nō assimilat̄ cunctis. dixit essentialiter: ppter genita a casu. vt aialia ex putrefactione orta. ⁊ hec est intētio Alexādri in isto loco. Ex his soluunt̄ multe ⁊ plixe qōnes circa ꝓpōnem illam. quarū submeminit ipse cōmento. 13. ⁊. 18. ⁊ alibi.

Uoniā aūt sunt hec quidē separabilia. Illa aūt insepabilia: ille sube. ⁊ ppter hoc oium cause hec: qr sine substantijs non sunt passiones ⁊ motus. Deinde hec erūt aia forsan ⁊ corpus: aut intellectus: ⁊ appetitus: ⁊ corpus.

¶ Preaccepit quō sunt oium pn̄a ꝓportione ⁊ silitudine. Nūc ostēdit q̄ sunt eadē simplr̄: sed ordine quodā. pmo ostēdit q̄ sube sunt cāe accidētiū. 2° quō pn̄a sube sunt ⁊ pncipia accidētiū. pro pmo vtit̄ rōne hoc mō entiuꝫ hec sunt sepabilia hec insepabilia: ⁊ sube sunt sepabiles accidentia insepabilia. g̃ sube sunt cāe accidētium: dicit. Qm̄ aūt sunt hec qdē sepabilia: illa aūt insepabilia. hec est p̄a pars antecedētis ille sube. s. sunt sepabiles: ⁊ subaudi accidētia sunt sepabilia. hec est scd̄a ps. tūc dat ꝯñs ⁊ inquit ⁊ pp hoc oium cāe sunt hec. s. sube: cui⁹ cām repetit ⁊ inquit: qr sine substātijs nō sunt passiones ⁊ motus. ¶ Debes scire p̄ q̄ de rōne cāe in actu sunt duo. s. prioritas ⁊ separabilitas. cā eniꝫ in actu: ⁊ est prior ⁊ est sepabilis. prior qdē: in eo q̄ causa. Sepabilis vō: in eo q̄ effectus: econuerso de rōne effectus: est eniꝫ posterior ⁊ isepabilis. hinc patuit rō Aristotelis. qr eniꝫ sube sunt sepabiles: ⁊ accidētia insepabilia. ¶ Amplius sube priores: ⁊ accidentia posteriora: hinc fit q̄ sube sunt cāe accidētiū oium: ⁊ sic enthymema pacceꝑit in aūcedēte duas ptes. 2° debes scire q̄ oia accidētia vel sunt ad modū habitus vel ad modū motus: ⁊ qr habitus ⁊ passio idē sunt: ppterea dixit: qr sine substātijs nō sūt passiones ⁊ mot⁹: volēs p hec oia accidētia numerare. [Deinde hec erūt.] 2° loco ꝯcludit q̄ remote cāe sunt oium eedē. nā mā ⁊ forma sunt cause oiuꝫ substātiaꝝ cōpositaꝝ: ⁊ sube cōposite sunt cāe oium accidentiū. g̃ mā ⁊ forma sūt cāe oium accidētiū. inqt. Deinde hec aia forsan ⁊ corpus sunt cāe oium accidentiū celestiū. Debes scire q̄ via resolutionis pme cāe accidentiuꝫ sunt sube. 2° cāe accidētiū sunt pncipia subaꝝ. econuerso via cōpositionis. ⁊ ppterea dixit deinde. dedit enim ordinē resolutiuū: ⁊ nō cōpositiuū. Sꝫ ambiges de qb⁹ principijs loquit̄ Aristoteles in h̄ v̄bo. Uidet̄ expositio expositoris hic diuersa a nostra. Ipse enim vult q̄ Ar. in proximo v̄bo loquat̄ de pncipijs intrinsecis: ita q̄ qr pncipia intrinseca sunt cause subaꝝ: ppterea sint cāe accidētiuꝫ: que nō pn̄t eē absq; substātijs. In verbo vō pn̄ti vult q̄ Aristoteles ostēdat ordinē in subijs. ⁊ q̄ in substātijs sint pncipia prima oium subaꝝ vt sunt aia ⁊ corpus celestia: ⁊ qr aia dr̄ fere eq̄uoce. dixit vel intellectus ⁊ appetitus ⁊ corpus. corpus enim celeste hꝫ de potētijs aie hec duo. vꝫ intellectuꝫ ⁊ voluntatē. Uult g̃ q̄ hec duo sint principia oium substantiaꝝ effectiua. vꝫ itellectus corpus. ⁊ sic cōsequenter dici pn̄t pncipia etiā accntiū. Habes g̃ de mente ei⁹ duo: quoꝝ pmū est eadē esse pncipia accidētiū intrinseca: ⁊ hoc in v̄bo pmo. 2° q̄ sunt quedā pma pncipia

Cōtra ex positoré. substantiarū ꝛ ꝯsequenter accidentium que sunt partes celestis corporis. sed pace sua textus nō ꝯsonat expositioni tali. nos enim videmus apte in textu ordinē. nam primo ꝯcludit substātias esse pncipia oium accidētiū prioritate ꝛ sepabilitate: deinde subdit quō pncipia substātie sunt pncipia accidētiū: q2 quicqd est cā cause est cā causati. ❡ Amplius ꝙ nō loquatur de principijs: ꝑspicuū. licz enī intellectus ptineat ad pnm actiuū: tn̄ corpus ꝛ mā nullo mō ptinet ad pncipiū actiuū. Melius ergo videt̄ mihi ꝙ loquat̄ de pncipijs intrinsecis: ꝛ qm̄ accidētia sunt duobus modis: quedā mālia vt ea que insunt corporibus gnābilibus: ꝛ quedā imaterialia vt quecūqz insunt corporibus celestibus. ꝛ ppterea dixit deinde hec aia forsan ꝛ corpus ab accn̄tia pmo aduertēs: subscribit. aut intellectus ꝛ appetitus ꝛ corpus ad accidētia celestia alludens. Sed dices cōtra: qm̄ aia ꝛ corpus nō sunt vl'ia principia oium accn̄tiū mālium: qm̄ nō sunt pncipia accn̄tiū elemētoꝝ pōt dici ꝙ sic: qm̄ corpus est mixtū qōdam cōtinens elemēta: ꝛ per ꝯn̄s cōtinet mām ꝛ formā: que sunt vniuersalia pncipia oium. Hec videt̄ mihi expositio presentis loci. sed res quō se habet: dicetur in cōmento.

Cō. 25. ❡ Cum declarauit.] Proponit intētionē ꝛ tria inuit. primo ordinem q2 declarauit quō eadem sunt oium principia pportione. Nūc ꝙ substātia sit cā oium. 2° intētionē ꝛ cā intētionis. Intētio qdē: q2 declarabit ꝙ pncipia substātie sunt pncipia reliquoꝝ: cā intētionis vō: q2 mā sube est cā cuiuslibet māe accn̄tis. ꝛ ꝯrietas in genere sube vtpote forma ꝛ puatio sunt cause ꝯrietatis in oibus religs. 3° excusat Arist. nam hec declarauit in 7°. Sed nūc quasi rememoratiue submeminit. ꝛ ppterea nō supfluus. [Et intendit.] Proposita cōtinuatione nūc ꝓsequit̄. ꝛ primo accepit distinctionē: ꝛ vult ꝙ reꝝ quedam sunt separabiles: quedā insepabiles. Sepabiles sunt sube: inseparabiles sunt accn̄tia. dicunt̄ qdem sube sepabiles: qm̄ pnt eē absqz accn̄tibus ꝛ sunt priores definitione: eo q2 ponunt̄ in definitione accn̄tiū ꝛ nō ecōuerso. Accn̄tia vō inseparabilia sunt: q2 nullū accn̄s existit absqz suba. Qm̄ sunt passiones ꝛ motus subarū vt diximus in textu. hec est distinctio. Ex hac distinctione sumit̄ ꝙ sube sunt cause accidētium ꝛ nō ecōuerso. Quia vt declaraui in textu sube sunt priores ꝛ sepabiles. accn̄tia sunt posteriora ꝛ insepabilia: ꝛ sic sube sunt cāe ꝛ accn̄tia effectus. nec expssit in quo genere cause de quo alibi. [Et sciēdum.] ❡ Remouet. q. dictū est enī subam eē sepabilem. mō h̄ nō vr̄ verum: qm̄ suba mixta vel mālis nō potest eē absqz accn̄tibus. nam accn̄tia sunt dispōnes qbus ꝯseruat̄ forma in mā. g̊ non pōt esse absqz accn̄tibus. Rn̄det verbū Aristotelis eē verū saltē de suba itelligibili. nam suba sensibilis nō potest eē absqz accn̄tibus. ❡ Sed dubitat̄ qm̄ si suba mālis nō potest eē absqz accn̄tibus. ergo ex vbis Aristotelis nō ꝯcludet̄ subam mālem eē cām accn̄tiū: magis ꝙ̄ ecōuerso accn̄tia eē cām sube mālis. Amplius tūc verbū Aristotelis nō esset verū nisi de suba intelligibili. Modo suba intelligibilis nō est cā mālis accidentiū. pōt dici ꝙ aliqua ppō est vera in vl'i que est falsa in particulari apud Auerroem: vel vera per se que est falsa per accn̄s. ꝛ hoc ponit Auerroes. 6. auscultationis physice. cōmēto 15°. ꝛ 7° phice auscultationis. cōmēto 2°. Tūc dicēdum ꝙ hec est vera: ois suba est sepabilis ab accidēte per se: q2 ois suba est separabilis in eo ꝙ suba. Qm̄ aliqua substātia est sepabilis vt itelligibilis. nō tn̄ ois substantia de facto est sepabilis q2 nō suba mixta. ex his solue argumēta tua. [Et post hoc.] ❡ Cōuenit Auerroes cū expositore quātum ad hoc. s. ꝙ Aristoteles hic declarat ordinē in substātijs. vult enim ꝙ Aristoteles pmo declarauit substātiam esse pncipiū oiū. 2° ꝙ etiam in substātijs declarat pmam: ꝛ sic vult ꝙ primum in substātijs sit aia ꝛ corpus: aut intellectus ꝛ volūtas ꝛ corpus. Hec enī sunt pncipia oiū subarū. [Et inuit corpora.] ❡ Remouet questionē. posset enim qs dicere ꝙ itelligit per aiam ꝛ corpus: ideo declarat vba Aristotelis verificari in corpore celesti tn̄: ergo per aiam itelligit formā celestis corporis: ꝛ per corpus itelligit mām eiusdem. hec enim duo sunt prima pncipia oiū subarū. 2° dicit ꝛ pbat corpora celestia eē aiata: ꝛ vtitur tali syllo. quecūqz sunt pncipia aiatoꝝ ꝛ inaiatorū per se sunt aiata: mō corpora celestia sunt pncipia aiatoꝝ ꝛ inaiatoꝝ: ergo aiata. ꝛ per ꝯn̄s eoꝝ pncipia sunt aia ꝛ corpus. ꝛ dr̄ forte q2 declarabit post demōstratione. Hec est expositio Auerrois: ꝛ cū eo ꝯuenit expositor: ꝛ nos ꝯtra diximus huic perfecte. [Alexander autem.] ❡ Alexāder exponit aliter: ꝛ vult ꝙ Aristoteles pmo accepit subam esse oiū cām: ex qua voluit hic pncipia sube esse principia oiū alioꝝ: ꝛ ppterea declarās que sint illa pncipia dixit: vt aia ꝛ corpus. ꝛ hec in aialibus generabilibus. vel itellectus ꝛ corpus. ꝛ hec in corporibus celestibus. ꝛ hec est expositio nostra. [Et ideo.] Dicet qs cur nō dixit mām ꝛ nām: 2° cur dixit forte: vtriqz respōdet. ꝛ pmo ad pmū: q2. s. mā ꝛ nā sunt isepabilia: ꝛ ipse p accepit subam esse separabilē. 2° rn̄det ꝙ ideo dixit forte ppter aiam que apud aliquos est abstracta: apud aliquos nō: ergo per hec inuit corpora celestia: ꝛ per intellectū ꝛ volūtatem inuit pmū motorē. vz deū. qbus dicit Auerroes: ꝛ vtrūqz istoꝝ est alteri ppinquū: qm̄ iste due expōnes nō multum differunt: q2 vtraqz accipit pncipia substātiarum. Reliquū cōmenti perspicuum.

Amplius autem alio mō pportionalr̄ principia eadem: vt actus ꝛ potētia: sz ꝛ hec alia alijs ꝛ aliter. In qbusdam qdem enī idem: qn̄qz quidē est actu: qn̄qz vō potētia vt viuū aut caro: aut hō. cadunt aūt ꝛ hec in dictas cās. actus qdem enim spēs si sit sepabilis: ꝛ qd̄ ex ambobus. priuatio vō vt tenebre aut laborans. potentia autē mā. hoc enim est qd̄ pōt fieri ambo. Aliter autem actu ꝛ potestate differūt ea quoꝝ non est eadē materia. quorum nō est eadem spēs: sed altera. Quēadmodū hois causa sunt elementa ignis ꝛ terra vt materia ꝛ spēs ppria: ꝛ siquid aliud extra: vt pater ꝛ preter hec sol ꝛ obliquus circulus: neqz materia entia: neqz spēs: neqz priuatio: neqz forme sed mouentia.

❡ Expositor videt̄ doctissime exponere hunc textum q2 est nimis breuis: ꝛ in aliqbus ppter breuitatē mancus. ppterea dicamus ꝙ Aristoteles declarat nūc. Scdo mō quō pn° sunt oiū eadē pportione: ꝛ ideo paccipit rem ꝛ inquit. Amplius aūt alio mō pportionalr̄ pncipia eadem sunt oium vt actus ꝛ potētia. ergo si ꝯsiderent principia inquātum actus ꝛ potētia vt sic: sunt oium eadem. Sed qm̄ in identitate pportionis regrit̄ dr̄ia: declarat ꝙ potētia ꝛ actus in diuersis differūt ꝛ quātum ad rem ꝛ q̄ntum ad modū: ꝛ hoc pponit. d. Sed ꝛ hec sunt alia alijs. ꝛ hoc q̄ntum ad rē: ꝛ alr̄: ꝛ hoc q̄ntum ad modū rei. Seruat aūt talem ordinē: q2 pmo declarat quō sunt alia alijs q̄ntum ad modū. 2° q̄ntū ad rem. debes g̊ scire ꝙ dr̄ia in modo stat cum identitate in subo: mō vna met res in subo differt in modo pro q̄nto: qn̄qz est in actu qn̄qz in potentia.

ꝛ hoc dicit:in quibusdam quidem enim idem quandoq; quidem est actu quandoq; vero potentia:cuius exemplum adijcit vt vinū aut caro aut homo: quolibet enim horum quandoq; est in actu:quandoq; potentia. Ecce igitur quomodo erit vna res:sed modus diuersus. [Cadunt autē.] ❡ Remouet quōnem.posset enim quis dicere vtrum actus ꝛ potentia cōputentur inter principia predicta:an nō:quia si nō:tunc nō erunt principia quatuor.vz mā: forma:priuatio:ꝛ mouēs. Rñdet ꝛ docet quomodo hec duo reducunt ad illa principia predicta.ꝛ primo proponit hoc ꝛ inquit. Cadunt aūt ꝛ hec in dictas cās.nam actus quidem est spēs:si sit separabilis vt dixit Plato.ꝛ si est qd ex ambobus.q.d. q actus siue sit separabilis siue nō: semp cadit in spēm ꝛ est forma.ꝛ quia aliquis actus est dicēs imperfectionē:subscribit.priuatio vero sunt actus hi vt tenebre ꝛ egrotans.aliquis ergo actus cadit in spēm: vt ille qui dicit perfectionem:ꝛ aliquis in priuationē: vt ille qui dicit diminutionem.potētia vero est mā.ergo potentia cadit in māam.nam hoc.s.potentia est qd pōt fieri ambo quēadmodū ꝛ ipsa mā:ꝛ sic perspicua est solo questionis. [Aliter aūt.] Redit ad rē ꝛ declarat quomodo hec duo differūt in diuersis quantum ad rem.ꝛ vult q actus ꝛ potētia in diuersis sint alterius rōnis.verbi grā.actus ꝛ potentia ex quibus existētia hois cōsistit:sunt alterius rōnis ab actu ꝛ potētia ex quibus existit alia existētia: vtpote corporis celestis.ergo actus alterius est alterius rōnis. Silr ꝛ potentia ꝛ hoc inquit. Aliter aūt actus ꝛ potētia differūt ea quorum nō est mā eadem:ꝛ quorum nō est spēs eadem sed diuersa:cuiusmodi sunt hō ꝛ corpus celeste.ꝛ hoc declarat.d.quēadmodum hois cā sunt elemēta cuiusmodi sunt ignis ꝛ terra vt mā:ꝛ propria spēs vt aīa.ꝛ siquid aliud extra sit vt pr̄:ꝛ hoc vt agēs primum:ꝛ preter hec sol ꝛ obliquus circulus qui signifer dr̄ grece çodiacus.ꝛ hec tanq̄ agentia remota.addit q hec videlicet pater:sol: ꝛ çodiacus neq; sunt mā neq; spēs: neq; priuatio:neq; forme:sed sunt mouētia.hec ergo sunt principia hois ꝛ per cōns actus ꝛ potentia eius.in alijs vero qualiter sint:nō explicauit propter breuitatem. Sed dubitatur quia videtur q actus sit eiusdē rationis in oībus ꝛ potentia similr:quoniam vt dicit Auerroes sunt rōnes vniuersales oīum predicamētorum. Dicēdum q actus ꝛ potētia pñt cōsiderari in rōne physica ꝛ in rōne metaphysica. Si cōsiderantur in ratione metaphysica:sunt eiusdem rōnis in oībus:quoniam rō metaphysica abstrahit ab omni dīa. Sed si cōsiderantur in rōne physica:sic in alijs atq; alijs sunt diuersi.ꝛ hoc vt probat ratio Aristotelis.

Cō.26. ❡ [Cum declarauit.] Cōmentū presens.26.est perspicuum omnibus:neq; dicit aliquid extra litteram.

Adhuc aūt videre opz:q hec quidem est
vlr dicere:hec aūt nō.oīum igitur prima
principia:qd actu primū spē. ꝛ aliud
qd potētia:illa quidem igitur vlia,nō sunt;
principium enī singularium:singulare.hō quidem
enim hois vlr. Sed nō est nullius. Uerum pelleus achillis:tui vero pr̄. ꝛ hoc.b.huius ba.oīno aūt.b.simplr.ba. deinde si iam que subaū alia vtriq; aliorum cause ꝛ elemēta:sicut dictū est:eorum que nō in eodem gn̄e colorum: ꝛ sonorum: ꝛ subarum: ꝛ quātitatis.preterq̄ proportionaliter: ꝛ eorum que sunt in eadem spē diuersa:nō spē:sed quia singularium aliud: ꝛ tua mā ꝛ spēs ꝛ mouēs ꝛ spēs ꝛ mea. vniuersali autem ratione:eadem.

❡ Certe textus iste est multum latēs:ꝛ propterea videtur q Aristoteles velit aliquo mō verificare opinionem cōem suo tpe vigētem. Erat enim famosum suo tpe esse vlia separata ꝛ esse cās oīum.mō videtur stultum cōdicere antique opinioni nisi aliquo mō verificetur:ꝛ propterea intendit declarare quomodo cōcedi pōt vlia esse principia rerum:ꝛ per hoc habebitur quomodo eadem sunt principia oīum vliter:qd erat fm principale propositum. Debes aūt scire q vle duplr est. vno mō per eēntiam:ꝛ sic illud erit vle qd per essentiam erit abstractum a mā ꝛ cōditionibus māe.ꝛ hoc mō pōt dici intelligētie vlia:eo quia per eēntiam excludūt māam ꝛ conditiones māe. 2° modo participatione quomodo vle māle ꝛ vle aīal ꝛ vle corpus dicuntur vlia.quoniam per eorum eēntias sunt in mā.sed inquantum cōcipiuntur:sunt abstracta a mā ꝛ cōditionibus materie.de his dixit Auerroes q sunt actu indiuidua.potētia vero vlia. Juxta hanc distinctionē Aristoteles videtur cōcedere duas subcōtrarias. prima est vlia sunt rerum principia. 2° est vlia nō sunt rerum pn̄a.prima propō verificatur de vlibus participatiue.nam hō vlis est pn̄m hois vniuersalis:ꝛ hic hō huius hois. 2° verificatur de ideis.declaratū est enim q nulla est idea que sit cā singularium:quia ad hec satis sunt singularia.hoc ergo proponit ꝛ dicit. Adhuc autē videre opz q hec quidem sunt vliter dicere.hec est vna pars subcōtrarietatis:hec aūt nō hec fuit altera.deinde declarat primam subcōtrariam ꝛ inquit.oīum igitur prima principia sunt hec duo.vz qd actu spē primū.i.est primus actus acceptus coīter fm spēm ꝛ aliud qd potētia. Actus ergo ꝛ potētia sunt prima principia vlia oīum.ꝛ sic hoc mō vniuersalitatis vniuersalia sunt pn̄a rerum. Deinde declarat secūdam subcōtrariam.d.illa quidem igitur que vlia vtpote idee nō sunt:cuius cām subscribit dicēs.nam principium singularis est singulare:hō quidem enim hois vliter:sed nō est illius.s.principium:sed alicuius aliquo mō inuēti in singularibus.est ergo superflua idea pro tāto quia hō hois est pn̄m ꝛ huius hois hic hō.ꝛ hec per exēpla ostēdit.d.verum pelleus est pater achillis:tui vero pater.ꝛ hoc.b.demrātum est principiū huius.ba.cōpositi demōstrati.oīno aūt.b.i.vniuersale.b. Simplr.i.vniuersalr est principium vniuersalis huius qd est.ba.ergo per hec perspicuum est qualiter superflue sint idee. [Deinde si iam.] ❡ Remouet vnā dubitationem:quia dictū est principia substātie eē eadem oīum reliquorum.quereret quis vtrū dici pñt eadem oīum vniuersalr: Respondet.d.deinde si iam que substātiarū subaudi principia sint oīum eadem:erunt vtiq; alie aliorum cause ꝛ elemēta ꝛ nō simplr ꝛ numero eadē qd ostēdit.d.sicut dictū est:eorum que nō sunt in eodē genere principia nō est dicere simplr eadem:vtpote colorum ꝛ sonorum ꝛ substātiarum ꝛ quātitatis.dico nō sunt eadem simplr preterq̄ proportionalr. Quoniam proportionalr sunt oīum eadem.ꝛ eorum que sunt in eadem specie nō diuersa specie:sed quia singulorum aliud ꝛ tua mā:ꝛ spēs:ꝛ mouēs.aliud subaudi ꝛ species ꝛ mea mā ꝛ meū mouēs.q.d. q principia nō sunt eadem eorum que sunt diuersa genere: nec eadē eorum que sunt diuersa numero. [Sed vniuersali rōne eadem.] Ergo solutio est hec:q licet principia substātiarum sint eadē oīum:tamen nō sunt eadē simplr:quia diuersorum generū diuersa sunt principia genere:ꝛ diuersarū spērum diuersa pn̄a specie.quadam tamen rōne vniuersali sunt eadē:ex his perspicuum primo quomodo vniuersalia sint pn̄a ꝛ quomodo nō. 2° quomodo cōcedi pōt.oīum esse eadem principia ꝛ quomodo nō. Et sic perspicuum est qd erat secundum.

❡ [Dicto q principia.] Introductio Auerrois differt a nr̄a. Cō.27.
nam Auerrois velle videtur q principiū rei est dupliciter.s. vniuersale ꝛ particulare:ꝛ q Aristoteles compet inter hec duo.ꝛ q verum principiū rei est particulare ꝛ nō vniuersale. 2° videtur Auerrois probare totum hoc:quia principium debet eē prius principiato:ꝛ hec prioritas est fm esse ꝛ non fm rō-

nem.⁊ qꝛ ꝓprie indiuiduũ est prius alio ſm rē:⁊ vl'e nõ est prius alio niſi ſm rõnē:ideo vera cãlitas reperit̃ in singulari. 3° dicit ꝙ re vera vl'e non est cã rei vl'is:qꝛ vl'e nec gnãtur nec gnãt:ſed dĩ ꝙ hõ hoiẽ gnãt vliter.hõ g̃ vl'is nõ gnãt hoiem vlem:ſed hõ hoiẽ gnãt vl'r. ¶ Sed dices que dr̃ia est īter hec: Dicẽdū ꝙ aliud est res gnãta:aliud est modus gnãndi.nam res gnãta.ſemꝑ est ſingularis:eo qꝛ gnõnes ⁊ opationes sunt ſemꝑ ſingulariū: ſed modus gnãndi põt eſſe vl'is: ⁊ ſic lʒ hõ gnãns ſit ſingularis:qꝛ tñ gnãt hoiem ꝓp nãm cõeʒ vtriſqʒ:ideo hec gnãtio est vl'is ſm modũ:lʒ ſm rē ſemꝑ ſit ꝑticularis.ꝓp qđ tria ꝯſiderant̃ in gnõne.ſ.rõ gnãndi:ꝯditio gnãntis:⁊ ipm gnãns.gnãns eniʒ ſingulare est:rõ gnãndi vl'e.cõditio gnãntis est deſignatio.⁊ tu ꝑſiſte ſuper hoc qꝛ est pulchrũ.[Et qꝛ reſiduũ.] Hic Auerrois dicit ꝑ ꝙ Alexãder nõ pl's de textu expoſuit.⁊ h̃ forte qꝛ hēbat reliquũ text' manifestũ.Dicit 2° ꝙ queãdmodũ cãta ſũt diuerſa genẽ ſic ⁊ cauſe:vtpote colorꝝ ſonorꝝ ⁊ quãtorꝝ ⁊ ſubarũ pn̄ª ⁊ cãe ſunt diuerſa.Dicit 3° ꝙ ex his Ari.voluit hēre ꝙ quedã ſunt cãe nuõ dn̄tes.ſpecie võ ꝯueniẽtes vt ſocrates ⁊ plato.vel ſpe dn̄tes genẽ võ ꝯueniẽtes vt hõ ⁊ equus: vel genere dn̄tes ſed ꝯueniẽtes ꝓportione:⁊ h̃ pacto entiū diuerſorꝝ ꝑſitorꝝ pn̄ª ſunt diuerſa gnã ꝓportione eadem.[Et poſt h̃.] Hic ẽt dicit tria.dicit eniʒ ꝑ ꝙ ẽt in eodeʒ genẽ ſube ſunt cãta diuerſa nuõ ſpe ⁊ genẽ:⁊ ſil'r pn̄ª in ſubĳs ſunt diuerſa nuõ ſpe ⁊ genẽ. Et dicit 2° ꝙ ꝑ formã vlem itelligit genus:⁊ per formã ꝑticularẽ intelligit ſpẽm.q̃ſi g̃ velit cãta in genẽ ſube quedã eẽ eiuſdẽ forme vl'is:quedã eiuſdẽ forme ꝑticularis. Dicit 3° ꝙ ex oibus his vult hēre ꝙ lʒ pn̄ª ſubarũ dn̄ant genẽ:nõ ꝓp h̃ dicunt̃ eadẽ ꝓportione ſm vicinitatẽ. Reliquũ cõmẽti ꝑſpicuũ est.⁊ certe fere totũ cõmẽtũ est inutile ad ſmonẽ Ariſt.

Querere võ que pricipia ⁊ elẽta ſubarꝝ ⁊ ad aliqd ⁊ q̃litatũ:vtrũ eadẽ aut diuerſa:palam qꝛ multipl'r dictorꝝ ſunt vniuſcuiuſqʒ.diuerſorꝝ võ nõ eadeʒ: ſed altera:preter q̃ ſic ⁊ oiuʒ. Sic aũt eadẽ:aut eo ꝙ ꝓportionãtur:qꝛ mã:ſpẽs:priuatio:mouens: ⁊ ſic ſubarꝝ cãe vt cauſe oiuʒ:qꝛ deſtruũtur deſtructis. Amplius ꝙ primũ endelechia: ſic altera pria quecũqʒ ꝯtraria: que nec vt gña dicunt̃:nec vt multipl'r dicunt̃: ⁊ adhuc mãe. que qdem igit̃ principia ſenſibilium. ⁊ quot ⁊ qũo eadem: ⁊ qũo altera dictum est.

¶ Epilogat quecũqʒ dicta ſũt:⁊ ꝑ per modũ q̃onis ⁊ ſolonis ⁊ ingt. Querere võ que pn̄ª ⁊ elẽta ſubarũ ⁊ eorꝝ que ſunt ad aliqd ⁊ q̃litatũ:querẽ dico vtrũ eadẽ vl' diuerſa. Rñdet palã qꝛ pn̄ª ſunt vniuſcuiuſqʒ multipl'r dictorꝝ ⁊ nõ eodẽ mõ oiuʒ.hec est ſolõ.hãc ſolonẽ declarat ⁊ recapitulat ꝙ trib' modis dici pñt eadẽ oiuʒ. ꝑ ꝓportiõe:q̃ñ ſicut in ſuba ſunt tria:mã:forma: ⁊ ꝑuatio.ſic ⁊ in quolibet ꝑſito vident̃ eẽ tria ita ſe hñtia. 2° reductiue:q̃ñ pn̄ª ſube ſunt eadẽ oiuʒ:eo qꝛ ſine ſuba nulluʒ est aliorꝝ. 3° qꝛ actus ⁊ potẽtia ſunt pn̄ª vl'ia oiuʒ.eo qꝛ qđlibet ꝑſitorꝝ diuidit̃ per actuʒ ⁊ potẽtiaʒ.Ad h̃ g̃ dicit diuerſorꝝ võ:non eadem ſed altera ꝑter q̃ ſic ⁊ oiuʒ exponit ſe.d.qũo ſic ⁊ oiuʒ ⁊ ingt.ſic aũt eadem aut eo ꝙ ꝓportionant̃:qꝛ mã: ſpẽs:ꝑuatio:mouens ſunt ꝓportione quedã in oib' ꝑſitis. ponit 2ᵐ moduʒ.d.⁊ ſic ſubarꝝ cãe vt cãe oium:qꝛ oia deſtruunt̃ deſtructis ſubĳs.addit 3ᵐ modũ.d.Ampli' ꝙ primuʒ actus ⁊ ſubaudi potẽtia.g̃ eadẽ ſunt pn̄ª oiuʒ tribus modis:vel qꝛ ꝓportione:vel reductiue:vel vl'r.[Sic altera.] Soluit.q.dictũ est eniʒ qũo pn̄ª eadem oium ſunt. ¶ Queret g̃ qs vtrum pñt dici eadeʒ ꝯtria oiuʒ.v.g.forma ⁊ priuatio dicant̃ eadẽ oium. ¶ Rñdet ſic:quecũqʒ ꝯtria ꝑma dicẽda ſunt altera.⁊ exponit qũo.d.que nec vt gnã dicunt̃:quaſi dicat ꝙ nec genere dicẽda ſunt eadem: nec vt multipl'r dicuntur.i.nec ſunt dicẽda equoca.⁊ adhuc materie eẽ debẽt:qꝛ nec oium eadẽ genere nec oium equoce.Sunt ergo tria pn̄cipia oium ꝓportione eadeʒ ⁊ analogia.reſumit ergo totũ dicens.que qdem igit̃ pn̄cipia ſenſibiliuʒ:⁊ quot:⁊ qũo eadẽ:⁊ qũo altera:dictũ est. Est ergo ſolutio q̃onis ex toto ꝑſpicua.Et completus est ſermo de principĳs ſenſibilium entium.

¶ Cum queſiuit.] Hoc cõmẽtum est ꝑſpicuũ:⁊ nihil cõtinet ex textuʒ:⁊ expõ eius est poſita in nr̃a expõne. ¶ Sʒ circa finẽ huius.q.emergit difficultas.vĩ eni ex v̄bis ꝑhi ſum ꝙ accñs nõ ſit forma ſimplex:cui' oppo™ dixit in 7° ⁊ ꝯñm deducit̃:qꝛ vnũqđqʒ componit̃ ex ſuis pn̄cipĳs. ſed cuiuſlibet accñtis ſunt ꝓpria pn̄ª vt Ariſt.dicit.ergo qđlibet accñs est cõpoſitũ.Amplius in q̃libet ꝑdicamẽto ſunt hec duo:actus ⁊ potẽtia:g̃ ſaltẽ oẽ accñs cõponit̃ ex aliq̃ actuali ⁊ potẽtiali:⁊ per ꝯñs nullũ accñs erit ſimplex.Debes ſcire ꝙ accñs põt capi dupl'r.vno mõ in abſtracto ⁊ ſic nõ est in genere queãdmodũ nec humanitas est in genere.declaratũ est eniʒ in topicis ꝙ albuʒ est in genere non autẽ albedo.Alio mõ põt capi in ꝯcreto ⁊ ſic est in genere.Tũc debes ſcire 2° ꝙ oẽ qđ est in genere est cõpoſitũ ex genere ⁊ dr̃ia ⁊ per ꝯñs ex actu ⁊ po° vel mã ⁊ forma.Sed hec est dr̃ia iter ſubas ⁊ accñtia qꝛ ſube componunt̃ ex ꝓprĳs pn̄cipĳs ſui gnis.accñtia võ qꝛ ſunt diminuta componunt̃ ex genere ſeu pn̄° pot̃li ſui gnis ⁊ pn̄° actuali alterius gnis.pn̄ᵐ qdem pot̃le est accñs cõe vt albi:coloratum.actuale võ est dr̃ia eius que ſumit̃ a ſuba. ſuba eni est ꝓpria dr̃ia accñtis. ¶ Ad.q.g̃ dõm ꝙ in accidẽte põt itelligi triplex compõ.vna ex mã ⁊ forma:⁊ hec fit total'r ex pn̄cipĳs alterius gnis:vel ſalteʒ ex mã alterius gnis ⁊ forma eiuſdẽ.Alia est compõ ex actu ⁊ po°:⁊ hec ſil'r:eo qꝛ act' est forma po' mã.alia est compõ ex genere ⁊ dr̃ia:⁊ hec est ex genẽ qdẽ ſui ꝑdicamẽti.dr̃ia võ alterius.Ex his ſoluit̃ ꝯdictio.nam Ariſto.vult ꝙ accidẽs ſit forma ſimplex per excluſioneʒ cõpoſitionis ſui gnis. hic võ dicit ipſum eẽ cõpoſitum ſaltem concretiue acceptum ⁊ per principia alterius generis. Cõ.28.

Qoniã aũt erãt tres ſube:due qdem que phyſice:vna võ que imobilis: de hac dicẽduʒ est. Quia neceſſe est eẽ ſempiternã aliquã ſubaʒ imobilẽ. nã ſube prie entiuʒ. Et ſi oẽs corruptibiles:oia corruptibilia:ſed ipoſſe motũ aut fieri aut corrũpi. Semꝑ eni erat:nec tp̃s:nec eniʒ poſſe pri' ⁊ poſterius eẽ cum nõ ſit tp̃s. ⁊ motus ergo ſic est ꝯtinuus vt tp̃s:aut eniʒ idem aut motionis est aliqua paſſio:motus aũt nõ est ꝯtinuus:niſi qui ſm locum: ⁊ huiuſmodi qui circulo.

¶ Nunc de tertia ſubſtãtia dicere ꝓponit. Erant eni ſubſtãtie tres:vtpote ſenſibilis corruptibilis vt aĩalia ⁊ plante:ſenſibilis eterna vt corpus celeſte:de his dictũ est mõ. 3ª võ est inſenſibilis imobilis ſimpl'r ⁊ de hac dicẽdum. ꝓponit ergo intẽtionem ⁊ ingt.Q̃ñ aũt erant tres ſube: due qdem que nãles: vtpote que corruptibilis ⁊ eterna. vna võ que imobilis.de hac 3° dicẽdũ est.Et qꝛ omni tractatui ſuppo nẽda ſunt quedã vt principia:ꝓponit vnum quaſi pn̄cipiuʒ oiuʒ eorꝝ que dicent̃: ⁊ est ꝙ aliqua ſuba

est sempiterna ⁊ imobilis. ⁊ hoc inqt qꝛ necē est eē sempiternā aliquam subam. hec est pma ps. [imobilē.] hec est scda ps suppōnis. pbat pmam ptem sylli ad impossibile hoc mō. Destructis pmis pncipijs reliq̄ oia principia destruunt̄. sed sempiterne sube sunt pncipia corruptibiliū. ergo ꝺstructis substātijs sempiternis ⁊ pmis reliqua oia destruunt̄. accepit minorē ⁊ inquit. nam sube sempiterne sunt pme ⁊ pnᵃ entiuz. Deinde addit ꝯclusionē ⁊ ingt. etsi oēs corruptibiles: oia corruptibilia. hec erat vis ꝯclusionis. deinde destruit ꝯclonem ⁊ vult hēre oppositū maioris: ⁊ hoc ingt. Sed impoſſe est motuz aut fieri aut corrūpi: semp enim erat. Amplius nec tps pōt. s. corrūpi. quare ꝯclusio impoſſis est tuz ppter motuz tuz ppter tps. pbat scdm ⁊ ex scdo ostēdit pmuz ⁊ ingt. nec eniz poſſe est pus ⁊ posterius esse qn̄o nō sit tēpus ex hoc vult hēre tēpus eē eternū. Et hoc ꝯcludit ⁊ motū eē eternū ⁊ ingt. ⁊ motus ergo sic est ꝯtinuus ⁊ sempiternus vt tps. Cuius eām subscribit. d. nam tps est aut idē motui: ⁊ hoc sm quosdā antiquos: aut tps est aliq̄ passio motus. ⁊ hec est pō Arist. Sed qꝛ qs obijcere pōt de augmento aut de alteratione quoꝝ nullus est ꝯtinuus. addit. motꝰ āt nō est ꝯtinuus. i. sempiternus nisi qui sm locū. ⁊ qꝛ nō qlibet talium. addit. ⁊ hꝫ est sempiternus qui circulo. i. circularis. ex his vult hēre ipoſſitatē ꝯtinuationis: ⁊ per ꝯn̄s vult hēre oppositum maioris. s. q sint alique sube sempiterne. Et hec erat suppositio nr̄a saltem q̄tuz ad primam partem.

Cō. 29ᵐ ¶ Per hoc qd.] Auerrois p̄ dicit in epilogo Arist. qd intelligat p pnᵃ subarū sensibiliuz: ⁊ vult q itelligat māria: formaz: puationē ⁊ mouēs. ⁊ q sunt tria vno mō: ⁊ q̄tuor alio mō vt diximus. 2° dicit q ðclaratū est qn̄o sunt eadem ⁊ qn̄o nō. nā sunt eadē pportione ⁊ nō sunt eadem simplr. [Cōsiderādū aūt.] Mouet Auerroes qōnē vtrū qn̄ Ari. loqtur de sensibili suba intelligat eternā ⁊ corruptibilē vel corruptibilē tm̄: [Alexander aūt.] ¶ Rn̄det Alexāder q de vtraqꝫ itelligit: sensibile eni est cōe eterno ⁊ corruptibili. nam plāte ⁊ aialia corruptibilia sunt. ⁊ corpora celestia eterna: ⁊ vtreqꝫ sensibile sunt sube. [In suba eni.] Probat q̄tuor rōnibus q antea locutus sit de eterna sensibili. p̄ qꝛ locutꝰ est de q̄tuor pncipijs: ⁊ illa reperiunt̄ sm pportionē in eterna sensibili quēadmodū ⁊ incorruptibili. 2° Ari. ponit diuisionē in tres. s. ⁊ dicit duas eē nāles: ⁊ h̄ dat itelligere de his dixisse. 3° qꝛ dicit dōm eē de eterna ⁊ imobili. ḡ de alijs dixisse supponit alr̄ esset diminutus. 4° qꝛ silr̄ fecit in p̄ istius libri. dixit enim de duabꝰ insimul ⁊ postmoduz de imobili tm̄. Ex his q̄tuor vꝫ dōm q Aristo. loqtur de pnᵒ sube gnābili. talis aūt est eterna insensibilis. dictū eniz est duplicē eē subaz eternā ⁊ corruptibilē. ⁊ q eterna est pnᵐ corruptibilis. Et hec est determinatio Auerrois. [Sed qꝛ sermo.] ¶ Soluit. q. cur Arist. locutus sit de vtraqꝫ suba. satis enim eēt loqui de suba eterna qꝛ corruptibilis est ppria phico. Rn̄det qꝛ Ari. loqtur de suba simplr̄: ḡ hēt loqui de mēbris eiꝰ. sunt aūt duo mēbra eiꝰ. s. eterna ⁊ corruptibilis: iō de ambabꝰ loqtur. [Et ideo diuisit.] Cōcludit vnū correlariuz. Ex his ḡ pꝫ librūz hūc merito eē diuisum in duas ptes. s. in pmā vbi ptractat de pncipijs sube gnābilis: que hꝫ aliquā ꝯuenientiaz cū eterna. In 2° loquit̄ de substātijs eternis ⁊ pncipijs earū. [Sed qꝛ.] ¶ Mouet dubiuz. nā per idem debuit loq de pnᵒ sube gnābili: non tm̄ supponēdo sed determinādo ⁊ demrando. [Sed tm̄.] Rn̄det q Ari. fecit sicut fecerūt hoies scribētes: qui semp paccipiūt aliqua pnᵒ tanq̄ suppōnes. Supponit ḡ ex phicis eē aliquā subam sempiternā. deinde declarat que ⁊ qualis hec per ppōnes cōes vtriqꝫ scie: reliquū cōmēti pspicuū est per se. ¶ Sed circa textuz ⁊ cōmētuz obijcit: qꝛ videt̄ q rō phi de tpe nulla sit: qꝛ supponit an̄ tps esse prius. Diceret eniz aduersarius tps incipe per remotionē de pn̄ti h̄ mō nunc nō est tps ⁊ imediate post h̄ erit. ⁊ sic nō seqtur an̄ tps fuisse tps. ¶ Sed certe hec solo friuola est. naz Ari. supponit duo. p̄ q tps nō icipit eē per se: sed ppter aliqd qd per se incipit eē. Et huius rō est: qꝛ tps est accn̄s: ⁊ nullaz accn̄s per se icipit eē per se: sed ppter sui subm. 2° supponit: nihil incipe eē nisi ppter gnātionē: hoc eniz supponit ex ꝯsensu oiuz qui de nā loquunt̄ ⁊ per testimonium oium sensuū. Ex his facile deducit̄ si tps incipit: tps prefuisse. nā si tps incipit: aliqd incipit: ad cuius inceptionez incipit tps: ⁊ hoc per pmū acceptū. ⁊ oē qd incipit: incipit per gnātionem: ⁊ oēm gnātionez precessit alteratio: ⁊ ois alteratio est in tpe. ḡ ante gnātionē fuit aliqd prius ⁊ per ꝯn̄s an̄ tps fuit tps. Et hec est deductio Ari. Si vo tu fugis ad creationē: Ari. nālis phs: qui vtit̄ medijs sensatis: vel eductis ex sensatis: negaret. Imo nullus phs hꝫ ponere illam: cū sit qd supnāle. ⁊ de his diximus in libro. d. d. Tn̄ theologus qui vtit̄ lumine supnāli ponet illaz: ⁊ nos testimonio theologico debemus ei credere. secus est apd nālem: qui solum vtitur testimonio sensus.

At vo si fuerit motiuum aut effectiuum: nō operās aūt aliquid: non erit motus. Cōtingit enim potētiam hn̄s nō agere. nihil ergo prodest: nec si faciamus substātias sempiternas quēadmoduz qui spēs: si nō aliqua potens inerit principium trāsmutare: nō ergo neqꝫ ipsa sufficiēs neqꝫ alia substātia preter spēs. nā si nō egerit: nō erit motus. Adhuc aūt neqꝫ si aget: substātia autē ipsius potētia. nō eni erit motus sempiternus. Cōtingit enim potētia existēs: nō esse. opꝫ igit̄ principium eē tale cuius subst̄ātia actus. Amplius igit̄ tales opꝫ eē substātias sine mā. Sempiternas eniz eē opꝫ: siquidē ⁊ aliqd sempiternum: actu igitur q̄uis dubitatio. videtur enim agēs quidē omne posse: potēs vo nō oē agere: quare prius esse potētiam. At vo si hoc: nihil erit entium: ꝯtingit enim qdem posse eē: nōduz vo eē. ⁊ etiam si vt dicūt theologi qui ex nocte generāt: aut vt physici erant simul res oēs: dicunt idem impoſſe: qn̄o enim mouebunt̄ si non fuerat actu cā. nō enim mā ipsa seipsam mouebit: sed tectonica nec mēstrua: nec terra: sed semina ⁊ genitura. pp qd faciunt qdē semp actū vt Leucippus ⁊ Plato. Semp enim dicūt eē motū: h̄ quare ⁊ quē: nō dicūt. nec si. nec cām. Nihil enim vt ꝯtingit mouet̄. sed opꝫ aliquid semp existere. quēadmodū nūc nā quidem sic: vi vo aut ab intellectu aut alio sic: deinde qualis prior: differt enim imensum quodcūqꝫ.

¶ Nūc pbat scdaz ptē suppōnis. s. q talis suba sempiterna sit imobilis h̄ est imālis ⁊ simplex. ⁊ p̄ supponit vnuz q. s. sit aliq̄ suba semp actu: h̄ est aliq̄ suba cuiꝰ eēntia sit actus a quo semp opatio eueniat. vtit̄ aūt ad h̄ hypothetico syllo sic: si agēs motū sit motiuū aut effectiuuz potētia nō operās aūt aliqd: nō erit motus. ꝯn̄s est ipossibile:

ergo ⁊ añs.opȝ ḡ aliq̄d eē agēs motū p̄ eēntiam ⁊ h̄ ingt.
At vō si fuerit.i.oē mouēs motiuū aut effectiuū.nō ope/
rās aūt aliq̄d:nō erit motus.p̄bat hāc hypotheticā.d.cō
tingit eni potētiā hñs nō agere.nā potētiā hñs est polē.
polē vō est ꝯtigēs.Cōtingēs aūt vt in p̄ihermenias ⁊ po
rib⁹ dixit:est vel q̄d est ⁊ pōt nō eē:vel q̄d nō est ⁊ pōt eē.
ḡ potētiā hñs pōt nō agere si agit vel pōt agē si nō agit:
⁊ sic p̄spicua est hypo^ca.ꝙ siq̄s destruat ꝯñs pōt dare op/
positum añtis ⁊ est p̄positū.[Nihil ergo.] Ex dictis re/
mouet positionē Platonis de ideis ⁊ Pithagoricoꝝ de
mathematicis.nam isti ponūt hec tanq̄ p̄ncipia ḡnōnis.
mō ostendit hec non esse p̄n^a motus:⁊ per ꝯñs sup̄fluūt.
⁊ h̄ dicit.nihil ergo p̄dest nec si facimus sub̄as sempiter/
nas:quēadmodū qui sp̄ēs ponūt vt Platonici.dico nihil
prodest nisi aliq̄d sit p̄n^m potēs trāsmutare.mō supponit
nullum earū esse p̄n^m tale potēs trāsmutare.⁊ hoc nō p̄/
bat sed relinquit notuȝ ex hoc:q꞉ Plato posuit sp̄ēs vlia
nō vle non est p̄n^m actionis:q꞉ omne agēs est singulare:⁊
p̄pterea ꝯcludit ꝯtra Platonē ⁊ ꝯtra Pithagoraȝ simul
d.nō ergo neqȝ ipsa est sufficiēs:neqȝ alia sub̄a p̄ter sp̄ēs
vt mathematica.naȝ si nulla earū egerit:nō erit motus.
mō pȝ nullā earuȝ agere:q꞉ nulla earum est singulare:q̄d
esse possit p̄n^m actionis.[Adhuc autē.] Dedit duo ⁊ ꝙ ad
sempiternū motū nō sufficit agēs esse potēs mouere sed
esse actu mouēs.⁊ ꝙ idē ⁊ mathe^ca nihil p̄sunt ad motū:
mō vult dare tria.s.ꝙ talis sub̄a agens s̄m sui eēntiam ⁊
sub̄am sit actus.Debes vō scire ꝙ aliq̄d dr̄ per eēntiam
actus q̄n ei nihil potētie ⁊ ꝯtingentie admiscet̄.Id vō di
citur p̄ticipatione actus q̄n sue eēntie admiscet̄ potētia
aliqua ꝯtingens.⁊ p̄pterea ostēdit Arist.sub̄am sempiter
nam que mouet motu sempiterno nihil hēre potētie di/
cit.Adhuc aūt neqȝ si aget.s.semp̄.ei⁹ tn̄ sub̄a sit potētia.
⁊ hoc p̄bat dicēs.nō eniȝ erit motus sempiternus.hoc p̄/
bat per definitionē polis ⁊ hoc ingt.ꝯtingit enim potētia
ex̄ñs nō esse.nā polē est vl̄ q̄d est ⁊ pōt nō esse:vel q̄d nō
est ⁊ pōt eē.Ex his ꝯcludit̄ 3^m p̄positoꝝ ⁊ ingt. Opȝ igit̄
p̄n^m esse tale cuius sub̄a est actus.⁊ sic tria dedit nūc:⁊ ꝙ
ad sempiternū motuȝ nō sufficiat agēs eē potētia tale.⁊
ꝙ idee ⁊ mathe^ca nō p̄sunt:⁊ ꝙ agēs motū sempiternum
dȝ eē per eēntiā actus.[Amplius.] ¶ His declaratis de/
clarat scd̄am p̄teȝ suppōnis.s.ꝙ aliq̄ sub̄a sit imālis sim
plex ⁊ imobilis.⁊ p̄ p̄ponit ꝯclonem.d. Amplius igit̄ ta/
les.s.sub̄as per eēntiā actus:opȝ esse sine mā h̄ est simpli
ces ⁊ imobiles:h̄ ostēdit hypo^ce sic:si aliq̄d aliud vtpote
motus ⁊ tp̄s sit sempiternū:opȝ eē sub̄as sine mā sempi/
ternas.Uult hēre añtis pōneȝ ⁊ ꝯñtis ēt ingt.sempiter/
nas eniȝ eē opȝ subaudi simplices ⁊ absqȝ mā.siq̄dem ⁊
aliq̄d aliud sempiternū ⁊ p̄pterea ꝯcludit p̄positū.Igit̄
actu ⁊ simplices ⁊ imāles. Expositor hic fingit rationes
Arist.eē ex suppōne.s.ꝙ motus sit eternus.⁊ hāc suppō/
nē aliquo mō declarauit hic ex eternitate tp̄is.Uult ip̄e
breuiter ꝙ rō Arist.nulla sit vt visuȝ est sup̄a.⁊ p̄pterea
fingit ip̄se ꝙ pōt p̄bari ꝯclusio eadē Arist.ex p̄ductione.
nam si aliq̄d producit̄ opȝ esse p̄ducēs.⁊ tunc querit̄ an
tale sit factū vel eternū.⁊ si eternuȝ:erit p̄positū.⁊ si fa/
ctum:adhuc erit aliud p̄ducens:⁊ cum nō sit p̄cessus in
infinituȝ stabit̄ ad p̄ducens in p̄ductuȝ:⁊ simplex ⁊ im/
mobile vt dicit Aristo. ¶ Sed pace tāti viri videt̄ mihi
ꝙ ablata via motus eterni:nulla substātia pōt p̄bari esse
sempiterna simplex:q꞉ siue accipit̄ via expositoris siue
cuiuslis semp̄ presupponit̄ non eē p̄cedenduȝ in infini/
tum.⁊ sic ois rō erit ex suppōne:mō aduersarius supposi
tuȝ tale negabit.dicet eniȝ nihil p̄hibere p̄cedi in infini/
tuȝ.Et quomō pōt improbari nisi supponēdo motuȝ eē
eternuȝ:Et p̄pterea hn̄ dicit Auerroes ꝙ oēs alie vie p̄/
ter viaȝ motus eterni sunt dialectice:⁊ nō demōstratiue:
quia oēs sunt ex suppositione probabili ⁊ nō per se nota.
p̄pterea supposita eternitate motus sequūtur q̄nque de/
clarata.s.ꝙ aliqua est substātia eterna. Amplius seq̄tur
eē aliq̄d mouēs semp̄ actu. Adhuc seq̄tur esse aliq̄d mo/
uens semp̄ cuius entia est actus. Rursuȝ seq̄tur tale mo/
uens esse simplex ⁊ nullo mō mixtuȝ cū mā. Ultimo se/
quit̄ ideas ⁊ mathematica nō p̄desse ad motus p̄petuita
tem.oia ergo hec q̄nque per ordinē p̄bata sunt ex vna so
la suppōne : ⁊ hoc exclamat Auerroes in multis locis.⁊
hec q̄nque sunt in p̄senti loco declarata.[Quāuis dubita
tio.] ¶ Ad dicta mouet q̄ōnem quā ⁊ in 9° tetigit.s.vtrū
actus sit prior potētia:vel ecōuerso potētia sit prior actu.
Est auteȝ rōnabilis hec questio duplici de cā.p̄mo q꞉ po/
suit aliquā substātiā sempiternā semp̄ mouētem ⁊ actū.
⁊ sic videt̄ ꝙ p̄ma sub̄a debet eē actus:⁊ p̄pterea petit an
actus sit prior potētia:vl̄ ecōuerso potētia sit prior actu.
2° q꞉ ex se est hec q̄d rōnabilis in hoc loco:q̄m ex solone
huius scimus p̄mas sub̄as eē puras simplices ⁊ nō mix
tas potētie.ostēdit aūt p̄mo potētiam eē priorem actu q꞉
prior s̄m ꝯñlam:⁊ h̄ ingt.Quāuis dubitatio.videt̄ eniȝ
agēs q̄dem oē posse.potēs vō nō oē agere.quare vr̄ prius
eē potētiam actu.[At vō.] ¶ Ad oppositū arguit ⁊ osten
dit p̄mas sub̄as eē actu ⁊ nō potētia hoc argumēto.d.naȝ
si in prima entia vel p̄me sub̄e sunt potētia.ergo de facto
ꝯtingit ipsas aliq̄n non eē:⁊ hoc ex definitione ꝯtingētis
seu polis.⁊ cuȝ oia dependeāt ab eis:ꝯtingit nihil eē.⁊ h̄
ingt.At vō si h̄:nihil erit entiuȝ.naȝ ꝯtingit q̄dem posse
eē:nōduȝ vō esse:⁊ hoc per definitionē polis.si ergo p̄ma
entia nō sunt:causata ab eis nō erūt.⁊ sic ipsis nō entib⁹
nihil erit. [Et etiam.] ¶ Remouet vnā rñsionem anti/
quoꝝ.nam q̄dā antiquoꝝ ꝯcesserūt ꝯñs ⁊ ꝯñtiam.q̄daȝ
nāqȝ dixerūt oia q̄nqȝ eē nihil:p̄pterea q꞉ ex nocte ⁊ pri
uatione simplr̄ oia ḡnānt.aliq̄ vō dixerūt omnia eē nihil:
⁊ precesse in quodā chaos:⁊ sic ꝯsequēs tale nō est incon/
ueniens.dicit ergo nō esse incōueniēs. ¶ Cōtra arguit ⁊
ingt.⁊ etiam si vt dicūt Theologi qui ex nocte.i.p̄uatio/
ne:simplr̄ ḡnānt.aut vt p̄hici erant simul res oēs dicunt
idem impolē q̄uo eniȝ mouebunt̄ hec.s.ex se si nō fuerat
actu causa aliqua.ergo opȝ actū precesse a quo talia mo/
ueant̄.⁊ hoc declarat.d.nō eniȝ mā ipa seipsaȝ mouebit:
vtpote lignū non pōt se mouere ad formā artis : sed ipsa
tectonica que est ars ⁊ actus.nec menstrua mā mouebit
se ad formā embrionis.nec terra ad formā plātaruȝ.sed
semia ad plātas:⁊ genitura ad embriones illas mās mo/
uebūt.Ex his p̄spicuuȝ qualr̄ opȝ oino p̄esse actum:si de/
beāt possibilia reduci ad actū. [Propter q̄d faciūt.] Ap/
probat suā positionē auctē antiquoꝝ ⁊ ingt:p̄pter q̄d fa/
ciunt q̄dem semp̄ actū vt Leucippus ⁊ Plato.nā semp̄
eē motū dicunt.⁊ sic apud hos opȝ dicere actū eē semp̄:⁊
per ꝯñs ip̄m p̄cedere potētiam.[Sed q̄re.] Quia appro/
bauit auctem hoꝝ:ostēdit in quo ēt ipsi defecerūt : ne q̄s
credat euȝ oino illis assensisse ⁊ inquit. Sed quare ⁊ quē
an.s.localē vel alios nō dicūt nec sic.s.certe determināt
nec cām.⁊ hāc enitit̄ explicare.d.nihil eniȝ vt ꝯtingit.i.a
casu ⁊ absqȝ cā mouet̄.sed opȝ aliq̄d semp̄ existē.⁊ ponit
exēpla.d.quēadmodum nūc:nā q̄dem sic:vl̄ vō aut intel/
lectu aut alio vtpote arte sic. 2° obycit eis q̄ntuȝ ad aliud
dicēs.deinde qualis prior subaudi nō dicūt an sit prior
violētus motus vel nālis.Differt enim multum q̄dcūqȝ
dicatur ab alio.⁊ sic perspicuuȝ qualiter ipsi s̄m vnā par
tem bene:s̄m aliam partem male dixerunt.

¶ Dixit Alexander.] Hoc cōmentum totū est p̄spicuuȝ ⁊ Cō.30m
parū aut nihil dicit ex̄ textuȝ.Sed volo notare vnū ver/
buȝ Alexādri ibi [Alexāder aūt dixit.] ¶ Qz ad motuȝ

eternum regruntur tria. ꝑmu3 ꝙ agens neciō agat ita ꝙ ipso ablato auferat̃ ꝛ motus. 2m est ꝙ moueñ nihil admi sceat potẽtie: vt in textu declarauimus. 3m est ꝙ mobile cui est: ꝛ motus talis sit eternū ꝛ nobilissimū. cuius cãm dicit. nã tale corpus d3 moueri pp desideriū: ꝛ nō pp desideriū rei vilis ꝛ corruptibilis sed pp ipmmet. q3 eē eternū ꝛ nobile. ❡ S3 dices 5: qm ifra dicet ꝙ corpa celestia mouent pp nos: Ideo itellige vbum ꝙ corpa celestia mouent ꝑ pp se: ꝛ scdario pp nos. nec incõuenit finē scdario eē vilē: ꝛ viliorē eis que ordinant in finē. ❡ S3 circa textū ꝛ cõmētũ dubitatio emergit nō pauca. dcm est eni3 ꝙ motor sempiternus d3 eē act9 purus: ꝛ nihil habere potēs. S3 h vi fallu3: qm si sic oēs itelligētie eēnt prime sube: qm nulla est liberata a po pter ꝑmã: vt cõ 5. ꝛ 14. terty de aia diximus. Et sic oēs eēnt eque ꝑme: ꝛ nulla depēderet ex altera: cuius oppom sentit Auerrois ifra. ꝛ Auerroes cõ 44: 2 vi ꝙ ois itelligētia sit cõposita ex mã ꝛ forma: qm quelibet est indiuidua ꝛ vna nuō: ꝛ qlibet indiuiduū ꝛ vnum nuō h3 mãm: vt 3 de aia. cõ 5. ğ quelibet itelligētia bēt mãm. nulla ğ est simplex. ❡ Circa hãc qõnem ꝑ est sciēdum ꝙ oēs volunt Arist. hec gnque attribuisse ꝑmo motoritate ꝙ volūt ꝙ ꝑmus motor sit sempiternus: ꝛ ꝙ sit semp actu: ꝛ ꝙ non sit idea vlis: ꝛ ꝙ sit ꝑ eēntiã actus: ꝛ ꝙ sit imixt: ꝛ ꝙ nō loquat de reliq. ꝛ hec vi pō Joānis in pñti. iz. ꝛ sup h rñdet ad qõnē. ❡ S3 pace eoꝝ vi mihi ꝙ pō Ari. sit vlis: q2 est ex motu eterno. mō nō tm̃ ꝑmus motor mouet motu etno: sed oēs. ꝛ ppterea ꝓbatio videt esse vlis oibus: l3 sit cõfusus smo ei: q2 nōdu3 declarauit motoꝝ pluralitatē. ❡ Debes ergo scire ꝙ apud phõs mã sumit tripl. vno modo pro potētia trãsmutationis ad eē ꝛ non eē. 2 mō pro potentia motus ad motu3 ꝛ quietē: que dicit mã ad vbi. 3 pro impfectione: ꝛ sic ois impfectio dr mã respectu pfecti. de his satis habes vba Auerrois in multis locis. Tũc dicēdu3 ꝑmo vlr ꝙ nulla itelligētiaru3 est mixta materie vel ꝑmo vel scdo mō: ꝛ hoc declarauit Ari. in littera. Qm si suba semp mouēs esset potētia passiua primo vel scdo mō: tunc cū illa sit potētia ꝯtingētis: posset eē absq actu: ꝛ tu discurre per dicta in textu. Dicendu3 2 ꝙ sola prima est liberata a mã tertio mō. sed cur: ꝛ ppter gd: ex textu nō accipit. pōt tñ accipi ex eo q2 ꝑma. na3 vlr act est prior potētia quocuq3 accepta. ꝛ ergo q2 ꝑma suba est oibus priorideo est oīno liberata a potētia. Debes scire ꝙ aliq(vt recitat Joānes)voluerūt qualibet intelligentiam eē in genere: ꝛ ppterea dixerūt qualibet intelligentiam cõponi ex genere ꝛ dĩia. ❡ Sed 5 arguit Joānes. nam si quelibet itelligētia eēt sic cõposita: quelibet esset corruptibilis. ꝛ hoc deducit: q2 dĩia vna est opposita alteri: ꝛ opposita hñt fieri circa idem: vt x huius dictum est. quare si ois itelligētia sit sic cõposita: quelibet eēt corruptibilis ꝛ variabilis. Sed reuera hec ꝓbatio nō demrat: q2 l3 opposita habeāt fieri circa idem: tñ dĩie nō sunt ꝓprie opposite de qbus loqtur Arist. loqtur eni3 ipse in oppositis circa subm ꝛ nō circa genus. Aliter ergo declarat illa ꝯñria apud Auerroem 2 celi cõmēto 49. nam apud Auerroem genus vel est mã vel sumit a re hñte mãm. s. potētia mãe: ꝛ ppterea oē cõpositum ex genere ꝛ dĩia est cõpositu3 ex mã ꝛ forma apud ipm: nō ꝙ genus sit mã: sed sumit a potentia mãe: nec dĩia est forma sed sumit a forma vltima. ꝛ tu vide cõmētum nrm in illo loco.

At h̃o nec platonicis possibile dicere qõ extimãt aliqñ principiu3 esse id qõ ipsum seipsum mouet. posterius eni3 ꝛ simul cum celo anima vt ait.

❡ Platonici vt forte Xenocrates enitebant dare causas motus eterni. volūt eni3 cãm motus eterni esse aias mūdi: vt in Timeo videt dicere Plato. ❡ Contra hoc obycit Arist. nam videt hec rõ irrõnabilis: q2 cã debet precedere effectu3. mō aia mūdi videt posterior motu: q2 apō ipsum ipsa est facta simul cū celo: qõ factu3 fuit post motu3 inordinatū. ꝛ sic volētes dare cãm veri assignant falsam cãm. Ingt. At h̃o neq3 Platonicis fuit possibile dicere qõ extimãt qdam. v3 aliqādo ꝑncipium esse id qõ ipsum seipsum mouet qõ in Timeo vocat aiam mundi: cuius cãm breuē subscribit. o. nam posterius ꝛ simul cu3 celo est aia vt ait: mō nō videt posterius eē cãm prioris. Debes scire ꝙ qdam Platonici enitunt rñdere pro Platone. nam dicūt motu3 eē duplicē. s. inordinatū ꝛ ordinatu3. dicūt ergo aiam mūdi esse cãm motus ordinati: ꝛ talis motus fuit post celi ꝛ aie esse. ꝛ hoc velle videt Boetius in 3 libro de cõsolatione metro. 9. dicit enim.

Tu triplicis mediam nature cuncta mouentem
Connectens animam per consona membra resoluis
Que cum secta duos motum glomerauit in orbes
In se met reditura meat: mentemq3 profundam
Circuit: ꝛ simili conuertit imagine celi.

❡ In his versibus vides quo pacto mūdi aia motus inordinati cã nō existit sed ordinati tñ. Et hoc pacto viri isti Platonem enitunt defendere. Sed que sit Platonis positio nō hic disputare volo: esset enim transgressio. Sed hec rñsio nulla est. ꝑmo q2 vel motus ordinatus ꝛ inordinatus sunt vnu3 in subto vel differunt: ꝛ si differunt tũc neuter erit ꝑpetuus: cuius oppositū Plato intendit. Et si sint vnus motus: tũc erit eius vna cã: sic videt aia mundi causa amboꝝ. ꝛ hoc Arist. impugnauit.

Potentiam qdem igitur existimare priorem actu: est quidem vt bene: est autem vt non. dictum est autē quomodo. qõ autem actus prius: testat Anaxagoras. Intellectus enim actus. ꝛ Empedocles amicitiam ꝛ litem: ꝛ semper dicentes motum esse vt Leucippus. Quare nō fuit infinito tempore chaos aut nox: sed eade3 semper aut reditione: aut aliter siquidem est prior actus potentia. Cõ. 31. ꝑpt̃cam cñt.

❡ Quia induxit argumēta pro qualibet pte qõnis: nunc soluit eam ꝛ remittit eã ad 9m huius. dicit potētiam qde3 igit extimare priorē actu: est qdem vt bñ: est aūt vt non. Nam actus simplr prior est potētia. sed potētia in vnō ꝛ eodē prior est actu. ꝛ hoc subscribit. o. dictu3 est aūt quo mō. s. in 9 metaphysice. Deinde videt ꝯfirmare solones per auctem antiquoꝝ. ꝛ ingt qõ aūt actus prius: testatur Anaxagoras. nam itellc̃s est actus. ꝛ hūc dicit eē ꝑmū simpliciter: ꝛ testat Empedocles dicēs amicitias ꝛ litē eē prima simplr: que sunt act9 ēt: ꝛ testant dicētes semp motū esse vt Leucippus. Ex his oībs testimonys videt verum esse actus simplr eē priorē potētia. Quare no. Nūc qd ex dictis ꝯcludit errorem antiquoꝝ: qui dicūt vel chaos tpe eterno pcedere vel noctē. Et hoc q2 extimãt potētia3 precedere actū simplr. Ingt. Quare non fuit infinito tpe chaos aut nox. ꝛ hoc q2 si actus prior est potētia simplr. addit aūt quō cõcedi pōt istud. o. Sed eadem semp erunt duplr. vel reditione hoc est fm spēm: nō enim corruptu3 reddi potest nisi fm spēm. aut aliter hoc est fm numeꝝ: ꝛ hoc fm Anaxagoram: qui ponit formas ab eterno precessisse in chaos. deinde iterum redire easdem numero in chaos

in chaos ⁊ non differre nisi quãtũ ad modũ. dico hec esse impossibilia ⁊ falsa: siquidẽ prior est actus potẽtia.

Cõ.32. ¶ Cum declarauit.] Probat p̈mo Auerroes in hoc cõmẽto trib⁹ rõnib⁹ q̄ act⁹ sit p̈or potẽtia que colligi possunt ex 9° hui⁹. p̈ma q2 potẽtia extrahit̄ ab actu vel ab habẽte actũ: ⁊ oẽ extrahẽs est p̈us eo qȯ extrahit̄. 2° q2 tũc potẽtia moueret se. nã accipio illã in illo p̈ori tp̈e ⁊ cũ in illo tẽpore p̈ori nõ sit act⁹ agit̄ ipa mouebit se. 3° p̱bat idẽ auctoritatib⁹ antiq̃x. s. Anaxagore Leucippi ⁊ Empedoclis ⁊ res est p̱spicua. Tu v̈o vide in 9° hui⁹ argumẽta ad hãc qõnẽ. 2° v̈ificat q̃o ꝯcedi põt eadẽ semp̱ eẽ ⁊ verificat altero modorx: q2 vel s̄m spẽm ⁊ hoc pacto intelligit̄ in mixtis: vel s̄m partẽ ⁊ hoc verificat in elemẽtis. nam apud ipm elemẽtũ nunq̃ totũ corrũpit̄: sed s̄m partẽ: ⁊ p̱pterea redit s̄m p̱tẽ. ⁊ sic triplex est p̱petuũ apud Auerroẽ: vel s̄m totũ: ⁊ s̄m p̱tẽ vt corp̱a celestia: vel s̄m totũ ⁊ nõ s̄m p̱tẽ vt elemẽta: vel neq3 s̄m totũ neq3 s̄m partẽ sed s̄m spẽm vt mixta. 3° ostẽdit solutionẽ q. ⁊ est q̄ act⁹ simplr̄ ⁊ absolute p̈cedit potẽtiã sed potẽtia p̈cedit actũ s̄m numerũ hoc est in vno ⁊ eodẽ. deinde ostẽdit quedã ꝯuerti: ⁊ sunt si quedã entiũ permanẽt in specie vt mixta ⁊ quedã in numero vt corp̱a celestia: ⁊ que permanẽt numero sũt cã p̱manẽtiũ spe: nec̃e est potẽtiã eẽ p̈orez actu in eodẽ ⁊ ecõuerso actũ p̈orẽ potẽtia simplr̄. Ait 2° q̄ ecõuerso. vz act⁹ simplr̄ est p̈or potẽtia simplr̄ ⁊ potẽtia p̈or actu in vno ⁊ eodẽ. g̊ quedã p̱manẽtia numero sunt cãe quorũdã p̱manẽtiũ spe. Sz debes scire q̄ potẽtia dicit̄ p̈or actu in vno ⁊ eodẽ: q̃ñ potẽtia plus denotat rẽ generalẽ. ⁊ postea act⁹. v̈.g. Socrates gn̄ãdus p̈us dr̄ potẽtia fieri ⁊ postea actu genit⁹. Actus v̈o dicit̄ simplr̄ p̈cedere potẽtiã q̃ñ iest alicui p̈ori. Inest eni p̈mo motori qui est p̈or eo cui iest potẽtia. Ex his ꝯcludit̄ cõuersio Auerrois hec eni ꝯuertunt̄. Sempiternũ in numero est cã sempiterni in specie. g̊ act⁹ simplr̄ est p̈or potẽtia: q2 actus inest p̈ori ⁊ ecõuerso in eodẽ potẽtia est prior actu q2 denominat rem generabilẽ p̈us ⁊ sequit̄ ꝯuersum act⁹ simplr̄ est prior potẽtia: ergo sempiternum est causa rei generabilis que quidem est sempiterna in specie.

Si igitur idem est semper ⁊ circulariter: necesse est vt agat sic per se: ⁊ sic per alterum. Celum igitur primum eternum.

¶ Textus iste est extra codicem grecũ. Et credo fuisse extra in margine libri ⁊ quasi glosa. ⁊ propterea non expono: patet etiam per se.

Cõ.33. ¶ Dixit Alexander.] Dic Auerroes de mẽte Alexandri facit multa enthymemata pro declaratione textus: quorum p̈mũ est. Si generatio est semp̱: est necesse aliquid semp̱ gn̄ãri: ⁊ hoc est corp⁹ qȯ circulariter mouet̄. ꝯñtia est p̱spicua: q̃ñ generatio est mot⁹: ⁊ in oĩ motu op3 itelligere mobile. ꝯñs etiã p3 q̃ñ motus celi est semp̱ generatio partis nõne: nã est admixt⁹ potẽtie ⁊ in celo semp̱ aliquid corrũpit̄: vtpote reuolutio vna ⁊ alia generatur. vel forte ꝯñs dz legi actiue hoc mõ. g̊ est necesse aliqd semp̱ generare ⁊ sic p̱culdubio celũ est: q2 semp̱ generat q2 si nõ in polo nr̄o: saltẽ alibi. 2m enthymema: si nulla vna generatio est semp̱ neq3 vlla vna corruptio ⁊ mã nõ consumat̄: tunc duo debẽt eẽ. s. generans ⁊ corrũpens que sunt diuersa: vel saltẽ est necesse esse vnũ ⁊ idẽ in subiecto corrũpens ⁊ generãs: diuersis tñ dispõnib⁹. 3m enthymema est: si nulla vna generatio neq3 vlla vna corruptio est perpetua: sed in specie: necesse est aliqȯ eternũ esse qȯ sit cã vnius actionis eterne: ⁊ esse aliqȯ eternum qȯ agat duas actiones diuersas. s. nũc generationẽ nunc corruptionez. Et ꝯñtia tenet per se q2 oĩs actio eget agẽte. hec sũt tria enthymemata satis nota. [Et hec est.] ¶ Nunc declarat hec. p̈° quid sit agens vnã actionẽ semp̱. 2° quid agens diuersas actiones. ¶ Ad p̈m vult q̄ p̈m mobile ꝯcurrat qȯ mouet̄ motu diurno: quo etiam motu reliqua mouentur motu raptus. p̈mum eni3 mobile fuit vt ꝯtinuam faciat generationẽ ⁊ nunq̃ eã deficere. ¶ Ad 2m fuit orbis stellat⁹ in quo est zodiac⁹ seu orbis decliuis sub quo discurrit sol ecõtrario motui primi ⁊ planete oẽs l3 sol sit maximus. nã sol remot⁹ ⁊ p̱pinqu⁹ facit ꝯtraria. nã remot⁹ est cã corruptionis pluriu3 entiũ: l3 ẽt generet plura. na3 est cã corruptionis in parte nostra ⁊ generationis in p̱te meridionali. Silr̄ q̃ñ fuerit p̱pinquus zenith capitũ nostrorũ: erit cã generationis pluriũ hic ⁊ cã corruptionis pluriũ illic. applicat aũt sniam v̈bis ⁊ sermo perspicuus. ¶ Debes scire pro oĩbus his q̄ generatio ⁊ corruptio ⁊ sũt semp̱ ⁊ nõ sũt semp̱: vel si magis logice velimus loq̱ semper est generatio ⁊ corruptio ⁊ nulla vna generatio ⁊ corruptio est semp̱. Inquãtũ quidẽ semp̱ est generatio ⁊ corruptio: fuit necesse eẽ p̈m mobile qȯ motu vno ⁊ simplici mouet̄: siue istud sit nonũ celũ apud quosdã astrologos: aut octauũ apud Aristotelẽ: vel decimũ apȯ alios. Inquantũ v̈o nulla generatio vel corruptio est semper: fuit necessariũ mobile motu obliquo. s. octau⁹ orbis: sub quo peragrent sol ⁊ luna ceteriq3 omnes planete: ad hoc vt accessu generationem recessu corruptionem faciant: maxime autem sol: vt dicit.

Si itaq3 periodo semper op3 aliquid manere: semper similr̄ agẽs. Si aũt debeat fore generatio ⁊ corruptio: aliud op3 agens eẽ aliter ⁊ aliter. necesse est igit̄ quidẽ sic s̄m se agere. sic s̄m aliud. aut ergo s̄m alterũ aut s̄m primu3: necesse igit̄ s̄m hoc. rursus enim ipsi ⁊ causa illi. dignius ergo primũ. eteni cã erat illud ipsius semper similiter. ipsius aũt aliter alterũ. eius aũt qȯ est semper aliter: palã q̃ñ ambo. ergo ⁊ si sic se h3 motus: quid ergo alia op3 querere principia. Q̃ñ aũt ita contingit: ⁊ si nõ sit ex nocte erunt simul oĩa ⁊ ex nõ ente: soluent̄ vtiq3 hec: ⁊ est aliquid semper motũ motu icessabili. hic aũt: qui circulo. ⁊ hoc nõ solũ rõne sed opere palã. Quare sempiternũ erit vtiq3 primũ celũ.

¶ Omnes expositores ꝯuenere: nunc Aristotelẽ probare agẽtis p̱petuitatẽ ex generatiõis p̱petuitate: ⁊ nõ tñ hoc imo ex generationis p̱petuitate ⁊ ei⁹ alteritate declarabit̄ duo agẽtia eẽ: quorx vnũ vniforme est: alterũ difforme depẽdens ab illo p̈mo. Debes v̈o scire q̄ gn̄ãtio ⁊ est p̱petua ⁊ est aliquo mõ altera. p̱petua qdẽ: pro quãto nũq̃ deficit: aliquo mõ altera: q2 nũc hic est generatio ⁊ alibi corruptio: nunc hoc generat̄ ⁊ illud corrumpit̄: nunc ecõuerso: g̊ duo sũt in gn̄ãtione simplr̄ p̱petuitas ⁊ alteritas: que etiã p̱petua est. Ex his duob⁹ repertis in generatione Aristoteles dat duo agẽtia: quorx vnũ est vniforme ⁊ hoc est cã p̱petuitatis simplr̄. alterũ est difforme ⁊ est cã alteritatis gn̄ãtionis. ⁊ hoc 2m depẽdet a p̈mo virtute. p̈m agẽs apud Aristotelẽ est p̈m mobile qȯ mouetur motu simplici ⁊ ex se vniformiter semp̱ ab oriẽte ad occidens: iterũ redeũdo ad oriens. ⁊ hic motus est diurnus ⁊ apud astronomos est cõmunis oĩb⁹ stellis saltem ratu. Qȯ eni3 mouetur hoc motu impetu suo (vt ita loquar.)

Trahit secū oēs alios orbes sub ipso ꝯtētos.zᵐ vo mobile est çodiacus qui est circulus qdē intersecās equinoctialē ad angulos sphęrales.poli aūt huius declināt a polis equinoctialis.Sub isto çodiaco decurrūt septē planete ꝫ maxime sol motu ꝓmi.hic enim incipit ab occidente ad oriēs rediēs.iterū ad occidēs lꝫ nō pari tpe planete istū pagrēt: de quo in libris astrologoꝝ relinquaꝫ.hic ergo motus solis ꝫ planetaꝝ sub isto çodiaco cā est alteritatis gnōnis.s. ꝙ nūc sit hic gnātio alibi corruptio nūc ecōuerso.ꝫ B dicit Aristoteles.Si itaqꝫ redditione vtpote ẜm spēm:semper ops aliqd manere:semp sit̃r agens ops manere. Ecce quō ꝫ ppetuitate gnātionis absolute hꝫ perpetuitatē agentis absolute.Qm̄ effect⁹ nō est absqꝫ cā:nec motus absqꝫ agēte.hoc ergo est pᵐ enthymema.[Si aūt.] Nūc ex alteritate generationis ꝫ corruptionis ꝯcludit agens zᵐ.s.aliter se habens ꝫ videt̃ facere zᵐ enthymema.inqt.si autē debeat fore altera semp gnātio ꝫ corruptio aliud a ꝓmo ops agēs esse se hñs aliter atqꝫ aliter. ⸿ Dubitaꝫ ꝯtra pᵐ enthymema:videt̃ enim ꝙ ex ppetuitate gnātionis nō se quit̃ ppetuitas ꝓmi motus.nam ex ppetuitate gnātionis videt̃ argui ppetuitas gnābilis mō celū ꝓmū nō est gnābile. ⸿ Ad hoc dōm ꝙ ex ppetuitate gnātionis arguit Aristoteles ppetuitatē agētis ꝫ nō subiecti:ad ppetuitatem accitis req̃rit̃ ppetuitas agētis ꝫ subiecti.mō agens huius nō pōt esse aliqd vnū numero gnābile qm̄ nullum tale sit ppetuū:nec oia gnābilia que sunt vel possunt esse: qꝛ hec nō sunt actu simul.ops aūt agens simul esse cum effectu.ergo p viā diuisiōis ops esse aliqd vniforme semper manens:tale aūt est pᵐ celū. ⸿ Ad rōnē pꝫ solō.nam ex gnātione ppetua:nō tm̄ arguit̃ agens ppetuū sed gnābile perpetuū:qd est ꝓma mā.Aristoteles aūt nō loquit̃ nūc de mā sꝫ de agēte.[Necesse est igit̃.] ⸿ Mouet dubitationē circa zᵐ ethymema.dictū est enim ꝙ ops esse aliqd agens qd aliter ꝫ aliter se habeat:vtpote çodiacus: mouet ḡ circa hoc qōnē ꝫ supponit ꝓmo ꝙ tale agens aliter se habēs agat vtute ꝓpria ꝫ ꝓpter alterū.nā vtute ꝓpria agit alteritatē.ꝓpter alteꝝ agit ppetuitatē.hoc ergo supposito querit vtrū tale agens aliter se hñs ex quo agit aliquo mō vtute alteri⁹:agit vtute ꝓmi celi vel vtute alterius a ꝓ celo qcqd sit illud.Dicit necesse est igit̃ qdem sic ẜm se agere:vtpote ꝓpria vtute inquātū agit alteritatē.sic ẜm aliū.hoc est inquantū agit perpetuitatē.hec est suppositio q̄si ex dictis sequēs. ⸿ Tunc querit aut ergo ẜm alterū a ꝓmo celo agit ppetuitatē aut ẜꝫ ꝓmū.s.celū.hec est qō.[Necesse est igit̃.] Cui ridet breuiter dicens. necesse est igit̃ ẜm hoc.s.pᵐ celū.Cuius cām breuiter subdit.rursuꝫ enim ipsi.s.agenti aliter se hñti.ꝫ illi.s.ppetue gnātioni est causa.est ergo solutio ꝙ agēs aliter se habentis īquātū agit ppetuitatē gnōnis agit vtute ꝓmi celi:qd nō tm̄ est cā ppetuitatis gnātionis:sed et illius agētis aliter se hñtis. ⸿ Sꝫ dubitaꝫ:vꝫ enim pᵐ agēs nō esse cām scōi agentis:qꝛ pᵐ agēs est pᵐ celū.zᵐ agēs est vel celū zᵐ:vtpote octauū vel çodiacus:vel septē planete quoꝝ ꝓnceps est sol.Modo ꝯstat pᵐ celū nulloꝝ hoꝝ esse cām. Dici pōt ꝙ forte est cā oīum hoꝝ quo ad motū ꝓncipalē ꝫ scdario quo ad subam.vel forte est cā rōne ptis forma lis:vtpote pꝛimi motoris a quo oia dependent.Tu vo cōsidera qꝛ postea explicabimus.[Dignius ergo.] quasi per viam correlarꝫ cōcludit ordinē hoꝝ.d.ergo ꝓmū.s.agēs vniforme est dignius zᵒ agēte difformi.Subscribit cām ꝫ debes scire ꝙ tria sunt in gnābilibus.s.ppetuitas gnātionū:alteritas reciproca gnātionis ꝫ corruptionis:ꝫ perpetua alteritas reciproce gnātionis ꝫ corruptionis.perpetuitatis gnātionis qdē causa est ꝓmū mobile vniforme: alteritatis vo reciproce agens aliter se hñs.perpetuitatis alteritatis reciproce āt:vtriuqꝫ.s.vniforme ꝫ difforme.d. ꝫ enim cā erat illud.s.pᵐ ipsius semp sit̃r.ipsius aūt aliter: cā est alterū vtpote zᵐ agēs.Eius aūt qd est semp aliter: ambo palā.s.agens pᵐ ꝫ zᵐ.[Qm̄ ergo.] ⸿ Soluit ꝫ remouet nūc positiones antiquoꝝ ꝫ maxie Platonis.Plato enim saluans hec tria ponebat ideas.Aristoteles ergo arguit hec supfluere.Qm̄ ad hec tria satis sunt pᵐ agens seorsum ꝫ zᵐ seorsum:ꝫ ambo simul.inquit.Qm̄ ḡ ꝫ ꝫ sic se habent motus.s.isti quos dixim⁹.qd ḡ ops alia querere pnᵃ:vtpote ideas vel alia.Ego legi illā pticulā cū cum sequenti pticula.vꝫ cū illa pticula.ḡ lꝫ alij legāt cuꝫ precedēti:sed est totū bonū.[Qm̄ aūt.] approbat hec per argumētū ad ipossibile ꝫ dicit ꝫ si nō sic:tunc ex nocte erūt vt Theologi:ꝫ ex simul oib⁹ hoc est ex chaos vt alij:ꝫ ex nō ente vt alij.mō hec nō pñt solui nisi ponendo fundamenta dicta.ꝫ hoc subscribit.d.soluent̃ vtiqꝫ hec ꝫ est aliqd semp motū motu icessabili.q.d.per dicta nostra hec duo bona habebim⁹.ꝙ soluent̃ hec ꝫ dabit̃ aliqd semp motū motu incessabili:ꝫ ne accidat qōni exponit hoc.d. hic aūt.s.motus incessabilis est qui circulo. ⸿ Amplius idē ꝯfirmat dicēs ꝫ hoc nō rōne solū:que nūc dicta est:sꝫ ope hoc est sensu ꝓspicuū. Declarauit enim ipse ꝓmo celi hoc per sensuꝫ.hoc mō qꝛ p memoriā oīum inuicē traditā:qbus olbus adijcit ꝯnē.d.quare sempiternū erit vtiqꝫ pᵐ celū.hec ḡ est ꝯclusio ꝫ hec sunt argumēta Aristotelis breuiter resumpta hic.alibi tm̄ diffuse recitata.

⸿ Per hoc qd dixit.[Que dicit Auerroes hic ꝓspicua sūt oibus ꝫ ex littera parēt.Debes tm̄ scire apud ipsuꝫ ꝙ Aristoteles per motū vel agens aliter se habēs intelligit motū oīum planetarū.nā Aristoteles tm̄ duos motus percepit in corporib⁹ celestibus.s.motū cōem ḡ diurnuꝫ est qꝛ ex ipso dies sumit̃.ꝫ qm̄ ipso oēs mouent̃ ꝯtra successionē signoꝝ saltē impetu vel ppensione illius ꝓmi.Cognouit et iā motū planetaꝝ huic ꝯriū.s.ẜm successionē signorū.hoc enim motu oēs planete mouent̃ aliqꝫ tardius aliqui velocius vt dicunt astronomi. Reliquos aūt motus quos addiderūt noui astronomi:non cognouit Aristoteles.nō enim erāt tēpore eius famosi. Nā Pithagoras ḡ plus visus est pfectus nō plus pcepit:nec Eudoxius nec Calippus ḡ erāt precipui in hac arte tpe Aristotelis.Ptolomeus aūt multos alios motus addidit quos enumerat in libro Almagesti ꝫ pcepit plures orbes:de qbus suo loco dicemus. ⸿ Amplius nouit Aristoteles iter planetas maximū esse solē.Et ꝙ reliq parū vel nihil agāt.ꝫ Ptolomeus in q̄tripartito dixit duos esse maximos.Solē.s. vt virū.lunā vo tanqꝫ vxorē.pp qd iuncta domicilia habuerūt.nā sol leonē.luna vo cancrū domicilia tenēt.Sol qdē orientalis diurnus ꝫ masculinus.Luna vo econuerso occidentalis nocturna ꝫ feminina.Et sic Aristoteles ꝫ Auerroes volūt solē esse datorē vite atqꝫ annoꝝ eo quia ipse est princeps oīum:a quo emanat caloꝛ cuncta viuificat.Astronomi aūt alij:vt Julius Firmic⁹ maternus in libro sue mathemaseos:vꝫ velle datorē vite nō esse solē semp:sed dñm geniture.Est aūt dñs geniture planeta ḡ est dñs signi sequētis signū lune geniture tēpore.vbi grā si luna geniture tēpore ipsi⁹ Socratis sit i ariete:sequēs signū est Taurus ꝫ hui⁹ domina ven⁹ existit:hec dña geniture erit ꝫ hec est ꝓncipalis datrix annoꝝ.Vult tm̄ solē ꝫ lunā eē participes valde ꝫ tu vide eū.Alij aūt fere oēs vt Dalirodon:Dehenragel :Habraam⁹:ꝫ multi alij opinant̃ datorē annoꝝ atqꝫ vite esse Alcocoden.i.virū ꝫ hylegē.i.vxorē.qd q̄liter ꝯtingat.vide eos.volūt tm̄ solē addere sit̃r ꝫ lunā.ꝫ sic participē solē faciūt.quid aūt velit Ptolomeus:nō satis habeꝫ.Tu vo hec relinque.nā nimis trāscēdūt ꝓpositū nec habent causam naturalem. Cō.34.

Est igit͛ aliqd ⁊ qd mouet. Quoniã autem qd mouet: ⁊ mouens mediũ. Igitur est aliqd qd nõ motũ. mouet sempiternũ ⁊ substãtia ⁊ actus exñs.

℃ Hunc textũ expositores hñt corruptũ tñ directi ⁊ coacti a veritate bñ ⁊ subtiliter dicũt ⁊ certe cõtenti esse debemus in v̾bis eoꝝ. nã medullã tetigerũt: ⁊ iõ nimirũ si ille bonus Thomas p̄mus expositoꝝ habeat͛. reliq enim nõ sunt digni expositores appellari. nec curassem exponere v̾ba Aristotelis ipso exponẽte. nã nec melius nec veri⁹ dici põt. Sꝫ pp̄ nõnulla v̾ba que ipse male translata habebat: cogoꝛ exponere hec. lꝫ bonus vir veritate ⁊ doctrina cõpulsus raro aut nunq̃ erret: ⁊ vtinã oẽs latini laborassent circa textũ: sicut ipse fecit. forte enim nõ occupati essent in qbusdã captiunculis ⁊ puerilibus qõnibus. sicut ⁊ nõ fere tota vniuersitas occupat͛. ℃ Ad rẽ ergo veniendo Aristoteles p̄ cõcludit ɔ̄clonem que ex dictis haberi põt. 2° loco cõcludit imobilitatẽ p̄mi mouẽtis ɔ̄tra Platonẽ. Et tu debes scire ꝙ Plato ⁊ Aristoteles differunt ⁊ cõueniũt. Conueniũt qdeꝫ qm̃ ambo ex eoꝝ p̄ncipijs coguntur ponẽ agẽs qddã qd mouet hec. differũt v̾o qm̃ Aristoteles ponit tale esse p̄m ⁊ imobile. Plato v̾o ponit sp̄m p̄mũ ⁊ seipsum mouẽs: ⁊ sic ponit ipsum motũ ⁊ mouẽs. p̄mo g̃ Aristoteles dat p̄mũ in quo cũ Platone ɔ̄uenit ⁊ inquit. Est igit͛ aliqd ⁊ qd mouet. Sequit͛ aũt istud ɔ̄ñs ex dictis. nã accepit hic esse gñatiõnẽ ꝑpetuã ⁊ corruptionẽ perpetuã. Et ex his dedit agens tale ⁊ mouens. [Qm̃ aũt.] Nũc addit illud in quo differt a Platone ⁊ vtit͛ enthymemate hoc mõ sunt duo. s. motũ tm̃ ⁊ mediũ mouẽs ⁊ motũ: g̃ est tertiũ. s. mouẽs tm̃. ingt. Qm̃ aũt est qd mouet͛ ⁊ est mediuꝫ mouens. ⁊ etiam subaudi motum. ergo est aliquid qd nõ motum mouet explicat quale. v. sempiternum ⁊ substantia ⁊ existens actus. Sed cur valeat enthymema istud: dicemus in cõmento.

Cõ. 35. ℃ [Dicit Alexander.] Primo p̄ponit intentum ⁊ excusat Aristotelẽ. dicit ergo p̄mo ꝙ Aristoteles intendit p̄bare esse aliqd p̄mũ imobile ⁊ hoc rõne breui qm̃ diffuse est dicta in. 8. auscultationis phẏsice ⁊ hic est rememorata. [Et est fundata.] ℃ Cõponit nunc rõnẽ textus de mẽte p̄pria hoc mõ. omne cõpositũ ex duobus quoꝝ alterũ ꝑ se esse põt: possibile est vt alterũ per se sit. Mediũ est cõpositũ ex moto ⁊ mouẽte: ⁊ motũ põt eẽ ꝑ se. ergo est mouens per se ita ꝙ nullo mõ motũ: maioꝛ est ꝑspicua vna cõditione. vꝫ ꝙ cõpositio illa nõ sit ex subiecto ⁊ accidẽte: nã hoc casu stante regula nõ tenet: ⁊ maioꝛ tunc pꝫ exẽplo de hydromelle: qd est cõpositio ex aq̃ ⁊ melle: ⁊ iõ qꝛ mel esse põt per se: ⁊ aqua etiã: sic esse poterit. Ecce ꝙ s̾m Alexandrũ vna sola cõditio requirit͛. s. ꝙ nõ sit tale compositũ ex substãtia ⁊ accidẽte: in oib⁹ alia regula est v̾lis: ⁊ p̄pterea cõcludit tale mouens esse mouens tm̃: ⁊ nullo mõ potẽtia passiua ad motũ: ⁊ in nulla mã̄ existens. Concludit 2° esse tria apud itellectũ. s. motũ vltimũ. mouens p̄mum ⁊ mediũ. s. qd mouet͛ ⁊ mouet. ergo opꝫ vt p̄mum nullo mõ moueat͛: nec mediũ dici põt p̄mũ si mouebit͛. hec est p̄ma deductio. [Aut si dicamus.] ℃ Hec est 2° deductio ⁊ sic cõponit͛. omne cõpositũ ex duobus oppositis est tale ꝙ si vnũ illoꝝ inuenit͛ per se: ⁊ reliquuꝫ inueniri necesse est. Sed mediũ cõponat͛ ex oppositis. s. mouente ⁊ moto ⁊ inuenit͛ motum per se. ergo ⁊ mouens. dicit 2° ꝙ hec maioꝛ nulla eget cõditione nisi ꝙ cõpositio sit ex oppositis extremis. Eget dico nulla nisi forte conditione Alexandri ꝙ vnũ oppositũ nõ accidat reliquo hec est 2ª deductio. [Potes enim dicere.] ℃ Ex his deducit enthymema dupliciter. vno mõ sic. si medium ⁊ reliquũ extremũ sint: ergo ⁊ 3ᵐ. vt si motũ ⁊ medium sint: ergo ⁊ mouens. 2° modo sic si extrema ambo ⁊ medium sunt: ergo vnũ extremoꝝ nõ erit medium. hoc est si mouens ⁊ motum ⁊ medium sint: ergo si motũ est mobile tm̃ ⁊ nõ mouens. ergo mouens erit ⁊ nullo modo motum ⁊ qũocũq̃ exponat͛ ꝑspicuũ p̄mũ motoꝛẽ esse ⁊ nullo modo motum. Affert aũt signũ ꝙ hec 2ª expositio sit melioꝛ p̄ma. qm̃ in v̾bis eius sumit mediũ. mõ mediũ non datur nisi respectu extremoꝝ. ⁊ p̄pterea si vnũ extremoꝝ a medio separatur ⁊ reliquũ necesse est prescindi ⁊ separari ⁊ reliquã cõmenti ꝑspicuũ. ℃ Sꝫ circa dicta dubitat͛. ⁊ p̄mo ɔ̄tra p̄mã deductionẽ. nã mã̄ ⁊ forma ⁊ compositũ sunt tria: ergo si forma põt esse absq̃ mã̄: ⁊ mã̄ absq̃ forma. h aũt est falsuꝫ. g̃ p̄ma nulla est. ℃ Amplius si valet arguo sic. aliqd est intellectũ nõ itelligẽs vt lapis: ⁊ aliqd intelligẽs intellectũ vt hõ: g̃ aliqd intelligens nõ intellectuꝫ. hoc autem falsum est. 2° expositio falsa est. Qm̃ vel ipse intelligit in vere oppositis ⁊ hoc falsuꝫ est: nã mouens ⁊ motũ nõ sunt vere opposita. Si de oppositis cõiter: tunc dat͛ instantia de mã̄ ⁊ forma: ⁊ de intellectu ⁊ intelligente: ⁊ intelligibili. Quidã occasione hoꝝ rõnẽ hãc dicunt esse male intellectã. videtur enim Aristoteles supponere duo. p̄mũ ꝙ magis dependet motũ a mouente q̃ ecõuerso ⁊ hoc cuilibet est ꝑspicuũ. Aliud est ꝙ si que magis dependent p̃nt esse per se: ⁊ que minus: poterũt etiã: ⁊ sic rõ valet. ⁊ in textu capit͛. arguit enim si est qd mouet͛ tm̃: ⁊ qd mouet͛ ⁊ mouet. g̃ ꝑ locũ a maioꝛi erit qd mouet tm̃. Et certe hec deductio est plus cõsona littere ⁊ securioꝛ ⁊ ad eã minoꝛa sequunt͛. Sed ad obiecta illa p̄ Auerroe respõdet͛ sicut ipsemet Auerroes r̃ndet in. 8. auscultationis phẏsice cõmẽto. 37. ꝙ maioꝛ dꝫ intelligi in substãtijs 2° oppositis eo mõ quo oppositio põt reꝑiri in illis. 3° intelligit ꝑ se existẽtibus. ⁊ sic Aristoteles presupponit tria quoꝝ vnũ est ꝙ mouens mobile ⁊ medium sint sube. 2° supponit ꝙ sint opposite aliquo mõ. 3° supponit ꝙ sint ꝑ se existẽtes. hec eniꝫ tria põt qs colligere ex declaratis. ⁊ tunc nõ cõponit͛ quecũq̃ sube simul mixte ꝑ se existẽtes opposite si in medio esse possunt: ⁊ ꝑ se esse possunt. Cui adde minorem. ⁊ sumit͛ ɔ̄clo. Et hoc mõ põt intelligi illa p̄ma deductio: nec cures dictũ ei⁹ qñ dicit v̾bũ hoc nulla alia egere cõditione nisi ꝙ sit mediũ ex extremis oppositis. loquit͛ enim bono sensu. ⁊ sic tollit͛ instantia de mã̄ ⁊ forma: qm̃ neutra est existens in actu. tollit͛ etiam de intelligibili ⁊ intelligente ⁊ inter hec medio. Qm̃ hec non habent rõnẽ oppositoꝝ p̄prie nec cõiter. possent hic enumerari omnes demonstrationes Aristotelis ⁊ recentioꝝ ad p̄bandã imobilitatẽ primi: sed breuitatis causa relinquo. Debes scire ꝙ conclusio textus nõ tm̃ est p̄sentis enthymematis: sed est oium dictoꝝ: ⁊ p̄pterea plus sumit in cõsequẽte q̃ acceperit in antecedẽte: vt vides.

Mouet aũt sicut appetibile ⁊ intelligibile mouet nõ motũ. hoꝝ prima hec. Cõcupiscibile quidẽ enim ipsum apparens bonũ. voluntabile aũt ipsum primũ existens bonũ: appetimus aũt qꝛ videt͛ magis q̃ videt͛ qꝛ appetitus. principiũ est eniꝫ intelligentia. Intellectus autem ab intelligibili mouetur qd quidem est in re.

℃ His expeditis in v̾l: nunc quasi p̄mũ vult declarare. ⁊ ostendit quo pacto se habeat ad reliqua. põt littera cõtinuari ad proximũ v̾bũ. nã Aristoteles p̄prie declarauit esse p̄mũ mouẽs tm̃. ⁊ nullo mõ motũ. p̄p̄ea opus est hoc altius repetere ⁊ qũo. s. p̄mũ mouet nõ motũ. ⁊ hec est cõ

tinuatio ꝛ intentio:nec Aristoteles facit nouū ṗncipium hic ꝛ placet expositori. Sȝ iste locus cū ꝑximo ꝯtinuari debet.nā gd ipse acceperit ṗmū esse mouens tm̄:opus est hoc altius repetere. Debes ḡ scire ꝙ triplex est mouens: qđdā qđ alteri⁹ grā solū agit vt mouens nāle:sicut ignis. Qđdā est qđ mouet:qm̄ grā eius cuncta moueat:vt finis: ꝛ qđdā est qđ mouet alteri⁹ grā ꝛ eius grā multa moueat vt corpus celeste. Ex his accipit̄ ꝙ solū finis est mouens tm̄.ꝛ nullo mō motus.qꝛ igit̄ ꝑxime accepit ṗmum esse mouens tm̄.videt̄ ꝯsequi ipsuȝ nō mouere:nisi vt finis: ergo opus est declarare q̄liter finis mouet ꝛ hoc declarat nūc:ꝛ dicit̄ mouet aūt subaudi finis ṗmus sicut appetibile ꝛ intelligibile.nam finis hȝ rōneȝ appetibilis ꝛ habet rōnem intelligibilis.appetibilis quidē enim inquantuȝ bonū qđdam. Intelligibile vō:inquantū ens ꝛ verū.propterea dicit.mouet aūt sicut appetibile ꝛ itelligibile mouet nō motū.hoꝝ.s.que mouent ꝛ que mouent ṗma sunt hec.s.appetibile ꝛ itelligibile.qꝛ dr̄ ṗmū mouere vt appetibile:ꝛ appetibile est duplex.s.sensu ꝛ volūtate:declarat qua appetibilitate ṗmū moueat ꝛ inquit. Cōcupiscibile quidē enim ipsum apparēs bonū est.voluntabile aūt ipȝ pᵐ existens bonū.ergo differentia est ꝙ appetibile sensu apparet bonū:appetibile volūtate existit bonū:ꝛ hec pħs dicit etiam.6.ethicoꝝ.mō subscribit quo appetitu ṗmuȝ nos appetamus.ꝛ ingt.appetimus aūt subaudi primū qꝛ videt̄ bonū ꝛ est.magis q̄ʒ videt̄ qꝛ appetimus.q.d.nos appetimus appetitu rōnali eo qꝛ ipsum appetimus qꝛ videtur ꝛ est bonū:ꝛ non videt̄ ꝛ est bonuȝ qꝛ appetimus. Ecce ꝙ appetitus noster dependet a bonitate eius ꝛ non eius bonitas a nostra volūtate. Cuius cām subscribit.ꝺ. nā illius appetitus est principiū intelligentie.intellectus aūt ab intelligibili mouet̄ qđ gdem est in re:ꝛ ꝑpterea est bonū in re. Ecce igit̄ quo pacto ṗmū mouet in motū. nā mouet vt finis ꝛ hoc mouere est mouere vt mouet intelligibile ꝛ appetibile:ꝛ dico appetibile rōnaliter ꝛ non per ꝯcupiscentiā. Expositor hunc locū nō potuit recte exponere qꝛ textus est male trāslatus vt vides:tn̄ snīa sua posset tolerari ꝛ satis textui cōsonare. Ego vō legi textuȝ in greco vt apud me sic videt̄ exponendus.

Cō.36. Auerrois ordo. [Et videt̄ ṗmū.] Auerrois videtur hanc litteraȝ facere illatiuā. Itaqȝ videt̄ velle ꝙ littera ꝑcedēs sit sicut anñs ꝛ presens sicut ꝯñs.hoc mō si ṗmū mouens mouet tm̄ ꝛ nullo mō mouet̄ neqȝ per se vt corꝑa physica:neqȝ per accidēs:vt aīa que est ī corꝑe physico:necesse vt iste motor ṗmus moueat vt intellectū ꝛ affectatū mouent nos.hāc ꝯñtiā Auerrois nō deducit:qm̄ postea patebit.nam sola hec duo.vȝ appetibile ꝛ intelligibile mouent non mota: qm̄ sunt vt finis ḡ mouet tm̄. Addit z° huic tale correlariū:quare actio.s.totius vniuersi videt̄ esse bonū.qm̄ dirigit̄ in finē optimuȝ.hec expositio Auerrois ēt certe est studiosa:sed littere grece nō cōsonat.naȝ in greco ponit̄ vna aduersatiua que scribit̄ de:ꝛ sic nō videt̄ correlaria hec littera:sȝ poti⁹ explanatoria. [Et qꝛ modi.] Dictū est primū mouere vt intelligibile ꝛ appetibile:ꝑpterea ostēdit qūo ꝛ vtit̄ enthymemate tali appetibile sensu ꝛ appetibile rōne apud nos differūt qꝛ ꝯ̄riant̄.vt.6.ethicorum maxime declarat̄.nā appetitus sensitiuus dilat de prosecutione.rōnalis vō de fuga.ḡ in corꝑibus celestibus:ideȝ est simplr̄ appetibile ꝛ intelligibile.q.d.nullo mō est ibi differētia inter appetibilia:qꝛ oē appetibile est in illis rōnale.tenet ꝯñtia:qm̄ in corporibus celestibus nō est discordia:ḡ in illis oē appetibile est itelligibile ꝛ rationale. [Desideratū enim.] Ponit ꝓbationē antecedētis ex hoc qꝛ appetibile sensibile est respectu potētie sensitiue, appetibile vō intelligibile est respectu potētie intellectiue.ergo differūt qꝛ nō sub vna ꝛ eadē potentia ꝯtinent̄. [Corpora igit̄.] Probat idē z° rōne sic.corꝑa celestia carent sensu.ḡ esse appetibile in eis est per intellectū tm̄ ꝛ rōnale:anñs probat qꝛ sensus nō datur aialibus nisi propter salutē h̄ est vt euitent incōmoda vite vt dicit Auerroes z° celi cōmēto.37.nā cū corꝑa celestia sint perfecta, nō possunt eis accidere incōmoda ꝯ̄ria vite:ꝛ ꝑ ꝯñs sensus essent eis ociosi ꝛ sic ꝑspicuū in corporib⁹ celestibus esse appetibile solū rōnale ꝛ itelligibile ꝛ ecōuerso.intelligibile esse appetibile:ꝛ sic pȝ qūo voluptuosuȝ ꝛ intellectiuū sunt idē in eis. [Et ex hoc.] Duo dat correlaria insimul.ṗᵐ ꝙ corpora celestia sint aiata.zᵐ ꝙ aiatio est equoca qꝛ nō hn̄t de v̄tutibus aie nisi solū itellectū ꝛ voluntatē per quā mouent̄ in loco.hec duo correlaria ex dictis sic possunt cōduci qꝛ quecūqȝ mouent̄ ꝑpter appetibile qđ est idē qđ intelligibile simplr̄ sunt aiata ꝛ nō habent nisi intellectū ꝛ volūtatē.hec maior ꝑspicua est.minor in littera est declarata.s.ꝙ corꝑa celestia mouent̄ ꝑpter appetibile qđ est simplr̄ itelligibile ꝛ q̄ sunt ea correlaria que diximus. [Et hoc.] Declarat ṗᵐ ꝛ zᵐ correlariū insimul paulo altius ꝛ per dicta Aristotelis alibi.ꝑ sic.omne cuius mouens in nulla est mā est aiatuȝ aiatione equoce dicta vt supra.sed corpora celestia mouent̄ per motorē nō existentē in mā ꝛ separatū:ergo sunt aiata equoce. [Amplius.] z° idē ꝓbatur sic quecūqȝ mouent̄ per formā que est intellectus:sunt aiata equoca aiatione: sed corpora celestia mouent̄ per formā que est intellect⁹ per dicta in libro de aia.ḡ aiata ꝛc̄. [Et est mouēs.] 3ᵐ correlariū est ꝙ motor corpoꝝ celestiuȝ mouet duplr̄.vt agens ꝛ vt finis. [Hec aūt.] Declarat istū 3ᵐ correlariū paulo altius.ꝛ ṗmo ꝑponit cām quare nos nō sumus agens ꝛ finis motus:ꝛ videt̄ precise dare hanc cām quia māles sumus.naȝ res extra aiam hȝ duplex esse in aia ꝛ extra aiam.ꝛ ꝑpterea duo sibi cōpetunt modi causarum qꝛ inquantū res est in aia cōcepta mouet vt agens:inquātū vō est extra aiam:mouet vt finis:exemplū est de balneo:nam balneū duplicē hȝ formā.vnā intentionalē qua cōcipimus balneū in re:ꝛ alterā realē per quā balneū est balneū.ꝺm ṗmā mouet effectiue nos:ꝺm aliā extra mouet vt finis.ergo differt finis ab agente ꝑpter esse in mā qꝛ in mā est cā ꝙ forma habeat duplex esse.s.intentionale ꝛ reale.ex hoc seq̄t̄ ꝙ si balneū nō esset in mā nō moueret aliter vt finis ꝛ aliter vt agens per conuersionē per cōpositionē. Tūc per oia hec vult habere hāc vlem:quecūqȝ nō sunt in mā eadē mouēt vt finis ꝛ vt agentia.sed motores orbiū nō sunt in mā:ergo idē sunt fines ꝛ agentes.ꝛ hoc declarat:qm̄ motores celoꝝ sunt res intellecte ꝛ res reales.possunt enim cōsiderari ꝺm eē intētionale ꝛ sic sunt agētes:ꝛ ꝺm eē reale ꝛ sic sunt fines:ḡ ideȝ est in eis finis ꝛ agēs rōne solū differēs. [Queret aūt.] Dubitat Auerroes ꝯtra nūc dicta.nā habitibus ꝑsentib⁹ in mā cessat mot⁹.ḡ qm̄ finis sit ꝑsens agēti in corꝑib⁹ celestibus qꝛ sunt idē:cessabit mot⁹.totū hoc declarat exēplo de arta:vel pōt formari rō sic si corꝑa celestia mouēt:vel ꝑpter finē quē hn̄t:vel ꝑꝑ finē quē nō hn̄t.si ṗᵐ tunc motus esset ociosus.si zᵐ tūc agēs ꝛ finis nō sunt idē in eis. [Dicamus.] Soluit.q.ꝛ breuiter solutio ꝯsistit in h̄ ꝙ motores corpoꝝ celestium mouent̄ ꝛ ꝑꝑ se ꝛ ꝑꝑ formas māles.ꝑꝑ se qdē qm̄ intelligūt ꝙ eoꝝ esse cōsistit in motu:sicut facit ille qui vult ꝯseruare sibi sanitatē per exercitiū:mouet enim nō ꝑpter finē acgrendū sȝ ꝑꝑ habitū finē conseruādū:sic corꝑa celestia mouent ꝑꝑ se hoc est ꝑꝑ ꝯseruationē eoꝝ qꝛ intelligunt se ꝯseruari ꝑꝑ motum ꝯtinuū a quo si cessarent:desinerēt esse.ꝑꝑ nos vō:qꝛ intelligūt ꝙ ꝑꝑ motū eoꝝ extrahunt̄ forme de potētia ad actum

actum ꝛ per ꝯñs vt forme mãles generenť: mouent. Hec est solutio q̃onis. [Iste enim forme.] ¶ Cōtra qđ tunc forme mãles preexistent ante ipsaꝝ gnãtionẽ. s. saltẽ in potentijs causarũ. Rñdet ꝙ forme mãles hñt duplex eẽ. s. in effectu qđ est esse in mã actuata: ꝛ esse in potẽtia ħ est esse qđ hñt in illa forma: ꝛ sic nõ est incõueniens formas preesse ſʒ esse potẽtiale. [Et dico.] ¶ Exponit distinctionẽ ꝛ vult ꝙ per esse in potentia sit intelligẽdũ esse in potentia actiua quõ forme artificiales sunt in potentia de mente artificis. dicit scđo quasi correlarie ꝙ forme hñt duplex eẽ reale ꝛ intẽtionale. reale qdẽ esse est esse in effectu. potẽtiale võ est esse in potẽtijs causarũ. dicit ergo ꝙ hoc voluerũt dicere Platonici qñ posuerũt ideas. voluerũt enim dicere ideas eẽ formas gnãbiles in mẽte pmi intentionalr cõceptas. ſʒ ad hoc nõ potuerũt peruenire. [Sed tñ.] ¶ Soluit zam tacitã q. nã finis est nobilior ordinatis in finẽ. mõ gnãtio formaꝝ nõ est nobilior motoribus celestibus. g̃ nõ est finis motus coꝝ. Respõdet ꝙ motus corpoꝝ celestium nõ est pmo ꝛ pncipaliter ꝓpter nos: sed pncipalr mouenť pp se ꝛ scđario ꝓpter nos. sicut ille qui exercet se pp sanitatẽ ꝯseruãdã. pmo pp se mouetur. scđo pp exercitiũ. reliquũ cõmẽti pspicuum vsqꝫ ibi. [Et intendebat cum dixit ꝛ nõ extimať ꝛc.] ¶ Circa qđ breuiter debes scire ꝙ appetitus sensitiuus differt ab appetitu rationali. nam bonũ sensus est bonuʒ qꝛ appetit᷒. bonũ intellectus est bonũ per naturã: ꝛ qꝛ bonum per naturã: iđ appetibile. [Et oĩa ista.] Ostendit z° cur tot dixit Aristoteles ꝛ vult hac rõne intellectus appetit maius bonum ipso: vt patet p dñam inter intellectũ ꝛ sensum: sed corpa celestia appetũt p intellectũ. ergo appetunt maius bonũ ipsis. [Et cum.] Tertio ꝯcludit quale est illud maius bonũ qđ corpa celestia appetũt ꝛ vult ꝙ debeat esse optimum simpliciter. nã illud est melius corporib᷒ celestibus ꝛ corpa celestia sunt meliora ꝛ prestabiliora oĩbus his. ergo illud erit optimũ. tale autem vt dicit est motor qui mouet motu diurno. Ecce quõ de mẽtẽ Auerrois primus motor mouet vt finis ꝛ vt agẽs pmũ. ¶ Hic essent multa ambigenda. pmo vtrũ corporibus celestibus debeantur sensus. ex quo debetur eis aĩa. Scđo vtruʒ res mouet vt finis inquantũ est extra animã vel quãtum est in aĩa. Tertio vtrũ illud esse qđ hñt forme in causis sit esse essentie an sit esse simpliciter: ſʒ oĩa hec essent extra ꝓpositũ. ꝛ alibi visa. ¶ Et ꝓpterea videndum est pmo quali aĩatione celũ sit aĩatum. ipm enim esse aĩatum suppono a sum ꝯtentus sermonibus Auerrois collectis hincinde. z° quõ motores orbium mouẽt ꝓpter se: ꝓpter nos ꝛ pp pmũ. hec enim duo quesita sunt ꝓpria huic parti phie ꝛ huic cõmẽto. Quantũ ad pm opꝫ supponere celũ esse aĩatũ. Sed q̃li aĩatione sit aĩatũ est querẽdũ. Ioãnes iãdonus vir studiosus pluribꝰ in locis celũ esse aĩatũ per aĩaʒ nõ qdem inherẽteʒ sed assistentẽ cõfitet. Imaginať eniʒ motorẽ hẽe ꝓpriã actualitatẽ ꝛ celũ aliaʒ ꝓpriam ꝛ ꝙ ex his sit vnũ in opatione: quõ ex nauta ꝛ naui fieri vnũ dicimus nõ ſm esse sed ſm opationẽ: ꝛ sic Ioannes credit aĩam celi esse motorẽ ꝛ celũ p se motũ qꝛ vtrũqꝫ in actu per se: hec positio recitata est a me pluribus in locis: nec volo nunc dicere rõnes eius qꝛ oẽs sunt leues. ¶ Sʒ breuiter hec positio videť ꝯtra veritatẽ ꝛ cõtra peripatheticos. nã oẽ cõpositũ per se mobile ꝛ itelligẽs per se hꝫ esse formalr a sua forma. sed celũ est tale vt vides: g̃ formalr aĩatũ. ꝛ ꝓbať minor qꝛ denotať celũ intelligere vt 3° de anima cõmeto. 14. ꝛ per se moueri: mõ nullum aggregatũ ex assistenti videť denolari operãs formalr opatione cõpetenti alteri assistentiũ: nõ enim dicimus nauẽ intelligere lʒ nauta intelligat. z° celũ est vnuʒ essentialr ꝛ verius q̃ hõ. z° celi cõmẽto. 3. ꝛ in fine pmi capituli de substantia orbis. Sed hõ est vnuʒ aĩal formalr: ergo celum. Multe alie rõnes possunt adduci sed relinquanť. ¶ Videť ergo mihi fore dicendũ ꝙ duplex est aĩa. altera qdẽ dans esse subiecto ꝛ ꝯstituta in esse per subiectũ ꝛ hoc pacto cetere aĩaliũ forme sunt. dant enim spẽm eis sed dependent in esse ꝛ ꝯseruari a subiectis. quedam sunt aĩe q̃ subiectũ quidẽ cõstituũt in esse sed a subiecto nõ ꝯstituuntur vt intellectus possibilis in hoĩe ꝛ motor corpis celestis. Intellectus enim possibilis constituit hoĩem in esse specifico ꝛ vltimo: tñ ab esse hoĩs nõ depẽdet cũ sit imortalis. Silr ꝛ motor celestis corpis celũ qdem in esse constituit ipse tñ nec cõstituitur nec dependet a celo. ergo ex motore ꝛ corpe celesti fit vnũ formalr ꝛ per spẽm ꝓpriã sicut ex intellectu ꝛ corpe humano: ꝛ hoc dicit Auerroes pmo auscultationis physice cõmẽto. 63. in fine. Ingt enĩ ꝛ fuit necesse vt forma eius esset liberata ab hoc subiecto hoc est nec in esse nec in cõseruari dependens ab illo ꝛ vt nõ haberet ꝯstitutionẽ p corpus celeste. sed corpꝰ celeste cõstituiť p illã vt scies alibi. Ecce quõ plane velle videť ꝙ celũ sit formalr aĩatũ. ¶ Sed tunc occurrunt q̃ones. Prima qꝛ tũc sũa celi esset pura potentia ꝛ sic nõ esset mobile in actu. Amplius tũc motor celi moueť p accidẽs cõtra Auerroem. 8° physicoꝝ cõmento. 5z. vbi dicit illas intelligentias nõ moueri nec per se nec p accidẽs. ¶ Ad hec dõm ꝙ substãtia celi est potẽtia sed nõ ſm vtrũqꝫ ſʒ ſm dimidiũ cõtingẽter qꝛ est potẽtia ad esse tñ ꝛ ꝓpterea dĩ mã equiuoce ꝛ cõcediť ꝙ illa pars se sola nõ esset mobile actu sed illa pars actuata per motoꝝ reʒ est mobile actu sicut pspicuũ est in hoĩe. ¶ Ad zm dõm ꝙ motor hꝫ esse duplex. s. reale ꝛ quãtũ ad hoc est forma celi. ꝛ intentionale ꝛ quantũ ad hoc est forma motoris ꝓximi. Scđm pmũ esse nihil ꝓhibet ipm moueri per accidens qꝛ subiectũ eius moueť. Quãtũ ad zm neqꝫ per se neqꝫ p accidens moueť ꝛ hoc sensit Auerroes. 8. physicoꝝ cõmẽto. 5z. verũ de hoc in libro de substãtia orbis. ꝛ in libꝰ de dei infinitate sacis. ¶ His visis pspicuũ est quali aĩatione celũ sit aĩatũ: est eniʒ aĩatũ aĩatione equiuoca: qꝛ aĩa illa ꝯstituit subiectũ in esse ꝛ nõ econuerso. Amplius est forma mãe equiuoce ꝛ nõ mãe ꝯtingẽtis. hec de pma q̃one. ¶ Circa scđam videtur ꝙ vnus motus nõ debeat esse nisi ꝓpter vnũ finem pncipalr: ergo motores nõ pñt mouere ꝓpter se pncipalr ꝛ ꝓpter pmũ vt dicit ipse. Debes ergo scire ꝙ esse vniuscuiusqꝫ motoris ꝯstat per hoc ꝙ per tãtũ appropinquat pmo enti in gradu ꝛ per tãtum remoueť ab infimo ente. hec enim est ꝑfectũ vniuscuiusqꝫ. appropinquat aũt pmo pro quãto in opatione plus p̃ assimilať. ꝛ ꝓpter hoc plures fuerunt motores: qꝛ non equalr recedũt a pmo. ¶ Tũc ad q̃onẽ dõm ꝙ motores corpoꝝ celestiũ p̃ mouenť pp ꝯseruationẽ sui tanq̃ pp id qđ ꝛ pp pmũ tanq̃ pp id quo. nã ꝯseruanť p appropinq̃tionẽ. ad pmũ ergo mouenť ꝓpter se ꝛ pp pmũ equalr ſʒ diuersa rõne. pp se qdẽ tanq̃ ꝓpter id qđ intẽdũt. ꝓpter pmũ võ tanq̃ ꝓpter id quo se intendũt. Ecce quõ vnica est intentio ad vtrũqꝫ lʒ rõ sit diuersa. vbi grã. Idẽ eadeʒ intentione mouemur ꝓpter sanos esse: ꝛ pp sanitatẽ: sed alia ratione: nam mouemur ꝓpter sanos esse tanq̃ pp rẽ ꝯseruatã: sed ꝓpter sanitatẽ tanq̃ ꝓpter rõnẽ ꝯseruãdi. ꝓpter nos võ mouenť scđaria ratione. per hec tolliť obiectum factum vt perspicuum est.

SEd intelligibile altera coelementatio ſm se ꝛ huiꝰ substantia prima. ꝛ huius que simplr ꝛ ſm actum. Est aũt vnũ ꝛ simplex nõ idem. vnũ qdẽ eniʒ

metrū significat. simplex aūt qualr̄ se hn̄s ip̄m. At vō τ qd̄ bonū τ qd̄ eligibile ꝓpter ipsuʒ in eadē coelemētatione: τ optimū semꝑ aut proportionale qd̄ primū. Qd̄ aūt est qd̄ cui⁹ gr̄a i mobilib⁹: diuisio ostēdit: est enīʒ alicui qd̄ cui⁹ gr̄a: quoꝝ hoc quideʒ est hoc vō nō est: mouet igitur vt amatū: motum vō alia mouet.

¶ Per ante habita accepit p̄ᵐ esse mouens tm̄ τ mouere vt intelligibile τ rōnale appetibile. Sed qm̄ intelligibile est multiplex. s. p̄ᵐ mediū τ infimū. Silr̄ τ appetibile triplex est: ostendit illud mouēs esse p̄mū intelligibile τ p̄mū appetibile: τ ꝑ ꝯn̄s mouere vti p̄ᵐ intelligibile mouet τ vti p̄ᵐ appetibile τ hoc p̄ narrat: sʒ intelligibile alia coelemētatio s̄m se hoc est: sed intelligibile est altera nā in altera specie cōstitutū q̄ȝ sint mobilia τ mouentia cui⁹ seriei ponit extrema. d. τ huius. s. coelemētatiōis suba est p̄ma qꝛ suba est prior accidētib⁹ definitione: tēpore: τ nāa: τ huius sube illa est p̄ma que est simplex τ s̄m actuʒ. Ex his vult hēre hāc ꝓpōnē qd̄ est suba simplex τ s̄m actuʒ est p̄mū intelligibile. huic potes videre hanc. sed mouēs tm̄ est suba simplex s̄m actū: ḡ p̄mū intelligibile erit. nec curauit ꝓbare maiorē qꝛ in libris p̄teritis eā ꝓbauit. sed nec subaccepit minorē qm̄ intelligit̄ ex dictis tā. τ tūc vides qūo qꝛ p̄mū est p̄mū intelligibile ideo mouet vel p̄ᵐ intelligibile mouet: qd̄ erat ꝓpositum. [Est aūt.] Ponit dr̄iam inter vnū τ simplex: sed cur hoc faciat nō videt̄. Expositor reddit cām ex hoc ne videret̄ Ar. coincidere cū Platonis opinione. Ego vō credo ꝙ hoc faciat vt ostēdat illud p̄mū nō eē tm̄ simplex sʒ vnū. differt itaq̄ʒ vnū a simplici: qm̄ vnū (vt. io. hui⁹ dr̄) dicit mēsurā. simplex vō dicit dispōnē qua aliqd caret cōpositiōe. dicit. est aūt vnū τ simplex nō idē: vnū qdē enim metruʒ significat τ mensurā. simplex aūt significat q̄liter ip̄m sit se habens qꝛ sic per p̄uationē cōpōnis: τ ex hoc quasi ꝯcludit p̄ᵐ eē τ simplex τ vnū. simplex qdē qꝛ caret cōpōne. vnum vō: qm̄ est metrū oium reliquoꝝ. [At vō.] Qꝛ mouens tm̄ sit p̄mū appetibile nūc ostendit τ hoc ꝓpterea qꝛ appetibiliū est eadē coordinatio sicut τ intelligibiliū. nā sicut intelligibiliū p̄ma res est suba τ in suba p̄ma res est id qd̄ est simplex τ s̄m actū: sic τ appetibiliū p̄ma res est suba τ in suba p̄mū est qd̄ est simplex et qd̄ s̄m actum. dicit at vō τ qd̄ bonū est τ qd̄ est ꝓpter ip̄m eligibile est in eadeʒ coelemētatione cum intelligibilibus: τ per ꝯn̄s id qd̄ est mouens tm̄ est p̄mū intelligibile τ p̄mū appetibile. tunc adijcit quid ex oibus his vult habere τ inquit: τ pro ergo qd̄ p̄mū est optimū semꝑ aut ꝓportionale. Debes scire ꝙ ꝓprie optimū dr̄ de re summe delectabili que potius est talis ꝓpter sensum. τ ꝓpterea dicit aut ꝓportionale. naʒ optimū apud intellectū est optimū ꝓportionale ei qd̄ est optimū apud sensum. dicit̄ aūt illud optimū intelligibilitate: qꝛ sūme intelligibile. bonitate: qꝛ sūme appetibile. τ motione: qꝛ p̄mū mouens. [Qm̄ aūt.] ʒ° huius ꝓbauit in imobilibus nō esse finē: nūc respondet per distinctionē τ vult ꝙ finis sumit̄ dupl̄r. In re quō dicimus signū esse finē sagittatoris. τ in intentione cui nihil respondet. in re quomō dicimus musici esse cantum finem. vel dicimus finem esse duplicē. s. in re existentem vt bonū vere vel apparens qd̄ quidē non est in re: sed videt̄. Dicit mō ꝙ in rebus imobilibus lʒ nō sit finis scd̄o mō est tn̄ finis p̄mo mō. dicat. qm̄ aūt qd̄ est cuius gr̄a sit tēporis imobilibus diuisio ostendit. nam qd̄ cuius gratia est alicui dupliciter. quoꝝ hoc quidem est. s. in re. hoc vō nō est sed in intentione tm̄: vel apparēs. τ tunc vult ꝙ finis p̄mo mō ponitur esse in rebus imobilibus sed secūdo modo non. [Mouet igitur.] Ex dictis cōcludit differentiā inter primū mouens τ p̄mū motū. nam p̄mū mouens mouet vt amatū τ nullo mō mouet̄. sed p̄mū motū mouet cuncta alia inquātū τ ipsum mouet̄ dicit. mouet igit̄ vt amatū. Primū vō motū mobile mouet alia. hec est differentia. dicit expositor ꝙ dixit vt amatū τ nō vt desideratuʒ. naʒ desideratum est respectu rei que nondū est. Videt̄ auteʒ mihi ꝙ dixit vt amatū in hac parte vn̄ τ grece scribitur: amatum amare resto τ nō amore cōcupiscentie. desideratū etiam dicitur etiam amore lasciuie.

¶ Quomō declarauit.] Hec p̄ma pars cōmenti dʒ esse de textu precedenti: facit tn̄ in hoc duo. p̄mo enim epilogat quecunq̄ʒ ꝓlixe dixit τ res patet. dicit scd̄o ꝙ motionis aialis duo sunt p̄ncipia. vnū intrinsecuʒ τ est imaginatio per itellectū. i. intelligētia rei bone. τ hec mouet vti agēs vt dixit: aliud est res ad extra τ ꝓpterea addit. intellect⁹ aūt ab itelligibili mouetur τc̄. τ hec mouet vti finis. [Et qꝛ intellecta.] Vult declarare quale intelligibile sit mouens p̄mū qd̄ mouet motu diurno. causa aūt est qm̄ intelligibilia plura sunt. hoc qdē p̄mū id vō mediū τ illud postremū. Hec est intentio τ cā intentionis. Debes vō scire ꝙ vbū hoc coelemētatio apud barbaros dicit̄ allastogia grece vō systoichela τ sunt idē significātia. Significant enim ordinē. tūc Auerrois quatuor modis exponit hanc litteraʒ. [Intelligibile aūt altera coelemētatio.] ¶ Prima est ꝙ hoc Ar. dixit s̄m moreʒ Pithagore qui posuit ordines duos alterū. s. bonoꝝ: alterū. s. maloꝝ. In p̄mo. x. bona: in z° etiaʒ. x. mala enumerauit. τ per ꝯn̄s in p̄mo posuit p̄mū mouens. in z° posuit sūmū malū. τ hic est p̄mus sensus. [Dixit τ forte.] ¶ z° expositio est ꝙ Ar. in elemētis posuit duos ordines alterum. s. eoꝝ que se habent vti forme: alterū eoꝝ que se habent vti mā̄e τ priuationes. verbi gr̄a. Ignis τ aer vti forme sunt: aqua τ terra vti mā̄ τ p̄uationes. τ tūc vult ꝙ p̄mū mouens dʒ esse de p̄ ordie qꝛ est forma simplex τ per se. [Vel aliter.] ¶ ʒ° expositio est ꝙ duplex est ordo. s. formarū simpliciū qb⁹ nulla mā̄ est admixta. τ alter est ordo formaꝝ mālī́ū mā̄e admixtarū. vult ergo ꝙ p̄mū mouens sit in p̄mo ordine hoc est formaꝝ ꝑ se exn̄s τ per se intelligibiliū. [Aut intendebat.] ¶ 4° expō ꝙ duplex est ordo. nā in vno ponunt̄ oēs forme. in altero ponuntur omnes mā̄e τ priuationes τ tunc vult ꝙ primū mouens ponat̄ in ordine formarū: τ qꝛ forme sunt τ sube τ sūt τ accidētia. addit ꝙ est in suba. τ qm̄ subaꝝ quedā sunt p̄me quedā scd̄e: addit ꝙ est suba prima simpl̄r τ actus τ huic assentit. Ex his oibus vult habere tale mouēs esse p̄mū intelligibile τ hoc qꝛ suba: τ p̄ma τ simplex: τ actus. [Qm̄ vnūqdq̄ʒ.] Ponit differentiā inter vnū τ simplex τ differentia patet. cā vō cur apponat hanc dr̄iam est: qm̄ famosuʒ. Si genitiuū huius noīs simplex τ illius noīs vnū coincidūt. τ ꝓpterea ne accidat cōfusio: fecit eā. reliquum ꝑspicuum. [Et intendebat.] Colligit intentū sermonis τ vult ꝙ Ar. hec fecit vt ostendat ꝙ tale mouens est simpl̄r ꝑfectū qm̄ eligit̄ ꝓpter se. τ reliqui motores eligunt̄ ꝓpter illū. Dicit z° ꝙ duplex est finis. s. in alio vti sanitas in corpore. τ in se exn̄s vti dn̄s respectu serui. p̄mus enim finis nō est ens simplex: sʒ accidēs. scd̄s est suba per se exn̄s τ ꝑ hoc dat intelligere ꝙ hoc p̄mū mouens est finis reliquoꝝ sicut suba τ est ens ꝑ se τ nō sicut accidens τ existens in alio. hoc enīʒ mō nihil ꝓhibet finē esse in rebus imobilibus. Dicit ʒ° ꝙ Ar. intēdit per p̄miuʒ motum corpus celeste: τ per alia mota ea que sunt sub p̄mo corꝑe. s. tā alias spheras q̄ȝ cuncta generabilia. Dicit 4° ꝙ p̄mū celum mouet̄ ab illo primo motore metaphorice vti a fine. s. vt assimiletur illi. eius enīʒ

ꝑfectio

ꝑfectio est in tāta similitudine sicut diximus quēadmodum amās mouet̄ vt assimilet̄ rei quā amat. reliqua corpora celestia mouent̄ a pͥmo corpe motu ipetus ꝑꝑ illud cōmune desideriuȝ. Dicit 5° ꝙ planete ꝑpter hoc habēt duplicē motū. s. cōem quo. s. in vigintiquattuor horis mouet̄ ab oriēte ad occidēs. Iterū redeūtes ad illud: ꝛ proprium quo glibet mouet̄ ad ꝯtrarium vti diximus. Dicit 6° ꝙ ea que sunt sub his vt sunt gn̄abilia oīa mouētur mediantibus illis tanꝗ̄ ꝑꝑ causas pͥncipales. Dicit 7° ꝙ motus oppositus duplex. s. factus a planetis sub obliquo circulo facit gn̄ationē ꝛ corruptionem. Sed motus diurnus facit ꝑpetuitatē in gn̄atione ꝛ corruptione ipsa. Hec sunt que vident̄ de cēntia lr̄e: que ita breuiter diximus cōteram tēpus ad inutilia. [Et ex hoc videt̄.] ⁋ Ex dictis cōcludit correlariuȝ ꝙ deus curaȝ hēt oīuȝ entiuȝ: ꝛ pōt correlariuȝ sic cōponi. Quicūqȝ motu suo rōnali gn̄āt cuncta: curat illa. sed deus motu suo rōnali gn̄āt cuncta. ergo curat illa. [Dicētes aūt.] ⁋ Consequēter glosat vnā famosam opinionē. vȝ que dicit deuȝ curare vnūqōqȝ indiuiduuȝ. R̄ndet hoc eē verum in parte ꝛ verum nō in parte. nam indiuidua duplr̄ accipi possunt. vno mō quo ad ꝑdicata coīa ꝛ competētia eis cōmuniter: ꝛ sic deus curat illa. alio mō s̄m ꝙ differūt: hoc est s̄m dr̄ias indiuiduales ꝛ hoc modo nō curat. ꝛ sic vult ꝙ deus intelligat singularia sub vniuersali rōne ꝛ nō sub particulari. Sed certe hec rn̄sio videt̄ cōtraria sibi infra in cōmēto 51. vbi vult ꝙ sciētia dei non est vniuersalis nec particularis: ꝛ ꝙ deus non itelligit res in vniuersali: qꝛ tūc eius sciētia eēt in potētia. Ecce expssa contradictio in verbis his. sed de his latius suo loco dicemus.

SIquidem igitur aliqd mouet̄: ꝯtingit ꝛ aliter se habere. Quare si latio que prima ꝛ actus est s̄m ꝙ mouetur hac ꝯtingit aliter se habere s̄m locum etsi nō s̄m subam. Qm̄ aūt est quoddam mouens ipm̄. imobile existēs actu hoc nō ꝯtingit aliter se habere nullatenus. Latio enim prima mutationuȝ: huius autem que circulo: hac autē mouet hoc. Ex necessitate igitur est ens: ꝛ inquantum necessitas: bene: ꝛ sic principiuȝ. nam necessarium totiens. hoc quidem vi. quod preter impetū. Illud vo quo: sine bene q̄ȝ bene. hoc aūt non ꝯtingens aliter: sed simplr̄. Ex tali igitur principio dependet celum ꝛ natura.

⁋ Quadruplex est motus (vt ita loquar.) s. localis: gn̄atio vel corruptio: augmētuȝ vel diminutio: ꝛ alteratio. Differūt aūt: qꝛ motus localis est id quo mobile alr̄ se hēt s̄m extrinsecū qōdam. reliq vo sunt qbus mobilia alr̄ se hn̄t s̄m id qō est in re. nam per gn̄ōneȝ gn̄abile alr̄ se hēt in suba. per augmētuȝ augmētabile se hēt alr̄ in q̄ntitate que qdem est intrinseca. per alterationē alterabile se hēt alr̄ in qualitate que est itrinseca. Ostēdit ergo quo pacto mobile se habeat alr̄ per motum localē. ꝛ hoc vt ꝯcludat mobile in locū solum posse eē ꝑpetuuȝ. Dicit siquidē igitur aliqd mouetur ꝯtingit ꝛ alr̄ se habere. naȝ motus est quo res se hēt alr̄. ergo ꝛ mobile erit quo se habet aliter. hec est quasi vna hypothesis. Deide arguit ratio ꝛ dicit. q̄re si latio que actus est ꝛ prima. s. eius mobilis inquantum mouet̄: hac ꝯtingit alr̄ se habere s̄m locum: ꝛ si non s̄m subam. ꝙ enthymema est ꝙ solo motu locali mobile moueri potest: nulla facta transmutatione in substantia.

Deinde sumit primuȝ eē simplr̄ inuariabile ꝛ dicit. Qm̄ aūt est qōdam mouēs ipsum imobile exn̄s actu existēs: hoc modo ꝯtingit alr̄ se habere nullatenus. Deinde 3° sumit tale mouēs mouere semꝑ motu qui circularis est dicit. Latio enim pͥma est mutationuȝ huius aūt gn̄is ꝛ est prima que circulo hac aūt ꝛ non alia mouet hoc qō dicit̄ imobile. Ex his cōcludit ꝑpositum suū ꝛ dicit: ex necessitate igit̄ est ens: ꝛ inquātum necessitas hn̄: ꝛ sic est principium. Primū ergo mouēs est necesse eē ꝛ inquātum necesse eē. ꝛ sic est pͥncipium ꝛ cā motus. Debes scire ꝙ alr̄ lr̄a pōt ordinari ꝛ magis iuxta v̄ba greca. Nam videtur Aristo. ꝯcludere pͥmuȝ mouēs imobile eē necesse eē ꝛ eē pͥncipiuȝ inquātum necesse eē: ꝛ ꝑpterea tota littera dȝ eē suspēsiua vsqȝ ibi [Quare si latio.] ꝛ tunc lr̄a est ex hypothesi ꝛ supponit qnque. Primum est definitio motus vel mobilis. ꝛ dicit siqdem igit̄ ꝛ aliqd mouet̄: ꝯtingit se alr̄ hēre. Supponit scd̄o ꝙ prima latio sit actus mobilis in eo ꝙ mobile ꝛ hoc sumit. q̄re si latio que pͥma ꝛ actus est ipsius mobilis inquātuȝ mobile. Sumit tertio ꝙ s̄m hāc mobile variari s̄m locū ꝛ nō s̄m subam ꝛ dicit: hac aūt ꝯtingit alr̄ se hēre s̄m locum: ꝛ si nō s̄m substātiam. Sumit quarto ꝙ pͥmū mouēs nullatenus ꝯtingit se habere alr̄: ꝛ hoc dicit. Qm̄ aūt est qōdam mouēs ipsuȝ immobile existēs actu exn̄s: hoc nō ꝯtingit alr̄ se hēre nullatenus. Sumit qnto tale mouēs imobile mouere pͥmuȝ mobile circulari motu ꝛ īngt. latio enim prima est mutationū. huius aūt ea que circulo. hac aūt mouet hoc. Tūc ex his conducit ꝑpositūȝ dicēs. ex necessitate igit̄ est ens ꝛ inquātum hn̄ necessitatē: ꝛ sic est pͥncipiuȝ. Syllus est q̄ qō existēs imobile mouet semꝑ actu existēs: est necesse eē: ꝛ inquātum necesse eē ꝛ sic pͥncipium. Sed pͥmum est exn̄s imobile ꝛ semꝑ actu exn̄s mouet: ergo necesse eē ꝛc. ꝛ tunc videt̄ ꝙ sola quarta hypothesis sit necessaria. reliqꝫ que sunt addite vt terminoꝝ expōnere: ꝛ sic supfluūt ad syllm̄ lȝ nō supfluāt ad terminos: ꝛ hec expositio vt mihi videt̄ est vtilis: nā nullā violētiam ꝑbet sermoni greco. ꝛ qꝛ necessariuȝ multiplr̄ dicit̄ ꝛ dictuȝ est pͥmuȝ eē necesse eē: posset eē dubitatio quali necessario primuȝ sit necesse eē. Cui rn̄det ꝛ enumerat tres modos necessarij. ꝛ ait primū eē necesse eē tertio mō. dicit naȝ necessariuȝ totiēs hoc est pluribus modis sumit̄. hoc qdem vi ꝛ violentia qō est APARA ORMEN. Sic hr̄ in greco ꝛ in trāslatione nr̄a hētur [qō est ꝑter ipetuȝ.] ꝛ nō pōt stare: nam tale necessariuȝ est ꝑpter ipetuȝ ꝛ non ꝑter impetum. alij trāstulerūt [qō est ꝑter appellationē.] Sed ego nō inuenio ꝙ v̄bum illud ORME latine sonet appellationem: nec habet sensuȝ hec trāslatio: ꝛ ideo videt̄ mihi ꝙ ORME grece sonet totū hoc latine. vȝ locus vn̄ aliqs icipit ꝛ mouet̄: ꝛ sic trāslatio apud me eē deberet [qō est ꝑter locuȝ vn̄ aliqs incipit ꝛ mouet̄.] ꝛ tūc sensus est verus. naȝ violētia est ꝯtra nām motꝰ: ꝛ ꝑ ꝯn̄s ꝯtra nām loci nālis illius. v̄. gr̄a. violētum est graui sursuȝ ferri. qꝛ est ꝯtra locum vn̄ incepit moueri graue: ꝛ hec est ꝑfecta expō huius. Deide enumerat 2m modū. d. Illud vo quo: sine hn̄: qō hn̄ hoc est aliud est illō quo res que hn̄ se hȝ: nūc est sine hn̄. ꝛ hoc vocat̄ nec̄iuȝ vtile. Deinde enumerat 3m. d. Hoc aūt nō ꝯtingēs alr̄ sed simplr̄ nec̄ium. hac diuisione ꝑposita sumit quo mēbro primum dicatur necessarium. d. ex tali igit̄ principio. s. necessario 3° mō dependēt celum ꝛ natura. ecce ergo qualr̄ sit nec̄ium. addit [ꝛ nā.] qꝛ celum primo depēdet a tali principio. nā vo mediante celo ab eodē depēdet. Sed quo gn̄e dependētie non exponit: sed postmodum dicemus.

⁋ Uult declarare.] Auerroes introducit alr̄ lr̄am q̄ȝ nos Cō. 38
fecimus: vult enim ꝙ Aristo. intēdat declarare modum

colligationis entium transmutabilium esse prima suba.
Cuius intētionis causa eē videtͣ. ¶ Nam est circa hoc
qd̄.s.vtruz ens corruptibile possit colligari eterno. videtͣ
enim pmo aspectu ꝙ nō:qꝛ eternū non videtͣ eē nisi pn̄-
cipium eterni. Dissoluēdo ergo qōnē supponis quatuor.
Prima suppō est:omne qd̄ mouetͣ alr se hēt. hec est ma-
nifesta in oibus spēbus motus. 2ͦ pōt eē aliqd̄ eternum
trāsmutabile in loco ⁊ nō in suba. Circa quā suppositio-
nez addit Auerroes hoc eē bn̄ dictum. nam tale trāsmu-
tabile loco suba vo non:est mediuz inter simplr eterna ⁊
simplr corruptibilia:qm̄ per subam cōuenit cum simplr
eternis per transmutationē in loco cuz gnābilibus ⁊ cor-
ruptibilibus. 3ͦ motus in loco est pmus motuū: ⁊ ex hoc
solus circularis. hec constat ex 8ͦ physicoꝝ. 4ͦ pmus mo-
tor mouet motu circulari imediate pmū mobile. Ex his
quatuor colligit duo ꝯntia. Primuz est pmū mouēs esse
necesse eē:⁊ qm̄ necium apud ipsum est duplex: erit ne-
cesse eē simplr. Scd̄m ꝯns est celuz ⁊ nā depēdere ex ta-
li necessario pncipio. [Et in alia trāslatione.] ¶ Hec pa-
tz eē in sequenti textu:sed qm̄ Auerroes ponit eam hic:
exponā crasso mō pro nūc. Debes ergo scire ꝙ in barba-
ra trāslatione hētur sic. [Cuz tali pncipio ꝯtinuuz est ce-
lum ⁊ nā.] sicut in nobis bona dispositio paruo tpe. In q-
bus verbis duo apud Auerroē velle videtͣ Arist. Primū
ꝙ celum ⁊ nā colligantͣ cum itellectu diuino sūmo appe-
tibili quēadmoduz ⁊ nos cuz illo ꝯtinuamur. Scd̄m est:
ꝙ celum ⁊ nā sempiterna copulatione copulantͣ cuz illo
itellectu:sed nr̄a copulatio cuz illo est paruo tpe. huiꝰ aūt
causa est:qm̄ mediū quo copulatͣ nobiscū est gnābile vt-
pote phātasma. Copulatͣ enim nobis itellectus diuinus
mediātibus phātasmatibus corruptibilibꝰ e qbus gnā-
tur in nobis intellectus speculatiuus qui ēt gnābilis est.
sed corpori celesti ꝯtinuatͣ per mediuz eternum:qm̄ per
motorē intrinsecū qui est anima celi. modo talis aīa est
sempiterna. ⁊ in his verbis dat itelligere Auerroes Ari.
velle pmuz mouēs eē idem cū intellectu agēte:nam ⁊ ce-
lum ⁊ nā dependēs ab eo:⁊ sic est pmum mouēs. etiam ⁊
nos depēdemus:⁊ sic est primū agēs. [Et ex hoc.] ¶ Cō-
cludit ex dictis correlariū. ⁊ ꝙ ex dictis seqtur ꝙ forma
hoīuz in eo ꝙ sunt hoīes nō est finalr ppter aliud nisi p-
pter ꝯtinuationē eius cuz itellectu:qui declaratͣ in libro
de aīa ꝙ sit pmuz agēs:⁊ hic eē mouēs nos: correlarium
pspicuum. nam a it celū ⁊ nām depēdere ab eo:⁊ nos su-
mus nā:ergo ⁊ nos ab illo etiā. [Intelligētie enīz.] Red-
dit cām correlarij hoc mō. Intelligentie abstracte sunt
cause duobꝰ modis vti fines ⁊ vti agētia. g̊ ⁊ nostri erunt
cause vti fines:ergo ⁊ nos sumus ppter eas tanq̄ ꝓp fi-
nes. addit 2ͦ ꝙ ēt intelligētia agens que hic dicta est pri-
muz mouēs:que qdē in nobis est pnꝰ necesse est vt mo-
ueat nos vti amatū amās. g̊ vt finis ⁊ per ꝯns itelligētie:
⁊ pmus itellectus erūt fines nr̄i: ⁊ per ꝯns nos finalr su-
mus ex illa. [Et si ois.] ¶ Nunc arguit necessitatē copu-
lationis hoc mō. ois motus.s.pfectus dz copulari princi-
pio a quo depēdet. Sed itellus speculatiuus est motꝰ de-
pendēs a pncipio primo ⁊ pfectus:ergo necesse est vt in
postremo ꝯtinuetͣ cuz isto itellectu abstracto qd̄ exponit
D. Ita ꝙ erimus dependētes a tali pncipio a quo celū de-
pendet:q̄uis hoc sit in nobis modico tpe sicut dicit Ari.
¶ Debes scire ꝙ hic est ordo btitudinis. nā pmo itellus
mālis copulatͣ phātasmatibus. 2ͦ mediātibꝰ phātasma-
tibus copulatͣ itellectui speculatiuo. 3ͦ mediāte itellectu
speculatiuo copulatͣ intelligētie pmi orbis. v.g. lune. 4ͦ
mediante hac:intelligētie mercurij. 5ͦ mediante hac:in-
telligētie veneris. ⁊ sic mediātibus oībus copulabitͣ cum
intellectu pmo:vtpote itellectui agēti qui est declaratus
hic:⁊ hic statur quare cuz itellectus copulatus erit:⁊ nos
sumus per illū tanq̄ ppter formā. erimus ēt nos copula-
ti cuz primo pncipio mediantibus oībus illis ordine pdi-
cto. ⁊ in hoc statu erimus siles celo lz dis̄a sit. Qm̄ celum
copulatͣ semp:eo qꝛ medium est aīa ppria que sempiter-
na est:nos aūt paruo tpe qꝛ medium est corruptibile vt-
pote itellectus speculatiuus. Hic apparent multi errores
Joānis:quoꝝ primus est:qꝛ dicit itellectū agētem eē par
tem rōnalis anime. ꝯstat enim hic ipsuz deuz eē. Secun
dus est:qꝛ ipse dicit itellm̄ mālem nō eē formā hominis.
Constat enim hic itellectum mālem eē formam itrinse-
cam hoīs per quā reponitͣ in spē:alr non possemus copu-
lari illi. Tertius est:qꝛ ipse dicit felicitatē eē itellectionē
speculatiuā pmi entis. Cōstatͣ eniz hic felicitatē eē deuz
qui a nobis itelligitͣ in statu p eēntiaz eius:quo ipse itelli
git se. nec copulatio est felicitas:sed dispō ad illā. ita eniz
copulatione deus efficitͣ nobis felicitas:sicut dispōne q̄-
litatiua ⁊ q̄titatiua forma efficitͣ pfectio corpis. Perspi-
cuum 4ͦ ꝙ nō maiori felicitate deus est felix q̄ nos su-
mus. nā deo deus felix est:⁊ nos deo. ⁊ in h̄ errauit ille bo
nus hō. est tn̄ deus seipso felix:nos ipo felices ⁊ bti. Per-
spicuuz 5ͦ ꝯtra Auēpachē nos eē felices itellectione ppe-
tua. nā nos bti sumus deo:⁊ deus est per se itellectio ppe-
tua:lz nō semp bti. qm̄ mediuz attingēdi ad illam corru-
ptibile est. Multa alia diximus in libͦ de itellu. ⁊ in libͦ
de aīa ⁊ alibi. hec satis:qm̄ in trāscursu sunt dicta.

Eductio aūt est qualis optima par-
uo tpe nobis. Sic eniz semper illud
est:nobis qdem eniz ipossibile. Qm̄
⁊ delectatio actus huius:⁊ ppter h̄
vigilatio sensus:itelligētia ⁊ delectabilissimum
sunt. Spēs vo ⁊ memorie ppter hec. Intelli-
gētia aūt que s̄m se:eius qd̄ s̄m se optimum. ⁊
que maxime:eius qd̄ maxime. Seipsuz autem
itelligit itellectꝰ s̄m trāsumptionē itelligibilis.
Intelligibilis eniz fit attingēs ⁊ itelligēs. qua-
re idem itellectus ⁊ intelligibile. Susceptibile
eniz itelligibilis ⁊ sube intellectꝰ opatͣ aūt hn̄s.
Quare illud magis isto qd̄ videtͣ itellectus di-
uinuz hic. ⁊ speculatio delectabilissimū ⁊ opti
mum. Si igitͣ sic bn̄ se hēt:vt nos q̄nq3 deus
semp mirabilis. Si aūt magis:adhuc mirabi-
lius. habet aūt se sic. ⁊ vita aūt vtiq3 existit. et
enim itellectus actus:vita:illud aūt actus est.
actus aūt qui s̄m se illius:vita optima ⁊ sempi
terna. dicimus autem deum esse aīal sempiter-
num optimū. Quare vita ⁊ duratio continua
⁊ eterna existit deo:hoc enim deus.

¶ Ex dictis scimus multa. pmo ꝙ pmum mouēs mouet
vt amatū ⁊ itellectum. 2ͦ ꝙ pmum mobile mouetͣ sicut
amās ⁊ itelligēs:ex ꝯns ꝙ sit aīatū aīa amāte ⁊ itelligē-
te illud pmū mouēs. 3ͦ ꝙ ēt nos amamus ⁊ itelligimus
pmū mouēs. nam pmū nō tm̄ mouet pmum mobile sed
etiam nos. hec oīa ꝯfessa ex dictis qs sumere pōt. Tunc
ponit dr̄am inter dispōnem nostram qua amamus ⁊ in-
telligimus pmū mouēs ⁊ dispositionē pmi mobilis qua
primū mobile amat ⁊ itelligit pmū mouēs. volēs ꝙ dis-
positio nr̄a durat paruo tpe. Illius aūt pmi mobilis dis-
positio durat semp. ⁊ inquit. Deductio aūt q̄lis optima in

nobis paruo tpe est sic eniꝫ vti nos sumus: in optima dispóne semꝑ illud ṗmuꝫ mobile est in nobis. Esse eniꝫ im possibile est semꝑ sic eē. dixit aūt qualis optima qm̄ felicitas moralis ꝑfectio ꝛ deductio est hoīs sed non qualis optima. hec est dr̄ia. ℂ Sed circa hāc dr̄iam dubitaẽ primo qd itelligat per deductioné optimam. 2° quare illius ṗmi mobilis deductio optima sit sempiterna sed in nobis modico tpe. ℂ Circa hec videẽ qbusdam theologis Aristo. loqui de amore ꝛ dilectione quos nos hēmus hic. de ṗmo est aūt hec itellectio qꝛ est tale ṗmuꝫ. ꝛ qd quantum ad quedā coia que prīt colligi ex sensibilibus. Silr ꝛ amor est fruitio huius ṗmi sic intellecti quoad qa est ꝛ quātum ad qd est ſm illa coia dicta: ꝛ iuxta hāc expóné differētia sic intelligiẽ ꝙ optima dispositio ṗmi mobilis que est in itelligēdo ṗmuꝫ motoré est sempiterna: optima vͦ nr̄a est in paruo tpe. Cuius cā est: qꝛ nostra est per cognitioné sensibiliuꝫ: ꝛ per ꝯn̄s per abstractioné phantasticā ꝛ sic nō semꝑ. dispō vͦ corporis celestis qua ipm primū motoré itelligit est per eēntiam primi motoris ꝛ nō per abstractioné. Sed hec expō stare nō pōt: qm̄ Ari. videẽ velle eē eādem felicitaté ṗmi mobilis ꝛ nostraꝫ ꝛ nō differre nisi penes tp̄s eo qꝛ nr̄a est in tpe: illa in eternitate. qꝛ nostra nō pōt eē per abstractioné a phātasmatibus quēadmodū nec illa. ꝛ ppterea alij dixerūt Aristo. loqui de felicitate nr̄a: que habebiẽ in ṗmo. Illa eniꝫ nō erit per abstractioné a phātasmatibus sed per eēntiam ṗmi entis. ꝛ talē credit Aristo. semꝑ hēre ṗmū mobile. ꝛ tunc iuxta hec differētia ꝑspicua: nam hec non est nobis semꝑ qꝛ nō infinito ṗterito tpe. In illo vͦ ṗmo mobili est semꝑ ex vtroqꝫ latere. ℂ Sed hec expositio minime stare pōt. ṗmo qꝛ Aristo. ait vigiliam sensuꝫ ꝛ intelligentiam eē ppter hāc. mō hec nō videnẽ ppter illam in patria. Amplius Aristo. loquiẽ de nobis modo nos non sumus aīa. ꝛ sic videtur loqui de coniuncto ꝛ nō de parte. ℂ Adhuc ambiguū est apud Aristo. si detur alia patria. Videẽ ergo mihi cuꝫ Auerroe eē dicēdum in hoc loco: ꝛ ṗmo ꝙ Arist. loquiẽ in statu prīti: vt ꝛ vba ꝛ rónes ostendunt. Scd̄o ꝙ ipse loqtur de suprema felicitate. ꝛ tūc debes scire ꝙ Arist. credit primū mobile esse animatū anima intelligēte ꝛ amante ṗmuꝫ motoré. Intelligēte qdē: per eēntiam ṗmi. amāte vͦ: amore fruitionis illius. Secūdo credit ꝛ nos qn̄qꝫ posse deduci ad talē statuꝫ in q̄li est ṗmuꝫ mobile semꝑ. fit aūt hec deductio hoc mō. naꝫ ṗmo itellectus mālis copulabitur itellectui speculatiuo mediātibus phātasmatibus. Scd̄o mediāte itellectu speculatiuo ordine quodā declarato in cōmento ṗcedēti: copulabiẽ primo intellectui qui hic dictus est primus motor. In 3° vͦ de aīa: intellectus agēs. vulgo vͦ deus nūcupaẽ: ꝛ ppter hanc cām grece nūcupatur DIAGOGE. latine vͦ deductio: eo quia non nisi pluribus medijs ad illā nos deuenire possumus. Ex his ꝑspicua sunt duo. primū est qūo nos sumus qn̄qꝫ felices ꝛ beati vti semꝑ est ṗmuꝫ mobile. 2° ꝙ cā q̄re nobis nō semꝑ est: illi vͦ semper est: qꝛ nobis inest mediāte itellectu speculatiuo q est gn̄abilis ꝛ corruptibilis aliquo mō. Illi vͦ inest mediante aīa eius que est icorruptibilis ꝛ eterna. Ꝭ mō pꝫ text⁹. [Qm̄ aūt.] ℂ Ponit ordiné deueniendi in illā hoc mō. nam delectatio est ꝑꝑ intelligētiam primi motoris. delectaẽ eniꝫ ṗmū mobile in itelligēdo ṗmum motoré qꝛ intelligit eū. vigilia: sensus: ꝛ intelligētia sunt delectabilia ꝑꝑ delectationé illam. Spēs aūt ꝛ memorie ꝑꝑ vigiliaꝫ sensus ꝛ intelligētias: quare oīa sunt ꝑꝑ intellectioné primi motoris. ergo ꝑꝑ itellectioné primi est delectatio nostra. ꝑꝑ delectationé sunt vigilia sensus: ꝛ itellectio reruꝫ mālīuꝫ: ppter hec sunt spēs in memoria delectabiles: cuncta nostra sunt delectabilia ob illa: dicit subaudi dico deductioné illam eē optimā dispóné: qm̄ actus. i. speculatio actualis huius. s. ṗmi motoris est ꝛ delectatio. ꝑꝑ Ꝭ vigilia sensus itelligētia sunt delectabilissimū. Spēs vͦ ꝛ memorie ꝑꝑ hec. dixit spēs ꝛ memorie: qꝛ spēs quo ad itellectuꝫ. memorie quo ad sensuꝫ. vel dixit spēs respectu futuroꝝ: ꝛ memorie respectu ṗteritoꝝ. Spēs g̊ ꝛ memorie ꝑꝑ hec sunt delectabilia. Intelligētia auté que est per se: est eius qd̄ est ſm se optimū. ꝛ ea intelligētia que est maxime: est eius qd̄ maxime. hic ergo est ordo felicitatis nostre. debes scire ꝙ itellectio quā hēmus de ṗmo vocaẽ intelligētia per se: qm̄ est per eēntiaꝫ rei itellecte. Immo est intētio illa ꝛ res itellecta idē. Intētio vͦ que habeẽ de rebus mālibus nō est per se: qm̄ est per abstractioné a phātasmatibus: ꝛ ppterea equocat de intelligentia. [Seipm aūt.] Locutus est de felicitate ṗmi mobilis ꝛ de felicitate nr̄a. nūc de felicitate dei: qui est ꝛ sibi ꝛ cūctis felicitas: loquiẽ. ꝛ qm̄ non pōt loqui de illius felicitate nisi ex eis que sunt in nobis. ṗmo ṗmittit qūo itellectus nr̄ intelligit se: ꝛ quomō reddiẽ agēs ꝛ opans. debes ergo scire ꝙ per vnū ꝛ idem itellus nr̄ fit ens intelligibile ꝛ opans intellectioné. nam intellus nr̄ est pura potētia ꝛ per ꝯn̄s nō est ſm se intelligibile: g̊ efficiẽ intelligibile ens: inquātum actuaẽ ab itelligibili re. qn̄ ex re intelligibili efficiẽ vnuꝫ actu: tūc reddiẽ itelligibile ens: efficitur enim vnū cum illo: qn̄ trāsmittit ipm atqꝫ attingit. eodē etiam fit opans. nā per itelligibile efficiẽ actu: ꝛ per ꝯn̄s per itelligibile efficiẽ opans. actus eni ꝛ spēs mot⁹ ꝛ operationis sunt ṗn̄ᵐ. 2° debes scire ꝙ intellus ꝑficiẽ magis a ṗstabiliori itelligibili ꝛ maxime a ṗstabilissimo. vn̄ quēadmoduꝫ mā ꝑficiẽ a forma: ꝛ ꝑfectiori forma ꝑfectius: ꝛ a ꝑfectissima ꝑfectissime ꝑfici videtur: sic ꝛ intellus si actuaẽ ꝛ ꝑficiẽ ab intelligibili: a ꝑfectiori plus: ꝛ a ꝑfectissimo maxime ꝑficieẽ. Erit ergo iste ordo ꝙ sicut mā primo recipit dispónes ꝛ formas imꝑfectas. deinde illis mediātibus ꝑficitur redditur actu ab vltima forma: sic ꝛ itells ṗmo ab itelligibilibus mālibus. deinde illis mediantibus a diuinis actuabiẽ atqꝫ reddeẽ ꝑfectus. hec g̊ duo ponit ꝛ dicit seipsum autem itelligit itellus. s. nr̄ ſm trāsumptioné intelligibilis. ꝛ dr̄ trāsumptio: qm̄ intelligibile trāsferẽ de māli ad imāle. nam ꝑ hō transumptioné fit attingēs ꝛ intelligēs rei itelligibilis: quare ꝛ ꝑ ideꝫ itellus ꝛ intelligibile fiet idē hoc est vnum in actu: cuius cām subscribit. d. nam itellus est qd̄dam susceptibile rei intelligibilis ꝛ sube. ꝛ addit sube. forte more Platonicoꝝ qui subas ꝛ ideas intelligi vult tn̄. hoc ergo pacto intellectus efficiẽ intelligibile. Sed hn̄s subaudi reꝫ itelligibile opaẽ: ꝛ per ꝯn̄s eadē est itelligibile ꝛ opans: ꝛ Ꝭ fuit ṗmū. Deinde sumit 2ᵐ per ꝯn̄s ad hoc ṗmuꝫ: ꝛ dicit q̄re illud diuinū qd̄ videẽ hēre itellus est magis isto māli: ꝛ per ꝯn̄s ꝑficiẽ plus per illud ꝛ speculatio illius diuini diceẽ delectabilissimū ꝛ optimum: hoc est vltima forma ꝛ supremus gradus felicitatis. Sic ergo ꝑspicuuꝫ quomō itellus per abstractioné rei itelligibilis efficiẽ intelligibile: ꝛ inquātum efficiẽ intelligibile efficiẽ opans: ꝛ mediante itelligibili māli efficiẽ in optima dispóne ꝛ in supremo gradu felicitatis. debes scire ꝙ oīa hec sunt declarata in libro de aīa. ꝛ ppterea hic sunt suppositiones: ꝛ ille qui vellet singula supposita ꝺclarare: trāscēderet metam sue ꝯsiderationis. Supponiẽ g̊ hec nunc. [Si igiẽ.] Ex his declarat felicitaté primi ṗncipij ꝛ loqtur hypothetice: ꝛ ponit postmoduꝫ aūs ꝛ relinquit ꝯn̄s hoc mō. Si deus se habet semꝑ hoc modo vti nos qn̄qꝫ in tali optima dispóne descripta: erit deus mirabilis. ꝛ si deus se habet sic semꝑ ꝛ magis q̄ꝫ nos: erit mirabilius: deus se hēt

semper sic ⁊ magis: ergo erit mirabilis ⁊ mirabilior. ⁊ sic
ꝑspicuũ q̄lis felicitas dei. nam est qualis nr̄a differēs in
tempore ⁊ in ꝑfectione: tp̄e qdem qm̄ nr̄a est in tp̄e: illa
dei in eternitate. nr̄a pauca: illa multa inquit. Si igit̄ bn̄
se habet deus semper vt nos qn̄qz in supradicta optima
dispōne: erit mirabilis. si aũt magis se habet q̄z nos: erit
mirabilius. habet aũt se sic semꝑ vti nos qn̄qz: ⁊ magis:
q̄re mirabilis ⁊ mirabilior erit dices. Deus est felix deo:
⁊ nos sumus felices deo. ergo deus nō est magis felix q̄z
nos: q2 eodem sumus ambo felices. Dicēdum eodez mō
felices sumus ambo. ⁊ neuter neutro est felicior quātuz
ad essentiam: sed quātuz ad modũ magis deus: qm̄ deus
est felix a se: nos vo sumus felices ab eo. vti paries tanta
albedine albus est quanta ⁊ ipsa albedo alba. dicit̄ tn̄ al-
bedo magis q2 per essentiam eius talis est: ⁊ paries per
participationē. Sic nos ⁊ deus tanta ⁊ eadem felicitate
sumus felices quātuz ad eēntiam. Sed deus per eēntiaz
nos vo per ꝑticipationē. [Et vita aũt.] Ostendit ꝙ deus
sit vita ⁊ ꝙ viuat sicut dicimus vitā viuere ⁊ albedinez
albā. nam sicut albedo est alba per eēntiam: sic deus est
vita ⁊ viuit per eēntiam: ⁊ nō viuit sicut nos per partici-
pationē vite. Dicit ⁊ vita autē deus ipse vtiqz existit. hec
est ꝯclusio. ꝓbat̄ eteniz actus itellectus est vita. Illō aũt
scilz deus est actus. exponit qūo actus. d. actus aũt qui sm̄
se illius dico ꝙ est vita optima ⁊ sempiterna h mō deus
est actus: subticuit ꝯclonem: q2 preposuit eā. tāgit scdam
rōnē per ꝯsensuz vulgi. d. dicimus aũt deũ esse aīal sem-
piternũ ⁊ optimũ. hoc eniz dr̄ in cōi vsu. ex hoc infert cō-
clusionē ꝓpositaz. d. q̄re vita duratio ꝯtinua ⁊ eterna exi-
stit deo. vita qdem ei existit: q2 aīal. nā oē aīal viuit. Cō-
tinua vo ⁊ eterna q2 sempiternũ ⁊ optimuz. ⁊ q2 dixit vi-
tam inesse deo: posset credere aliqs deuz nō esse vitā per
eēntiam subscribit hoc eniz deus. g̃ deus viuit ⁊ est vita:
nā viuit per eēntiā. vn̄ sicut dicimus ꝙ calor est calidus
sibi ⁊ oībus: sibi qdē per eēntiam: alijs vo per ꝑticipatio-
nez. sic deus: sibi viuit ⁊ alijs: sibi qdez per eēntiam: alijs
per ꝑticipationē. In h ergo textu epilogādo ꝑspicua sūt
duo. pmũ ꝙ deus est sūme felix ⁊ beatus. 2m est ꝙ deus est
eēntialr̄ viuēs ⁊ vita. Ad pmuz preaccepit: qūo primum
mobile ⁊ nos sumus felices: aliquo mō similes aliquo mo-
do dissimiles. Secūdo preaccepit quomō itellectus no-
ster efficitur felix. ⁊ quo ordine procedit ad illaz. Tertio
accepit quomō efficit̄ actu beatus operans ⁊ intelligibi-
lis. Hec ergo sunt hic contenta.

Cō.39m ¶ Dicit Aristoteles.] Auerroes aliter videt̄ introducere
litteraz q̄z nos. videt̄ ergo Auerroi Aristotelē in illa par-
te. [Qm̄ ⁊ delectatio actus est huius ⁊c.] Uelle probare
ꝙ voluptas simplr̄ est solum actio primi pncipij. nos eni
delectamur ⁊ deus delectat̄. nos quidez delectamur sed
non voluptate simplr̄ dicta: deus vo delectat̄ voluptate
simplr̄. ⁊ hec est Auerrois itroductio. Qr vo dei sit simpli-
citer actio voluptas ostēdit hoc mō. primo supponendo
ꝙ ipsa itellectio rei causat voluptatē in itelligēte. 2o sup-
ponēdo ꝙ itellectus voluptat̄ nō inquātum est in poten-
tia: sed inq̄ztuz est in actu. ¶ Ex his cōcludit ꝓpositum:
ꝙ qdem itellectio sit voluptuosa ꝑspicuuz est duplr̄. pri-
mo vigilia sensus ⁊ cognitio rerum nālium voluptuosa
sunt: ⁊ hoc nō nisi ꝓpter itellectionē. 2o q2 spēs rei future
⁊ memoria rei pterite sunt voluptuose pp comprehēsio-
nem. nam spēs pp comprehēsionē futuram: memorie pp
cōprehēsionē preteritā: ⁊ sic ꝑspicua est pma suppositio.
2a etiam declarat̄. Nam itellectus nr̄ duplr̄ accipit̄. vno
mō vt in poa: ⁊ sic nō voluptuat̄: qm̄ res nō voluptuat̄
nisi inquātū est in actu. Alio modo inquātuz est in actu:
⁊ sic voluptuat̄. nam inquātuz in potētia nō intelligit se.

Inquantum vo actuat̄ ab intelligibili intelligit se: ⁊ sic
voluptuat̄. Addit autez Auerroes ꝙ inquātuz actuat̄ ab
itelligibili: itellectus: intelligibile: ⁊ itellectio: vnuz sunt
subiecto. differūt aũt rōne. Dr̄ qdem intellectio inquan-
tum est quo apprehēdit se. Intellectus vo: inquātum ap-
prehendit. Res itellecta vo. inquātuz itelligit̄. Ex his oī-
bus sumēdum itellectuz intātuz delectari inquātum in-
telligit se: ⁊ itelligit se inquātum actuatus. actuat̄ vo in-
quātum recipit itelligibile ⁊ vnum fit cuz eo. ⁊ hec sunt
duo que accepit. Addit mō 3m. vz qualr̄ est deus felix. nā
si itellectus nr̄ felix est ⁊ in sūma voluptate qn̄ denudat̄
a potētia: ⁊ deus semꝑ est denudatus a potētia: ⁊ semper
existēs in actu. ergo felix est ⁊ sūme felix ⁊ sic mirabilis
⁊ sūme mirabilis. [Et Alexāder dicit.] ¶ Hic Alexan-
der soluit arduā questionē: vtrũ. s. in pmo pn° sit delecta-
tio. nam multis argumētis videt̄ ꝙ nō. pmo q2 delecta-
tio est accn̄s ⁊ deo nihil accidit. 2o q2 delectatio ⁊ tristi-
tia hn̄t fieri circa idem: ergo si in deo nō est possibile in-
esse tristitiam neqz delectationē possibile est inesse. regu-
la est scdi topicoꝝ. ⁊ Auerroes vtit̄ eo cōmento. 51. Ter-
tio videt̄ ꝙ in eo nō debeat esse sūma delectatio: q2 cō-
paratio fit in his que sunt eiusdē gn̄is. constat aũt deum
in nullo eē genere. Aristo. aũt dixit ꝯtriuz. ¶ Breuiter vi- Solutio.
det̄ ꝙ in deo sit delectatio ⁊ sūma delectatio. ꝙ quidem
in deo sit delectatio: statim ꝑspicuuz ꝑ declarata in ethi-
ca ⁊ hic. dictũ est eniz delectationē ꝯsistere circa actuz ⁊
opationē: ⁊ per ꝯn̄s quomō deus sit in actu: videt̄ ipsum
eē in opatione ⁊ delectatione. qō vo sūma delectatio de-
clarabit̄. nam ꝑ quātuz res cadit a potētia per tātum ca-
dit a tristitia: ⁊ accedit ad delectationē. nam potentia est
cā tristitie ⁊ actus cā delectationis: vt Aristo. dicit ⁊ pro-
bauit per exēpluz de vigilia ⁊c. Sed deus est in actu per
eēntiam ⁊ intellus nr̄ per participationē. ergo deus est in
sūma delectatione: ⁊ huius ꝯfirmatio est. Qm̄ deus itel-
ligit per eēntiam ⁊ nō ꝑ potētiaz pcedētem actuz: ⁊ pro-
pterea deus est in sūma delectatione in quali itellus nō
est qn̄ est factus in actu. ¶ Alexāder ergo rn̄det ad qō-
nē ⁊ vult ꝙ delectatio sequat̄ cōprehēsionē sicut vmbra
corpus. Quotuplex g̃ est comprehēsio: totuplex ⁊ volu-
ptas. est aũt vna comprehēsio cui nō rn̄det oppositum. s.
ignorātia: vt dei scia: g̃ ⁊ delectationi tali nō rn̄debat tri-
stitia ꝯn̄s ad ignorātiam. Erit g̃ duplex ignorātia. s. hn̄s
ꝯtrariuz ⁊ carēs ꝯtrario. In deo g̃ est delectatio. pmo mo-
do ⁊ nō scdo mō: ⁊ sic dici pōt delectatio equiuoce ⁊ q̄si
metaphorice. ⁊ hoc pacto solue tu argumēta. [Et dicitur
de eo vita.] Ostēdit nūc vitam ineē sibi: ⁊ ꝙ summa vi-
ta ꝙ quidē vita insit ei ꝑspicuuz. nam itelligit. vt eniz di-
cit̄ scdo de aīa aliqō multifariam viuere dicimus: quoꝝ
est vnum itelligē. Qr vo sūma vita viuat: ostēdo. nam in-
telligē est optimuz viuē: ergo qō est purus intellus: erit
optima ⁊ sūma vita: ⁊ ꝓpterea deriuata est ab eo oīs vi-
ta. his quidē clarius: his vo obscurius: vt dr̄ pmo celi. Ex
his ꝯcludit̄ definitio. Est enim deus sapiēs atqz in vlti-
ma delectatione semꝑ constitutus ꝑfectissima vita vi-
uēs. [Et hoc putauerunt.] ¶ Auerroes hic digredit̄ con- Digressio.
tra duas positiones dictas de deo. pma fuit antiquoruz.
nam antiq vidētes in deo reperiri hec tria. s. sapientiam
amorem ⁊ vitam seu eēntiam in deo posuerūt trinitatez
subrum. Itaqz voluerunt in deo eē tres subas. s. substan-
tiam vite: subam sapiētie: ⁊ substātiam amoris. hec enim
nō poterāt eē accidētia: qm̄ deo nihil accidit. ⁊ cuz ꝯ eos
dicitur: g̃ deus erit cōpositio quedā. Rn̄debant creden-
tes euadere deuz eē trinuz subaliter ⁊ vnũ ꝯgregatione.
hec positio fuit antiquorum. [Et nesciuerūt.] ¶ Contra
hos arguit Auer. nam si suba est numerata: ita ꝙ deus sit

congregatio triuz subst ãtiaruz realiter distinctarũ:deus
erit vnũ per vnam intẽ tionem.i.vnam formã additã il/
li ꝯgregato vt mixtũ est vnũ ꝓpter vltimam formã mix/
tionis que est forma specifica.⁊ hoc est manifestũ.nam
oẽ vnũ per se est vnũ ab vna forma:⁊ sic seqtur in deo eẽ
cõpositionẽ:⁊ per ꝯñs ipse nõ erit eternus.[Et dicit Ale/
xander.]Narrat aliam positionẽ.qdam enim euitantes
hoc argumẽtum dixerũt illa tria eẽ tres dispõnes addi/
tas essentie dei:⁊ per ꝯñs voluerũt illa tria eẽ tria accidẽ
tia absoluta addita eẽntie.hec est scđa positio addita in
lege mauroꝝ.[Quapropter.] ¶ Contra arguit.nam qñ
deus sit vnus ⁊ nõ ꝓpter aliquã illarũ dispõnuz.ergo est
vnũ ꝓpter aliam dispõnem ⁊ formã subalez additã eẽn/
tie:⁊ illis dispõnibus.[Et vtriqz.] ¶ Tũc arguit cõtra
ambas insimul.nam oẽ cõpositũ est nouũ ⁊ vtriqz dis/
põni accidit cõpositio.ergo vtraqz dispõ est noua.[Et si
dicat.] ¶ Rñdet qs deuz esse cõpositũ ⁊ cõponẽtia eius
nõ cõponi ꝓpter agens colligans illa sed eẽ cõposita sem
per ⁊ a nullo. ¶ Cõtra hoc arguit.nam si aliqua compo/
nerent̃ per se:tũc exirent de potẽtia ad actuz per se:⁊ mo
uerent̃ sine motore per se.ꝯñtia tenet supposito ꝙ que/
cũqz cõponũt aliqđ vnũ in se sint prius diuisa.vt Aristo.
p̃mo celi declarauit.⁊ tũc seqtur deductio Auerrois.De/
bes scire ꝙ qdaz ⁊ nos lõgo tpe credimus Auerroem cõ
tradixisse christianis ⁊ mauris ⁊ iudeis:⁊ certe non est
ita:⁊ ꝓpterea debes scire ꝙ christiani dicũt.p̃mo in vni/
tate eẽntie dei stare trinitatẽ ꝑsonaruz:ita ꝙ volũt deuz
esse trinuz in ꝑsonis ⁊ vnum in eẽntia. Dicũt 2° ꝙ ꝑsone
nec sunt tres subẽ nec tria accñtia:sed addũt eẽntie tres
relationes qbus ꝯstruunt̃ tres ꝑsone que qdem cõpara/
te ad eẽntiam sunt subẽ ⁊ trãseunt in subam.Comparate
v̓o inter se differũt re.nõ qdem absoluta sed relatiua.Et
ex his tollit̃ obiectio Auerrois.nã si trinitas esset in deo:
vel quo ad subas:vl̃ quo ad dispõnes absolutas additas:
in eo eẽt cõpositio.tñ si ibi est solum trinitas relationuz:
nec ibi erit cõpositio:nec ibi aliqd noui. Auerrois ergo
ꝯdicit antiquis ⁊ mauris.antiqs qdem pro quãto posue/
rũt trinitatẽ subaruz.mauris v̓o pro quãto posuerũt tri/
nitatem dispositionũ absolutarũ.Cõstat aũt christianos
nullũ hoꝝ ponere:⁊ ꝓpterea nõ christianis sed antiquis
ꝯdicere videt̃.Sed videt̃ in dictis Auerrois ꝯdictio.nã
Auerroes sumit ꝯtra hos hãc vl̃em.omne cõpositum est
nouũ.Sed hec videt̃ ꝯtra ipsum.nã celuz est cõpositũ
ex intelligẽtia ⁊ orbe:⁊ ex quãtitate ⁊ suba:ergo nouũ.Cu
ius oppositũ per ipm ꝯstat. ¶ Amplius rõnalis aĩa est
cõposita ex itellectu agẽte ⁊ possibili:⁊ tñ est eterna.Joã
nes fingit verbuz p̃hi esse intelligẽduz de nouitate in se
vel quo ad accidẽtia.⁊ sic vult ꝙ omne cõpositũ sit no/
uuz:vel quãtum ad subam vel quãtũ ad accñtia.⁊ sic est
celũ.est eniz nouũ ſm vbi diuersa.Silr ⁊ rõnalis aĩa est
noua quo ad accidẽtia.Aut põt etiam dici Auerroez in/
telligere de cõposito ex p̃ncipijs trãsmutabilibus cuius/
modi nõ est in ꝓposito:nam neqz celuz neqz aĩa rõnalis
sic cõponit̃.Sed pace eius nulla haruz est in ꝓposito ad
mẽtem Auerrois.p̃ma qdem:nõ qm̃ Auerroes arguit cõ
tra eos:qui dixerũt aliqua eẽ cõponibilia per se hoc mõ:
qꝛ tũc extraherẽt se absqz motore:⁊ cõstat ibi non loqui
de variatione in accidente:qm̃ id nõ esset incõueniẽs. 2a
v̓o minime:qꝛ tunc peteret p̃nm qꝛ supponeret ptes cõpo
nẽtes deum eẽ trãsmutabiles ⁊ hoc petebat. Videt̃ ergo
mihi saluo meliori iudicio pro nũc verbum Auerrois eẽ
intelligẽdum.vt dicit ipse in libro.d.d.hoc mõ: ꝙ omne
compositũ est nouum hoc est dependẽs.⁊ hoc mõ habet
intẽtum.nam celuz si est cõpositum est nouũ hoc est de/
pendẽs. Similr ⁊ si rationalis anima sit composita (vt
credit Joãnes) est noua hoc est dependens.⁊ hoc modo
habet Auerroes contra eos:nec aliter itelligere debes si
verba sua sunt vliter vera.debes scire ꝙ Auerroes in li/
bro.d.d.diuisione 5a.in solõne dubij tertij narrat põnem
christianoꝝ.⁊ dicit aliter ꝙ̃ hic dicit:⁊ ꝓponit se vere ꝯ/
dicere illi alibi:⁊ tu vide eum ⁊ itelliges qũo hic nõ ꝯdi/
cit christianis sed bñ ibi.[Et sic est intelligẽduz.]Osten
dit nũc qualis multiplicitas sit in deo ⁊ q̃lis diuersitas.
nam negare nõ põt qn de deo plura dicant̃ noĩa.dicitur
eniz viuens:sapiens:⁊ amãs:⁊ multis alijs modis.⁊ sic in
deo videt̃ eẽ diuersitas:⁊ qm̃ deus est simplex ⁊ summe
simplex vt predixit:videt̃ ꝙ sint in eo diuersitas ⁊ sim/
plicitas.⁊ ꝓpterea q̃liter hec deo insint:dicẽdum restat.⁊
p̃mo loqtur de diuersitate.Dicit ergo p̃mo ꝙ deus dicit̃
vnus ⁊ viuẽs.Sed hec nõ dicũt distinctionẽ realem:sed
rõnis qm̃ sunt vnum in re ⁊ duo in rõne. Dicit 2° nõ ita
idem qꝛ signat idẽ oĩbus modis.i.ſm rẽ ⁊ modũ ⁊ respe/
ctu eiusdẽ sicut signat noĩa synonyma:qꝛ frustra laboras/
set Aristoteles in ꝓbando hec.Dicit 3° ꝙ nõ signat idem
sicut p̃ncipale hoc est abstractuz ⁊ sumptũ hoc est cõcre/
tum.qꝛ sumptũ hoc est ꝯcretũ signat illud qđ principale
⁊ magis.dicit enim formã ⁊ subm cuius exẽpluz est.naz
vita signat formam absolute ⁊ nõ subm:viuuz signat for
mam in mã hoc est ordine quodam vtrũqz: qꝛ principa/
liter forma ⁊ scđo subm.vt qnto huius dixit cõmẽto.14.
ꝯtra Auicẽnam.[Hec igit̃.] ¶ Concludit correlariuz ad
dicta.i.qũo differũt modi significãdi in rebus mãlibus
⁊ in abstractis:⁊ dicit.he igit̃ sunt positiones hoc est mo/
di significationũ noĩuz in eis que sunt forme in mã.naz
in illis sunt ille tres differẽtie dicte synonyma:ꝯcretuz ⁊
p̃ncipale:⁊ diũa rõne. In eis autem que sunt forme nõ in
mã:dispõ hoc est p̃dicatuz ⁊ dispositum:hoc est subm re/
ducunt̃ ad vnũ in eẽ ⁊ duo in ꝯsideratione:cuius cãm di
cit:qꝛ vnamet eẽntia est p̃dicatuz ⁊ subm.nam illa vt po
sita est subm:vt disponẽs semet est predicatũ quare sub/
iectum ⁊ predicatũ erũt vnuz in esse ⁊ duo in intẽtione.
quare saltẽ p̃dicatũ differt a subto rõne.[Sed tñ.]Ostẽ
dit ꝙ simplicitas insit deo:vbi debes scire ꝙ in ꝓpõne ca
thegorica necĩa per se:vt hõ est aĩal:p̃dicatũ ⁊ subm dif/
ferunt realiter:sed nõ in eẽ:qm̃ aĩal sumit̃ a forma alia a
qua sumit̃ homo:sed hec sunt vnũ in eẽ: qꝛ vnũ ab alte/
ro separi nõ põt:⁊ ideo sunt duo in potẽtia itellectionis.
pro quãto itellectus põt itelligere illa duo deo attributa
seorsuz.[Intellectus eniz.] ¶ Cõtra.qm̃ itellectus itelli/
git rẽ sicut est:sed res nõ sunt in eẽ diuerse:vt hõ ⁊ aĩal:ꝰ
nõ potest illa sic itelligere. Respõdet ꝙ itellectus nõ tm̃
est natus distincte itelligere ꝯgregata in esse sed ꝯgrega/
ta in re:qꝛ est natus diuidere oĩa sepabilia vt formã per
se:⁊ mãm per se:⁊ formã per se a composito ex mã ⁊ for/
ma:⁊ huius nulla cã est nisi qꝛ itellect⁹.[Hec igit̃ dispõ.]
¶ Cõcludit nũc quales ꝓpões sunt in rebus mãlibus:
⁊ vult ꝙ qñ itellectus cõponit in illis predicatũ cũ subie
cto:vtpote formã cum cõposito:vt homo est aĩal:vel for/
mã cuz hñte formã vt corpus est albũ:tunc intelligit illa
adunata ⁊ diuersa modis diuersis.adunata qdez inquan
tum ꝯiungit p̃dicatuz ⁊ subm.diuersa v̓o inq̃tum itelli/
git deferẽs ꝗ est subm eẽ aliud a delato hoc est p̃dicato.
Ex his vult hẽre ꝙ cã totalis q̃re in reb⁹ mãlibus subm
differt a predicato est esse in mã.nam rõne mãe subum
subest:⁊ rõne forme predicatũ disponit.ergo subm a mã
predicatũ a forma sument̃.[Cum aũt.] ¶ Ostendit mõ
qũo in rebus abstractis a mã subm ⁊ p̃dicatuz:nullo mõ
differũt.⁊ huius cãm dicit:qꝛ nullus est modus quo pñt
distingui:qꝛ tota cã fuit eẽ in mã:ergo vbi nõ est mã non
erit distinctio.arguo ꝗ sic:que distinguunt̃ sunt in mã:vt

predixit per ꝯuersionem per ꝯtrapositionez que nõ sunt in mã nõ distinguunt. [Et qm̃ itellectus.] ⁋ Soluit dubium. nã si nulla est dr̃ia iter pdicatuz ꝛ subm in ppõnibus abstractoꝝ: ergo subm ꝛ predicatuz sunt synonyma. Rñdet ꝛ vult ꝙ illa duo non sunt noĩa synonyma: ita ꝙ ppõ sit fm nomẽ: vt hec tunica est vestis: ꝛ nõ fm intentionẽ vt hec hõ est rõnalis. Sed intelligit ea duo eẽ dr̃ia fm assimilationẽ: ita ꝙ in talibus accipit duo: quoꝝ proportio adinuicẽ alterius ad alterũ est sicut pportio pdicati ad subm: ꝛ ex eis cõponit ppõnez cathegoricã in illis. vult ergo Auerroes pdicatũ ꝛ subm in abstractis nõ dici nisi metaphorice ꝛ per pportionez: qꝛ subm pprie vel est mã vel sumit̃ a mã. pdicatum vo vel forma vel sumit̃ a forma. ꝛ qꝛ in eis totũ est forma: adeo nõ pñt hec duo inueniri nisi metaphorice. ꝛ sic ppõ in illis. ꝛ his videt̃ fere equoce. [Et nullã.] ⁋ Adhuc dubitabis si nulla est differentia in re: vñ est dr̃etia inter predicatũ ꝛ subm. Respondet ꝛ dicit pmo nullã esse dr̃iam iter ea oino nisi fm acceptionẽ. nam idẽ re accipit dispositũ: ꝟ est subm ꝛ disponem: ꝟ est predicatũ. Dicit 2° ꝙ ideo intẽdit multitudinẽ fm acceptionẽ qꝛ itell's põt intelligere: idẽ his duobus modis fm silitudinẽ ad ppõnez cathegoricã in reb' cõpositis: sicut multa itelligit per silitudinẽ: vt mãm in cõgatione ad subm: ꝛ sic intellectus verificãs hãc: hõ est viuẽs vel hõ est sapiens per attributionẽ trãsumit hec in deo: ꝛ hac de causa dicunt̃ attributa. [Et si intellectus.] ⁋ Probat hoc per impole hoc mõ: si itellectus nõ accepisset. In istis cõpositis dispõnẽ ꝛ dispositũz: hoc est predicatũ ꝛ subm: nõ posset itelligere nãs eoꝝ nec declarare. nã cognitio illoꝝ est ex sensibilibus hoc mõ. [Et magna.] ⁋ Cõcludit q̃lis multiplicitas sit in deo ꝛ facit enthymema hoc pacto que differũt re ꝛ rõne: plus differũt q̃z que rõne tm̃: ergo m'tiplicitas attributoꝝ in deo differũt rõne tm̃ ꝛ nõ re. tenet ꝯñtia: qm̃ ea differũt pper esse in mã. hec que differũt rõne tm̃: differũt pptera qꝛ sumunt̃ a differẽtib' mã. ⁋ Ultimo Auerroes addit verbum Alexandri. nã Aristoteles dicit itellectũ nõ intelligere se. ꝯtra arguit: qꝛ visus videt se in speculo: g̃ ꝛ itells. ꝛ pptera vult ꝙ Aristotelis verbũ intelligat̃ recte ꝛ ad bonũ sensum: ꝛ nõ ponit q̃lis sit ille sensus. Tũc adde ꝙ itell'us itelligit se per spẽs alioꝝ ꝛ nõ per eẽtiã ppriam. Debes scire ꝙ tota snĩa Auerrois in hoc ꝙ attributa in deo nõ sint synonyma est: qꝛ lz subm ꝛ pdicatum in deo nõ differũt. sumunt̃ tñ a differẽtib' que sũt in cõpositis: g̃ nõ sunt synonyma. qꝛ igit̃ sumunt̃ a differẽtib': ppterea differũt. ꝛ si dices vel illi dr̃ie: rñdet aliqd in re vel nihil dicẽduz ꝙ illi rñdet aliqd in re: sed nõ in re dei: sed in re cãta a deo per quã deum itelligimus: ꝛ hoc satis ad ꝟ ne illa dr̃ia nõ sit ficta. põt hec opio pbari m'tis rõnib'. vt in libro. d. d. ditẽsione 5ª in solõne ad vltimuz. sed pro nũc pbat̃ primo: qꝛ quecũqz sunt in aliquo sunt in eo per modũ eius. vt 3° de aĩa cõmẽto 5°. sed deus est sũme simplex ꝛ sũme idem: ergo quecũqz sunt in eo sunt in sũma simplicitate ꝛ idẽtitate. g̃ in eo nulla põt poni distinctio extra aĩam. scdo in pncipio diuersitatis: quecũqz sibi inherẽtia sunt diuersa: ita in pncipio identitatis ꝛ vnitatis quecũqz insunt debẽt esse vnum ꝛ idez: quare in deo oĩa inexistẽtia sunt idem ꝛ per se vnũ. Sic igitur illi distinctioni nihil respondet ex parte dei. Sed ex parte causati ab eo bene respondet. ꝛ propterea nõ est ficta.

Uicunqz aũt putant: vt pithagorici ꝛ Speusippus: optimũ nobilissimum nõ in principio esse, pter ꝛ plantaruz ꝛ aĩaliuz principia cãs eẽ qdez: bonũ vo ꝛ pfectum in his que ex his: nõ recte existimant. nam sperma ex alteris est prioribus perfectis: ꝛ primuz nõ est: sperma sed pfectum: vt priorem hoiem dicat aliqs esse spermate: non qui ex hoc fit: sed alterum ex quo sperma.

⁋ Quãta sit pfectio primi pncipij: iam ex hisce potes recipere. Nunc vo qꝛ sunt qdaz ꝛ magni qui dicũt oppositũ: ideo narrat alioꝝ põnes. dicũt ergo qdam vt Pithagorici ꝛ Speusippus Platonis nepos in pn° nõ esse ascribẽduz optimuz ꝛ pclarissimũ: sed potius principiatis. ꝛ hoc per hãc instãtiam. nam pn° aĩaliuz ꝛ plantaꝝ sunt cause: ꝛ tñ bonitas ꝛ pfectio nõ his causis ascribunt̃ sed causatis ab illis. nam sperma est impfectius aĩali ꝛ semen est ipfectius plãtis. Per hãc instãtiaz volũt hẽre pfectionẽ eẽ ascribẽdaz pncipiatis ꝛ nõ pncipijs. hoc pponit. d. quicũqz aũt putãt vt Pithagorici ꝛ Speusippus optimum nobilissimũ nõ in pncipio eẽ: cuius cãm subscribit. d. ppter pncipia qdem aĩaliuz ꝛ plãtarum cãs eẽ. bonum vo ꝛ pfectũ in his eẽ que sunt ex his: ij nõ recte extimãt. hec est positio ꝛ fundamẽtuz põnis. obycit Aristoteles ꝛ respondet ad instãtiaz illã: vbi debes scire ꝙ dupl'r peccãt ꝛ in forma ꝛ in mã. In forma qdem: qꝛ ex vna singulari nõ seqtur vlis. lz eni in his eẽt ita: nõ tñ in oibus esse ita opz. In mã vo: qm̃ pn™ pprie nõ est in mã sperma in aĩalibus vel semen in plantis: sed aĩal: ex quo fuit semen vel plãta prior a qua fuit semẽ. Ita ꝙ si totius cõgregationis hoium datur pncipium simpl'r ꝛ ꝯceditur apud multos: illud non est sperma sed hõ: a quo sperma ppter qd nos diximus hoiem pmo fuisse ꝛ postea semen eius. Aristoteles ergo tangens solum peccatũ in mã dicit: nam sperma ex alteris est prioribus pfectis vt sperma aĩaliuz ex aĩalibus: ꝛ semina plãtaruz a plãtis. ꝛ pmuz subaudi simpl'r nõ est spma sed pfectuz: vtpote aĩal vel planta: vt supple siqs dicat priorẽ hoiem eẽ spermate: nõ dicet euz qui ex hoc spermate fit: sed alterũ hoiem ex quo sperma. Ecce ergo quõ peccat argumentum in materia.

Uod qdem igit̃ ex suba quedaz sempiterna ꝛ imobilis separa a sensibilibus: manifestũ est ex dictis. Ostensuz est aũt ꝛ qꝛ nõ ꝯtingit hẽre hanc subam magnitudinẽ vllã. veruz sine pte indiuisibilis est. mouet eni per infinitũ tps. neqz autẽ hz ꝛ potẽtiã ifinitã finitũ. Qm̃ aũt oĩs magnitudo vel finita aut infinita. finitã qdem pp hoc vtiqz nõ hẽbit magnitudinẽ. Infinitã vo non: qꝛ total'r nulla est infinita magnitudo. At vo ꝛ qꝛ ipassibilis ꝛ inalterabilis. oẽs enim alij motus posteriores sunt eo qui est fm locũ: hec qdem igit̃ manifesta qꝛ hunc modum habent. Cõ. 40. pspicuus est.

⁋ Epilogat que nunc dixit ꝛ que alibi dixit per modum epilogi: etiam nũc adycit dicit: ꝙ qdem igit̃ est substãtia quedam sempiterna ꝛ imobilis separata a sensibilibus: manifestuz ex his nunc dictis: que vo alibi. vt in 8° dixit. nũc repetit ꝛ ostẽdit ꝙ hec pma substãtia est incorporea. ꝛ pmo pponit rem ꝛ inquit. Ostensam aũt ꝛ qꝛ nõ ꝯtingit hẽre hãc substãtiam magnitudinẽ vllam veruz sine parte indiuisibilis est. hec est ꝯclusio ꝛ syllogiçat hãc sic: quod mouet infinito tpe nõ est in magnitudine: sed prima substantia mouet infinito tẽpore: ergo nõ est in magnitudine corporea. huius dedit minorem tñ. d. mouet

enim

enim per infinitũ tp̃s.neq3 aũt finitũ h3 ⁊ potentiã infinitã.cur addat hãc scđam ꝓpõnẽ:statim subscribit.põt q̃s dicere q̃ l3 nõ hẽat magnitudinẽ finitã:h3 infinitã:⁊ ꝓpterea ostẽdit ipsa3 nullã hẽre ⁊ dicit.Q̃m aũt oĩs magnitudo aut finita est aut ĩfinita.finitã q̃dẽ ꝓp hoc.s.q̃ mouet infinito tẽpore nõ habebit magnitudinẽ.nã vt dicemus in cõmento oĩs ṽtus in magnitudine finita est corruptibilis ⁊ finita in tẽpore.infinitam ṽo nõ:q̃ totaliter nulla est infinita magnitudo.vt.3.physicoꝝ diximus.Ex his syllogiça sic nullũ mouẽs tẽpore infinito est in corpore:sed p̃ma suba est mouens tẽpore infinito.ğ p̃ma suba nõ est in corpore.Hoc ğ est ſm q̃d reperyt.repetit ⁊ 3° q̃ p̃ma suba sit impassibilis ⁊ inalterabilis:⁊ ħ ꝓponit.d.at ṽo ⁊ q̃ ĩpassibilis ⁊ inalterabilis:cui⁹ cãm dicit.nam oẽs aly motus posteriores sunt eo q̃ est ſm locũ.ex hoc vult habere p̃mã suba3 nullo alio motu posse moueri:q̃ si nõ mouet p̃ motũ:ğ nec posteriorib⁹ motibus moueri dignũ est:⁊ tũc breuiter epilogat totũ.d.hec q̃dem igiẗ manifestum q̃ hunc motũ habent vt longo sermone dixit.

Cõ.41. ¶ Facit rememorationẽ.] Cõmentum istud diuidiẗ:q̃ p̃ exponit textũ.2° ibi[Joannes grãmaticus.] Digrediẗ.s3 p̃ma pars videẗ perspicua.tñ volo duo notare:quoꝝ p̃m est q̃ Auerroes alr format syllm q̃3 nos.nã ipse formatĩ scđa figura hoc mõ:oẽ corpus aut potẽtia in corꝑe est finitũ:sed primus motor nõ est finit⁹ ğ nec est corpus nec ṽtus in corꝑe:minor poniẗ ibi[Mouet enim.] Maior ṽo ibi[Neq3 aũt.] Et sic nihil in lr̃a est sup̃fluu3.maior prosyllogiçaẗ:q̃ oẽ corpus vel est finitũ vel infinitũ:sed finitũ est finitũ ⁊ infinitũ nõ est.ğ oẽ corpus vel ṽtus in corpore est finita.Q̃m oẽ corpus est finitũ ⁊ oĩs magnitudo finita est corpus q̃ infinitũ nõ daẗ.Cõponiẗ ğ syllm̃s sic.oẽ corpus finitũ est finitũ ⁊ oẽ corpus est finitũ:q̃ infinitũ nõ daẗ.ğ oẽ corp⁹ est finitũ que erat maior.2m ṽo est q̃ Auerroes facit talẽ ꝯñtiam:si in corꝑe finito fuerit potentia infinita:ꝯtingit corpus illud moueri in instanti hanc ꝯñtiã in.8.physicoꝝ cõmẽto.71.declarauit:⁊ in lib⁹ de suba orbis ⁊ põt declarari a p̃mo ad vltimũ hoc mõ. si ṽtus infinita est in corꝑe:ğ est corruptibilis:si corruptibilis ğ h3 ꝯ̃riũ:⁊ si h3 ꝯ̃riũ ğ op3 tẽpore infinito resistere illi ꝯ̃riorie ab eo corrũpaẗ:⁊ si resistit ꝯ̃riũ tẽpore infinito:ğ erit infinita in vigore ⁊ potentia:si infinita in vigore ⁊ potentia.ğ mouet in nõ tẽpore:⁊ per ꝯñs a p̃mo ad vltimũ si ṽtus eterna sit in corpore:illã mouet in nõ tẽpore. sumit enim instãs per nõ tẽpore q̃d dico ꝓpter sophistas de quo alias.hec igiẗ ꝯtinentur in expõne littere.[Joannes grãmaticus.] ¶ Hec est digressio in qua p̃mo mouet q̃õnẽ que sic cõponiẗ.oẽ corpus per Aristotelẽ h3 potentiam finitã:sed celũ est corpus:ğ celũ h3 potentiã finitã. vltra oẽ q̃d h3 potentiã finitã est corruptibile:sed celum h3 potentiã finita3.ğ celum est corruptibile.hec questio est falsa.ergo aliqua ꝓpõnũ ⁊ discurre per oẽs nõ nisi ꝓpter illã.v3 oẽ corpus h3 potentiã finitã:⁊ per ꝯñs hec est falsa.[Si igitur.] ¶ Refellit hic responsionem tacita3. di enim cõiter q̃ p̃uatio corruptionis est acq̃sita in celo a potẽtia abstracta eterna:ita q̃ celũ sui nã corruptibile est:sed est adeptum eternitatem a suba eterna p̃seruante ipm a corruptiõe.¶ Cõtra arguit q̃ si sic tũc aliq̃d posse corrumpi nunq̃3 corrũpeẗ q̃d est impossle ⁊ fuit declarata in p̃mo celi.hec supponanẗ nunc q̃ declarare esset transgressio.[Dicamus.] ¶ Soluit ergo aliter ⁊ dicit p̃mo dicamus igiẗ q̃ mirũ est de hoc q̃d dicit q̃ oẽ corpus hẽre potentiã finitã est verũ.nã hec maior est distinguenda ⁊ nõ simplr̃ accipiẽda.Dicit 2° q̃ potentia dĩ multiplr̃.est enim potẽtia in suba vt mã ⁊ alteratione vt alterabile ⁊ in vbi vt mobile.Relinq̃t potentiã ad quantitatẽ q̃ illa est simul cũ illa ad subam oẽ augmẽtabile in suba transmutaẗ.Dicit 3° q̃ hec ꝓpõ Ar.v3 oẽ corpus h3 potẽtiã finitã:nõ est cõis oĩ corpi cuiuscũq3 potẽtie sit:nisi q̃ñ potẽtia intelligiẗ potẽtia in vbi.hec ğ ꝓpõ oẽ corpus h3 potentiã finitã itelligiẗ de potẽtia ad vbi.q̃si dicat q̃ oẽ q̃d moueẗ:ex sui nã finito tẽpore moueẗ.[Q̃uo enĩ dicim⁹.] ¶ Cõtra arguet q̃s per ꝯuersionẽ in terminis oĩs potentia in corꝑe est finita.ğ oẽ corpus h3 oẽm potẽtiã finita3. Rñdeẗ q̃ hec nõ est bona cõuersio nec in terminis:nec in parte nec per ꝯ̃positionẽ:⁊ iõ bñ põt cõcedi eẽ potẽtiã in corꝑe quecũq3 sit esse finitã.s3 q̃ oẽ corpus hẽat oẽm potẽtiã ⁊ finitã:est falsu3:nã corpus celeste nõ h3 potẽnã nisi tñ in vbi vt dictum est.[Si igiẗ.] ¶ Contra adhuc q̃ñtũ ad potẽtiã qua moueẗ:q̃ cũ potẽtia a qua moueẗ sit in eo vel igiẗ est finita vel ĩfinita.Si infinita ꝯtingit moueri in instanti vt deductũ est 2° celi cõmẽto.38.⁊.39. si ṽo finita posse est q̃escere:q̃d falsu3 est:nã moueẗ semꝑ. Rñdet ⁊ vult suppositũ esse falsu3:vult enim q̃ illa potẽtia a qua mouet nõ sit in eo:⁊ ꝓpterea dicit ğ nõ mouetur a potẽtia existere in eo s3 a potẽtia seꝑata:que in nullo subiecto est oĩno.Est ğ solũ q̃ q̃d supponit falsu3.s.potentiam a qua moueẗ esse in celo:illa enim non est in eo. ¶ Sed hic est ꝯ̃dictio:nã cõmẽto.36.expresse dixit contrariũ.voluit enim corpus celeste eẽ aĩatũ ⁊ certu3 est q̃ nõ nisi aĩa existe in eo:cuius oppositum dicit hic.forte q̃ Auerroes loq̃ẗ de p̃mo motore q̃ q̃dem est cã sempiterni motus saltẽ vt finis.⁊ talẽ nullius orbis vult eẽ aĩam vel potẽtiã sed oĩno seꝑatũ.vel forte dici põt q̃ per esse ĩ corpore intelligit ꝯstitui ꝑ corpus:⁊ ꝑ esse seꝑatũ itelligit independens a corpore ⁊ hoc modo põt res moderari.[S3 aliq̃s.] ¶ Replicat ꝯ̃ dicta 3° q̃ñ potẽtia mouens p̃mu3 mobile est infinita mõ siue intelligiẗ extra magnitudinẽ. siue in magnitudine cũ sit infinita semꝑ mouebit in non tẽpore.non enim vĩ maior rõ de ipso in magnitudine q̃3 de ipso eẗ magnitudinẽ.[Et dissolutio.] Rñdet ⁊ vult q̃ p̃mũ mobile duplicẽ habeat formã alterã.s.mobile3 per quã est tale.alterã cõem que est talis totius ꝯgregati ex oĩbus orbibus ⁊ sic motus diurnus componiẗ ex duplici motore ħ est requirit duplicẽ motorẽ:alterũ intrinsecu3 q̃ est aĩa ei⁹ ⁊ forma ꝓpria illius ⁊ hoc mõ ab illo h3 motionẽ finitã in tẽpore que q̃dẽ est terminata in velocitate.alterũ ṽo extrinsecũ ⁊ cõem a quo h3 motionẽ infinitã.[Cũ dicere.] ¶ Remouet dubiũ.nã dictũ est a motore ꝓprio p̃m mobile habere finitã motionẽ.a motore ṽo cõmuni hẽre ĩfinitã motionẽ.queret ğ q̃d intelligit ꝑ finitatẽ ⁊ ĩfinitatẽ in motibus:Rñdet q̃ finitas ⁊ infinitas in motibus accipianẗ duplr̃.vno mõ extensiue hoc est ꝓ duratione.alio mõ intensiue ꝓ velocitate,vel tarditate que inferunẗ ꝓpter ꝓportionẽ motoris ad mobile.nã si motor supra mobile crescit:augeẗ velocitas:adeo q̃ si ei⁹ potẽtia crescat in infinitũ:⁊ mot⁹ efficieẗ in nõ tẽpore ⁊ infinitus in velocitate.vult ğ dicere q̃ tã motor cõis q̃3 motor ꝓprius p̃mo mobili sunt infiniti extẽsiue ħ est in duratione.differũt ṽo q̃ motor cõis est infinit⁹ in qualitate hoc est intẽsiue s3 motor ꝓprius finit⁹.[Et ꝓpter diuersitatẽ.] ¶ Probat hanc solonẽ.na3 oẽs aĩe celoꝝ pñt ꝯsiderari duplr̃:vel q̃ñtũ ad id in quo ꝯueniũt:vel q̃ñtũ ad id in quo differũt.Q̃ñtũ ad id in quo ꝯueniũt:oẽs sunt infiniti in extẽsione ⁊ in duratione. Sed q̃ñtũ ad illud in quo ipsi differũt:sic vnũ celũ moueẗ velocius ⁊ alterũ tardi⁹.Est ğ vis rõnis.Si motores corpoꝝ celestiũ nõ essent finiti in velocitate ⁊ intẽsiue:tũc oẽs mouerẽt equalr̃:⁊ sic nulla esset dĩa in velocitate ⁊ motione:mõ hoc est falsum:videmus enim motus corpoꝝ celestiu3 diuersari penes velocitatẽ ⁊ tarditatẽ ꝓpter diuersitatem

pportionū motoꝝ ad mobilia coꝝ. ergo oīa conueniūt. s. celū ⁊ motores quātū ad durationē eternā q̄ꝛ oīa sunt liberata a mā: sed differūt penes drīas pportionū vt scis. [Et hec est.] ❡ Scdo pbat idem auc̄te Ar. 2. celi textu cōmēti. 71. Ibi enim facit tale enthymema. Si orbi adderet astrū aut nō moueret aut tardius moueret. hec ḡ ꝯñtia valet vel pptcrea q̄ꝛ celū mouet cū pena ⁊ labore ⁊ hoc nō: ergo q̄ꝛ destruit pportio inter motorē ⁊ mobile: nā aīa celi mouet celū ppter determinatā pportionē. addito ergo astro addit ad pportionē resistentie: ⁊ p ꝯñs tollit pportio illa: ⁊ p ꝯñs vel nō mouet vel tardi⁹ mouebit. est aūt regula hec ꝙ quanto potentia motoris est maior: tanto velocius mouet. ⁊ ecōuerso quāto minor: tanto tardius: ⁊ q̄ñ potentia nō superat resistētiā: nullo mō mouet. Et hoc ꝯñtia declarata pspicuū est q̄liter ad mentē Ar. motores corpoꝝ celestiū sunt finiti intensiue: ⁊ in qualitate motus. [In corpore q̄dē celesti.] Quia accepit celū ⁊ motorē celi esse eternos ⁊ nō finitos: declarat h de celo p̊mo. 2° de motore. Et de ipso celo arguit: qd nō hēt ꝯtrium nō hȝ potētiā vt corrūpat hoc est mām: sed celuȝ nō hȝ ꝯtriū: ergo nō hȝ potētiā vt corrūpat. hoc est declaratū in p̊mo celi ad longū. [Mot⁹ aūt.] ❡ Scdo declarat idē de motore celi ⁊ p̊mo supponit ꝙ motus celi pōt corrūpi per suā subam. nā hȝ ꝯtriū vtpote quietē ⁊ omne hn̄s ꝯtriū est corruptibile i suba: ergo motus pōt corrūpi in suba. Ex hoc arguit mot⁹ est corruptibilis ⁊ durat semper: vel igit a se: ⁊ hoc mō nō: q̄ꝛ seipso corruptibilis est: ḡ opȝ ponere aliqd sempiternū qd motū faciat perpetuuȝ. [Et ideo nō est in celo.] Ostendit qualis est motor faciēs motū perpetuū ⁊ facit enthymema hoc mō: motus celi est corruptibilis ⁊ hȝ ꝯtriū: ergo celum pōt quiescere. sed nunq̄ȝ q̄escit. ergo opȝ ponere motorē separatū oīno a mā ⁊ a potētia tam in suba vt mā q̄ȝ accidētalr̄ vt a mā vbi: ⁊ alioꝝ accidētiū. [Et ideo dicit Ar.] Accepit motū celi quātū est ppter sui subam posse deficere q̄ꝛ hȝ ꝯtriū. s. quietem. hoc pbat auctoritate Ar. in. 9. huius vt declarauit Auerroes ibidē cōmēto. 17. Ibi eniȝ Aristoteles dixit nō esse timendū celū q̄escere mō timor est de possibili ergo possibile est celum quiescere. [Et ideo nō est.] ❡ Cōtra arguit: nā tūc aliqd esset possibile nō esse qd esset necessariū qd est contra Ar. p̊mo celi. Rn̄det ⁊ ponit duo. Primū in suba nihil est possibile ex se ⁊ necessariuȝ ab alio. 2m in accidente possibile est aliq̄d esse possibile ex se ⁊ necessariū ab alio: p̊mū pbat q̄ꝛ tunc nā contingens efficeret necessaria qd patet esse falsum: 2m patet ex motu. naȝ motus sm se est possibilis nō esse ⁊ necessarius ab alio ⁊ causaȝ huius dicit. Qm motus est talis a motore sepato. [Si igit motus.] ❡ Cōcludit tria. p̊mū est si motus celi est eternus: necesse est vt fiat a motore simplr̄ immobili ⁊ per se ⁊ per accidens. 2m motus permanet ab alio. suba vō a se est eterna. 3m impoīe est in substātijs inuenire possibile ex se. necessariū vō ab alio. [Omnis igit.] ❡ Probat p̊mā ꝯñtiā: erat eniȝ hec. si motus est eternus: opȝ vt fiat a motore neq̄ȝ per se neq̄ȝ per accidens mobili. pbet ergo nunc ꝯñtia: nā si nō: detur ergo oppositū ꝯñtis. s. ꝙ talis motor moueat per se vel per accidēs. arguo mō si mouet per se: ergo est corpus gn̄abile ⁊ corruptibile: si per accidens: cū omne qd per accidens mouet possit quiescere: q̄ꝛ omne per accidēs mobile est virtus in corpore: ⁊ p cōsequens generabile: sed motus celi nunq̄ȝ cessat. ergo motor neq̄ȝ per se neq̄ȝ per accidens pōt quiescere: ⁊ per cōsequens erit simpliciter imobilis. [Hec igit.] quia accipit omnem potentiā mobilem per accidens posse quiescere: declarat hoc auctoritate Ar. nam Ar. in littera dicit oīs potentia in corpore est finita. vel dicit simile huic ⁊ vult dicere ꝙ eius actio est finita in tēpore q̄ꝛ est māliś: ⁊ per cōsequens corruptibilis. Dicit 2° ꝙ oē corpus in quo est potentia vt transmutat in suba: necessario transmutabitur: nec pōt acquirere eternitatē ab alio: imo opȝ vt transmutet: sed omne corpus in quo est potentia ad motū tn̄ nō opȝ vt deficiat eius motus: q̄ꝛ pōt ab alio perpetuari. ❡ Sed circa hec emergūt ambiguitates. p̊ma: nā videt ꝙ si celū pōt deficere in motu: ꝙ etiā in substantia deficeret ⁊ ecōuerso. nā si celū quiescit: celū nō est. cōsequentia est Auerrois in libro de suba orbis. sed per ipsum antecedens est possibile: ergo ⁊ ꝯñs per regulā prioristicam q̄ꝛ si motus pōt deficere ⁊ celū pōt etiam deficere. Amplius ppter q̄d possibile nō esse in suba nō pōt effici eternū: ⁊ in accidēte: maxime in motu sic. hec eniȝ est questio nō parua. ❡ 2a questio est: nam hic plane dicit motores orbiū nō esse per se nec per accidēs mobiles. oppositum dixit. 8. physicoꝝ cōmento. 52. ⁊ est necessariū: nā cuȝ motor orbis sit aīa celi ⁊ moto corpore mouet ⁊ aīa opȝ celi aīam moueri per accidens. hec apud me est maxima qō. ❡ 3a questio est. dictū est p̊mo celi ⁊ demōstratū celum nō corrūpi q̄ꝛ mouet motu qui nō hȝ ꝯtrariū ⁊ hic dicit oppositū. s. motū habere ꝯtriū. hec eniȝ est ꝯtradictio manifesta. ❡ Circa p̊mā debes scire ꝙ possibile esse in substantia differt a possibili esse in accidente. nam possibile esse in suba est ppter duo. s. ppter mām ⁊ ppter ꝯtriū. oē enim possibile esse in suba est tale: q̄ꝛ mixtū cum mā: ⁊ q̄ꝛ hȝ ꝯtriū. Accidēs aūt pōt esse poīe esse ppter multa. ⁊ ppter mām ⁊ ppter ꝯtriū ⁊ ppter subiectū ⁊ ppter agēs ⁊ alijs multis. Ex his accipit ꝙ eternū in suba est tale ppter carentiā causaꝝ corruptionis: vtpote ppter carētiā ꝯtrarij ⁊ māe. In accidēte aūt pōt esse aliqd eternū ppter eternitatē cuiussuis cāe. tunc pȝ cā quare eternuȝ in suba non pōt esse poīe nō esse. nam eternū in suba caret causis corruptionis ⁊ possibile nō esse hȝ causas corruptionis que nō possunt cōpetere eūdē. In accidēte aūt secus est: q̄ꝛ eternū accidens pōt esse ab vna sola causa. ⁊ corruptibile ab alia ⁊ sic nō repugnat in accidēte. Idē est eternū vno mō ⁊ corruptibile alio mō. ⁊ hanc declarationē ego solus inueni. Et Joannes conatus est ad eā sed nō potuit attingere. ❡ Tūc ad rōnē dico ꝙ regula illa q̄ñ ad antecedēs esse sequit consequēs esse: ⁊ ad antecedens possibile ꝯñs possibile dȝ itelligi in ꝯñtia bona per se. mō hec est bona per accidēs quā noui vocāt bonā sm mām. tu vō ꝯsidera q̄ꝛ hȝ replicā. 2a soluta est. ❡ Circa scdam debes etiaȝ scire ꝙ moueri per accidēs est duplr̄. vno mō dependenter quo aīa bouis mouet per accidēs q̄ꝛ ipsa dependet a corpore bouis ⁊ hoc pacto oē per accidens mobile aliq̄ñ quiescit q̄ꝛ est corruptibile. alio mō independēter vt diximus ipsius celi aīam moueri per accidēs. nā ipsa non dependet a celo, sed ecōuerso vt dixi. ⁊ hoc cōsidera. Nā solus p̊mus simplr̄ est imobilis simplr̄ ⁊ per accidēs oī mō capiēdo per accidēs. de quo vide librū de dei infinitate. ⁊ Auer. 8. physicoꝝ cōmento. 52. ❡ Circa tertiam debes scire ꝙ celum est in potentia mere passiua ad vbi ⁊ ideo pōt priuari oī vbi q̄ꝫtū est ex parte sui ⁊ sic motus hȝ contrariū p̄uatiue nō aūt positiue ⁊ sic tollit ꝯtradictio hic. [Et etiam q̄ñ.] ❡ Alio mō declarat idē. declarauit eniȝ p̊mo ꝙ celū sit eternū. deinde ꝙ eius motor sit eternus: nūc vō ꝙ motor cōis oīum vel totius cōgregati sit eternus declarat. Et supponit p̊mo ꝙ celū etiā vt animatum pro p̊ma forma pōt quiescere. ⁊ syll̄s eius est. nam omne per se ⁊ ex se mobile pōt quiescere. sed celum est per se ⁊ ex se mobile. ergo pōt q̄escere. nō pbat maiorē sed tn̄ exponit illā ⁊ vult per motū per se illud qd mouet per desideriū ⁊ appetitū intrinsecuȝ in eo. pōt tn̄ maior probari.

nam

nam motus ꝛ ges sunt opposita. ꝛ opposita sunt nata fie/
ri circa idez. ergo oẽ ex se mobile põt quiescere. Dicit 2°
ꝙ qꝛ de facto tale corpus celeste nunꝗ̄ quiescit: ergo opꝫ
dare motorẽ quẽdã simpliciter perpetuum: qui sit causa
perpetuitatis motus: dico aũt talem qui nec per se nec ꝑ
accidens sit mobilis. Dicit 3° ꝙ talis motor in nulla exi/
stit mã nec extensa nec nãli. [Et ideo querendũ.] ℂ Re
mouet tacitã questionẽ. posset enim qs dicere. Sicut va/
let hec ꝯña: est motus eternus ergo motor eternus: cur
nõ valet hec est motor eternus per se: ergo motus per se
eternus. Respondet ꝙ nõ est simile: naz põt motor eter
nus per se esse: ꝛ tñ motus nõ per se sed ab alio erit eter/
nus. [Sed si motus.] ℂ Ponit differentiã inter motorẽ
ꝓpriuz ꝛ cõmunem ꝛ vult ꝙ motor cõmunis sit simplr̃
separatus tam a corpore corruptibili ꝗ̄ a corpore eterno.
qꝛ nullius est forma ꝓpria ꝛ hoc qꝛ est causa ꝑpetuitatis
motus simplr̃ ꝛ absolute. Motor võ ꝓprius ꝛ si sit sepa/
ratus a corpore corruptibili: nõ tñ a corpore eterno qꝛ est
ṗma perfectio ꝛ ṗmus actus celestis corporis ꝓpꝛij. [Et
hoc quidẽ.] ℂ Mouet circa dicta qõnẽ. nã videt̃ motor
eternus superfluus esse. nã corpus celeste est in sui substã
tia eternũ: ergo nõ indiget aliquo nobiliori eo a quo per/
manentiam sumat sube sue: cum seipso sit eternũ. Confir
mat̃: nã hec ꝓpositio oĩs potẽtia in corpore est finita: nõ
est vera nisi in corpore corruptibili: ergo ꝑ locũ a ꝯtrario
si est aliqd corpus in sui suba eternũ eius etiam operatio
debet esse eterna: g̊ si celũ ſm subam est eternum: motus
eius etiã ſz illius nãm erit eternus: g̊ nulla est necessitas
ponendi motorẽ nobiliorẽ. vel sic celũ vel est de se habẽs
esse vel de se hñs non esse. Si de se habet esse ergo est ꝑ/
petuũ quocũqꝫ alio circũscripto: ꝛ si de se hꝫ nõ esse: ergo
est corruptibile ꝛ hanc forte intelligit Auerroes. ꝛ hec qd
est difficilis. [Et in hoc.] ℂ Soluit ꝛ ṗmo ponit errores
quorundã. 2° ponit fundamentũ Arꝭ. dicit ṗmo ꝙ ꝓpter
hoc argumẽtũ errauerũt Zabij ꝛ eoꝝ sapientes. Dicit 2°
ꝙ Arꝭ. ad ꝓbandũ motorẽ celi esse separatũ sustentatur
in duabus ꝓpositionibꝰ: quarũ vna est oĩs potẽtia in cor
pore est finita. 2° est ꝙ motus infinitus non fit a motore
finito. vñ ꝓuenit ꝙ faciẽs motũ infinitum nõ sit in mã.
Est ergo syllˢ iste oĩs v̉tus in corpore est finita ṗmus mo
tor faciens motũ eternũ nõ est finitus ergo in scda figu/
ra nõ est v̉tus in corꝑe. ℂ Ad formã tñ nõ rñdet. põt tñ
dici celũ esse formalr̃ necessariũ ꝛ ab alio effectiue sicut
albedo est talis formalr̃ ꝛ ab alio efficit̃. celũ ergo nec hꝫ
per se esse nec per se nõ esse. sed nõ hꝫ per se esse: ꝛ tũc nõ
valet ergo hꝫ ꝑ se nõ esse. qꝛ ex negatiua nõ sequit̃ affir/
matiua. [Et ꝯtradicẽtes.] ℂ Adducit ꝯtradictionem ali
quoꝝ ꝯtra hec. ꝛ dicit ṗmo ꝙ qdã ꝯtradicũt Arꝭ. in duo/
bus. ṗmo qꝛ volũt ꝙ oẽ hñs potentiã finitã est cõpositũ
ex mã ꝛ forma. ꝛ ꝓpterea si stelle hñt potẽtiã finitã: erũt
cõposite ex mã ꝛ forma. 2° dicũt ꝙ põt aliqd esse potẽtie
finite ꝛ esse eterne actionis. Cuius cãm dicũt qꝛ actio fi/
nitur ꝓpter alterationẽ motoris a moto: hoc est ꝓpter pe
nã ꝛ laborẽ. g̊ qd non alterat̃. nec accidit ei fessitudo: põt
agere actionẽ eternã lꝫ sit finite potẽtie. Syllˢ ergo eoꝝ
est qd nõ mouet cuz pena ꝛ labore mouet eterno tẽpore
quocũqꝫ sit. sꝫ celi motor mouet absqꝫ pena ꝛ labore. ergo
mouet eterno tempore. [Themistius aũt.] ℂ Cõtra hec
obijcit Themistius ꝛ sumit ṗmo ꝙ nõ põt aliqd habere
potẽtiã infinitã ꝛ esse finitũ. videt̃ enim ꝯdictio ꝙ sit fi/
nitũ ꝛ habeat potẽtiã infinitã. Dicit 2° ꝙ potẽtia infini/
ta que videt̃ inesse stellis nõ est eis nãlis. nec inquantuz
corpora nec inquãtũ talia corꝑa. sed aut pendet a ṗma cã
aut ab aĩa eaꝝ. Dicit 3° ꝙ ṗma causa est illa que reuoluit
oẽs orbes tẽpore eterno. ꝓbat̃ 3° ꝙ stelle nõ pñt cessare
a motu ꝛ facit talẽ ꝯñtiã. o. Quĩ si haberẽt illud qd habẽt
in potentia vt corpus ꝛ magnitudo hñt: ita ꝙ non essent
semꝑ in actu: tũc necessariũ esset eis laborare ꝛ lassari. cõ
sequentiã nõ ꝓbat. põt tñ ꝓbare qꝛ omne aĩatuz quiescens
in sui oꝑatione laborat vt declarauit in 2° celi. cõmẽto. 3.
Ostẽdit 3° ꝙ lꝫ stelle nõ quiescãt qñqꝫ: pñt tñ quiescẽ. nã qua/
libet hora variant loca. naz qñqꝫ sunt hic qñqꝫ ibi. omne
varians locũ põt quiescere: ergo stelle possunt quiescere.
Dicit 4° ꝙ talia loca que stelle variant sunt vltima hoc
est termini motus a quo ꝛ ad quẽ. nam quomõ aliqd est
in potentia ad aliqd ꝛ venit ad illud: videt̃ illud esse ter/
minũ illius ꝓgressus. Ex his oĩbus perspicuum est apud
Themistiũ celum posse quiescere. Probat quinto ꝙ cau
sa ṗma nullo mõ est corpus vel magnitudo hoc mõ. oĩs
virtus que semꝑ est in actu ꝛ nunꝗ̄ diuersat̃: est neqꝫ cor
pus neqꝫ magnitudo. sed ṗma cã est semper in actu ꝛ nõ
diuersat̃: ergo nec est corpꝰ corruptibile nec magnitudo
aliqua. [Et vniuersalr̃ si actio.] ℂ Idẽ ostẽdit ꝛ alio mõ
ꝛ supponit duo ꝑ antecedẽte. ṗmũ ꝙ motus est defecti/
bilis. nã actus qui est terminus exitus potẽtie est corru/
ptibilis: sed motus celi est actus ꝛ terminus exitus poten
tie vt supponit: ergo est corruptibilis. Supponit 2° ꝙ de
facto nunꝗ̄ corrumpet̃ ꝛ harũ suppositionũ ṗmo accipit
scdam: deinde ṗmã. ℂ Ex his dat ꝯnẽ ꝛ vult ꝙ potentia
mouens in stellis sit infinita qm̃ stelle habere talẽ poten
tiam nõ mõ potẽtiali hoc est nõ per hoc ꝙ fuerit educta
de potentia ad actũ qꝛ talis potentia est aĩa stelle. Dicit
2° ꝙ lꝫ ita sit: tñ motus stellaꝝ est finitus: ꝛ per cõsequẽs
potentie he sunt in stellis hoc mõ ꝛ ſm has dispõnes qꝛ
sunt in eis tẽpore eterno ꝛ nõ recepte mõ potẽtiali. ꝛ hec
fuit tota snĩa Themistij ꝛ tu potes rñdere ad formã que/
stionis si placet. [Et abbreuiatio.] ℂ Auerroes loquitur
multũ ꝯfuse. dicit tñ ṗmo ꝙ motus celi põt deficere: cu/
ius causa sic componit̃ oĩs motus exiens de potentia ad
actũ est finitus. sed motus celi ꝯtinue exit de potẽtia ad
actũ ergo est finitus. ꝓbat 2° ꝙ motor causans illuz mo/
tũ eternuz est simplr̃ separatus neqꝫ corpus neqꝫ virtus
in corpore ꝛ syllˢ eius est. oẽ qd semꝑ est in actu neqꝫ est
corpus neqꝫ virtus in corpore. sed ṗmus motor semꝑ est
in actu: ergo neqꝫ corpus neqꝫ virtus in corꝑe. ℂ Sꝫ cir/
ca hec dubitat̃ ṗmo. nã si celũ põt quiescere ergo aliquã/
do quiescet aliter aliqua potẽtia est ociosa in nã. 2° si mo
tus põt deficere g̊ aliqñ deficiet. Quidã dixerũt ꝙ celuz
põt cõsiderari inquãtũ celũ ꝛ inqꝫtũ corpus. Si cõside/
ret̃ inquãtũ corpus põt quiescere: vt talpa põt videre inqꝫ
tũ aĩal. Si inqꝫtũ celũ nõ põt quiescere sicut nec talpa in
qꝫtũ talpa põt videre. Sed hec responsio est ꝯ Auerroez
ꝛ ꝯtra Themistiũ. ℂ Cõtra Auerroẽ qdẽ: qm̃ Auerroes
vult ꝙ celũ põt quiescere ẽt inqꝫtũ aĩatũ. ꝛ hoc qꝛ motus
ille hꝫ ꝯñũ. s. quietẽ. Themistius võ vult ꝙ celum põt qe/
scere qꝛ exit de potẽtia ad actũ. ꝓpter hec dicendũ ꝙ ce/ Rñsio ꝓpria.
lũ simplr̃ põt quiescere in eo ꝙ corpus celeste: ꝛ in eo ꝙ aĩa
tũ. ṗmũ ꝯstat qꝛ est potentia passiua: mõ potẽtia passiua
est cõtradictionis: ergo põt quiescere. 2m ꝓbat̃ qꝛ in eo ꝙ
aĩatũ est corpus finitũ ꝛ omne tale põt quiescere: ꝛ ꝓpea
bene dicit Auerroes ꝙ celũ etiã vt animatũ põt quiesce
re. Imaginat̃ enim ꝙ motores intãtũ mouent inqꝫtũ ap
petũt ꝛ intelligunt ṗmũ finem ꝛ per ꝯsequens eternitas
est a ṗmo fine. Erit ergo motor ꝓprius finite motionis
rõne sui. sꝫ ratione finis: eterne. Debes scire ꝙ motus ce/ De eternitate motus
li põt capi duplr̃. vno mõ totus ſm formã: alio mõ totũ
ſm mãm qd recentiores dicunt aliter. Sumitur eniꝫ vt
totus cathegorice vel totus syncathegorice. Si sumitur
totus ſm formã: sic est perpetuus simplr̃ vt elementum
ſm totũ est perpetuũ. Si võ sumat̃ vt totuz ſm mãm ꝛ

cuius etiam cõtrarium tenēt oēs.nam primum mobile motu cõmuni rapit oēs orbes ⁊ oēs spheras in viginti quatuor horis semel:nec necessaria est sphera ꝓpria pro hoc motu.Tertio dicit ꝙ sol exit ab ecliptica ⁊ mouet̄ latitudinal̄r vt luna:ƺ luna magis.etiam huius opposi tum est ꝓbatum in astronomia.Sol eniƺ nunꝗ̃ exit ab ecliptica:ƺ oēs alij planete:sic in his ergo tribus Eudo xus dicit ꝯtraria famosis nostri temporis.

Cô.45. ❡ Quare ph̃s.] Auerroes ꝑmo ꝑmittit excusationē Aristotelis. 2° loco ꝓsequit̄.dicit ꝑmo ꝙ ꝓꝑ diuersitatem in scientia motuū. In q̄bus fundat pluralitatē motoꝝ.Cogit̄ enarrare famosiorem pōnem suo tp̄e.ꝓbat 2° ꝙ talia nō p̄nt eē nisi famosa.nā hec accipiunt̄ a sensibus.⁊ talia nō p̄nt sentiri nisi in tp̄e:ad qḋ nō ꝑtingit vita humana: ⁊ per ꝯñs opꝫ stare ꝯsiderationib⁹ ⁊ obseruationib⁹ famosis alioꝝ.Dicit 3° ꝙ in talib⁹ nō pōt q̄s vti necessarijs ꝓꝑ eoꝝ difficultatē:sed tñ famosis.Modo famosa sunt dupl̄r vel ꝯcessa ab oibus:⁊ tūc hn̄t potētiam demr̄ationis: vel talia in q̄bus discordāt sapiētes:⁊ tūc nihil sunt certi.Aristoteles ḡ vtit̄ talib⁹:q2 melius est vti talib⁹ ꝙ̃ nihil.hec est excusatio.deinde narrat textū ⁊ pōneƺ Eudoxi ⁊ ꝑmo pꝫ.[Mathematici aūt.] ❡ Ponit ꝯueniētiam īter astronomos nouos ⁊ antiquos ⁊ diiam. Cōueniētia est q2 moderni dant motū in lōgitudine sub orbe decliui: ⁊ in latitudine respectu poli aliq̄bus planetis.hec est ꝯueniētia.Dr̄ia est ꝑmo q2 pro ꝑdicto motu in latitudine:non est nec̄ia sphera ꝓpria q2 vna sufficit.ꝓpterea q2 mouet̄ supra diuersis polis.mō qḋ nā pōt vno instrumēto facere supsedet ab alio. 2° dr̄ia est:q2 sol non hēt duos motus.s.longitudinalē ⁊ latitudinalem:q2 sol nunꝗ̃ exit ab ecliptica. [Et sic.] Uult rememorare pōnem mathematicoꝝ sui tp̄is.⁊ ꝑmo narrat breuiter pōnem eoꝝ. 2° refellit eam:volunt ḡ primo ꝙ sol hēat 3m motuƺ vel tertiam variationē motus:vtpote velocitatē ⁊ tarditatem. mō vel sol hēt ab vno ⁊ eodē orbe:nūc velocitari ⁊ nunc tardari:vel hēt a diuersis.⁊ cuƺ nō ab eodem:ḡ est necessarium ponere excētricos q̄bus saluet̄ velocitas ⁊ tarditas:vt dictum est in almagesto.[Excētricuƺ.] ❡ Contra arguit ⁊ dicit ꝙ epiciclus est impossibilis:excētricus est extra nām.duo ergo ꝓbat.ꝑmo epicicluƺ eē rem īpossibilem.scḋo excētricuƺ eē preter nām.ꝑmū dupl̄r ꝓbat.primo:q2 oē corpus qḋ mouet̄ circulariter motu simplici ⁊ eterno mouet̄ circa cētruƺ mūdi:sed epiciclus nō mouet̄ circa cētruƺ mūdi:ḡ nō est.maior est Aristotelis in ꝑmo de celo.⁊ minor est mathematicoꝝ. 2° si eēt epiciclus:tūc hēet cētruƺ ꝓpriuƺ:⁊ cuƺ natural̄r terra mouet̄ ad centrū qḋcūq3:tunc terra moueret̄ ad illud cētruƺ:⁊ sic daretur terra extra terrā. Hec ꝓbatio est efficax per illamet media q̄bus destruit mūdoꝝ pluralitatē.[Et simil̄r forte.] ❡ Ostēdit scḋo ꝙ excētricus sit ꝑter nālis.ꝑmo q2 si darent̄:darent̄ plura cētra.nam excētricus hēt cētruƺ extra cētrum mūdi.vltra si plura cētra:ergo plura corpora grauia extra locū terre.hec pꝫ vt supra:ḡ nō vnum medium sed hēret latitudinē ⁊ diuisionē pro quāto non esset simplex ⁊ vnuƺ.Scḋo ꝓbat idem.nam si dant̄ excētrici:tūc vna ps eoꝝ eēt grossior ⁊ alia subtilior: ⁊ qñ pars grossa cū grossa mouet̄:tūc īter subtilem ⁊ subtilem vel daret̄ vacuū ⁊ hoc nō:vel daret̄ qḋdam corpus implēs:vt spongia ad nullū alium finē nisi vt īpleat vacuū:vt in corporibus aīaliuƺ fit.Datur enim in corꝑe aīalis caro vt impleat loca vacua tñ.[Sed nihil.] Nunc rñdet ad argumētum de velocitate ⁊ tarditate:⁊ vult ꝙ nihil cogat ponere corpora talia.nam huiꝰ variationes saluari p̄nt per motū linee lenlab:vt Auerroes declarauit 2° celi.cōmē to.35.⁊ tu vide dicta mea ibidē ⁊ itelliges hoc.[Et sicut Ptolomeus.] ❡ Qz autē huiꝰ corpora non sunt necessaria: ꝓbat ipse aucte Ptolomei.naƺ vult ꝙ huiꝰ diuersitates saluari p̄nt ꝓpter motū ḡnātionis:hoc est ḡnādo ⁊ multiplicādo multos motus multaꝝ spheraruƺ:⁊ p̄nt saluari per excentricos ⁊ epiciclos:ait tñ ꝙ 2a via est leuior:simplicior:⁊ nobilior.leuior q̄deƺ qm̄ nō opꝫ ponere numeꝝ tot corpoꝝ.nā sic eēt ꝯfusio.simplicior:qm̄ nā potēs paucioribus facere aliq̄d:frustra vtit̄ pluribus.nobilior vō qm̄ saluat ꝓpositū paucioribus.Ecce q̄ō ꝯcedit vtrāq3 pōnē:ƺ laudet scḋam viam.Ex hoc vult hēre Auerroes ꝙ hec oīa p̄nt saluari preter talia extranea.[Ptolomeus aūt.] ❡ Nūc declarat errorē Ptolomei ⁊ vult ꝙ Ptolomeus ignoret fundamētuƺ antiquoꝝ quo ponebāt motuƺ multiplicationis.s.multiplicabāt ḡnādo plures motus.nam mouebant̄ ex eo q2 tales motus excētrici ⁊ epicicli sunt impossibiles ⁊ cōtra nām.[Necesse est igitur.] ❡ Cōcludit correlariuƺ ꝙ ꝓpter hec īpossibilia est necē declarare astrologiam antiquā que apud ipm̄ fundat̄ supra eodē orbe ⁊ polis diuersis.dico diuersis:q2 duob⁹ vel pluribus vt ꝯuenit apparētib⁹.⁊ hec vocat̄ linea lenlab. Cuius cām subdit.nam pōe est stellis accidere motū velocem ⁊ tardū ⁊ ꝓgressum ⁊ retrogradationē ⁊ alios motus q̄bus Ptolomeus nō potuit ponere astrologiā vt est ꝓpinquitas ⁊ remotio que accidit in luna respectu solis que vocat̄ mot⁹ respectiuus.Debes scire ꝙ oēs dr̄e motuū saluari p̄nt per hāc imaginationē vt Thebith saluat motū trepidationis circa varios polos. Siq̄s enī varios polos imaginetur ⁊ varias spheras: pōt saluare has oēs dr̄ias.⁊ hec vocat Auerroes lineā lenlab.sed id qḋ appet de eclipsibus lune Auerroes nō pōt saluari.vt 2° celi disputauimus.naƺ luna qñq3 eclipsat̄: ⁊ eius eclipsis durat horis plurib⁹:qñq3 paucis.⁊ hoc nō est nisi ꝓpterea q2 luna qñq3 plus de vmbra:qñq3 minus suscipit: ⁊ hoc non est nisi ꝓpter eleuationē ⁊ depressionē eius: ⁊ ad hoc nō pōt dari astronomia nisi epiciclus:sed de hoc satis in libro de celo.[In iuuētute aūt mea.] Narrat suā desperationē ⁊ vtilitatē eoꝝ que dixit.desꝑatio q̄dem est:q2 nūc in senectute amplius nō sperat īuenire astronomiam cōueniētem ꝑncipijs nālib⁹. Utilitas vō est:q2 ex nūc dictis aliq̄s forte efficit̄ studiosus ⁊ īgret veritatē ꝓpter duo.ꝑ q2 hec moderna ꝯtradicit ꝑncipijs nālibus. 2° q2 dedimus ꝑncipium aliqḋ subaudi apparētias ⁊ per lineā lenlab.[Lune auteƺ.] ❡ Ultimo redit ad narrāduƺ numeruƺ motuū attributoꝝ lune.⁊ vult ꝙ antiq̄ī tēpore Aristotelis dederūt vnū motuƺ lune vtpote scḋm motū draconis.⁊ respectu huius dederūt orbem toti cōcentricuƺ: qui dicit̄ deferēs caput draconis. Ptolomeus dedit quartuƺ motū respectu solis ⁊ 2m hoc est q̄ntum respectu cētri qm̄ mouet̄ cētruƺ equal̄r:⁊ ꝓpterea talem vocat motum respectiuū.ergo lune Ptolomeus vt Auerros narrat dat q̄nque motus.s.cōmunē:ꝓpꝛium lōgitudinis: draconis seu latitudinis:motū sui corporis respectu solis:⁊ motuƺ sui cētri respectu eiusdeƺ solis.ergo q̄nque. Sed quomō sit illud in astrologia relinquat̄. ❡ Debes scire ꝙ Joannes Jādonus fingit negare hec corpora Auerroem vno mō ⁊ ꝯcedere alio mō:⁊ conatur exponere illos modos. Sed iste hō certe non hēt mētem Auerrois:nam Auerroes vbiq3 nitit̄ destruere hec oīno ⁊ conat̄ saluare apparentias per orbes concētricos mūdi: ⁊ per diuersitatem motuū supra diuersis polis vt erat tēpore Aristotelis famosum.⁊ oīa saluat vt dicit per lineam lenlab:excepto illo qḋ apparet de eclipsibus.⁊ ꝓpterea Joannes querens saluare Auerroem destruit ipsuƺ.q̄dam enī itunt̄ soluere rationes Auerrois.dicūt enim nō eē necesse vt spherica corpora celestia mouētur oīa circa vnū cētrum:sed satis

est vt moueatur circa cẽtrum propeium. ¶ Ad scdm pn cipale fingunt argumẽtum Auerrois nihil eẽ. nam spissum vnius semp mouet cum subtili alterius: ꝛ sic nõ opꝫ dari vacuũ nec corpus ociosum ad replẽdum vacuum. ¶ Debes scire ꝙ oẽs rationes Auerrois possunt reduci ad duas potissimas: ꝛ maxime has quas tetigit. Et pma fundat in duabus ꝑpõnibus. ꝙ idem sit locus totius ꝛ partis quãdo totũ ꝛ pars sunt eiusdem nature: hoc videmus in oibus elemẽtis. nam in quolibet elemẽto quelibet particula fertur ad idem ꝛ in eodẽ numero quiescit. Nec in hac ꝑpõne est ambiguitas. ¶ Scda ꝑpositio est ꝙ totũ celum est in loco per cẽtrum terre. hãc declarauit ipse 4° auscultationis phice cõmẽto. 45. ꝛ ꝑspicua est per se. nam circa cẽtrum mouet totũ ꝼm formã ꝛ circa ipm quiescit ꝼm subm. ꝛ hec sunt de rõne loci. Ex his constat virtus primi syllogismi. pars ꝛ totũ eiusdẽ nature vnum habẽt locum numero: vt pma mõstrat ꝑpositio. sed celũ ꝛ quelibet pars celi sunt pars ꝛ totũ eiusdem nature simplr: vt declarauit Aristo. 2° celi. ergo totũ celum ꝛ quelibet pars eũdem habẽt locuꝫ: sed locus totius celi per secũdam ꝑpõnem est centrum terre. ergo eidem est locus oium spherarum: ꝛ hoc est totũ posse Auerrois. nec valet fingere eũdem eẽ locum totius ꝛ partis loquẽdo de loco cõmuni. naꝫ hoc hẽret locũ ꝛ forte in toto ꝛ tẽpore diuersarum naturarũ. Nam qñ pars est eiusdẽ nature cuꝫ toto: opꝫ vt sint vnius ꝑfectionis ꝛ per ꝯsequẽs vnius loci: lꝫ pmo totius ꝛ scdo partis. ¶ Pro itellectu secũde rationis debes scire ꝙ cuicũqꝫ nõ repugnat maius ei nõ repugnat minus: ex hoc seqtur ꝙ celo in eo ꝙ celum nõ repugnat moueri omni mõ: vt ex occidẽte in oriẽs ꝛ econuerso: ꝛ de septẽtrione in meridiẽ ꝛ ecõuerso. lꝫ eniꝫ hoc sit ipossibile apud nãm: est possibile logicũ. naꝫ eo posito in eẽ nullũ seqtur ipossibile apud mẽtem. hoc accepto arguo. Si excẽtrici eẽ pñt vt dicit Ptolomeus: possibile est spissam vnius moueri cuꝫ spisso alterius: ꝛ subtile simul cũ subtili. Si hoc est possibile: possibile est dari vacuuꝫ: vel dabunt corpora ociosa. Ultima ꝯñtia etiaꝫ ꝑspicua est: sed vltimuꝫ ꝯñs est impossibile: ergo pmuꝫ añs. ꝛ hec est potissima rõ. nec valent ambages recẽtioꝝ. Tu vo in his considera bene: qꝛ. 2. de. disputamus.

Rrãtium vo astrorum in quatuor cuiusqꝫ spheris. harum autem ꝛ primam quidem ꝛ secundam eandem esse illis. nam ꝛ eam que applanorũ omnes ferẽtem esse ꝛ eam que sub ea ordinatam ꝛ ꝼm eum qui per medium animaliuꝫ lationem habẽtem cõmunem omniuꝫ esse. tertie vo sphere omnium polos per media animalium esse. quarte autem lationem ꝛ ea coꝝ que obliquantur ad mediuꝫ eius. Tertie añt sphere polos: aliorum quidem proprios: veneris vo ꝛ mercurij proprios.

¶ Locutus est de spheris solis ꝛ lune: ꝛ voluit vnicuiqꝫ tres dari: ꝛ per ꝯsequẽs sex sunt he. Nunc de reliquis qnque legit: ꝛ videt vnicuiqꝫ quinque eẽ necessarias quatuor spheras. ¶ Circa qd debes scire ꝙ quilibet planetarum qnque hẽt motus quoꝝ duo qdem lõgitudinales ꝛ duo latitudinales. pmus longitudinalis est ab occidente ad occidẽs. Secũdus huic oppositus est ab occidente in oriẽs. Tertius est latitudinalis a meridie in septẽtrionẽ. Quartus ecõuerso a septẽtrione in meridiẽ. ¶ Debes etiam scire secũdo ꝙ ois motus circularis est circa aliquos polos ꝛ supra aliquam axem. ꝛ ꝑpterea poli pmi longitudinalis sunt poli firmamẽti ꝛ axis etiam eius. poli secundi longitudinalis sunt poli zodiaci. ꝛ axis similr. poli latitudinalis primi sunt in ecliptica: vnus qdem in angulo diei alter in angulo noctis: ꝛ axis est ab vno horum ad alteruꝫ. poli vltimi sunt declinãtes ab his ꝛ similiter axis. ¶ Debes scire tertio: ꝙ qꝛ quatuor ꝑceperunt motus in talibus qnque: ideo quatuor ꝑceperũt spheras concẽtricas. nam qlibet motus est ꝑpter certaꝫ spheraꝫ. dederũt vo orbem quartũ. nam ꝑceperũt planetaꝫ nunqꝫ moueri versus vnũ polum ꝙ attingeret illum ꝛ rediret ad aliud redeũdo ad eũdem. Sed viderũt planetam declinari ab ecliptica certo spatio deinde redire: ideo cogebant ponere duas spheras: alteram qdem vt traheret planetã versus polũ vsqꝫ in certum terminũ. alteram vo vt retraheret retro versus polum ꝯtrariuꝫ. hoc ergo pacto cuilibet qnque planetaruꝫ dederũt quatuor. modo quatuor ducta in qnque sunt. xx. ꝛ sol ꝛ luna habẽt sex spheras: ergo oẽs erũt. xxvi. oibus ergo septem erraticis tot Eudoxus credidit cõpetere spheras. Inquit. Errantium vo astroꝝ vniuscuiusqꝫ. s. lationẽ in quatuor spheris subaudi eẽ ponebãt. ꝛ exponit has. d. Harũ aũt primam qdem. s. per quã mouent longitudinaliter ab oriẽte in occidẽtem: ꝛ secũdam. s. per quam mouent longitudinalr ecõuerso ponebant eẽ eãdem. s. similẽ illis duabus solis ꝛ lune per quas similr mouent sol ꝛ luna: ꝛ he sunt due sphere necessarie pro pmis duobus motibus in lõgitudinem. Clarius has exponẽs subdit. nam ꝛ eam que applanoꝝ. i. nõ errãtium oẽs ferẽtem eẽ. s. opꝫ ꝛ ea que subordinatam: ꝛ hec est prima. nam hec subordinat firmamẽto pro quãto hec mouet. Similr ꝛ. s. opꝫ eẽ lationem habẽtem cõmunẽ oiuꝫ eẽ ꝼm eum circulum qui per medium aialiuꝫ. i. zodiaci: ꝛ hec est secũda sphera. he ergo sũt due sphere necessarie duobus primis motibus lõgitudinalibus. de alijs duabus spheris latitudinalium motuũ subscribit exẽpla ꝛ dicit. Tertie vo sphere reliquoꝝ. s. oinm qnque dixit esse polos per mediuꝫ aialiuꝫ hoc est in ecliptica. nam vnus polus est in angulo diei ꝛ alter in angulo noctis: ꝛ axis est linea ab vno ad alteruꝫ extẽsa. posuit aũt hanc ad causanduꝫ motũ lateris versus alterum poloꝝ. deinde subdit descriptionẽ quarte. d. quarte autem lationẽ posuit. s. ꝛ ea. i. eos polos de numero coꝝ que obliquant ad medium eius. i. ad trãsuersam primi circuli. nam hec quarta trahit in ꝯtrarium tertie: ne. s. planeta totaliter ad polũ versus ꝑcedat. ¶ Debes scire ꝙ isti ꝑceperunt tres superiores vt Saturnũ Iouem ꝛ Martẽ habere tres spheras ꝯcentricas ꝛ quãtuꝫ ad polos ꝛ ad axes similes: sed duos inferiores aliter. lꝫ enim sphere Ueneris ꝛ Mercurij sint concẽtrice: tamẽ poli nõ sunt similes cũ polis trium supioꝝ: qꝛ duo hi iferiores plus declinãt qꝫ tres supremi. ꝛ ideo subscribit. d. Tertie autem sphere polos dicit alioꝝ quidem trium superioruꝫ proprios: Ueneris vo ꝛ Mercurij eosdem: hoc est alios proprios: qꝛ non similr mouẽtur in latus tres superiores: sicut tres inferiores. vel forte aliter intelliges hec ꝛ ego relinquo. ꝑspicuuꝫ est spheras oiuꝫ erraticorum esse. xxvi.

¶ Cum narrauit.] Presens cõmẽtum ꝑspicuũ. Debes tñ scire ꝙ in motu planetaꝝ signãtur latitudo ꝛ lõgitudo. Cõ.46
latitudo accipit vt planeta mouet ab vno polo in alteꝝ ꝛ ecõuerso. dĩ aũt hec latitudo astronomice pro quanto penes hanc sumunt latitudines ciuitatuꝫ apud astronomos. phice vo hec dicunt lõgitudo: qꝛ vnus polus est velut sursum alter velut deorsuꝫ: vt 2° celi pꝫ. longitudo vo astronomice sumit ꝑut planeta fert ab ortu in occasum ꝛ ecõuerso: ꝛ dĩ longitudo pro quãto ciuitates sic mensu

rantur in longum apud astronomos:re tñ vera latitudo dicitur qñ est a dextro in sinistrum. ¶ Scdo debes scire q antiqui pceperūt duplicē latitudinē.s.alteram ab equinoctiali:⁊ quātum ad hāc oēs mouent in latus etiam sol ⁊ luna que potius declinatio dicēda est.alteram vo ab ecliptica versus alterū polorum:⁊ hāc antiq dederunt oībus. Sed Ptolomeus excepit solem. Nam cētrū solis semper decurrit per eclipticā:nec exit ab ea.reliqua patent.

Alippus autem positionem quidem spherarum eandem posuit cum Eudoxo. huius autem est distantiarum ordinem. pluralitatem vero ei quidem que Jouis ⁊ ei que Saturni eandem cum illo dabat. Soli vero ⁊ lune duas existimabat adhuc apponendas esse spheras. apparētia siquis debeat assignare:reliquis vero planetis vnicuiqz vnam necesse autem si composite omnes debeant reddere apparentia secundum quemlibet errantium alteras spheras vna minores esse reuoluentes ⁊ ad idem restituētes positione primā spheram semper inferius ordinati astri. Sic enim solum contingit planetarū lationem oīa facere. Quoniā igitur in quibus quidem ipsa feruntur spheris:hec quidem octo. he aūt quinque ⁊ viginti sunt. harū autem solas nō oportet reuolui in quibus deorsum ordinatum fertur. Que quidem reuoluunt eas que sunt primorum duorum sex erunt:que autem eas que sunt posteriorum quatuor:sexdecim. omnium itaqz numerus ⁊ ferentium ⁊ reuoluentium ea quinquagintaquinque. Si autem soli ⁊ lune non addiderit quis quos diximus motus: omnes sphere erunt. vij. ⁊. xl. pluralitas quidem igitur spherarum tanta sit.

¶ Nunc Calippi positionē de numero spherarū enarrare entitur.fuit aūt Calippi etate posterior Eudoxo Aristoteli coetaneus:vt Simplicius narrat in pmo de celo.atqz Athenis cū Aristotele moderauit cōsiderationes Eudoxi. Pro huius ergo viri positione debes scire q duplices credidit eē spheras.s.deferētes ⁊ reuoluētes. Saturno qdē ⁊ Joui octo deferētes tribuit vnicuiqz quatuor. Soli vo ⁊ lune deferentes decem vnicuiqz qnque.alijs deniqz tribus qndecim deferētes vnicuiqz qnque:ergo oēs deferētes erunt numero.xxxiiij. Reuoluētes vo Saturno ⁊ Joui sex vnicuiqz tres. Soli ⁊ Lune octo vnicuiqz quatuor. Marti ⁊ Veneri ⁊ Mercurio duodecī vnicuiqz quatuor oēs ergo reuoluētes erunt.xxvi.ergo congregando reuoluētes cū deferētibus erūt omnes numero.lix. Causa aūt horum patebit in littera. ¶ Debes scire q phus in littera enumerat.lv.nam pretermittit vnum errātium cui quatuor sphere sunt necessarie. Primo ergo ponit conuenientiam ⁊ videtur cōuenire in duobus. Primo quātum ad numerū deferētium. Secūdo quātū ad ordinē planetarum ⁊ hoc dicit. Calippus aūt positionē quidē spherarum eādem posuit cum Eudoxo:quod intellige de deferētibus:hec est prima conuenientia eorum.deinde ponit secūdam.d. Huius aūt.s.viri Calippi est ponere ordinē distantiarū. Similiter.s.cum Eudoxo:nam eodem modo ordinabat spheras.hec est secūda cōuenientia. Deinde narrat differētias ⁊ dicit:pluralitatē vo spherarum deferētiū ei qdem que Jouis ⁊ ei que Saturni eandem cū illo dabat:qz quatuor dabat Eudoxus ⁊ quatuor nūc dat Calippus. Soli vo ⁊ lune duas extimabat adhuc apponēdas eē spheras:⁊ hoc siquis debeat assignare apparētia. ¶ Debes scire q Calippus vidit solē ⁊ lunā quādoqz veloces quādoqz tardos:⁊ ppterea vltra tres datas eis ab Eudoxo addidit duas.ergo computando oēs primorum:⁊ horum erūt deferētes.xviij.reliquis vo planetis addebat vnicuiqz vnā:ergo erūt qndecim. ¶ Debes scire q addit hanc vnam ppter direptionē ⁊ retrogradationē quas pcepit in his:⁊ per consequēs congregando oēs deferētes oliz erunt numero.xxxiij.deinde docet eligere spheras reuoluētes. ¶ Debes tamē scire q sphere reuoluētes dantur vnicuiqz tot quot deferētes vna minores.nam sphere que defert planetā nō indiget sphere reuoluētes propter causam dicēdam. ¶ Scdo debes scire q sphera superior hēt virtutem forme:⁊ inferior virtutem materie:⁊ ppterea superior orbis trahit ad se inferiorē:⁊ sic videt Saturno necessaria correspondēs prime deferēti vt retineat eam:ne feratur a supmo celo stellato nimio raptu:⁊ sic destruat proportio astri fixi.⁊ pari pacto substantia deferens eget altera sibi reuoluente coeua.⁊ similiter tertia eget tertia.quarta vo ppter qa multum distat ab orbe continēte:parum participat raptus:ideo nō fuit necessaria sphera reuoluens:ergo Saturno dabuntur quatuor ferētes ⁊ tres reuoluētes:⁊ similiter Joui:⁊ breuiter vnicuiqz tot quot dantur deferētes vna minores ppter hanc causam dictā. Dicit necessariū est aūt si oēs composite ⁊ debite ordinate debeant reddere apparentia secundum quālibet errantium eē adhuc alias tres spheras:que sunt tot quot ille vna minores:eo qz deferēti astrū oīno datur sphera reuoluēs exponit hoc.d.reuoluētes ⁊ ad idem restituētes:dico restituētes primā positione.i.infimā spheram semper deorsū existētem:ordinati astri:id est fixi astri.ecce officiū harū reuoluētiū est manutenere spherā infimam in qua astrū figit:ne ipsa diuertatur per motū raptus spherarū superiorū.subdit causam:qz.s.opz astrum sic regulariter seruari.d. Sic enim contingit solum lationē planetarum oīa facere:hoc est qz planete sic seruati sunt oīum rerū cause:deinde colligit numerū oīum ⁊ dicit. Quoniam igit in quibus quidem ipsa feruntur spheris he quidē octo vt Saturni ⁊ Jouis vniuscuiusqz quatuor. he aūt.xxv.sunt.nam reliqui qnque sunt planete:⁊ vnicuiqz dantur qnque modo qnque in qnque ducta faciunt.xxv.ergo oēs sunt.xxxiij. Ostendit in qbus non opz dare reuoluētes.d.harum aūt solas non opz reuolui in qbus deorsū ordinatū fertur.s.astrū:quasi dicat q infima in qua figit astrum caret reuoluēte:qm ppter distātiam eius a continēte orbe:parū aut nihil raptus participat:oēs relique hñt reuoluētes. His habitis epilogat numerū oīum ⁊ dicit:que qdem reuoluūt eas que sunt primorum duorum.s.Saturni ⁊ Jouis.sunt sex.que vo posteriorum quatuor:erūt.xvi.ergo oīum ⁊ ferētiū ⁊ reuoluētiū numerus ea sunt.lv. Sed videt Arist.subtrahere quatuor.hoc cur faciat:videbimus in cōmento. Deinde vult enarrare positionē veriorem.d. Si aūt soli ⁊ lune non addiderit quis quos diximus motus vtpote soli duos ⁊ lune duos:vtiqz quatuor eorum a.lv.remouebuntur:⁊ qd remanet erit.li.e qbus iterum subtrahe quatuor ab vnoquoqz quatuor vnā quā addebat Calippus:⁊ sic oēs sphere erunt.xlvij.pluralitas quidem igitur spherarum tanta sit.⁊ ad hanc videt Aristo.plus inclinare. Ad huius exēplum formet figura sequens.

Declaratio positionis Calippi ¶ In hac ergo figura sunt descripti septem circuli seruiētes ad motum Saturni: cuius quilibet repñsentat vnam spheram. Saturnus ergo scribitur caractere ♄. reliqui vero circuli designant per. a. b. c. d. e. f. g. Tunc declarentur ea que Aristo. dixit ſm Calippum. naȝ Saturnus mouetur in. xxiiij. horis ab oriēte in occidēs iteruȝ rediēs ad illud aliquo insensibile minus: ⁊ quātum ad hunc motum fuit necessaria sphera. a. hec enim rapta a firmamēto rapit cētrum Saturni in. xxiiij. horis semel vt dictum est. Et qm̄ hec sphera moueret tāto impetu quāto mouet̃ a firmamēto: ⁊ sic Saturnus nunq̄ posset ecōuerso moueri ab occidēte in oriēs: vt experiētia pcepit: hac de causa extimauit eē necessariam spheram. b. vt. s. detineret planetam in sua mēsura ⁊ in suo cursu. ⁊ qm̄ pcepit Saturnum pmoueri in latus poli septētrionis dedit ppter hoc vnam spherā. ⁊ qꝛ hec sphera īpetu mouet magno: exiguit sphera. d. vt impetus ille abscindat̃ atq; planeta moueatur certa regula: ⁊ qm̄ etiam ꝑcepit ♄ moueri versus polum meridianuȝ dedit. e. spheram: vt. s. ♄ trahatur ad cōtrarium polū. ⁊ qꝛ hec itē vt prius dicta magno īpetu rapit: dedit. f. vt detinēs atq; regula. Et qm̄ pcepit Saturnū moueri ab occidēte in oriēs: dedit. g. spheram cui nō supposuit aliam inferiorē: eo qꝛ est nimis īferior nullius impetus particeps. ⁊ cū hoc hic est motus eius nālis. hec fuit fictio Calippi. ⁊ sicut dixi in Saturno: eodē mō ⁊ in reliqs potes scribere. Sed hec extimatio pluribꝰ modis deficit. Primo qꝛ sphera. a. supfluit: quoniam firmamētum satis est ad mouēduȝ oēs inferiores: vt Ptolomeus probauit. Adhuc oēs reuoluētes vidētur supfluere. nam quomō motus hi sint naturales: videt̃ a proprijs motoribus eē determinatos ad maximū ⁊ ad minimuȝ. nulla ergo est necessitas spherarū reuoluētium. Preterea supfluunt sphere mouētes in latus. quoniam planete declināt ab ecliptica qm̄ eoꝝ poli declināt ab ecliptica: ⁊ hec de re mouetur cū hac declinatione vt dicit Ptolomeus. ergo dedit excētricos duos ⁊ vnuȝ deferētem ⁊ epicicluȝ ⁊ in quibusdam deferētem caput. Saturno quidē ⁊ alijs duobus inferioribus. s. Joui ⁊ Marti Ptolomeus dedit tres orbes. s. deferētem epicicluȝ ⁊ duos excētricos ⁊ epiciclum. hi nāq; satis sunt pro oībus motibus eoꝝ. Soli tres etiam ⁊ ei nō dedit epiciclum. lȝ Auerroes in suo almagesto saluet oēs motus solis cū epiciclo tm̄. Venus ēt hēt tres ⁊ epiciclum vt de tribus supioribus dixit. Mercurius hēt quinque ⁊ epiciclum. s. duo dicti deferētes augem equantis. duo intra hos dicti augem excētrici deferētes. Quintus defert epiciclum in hoꝝ medio positus. Luna demuȝ habet spheras quatuor ⁊ epiciclum. habet enim tres orbes vt sol ⁊ supiores: ⁊ hi dicuntur deferentes augeȝ excētrici. tertius est in hoꝝ medio locatus qui defert epiciclum. quartus est orbis mundo concētricus aggrēgatus ex tribus alijs ambiēs: qui deferēs caput draconis nūcupatur. Demōstrationes ⁊ rationes Ptolomei pquirantur ab eo in almagesto. Potes ergo oēs enumerare orbes ⁊ motores si placet de mēte Ptolomei: ⁊ erūt xxxi. numero. Et hec positio tenetur nūc ⁊ tēporibus nostris vsus tabularū ⁊ canonuȝ oīuȝ motuuȝ sunt de mēte Ptolomei: q̄uis in motu stellaruȝ fixarū ⁊ augiuȝ: ipse titubet: de quo in libro magne compositionis satis.

¶ Dicit Aristoteles.] Cōmētum fere totum pspicuuȝ est: Cō.47
tn̄ quedā annotētur difficilia. Primū ibi [Et ſm q̄ Alexander.] Ubi primo debes scire q̄ debēt extimari nouē sphere. verbi gratia. respectu motus solis: ⁊ dȝ extimari sol fixus eē in sphera infima hoc est maxime propinqua versus caput nostrū. ⁊ tunc pspicuuȝ est circa illā ꝑmam

spheram

ſpheram eſſe octo alias ſpheras eã ↄtinẽtes:que ſunt pro
pter apparẽtia in motu ſolis. Ita ꝙ ſuprema ⁊ nona erit
ea que a capite nr̃o ſũme eleuat̃. Ingt mõ ⁊ ſm ꝙ Alexã
der dixit ponebãt oiuз orbiũ ſtellaꝝ pter orbẽ ſignoꝝ.ſ.
firmamẽtũ orbẽ quí mouet illũ. vbi grã. Solẽ ſup vnuз
polũ ad ptẽ ↄriã ad quã mouet pmus orbis ⁊ iſta ſphera
in ↄuũ mouẽs dĩ reuoluẽs. Tũc dicebant qntũ orbem a
pte noſtra eſſe ſub q̃rto a pte ſupremi: ⁊ ſextũ quo ad nos
eſſe ſub tertio ad illã ſupremã. ⁊ ſeptimũ quo ad nos ſub
ſcdo. ⁊ dicũt ꝙ reuoluẽs ⁊ deferẽs ambo mouent̃ ſupra
eiſdẽ polis. nã ſic cõponẽdo orbes ſaluant̃ apparẽtia. hec
erat poſitio Calippi vt Ar. narrat. [Et iſta aſtrologia.]
¶ Cõtra hoc dictũ Alexandri arguit Auerroes. pmo qꝛ
hec aſtrologia nõ ↄuenit fundamentis datis in h tẽpore.
Scdo qꝛ iſti motus ſup eoſdẽ polos de ↄrijs terminis ad
cõtrarios terminos ſunt ↄtrarij: ⁊ p ↄñs deſtruũt alter al
terũ. [Sup aũt.] ¶ Reſpõdet q̃ aliter ⁊ dicit. Sup aũt
polos diuerſos poſſe eſt. ⁊ ſilr ſupra centra diuerſa. Nã h
mõ nõ ſunt ↄrij: deinde dat ſcdam ſoľonẽ ⁊ eſt imaginã-
do orbẽ in quo ponit̃ ſtella locari inter duos orbes: q mo
uentur ſup cõtrarijs polis. [Sed talis.] ¶ Cõtra arguit:
nã talis motus eſt violentus: nã aſtrum deferet̃ impetu
vnius ⁊ alterius: ergo violẽtus erit eius motus. hoc autẽ
nõ accidit corporibus celeſtibus vt dictuз eſt in pmo de
celo. [Et iõ.] ¶ Redit ad verã ſoľonez ⁊ vult ꝙ iſti mo-
tus. ſ. deferẽtis ⁊ reuoluentis nõ debẽt eſſe ſupra eoſdem
polos nec ſupra vnã axe. hãc pbat pmo qꝛ p hãc poſitio-
nẽ ſaluat̃ velocitas ⁊ tarditas: directio ⁊ retrogradatio.
2° qꝛ p eam ſaluat̃ latitudo a ȥodiaco ita ꝙ per eã plane
ta põt moueri in latus. 3° ex hoc fundamento nõ accidit
ĩpoſſibile. 4° hec poſitio ſaluat omnes apparentias. 5° nã
motus eſſe ſupra diuerſis polis concedunt aſtronomi in
motu diurno ⁊ motu obliquo. nã dicũt ꝙ motus diurnus
eſt ſupra polis mundi. motus vo obliquus eſt ſupra polis
ȥodiaci ab illis declinantibus. ita ꝙ mathematici hiſpa-
nie volũt polos ȥodiaci reuolui circa polos totius mũdi
deſcribendo circulum paruũ. Si ergo iſti motus conce-
duntur in ȥodiaco: ⁊ toto mũdo: ergo nõ eſt incõueniens
in talibus ſpheris. Addit ꝙ mathematici hiſpanie conce
dunt talẽ motum poloꝝ in orbe ſtellato. Dicunt enim ꝙ
orbis ſtellatus mouet̃ circa polos totius hoc eſt noni or-
bis motu trepidationis. Ex his patet veritas ſolutionis.
reliquum cõmenti patet.

Quare ⁊ ſubſtantias ⁊ principia imo
bilia ⁊ ſenſibilia tot rõnabile exiſtima
re: neceſſariũ enĩз dimittat̃ fortioribꝰ
dicere. Si aũt nullã poſſe dicere latio
nẽ nõ ordinatã ad aſtri lationẽ. Amplius autez
oẽm nãm ⁊ oẽm ſubam ipaſſibilẽ ⁊ ſm ſe opti
mũ ſortitã eſſe finẽ opз exiſtimare: nulla vtiqз
erit pter has altera nã ſed talẽ ſubaꝝ numerum
eſſe neceſſe eſt: Si enĩз eſſent alie: mouerẽt vti-
qз tanq̃ꝫ finis exñtes lationis. Sed alias qdem
eſſe lationes ipoſſe preter dictas. hoc aũt exiſti-
mare ex latis rõnabile. nã ſi omne ferẽs lati gra-
tia natũ eſt: ⁊ latio ois lati alicuius eſt nulla vti
qз latio ſui grã erit: nec alius vtiqз lationis: ſed
aſtroꝝ gratia. nã ſi fuerit lationis gratia: ⁊ illaз
alterius oportebit eſſe: quare cum nõ eſt poſſi-
bile ire in infinitũ: finis erit omnis lationis lato
rũ aliqđ diuinorum corporum ſm celum.

¶ Ad dicta. Nũc addit ↄnẽ ⁊ inquit quare ⁊ ſubſtãtias: ⁊
pro id eſt pncipia imobilia ⁊ pncipia ſenſibilia tot. ſ. quot
lationes extimare eſt rõnabile. ¶ Debes ſcire ꝙ cuiuſli
bet lationis duo ſunt pncipia. alteꝝ imobile vt intelligen-
tia: ⁊ alterũ ſenſibile vt ſphera ſeu celeſte corpus. ⁊ ppte-
rea quãtũ ad vtrũqꝫ pñm dixit pncipia imobilia ⁊ ſenſibi
lia. dixit aũt rõnabile hoc eſt pbabilr. nã vt ſcripſit neceſ
ſariũ ⁊ demõſtratiuũ dimittat̃ dicere fortioribus. ⁊ p h
ſignat eius pbationẽ fuiſſe dialecticã ⁊ nõ demõſtratiue.
¶ Debes ſcire ꝙ plures eſſe intelligentias vna põt de-
monſtratione ſciri qa. Nã plures ſunt orbes ⁊ motus vt
ſcimus ꝙ plures ſunt aĩe humane: qñ ſunt plures hoies
animati ⁊ plures opationes holum: ⁊ quãtũ ad hoc vbuз
ſuũ nõ hз locũ. plures tñ in certo numero vtpote vel. lv.
vel. xlvij. vel. xlix. nõ põt demonſtratione ſciri. naз rõ ſic
cõponet̃. Quot ſunt motus celeſtes: tot ſunt orbes ⁊ intel
ligẽtie: ſed motus ſunt. lv. vel. xlvij. vel. xlix. ergo ⁊ orbes
⁊ intelligentie erunt tot. Modo ↄſtat maiorẽ ſciri certa
demonſtratione. Sed minor nõ ſcit̃ niſi ex famoſis ſuo
tẽpore: mõ famoſa poſſunt eſſe falſa. Sed nulla demon-
ſtratio ex falſis eſt. Syllogiſmus vt declarat̃ in poſterio
ribus: bene ergo dicit h eſſe rõnabiliter ſcitũ ⁊ nõ demõ-
ſtratione. [Si aũt nullaз.] Debes ſcire ꝙ ſyllus eſt quot
ſunt lationes tot ſunt intelligentie: ſ. 47. vel. 49. vel. 55.
ſunt lationes: ergo ⁊ intelligentie. poteſt ergo quis obijce
re Ariſtoteli: quantũ ad maiorẽ imaginãdo quaſdã alias
ſubſtantias abſtractas per ſe exiſtentes nec mouẽtes nec
motas: ⁊ per ↄſequens hec via nulla eſt ⁊ hec reſpõſio eſt
theologoꝝ. dicunt enim eſſe quaſdã intelligentias per ſe
perfectas: que nullius ſtelle ſunt motores: vt ſunt angeli.
¶ Contra hoc obijcit phs ⁊ ſupponit duas ppoſitiones.
pma omnis latio eſt ppter ordinatũ aſtrũ. hanc non pro
bat ſed ſumit vt famoſam. Scda omnis ſubſtantia ⁊ ois
natura impaſſibilis optimũ finẽ ſortita eſt. Sumat̃ hec
ſcda propoſitio vt maior ⁊ addatur hec minor vз ſed mo
uere ſtellam aliquaз eſt optimus finis: ergo ois nã ⁊ ois
ſubſtãtia abſtracta eſt ſortita aliquã ſtellã. ⁊ per ↄſequẽs
nulla eſt que nõ moueat. harum duarũ propoſitionũ. pri
ma addit̃ ad bene eſſe ⁊ terminorum cauſa. Scda eſt vt
maior cui ſubaudiri opз minorẽ dictã ⁊ dabitur cõcluſio
noſtra. Inquit. Si aũt nullã poſſibile eſt dicere lationem
nõ ordinatã ad aſtri lationem ⁊ hec eſt pma que parum
prodeſt. Deinde addit aliam. d. Amplius aũt omnem na
turã ⁊ omnem impaſſibilẽ oportet extimare eſſe ſortitaз
optimum ſm ſe finem ⁊ hec eſt maior cui ſubſcribe hãc:
ſed mouere aliquã ſtellã eſt optimus per ſe finis dat con
cluſionẽ. d. Nulla vtiqꝫ erit preter has altera natura: ſed
taleз ſubſtantiaꝝ numerũ eſſe neceſſe eſt vt dixit. Debes
ſcire ꝙ theologus dз a philoſopho diſcordare. Quoniam
pncipiũ philoſophi verificatur per ſenſum vel mediate
vel imediate. Theologus etiaз poteſt verificare conclu-
ſionẽ ex pncipijs creditis: ⁊ ideo philoſophus quantũ ad
hanc concluſionẽ diſcordat a theologo. Nã philoſophus
per numerũ motuũ nobis apparentiũ cõcludit numerũ
intelligentiarũ. Theologus aũt cõcludit numerũ ex cre
ditis pncipijs via reuelationis acceptis. ⁊ propter hec de-
mõſtratio hec eſt firma philoſopho: theologo vo credita
[Si enim.] ¶ Scda obiectio poteſt eſſe ad minorẽ ima
ginando ꝙ ſunt multo plures lationes in celo q̃ꝫ que nu-
merate ſunt. nam poſſunt fingi quedam nõ deprehenſe a
nobis: vt ſi earum motus eſſent vniformes ⁊ in nullo di-
uerſi ⁊ non propter partem ſtellatam: ſed propter partes
non ſtellatas: vt ſiquis ſupra octauum celum imaginare-
tur infinitas ſpheras mundo cõcentricas. ¶ Contra hoc
arguit ⁊ repetit qđ nũc ↄcluſit ⁊ dicit. Si enĩз eſſent alie:

mouerēt vtiqꝫ tāq̄ existētes finis cuiusdā lationis. hec ergo suppō est φ oīs intelligētia est finis alicuius lationis. ℂ Tūc arguit ꝛ dicit: sed alias qdez lationes eē impōle est pter predictas. quare tot sunt vt dixit. hoc aūt ꝓbat hāc rōnem ex latis. ꝛ pmo ꝓponit hoc. d. Hoc aūt extimare est ex latis rōnabile: ꝛ nitit̄ vno enthymemate: cuius aīs est due ꝓpōnes: ꝛ īngt. nam si oē qd̄ fert lati grā est natuꝫ. i. nālīter mouet̄ grā lati. Deinde ponit secūdam. d. ꝛ oīs latio lati alicuius est ꝛ hoc totuꝫ est aīs cui addit ꝯclusionez. d. nulla vtiqꝫ latio sui grā erit: nec alterius lationis sed astroꝝ grā. ꝓbat ꝯñtiam: ꝛ habet ꝯñtia duas partes. Prima φ nulla latio sit sui gratia. ꝛ hāc nō ꝓbat qꝛ ꝑspicua est. nam lator est ꝓpter lationez ꝛ latio ꝓpter latū vt oēs ꝯfitent̄. Deinde ꝓbat secūdam partez. d. nam si latio fuerit gratia lationis: pari rōne ꝛ illā alterius lationis gratia oportebit eē: qm̄ sunt vnius speciei: ergo vel nulla erit ꝓpter lationē vel oēs. Dat ꝯclusionē ꝛ repetit totū. d. quare qñ non sit possibile ire in infinitum: finis erit cuiuslibet lationis aliqd̄ diuinoꝝ latorum corpoꝝ s̄m celum hoc est de nā celi. Debes scire φ virtus rōnis est hec si sunt alique intelligētie preter dictas vt dicūt aliqui: ille sunt ꝓpter lationem. nam per lationē optimū ꝯsequunt̄ finem: ergo opꝫ eē lationes aliquas vltra ꝑdictas: ꝛ tot numero quot sunt itelligētie vltra predictas: vel ergo latio quelibet illaruꝫ est ꝓpter se: vel ꝓpter astrum: vel ꝓpter aliam lationē. Siqdem ꝓpter se hoc est ꝯtra nām lationis. nam ferens est lationis grā ꝛ latio est lati grā. nō ergo ꝓpter se nec ꝓpter aliam lationem diuersam. nam pari rōne ꝛ illa ꝓpter aliam ꝓpter similem causam: ergo vel ibitur in infinituꝫ: vel opꝫ stare ad lationem: que est ꝓpter astrum: ꝛ per ꝯsequens tot lationes erunt quot astra: ꝛ sic nulle erunt lationes preter predictas ꝛ nec intelligentie erunt plures. Et hec est virtus demonstrationis Aristotelis.

Cō.48 ℂ Cuꝫ posuit.]Cōmētū istud pꝫ maxime per dicta nrā in precedēti textu. Debes scire φ de numero intelligētiaꝝ disputaui in nr̄o libro. d. d. d. 14°. in sōne duby quarti per totū. ꝛ ibi scripsi quecūqꝫ in iuuētute potui colligere. Nūc vō ꝛ si plus exercitatus sim: mihi nihil plus videt̄ illo. ibi eniꝫ subtiliter rem quo ad posse explicari. Tu vō lege atqꝫ perlege ea: ꝛ tibi placebunt valde.

Quod autē vnuꝫ celū: manifestuꝫ. Si enim plures essent celi vt hoīes: foret principiū circa vnūqđqꝫ specie vnū: nūo vō mlta. Sed quecūqꝫ sunt nūo multa mām hñt. vna eniꝫ ꝛ eadē rō multoꝝ vt hoīs: sor. vō vnus. Qđ aūt qđ qđ erat esse nō habet mām primū: endelechia enim vnuꝫ quidem igit̄ ꝛ ratione ꝛ numero primuꝫ mouēs: imobile ens: ꝛ motuꝫ ergo semper ꝛ continue vnum solum: vnū ergo solum celum.

ℂ Erat syllogismus Aristotelis quot sphere tot intelligētie. 47. vel. 49. vel. 55. sunt sphere: ergo ꝛ tot itelligētie. Obiecit maiori ꝛ minori ꝛ satisfecit questionib᷒: nūc videt̄ obycere ꝯclusionem. nam posset quis dicere φ plures sunt mūdi: ꝛ per ꝯsequēs erunt. 59. sphere duplicate. s. 118. nō ergo. 59. ergo cōclusio falsa. Aristoteles ergo vult remouere talem obiectionē ꝛ arguit hypothetice hic. nam a destructione ꝯsequētis ad destructionē aīītis sic si plures eēnt mundi plures eēnt primi motores: sed non sunt plures primi motores. ergo nō sunt plures mūdi. maiorem supponit tanq̄ manifestam ꝛ ꝓbat minorē: sic quecūqꝫ sunt plura numero specie. hñt mām. Sed primus motor non habet mām. nam est purus actus. ergo vnus est p̄mus motor tm̄. Debes scire φ qui ponūt plures mūdos plures ponūt eos numero: sed specie vnū vt Democrit᷒: qꝛ aliter ponere nō prit vt Aristoteles p̄mo celi disputauit. dicit φ aūt vnuꝫ celū: manifestū. Sumit celum pro mūdo: vt dicit ipsemet p̄mo celi. hec est ꝯclusio. deinde ꝓbat hāc hypothetice. vt dixi. d. Si enim plures eēnt celi vt hoīes h̄ est plures numero ꝛ specie vnus: ꝛ addit hoc: qꝛ alr̄ nō pōt extimari mūdoꝝ multitudo: foret principium circa vnūqđqꝫ specie vnū: numero vō multa. hec est p̄ma hypothetica ꝛ est maior: nec curat eam ꝓbare: qꝛ ex ante dictis satis pꝫ. ꝛ in libro de celo est d̄clarata. hinc subaudias minorē. s. oppositū ꝯsequētis ꝛ inferas oppositum aīītis qđ erat ꝯclō: ꝛ ꝓbat minorez ꝛ dicit: sed quecūqꝫ sunt numero multa habēt mām: cuius causam breuiter subscribit. d. vna enim ꝛ eadez ratio est multoꝝ vt hoīs. s. ratio est socratis ꝛ platonis. Socrates vō vnus ꝓpter vnam mām. hec ergo est maior ꝛ eius probatio. Deinde ponit minorē. d. qđ aūt est primum qđ quid erat eē nō habet mām: qđ probat. d. nam endelechia. i. ꝑfectibilis ꝛ purus actus dicit̄: hec est tota probatio. Deinde conuertit syllogismuꝫ ꝛ arguit a primo ad vltimū. d. vnum qdem igit̄ ꝛ ratione ꝛ numero est primū mouēs imobile existēs: ergo ꝛ motum semꝑ ꝛ cōtinue erit vnum. ergo vnū soluꝫ celum. s. vnus solus mūdus. ℂ Debes scire φ Aristoteles in hac ratione quedā sumit ꝛ quedā probat. Sumit primo φ pluralitas mūdoꝝ (si esset) nō posset eē nisi indiuidualis. Scđo sumit φ vno existēte mūdo vnus dꝫ eē primus motor ꝛ ecōuerso. Uidetur aūt ipse duo ꝓbare. Primum est: φ quecūqꝫ plura numero sunt specie vnum habēt mām. Scđm est: φ primuꝫ qđ quid erat esse hoc est prima forma vel primū ꝑncipiuꝫ nō habet mām. probat aūt primū per hoc: qꝛ vna potest eē ratio multoꝝ: ꝛ ecōuerso multa possunt esse vna ratio. hoc aūt pro tāto est pro q̄nto vna rō sumit̄ ab vna forma: sed pluralitas ab ipsis multis materys. probat aūt scđm: qꝛ primū qđ quid erat eē vel prima forma vel primū principium est purus actus. Auerroes autē hanc probat per impossibile hoc modo. nam si prima forma haberet materiam: p̄ma forma haberet aliam eēntiaꝫ: hoc est qdditatē distinctā ab indiuiduo. ꝛ si sic queratur de illa qdditate si habet adhuc mām. ꝛ si nō: pari rōne standū erat. In p̄ma ꝛ si sic erit ꝓcessus in infinitū. Sed que mā sit p̄ncipium indiuiduationis eu mā que est cōpositi. Altera ps vel materia totius. Recentiores altercantur. tn̄ de hoc scripsi in locis pluribus. Cōmentum patet. Cō.4

Que vō traduntur a senioribus ꝛ antiquis in fabule figura dimissa posterioribus: φ dy̆ sunt hi: ꝛ φ ipsum diuinū ꝯtinet nām totam. Reliqua vō fabulose iam adducta sunt: ad ꝑsuasionē multoꝝ ꝛ ad vsuꝫ qui ad leges ꝯferēs. Cōformes eniꝫ hoīb᷒ hos ꝛ alioꝝ aīaliuꝫ qbusdā similes dicūt: ꝛ his altera ꝯsequētia ꝛ dictis similia. A qbus siqs separās id accipiens φ primū deos existimauerūt primas subas esse. diuine vtiqꝫ esse dictum putabit ꝛ s̄m verisimilitudinez: ꝛ sepe inuēta ad possibile vnaquaqꝫ ꝛ arte ꝛ philosophia: ꝛ iteruꝫ corruptis: ꝛ has opiniones illoꝝ quasi reliquias vsqꝫ nunc saluatas esse.

ℂ Auerroes

¶ Auerroes videt velle Aristotelē confirmare quecūq3 dixit de dijs ex testimonio antiquoꝝ ⁊ hec est consuetudo eius. nam post sermonem demonstratiuū: adducit sermonē probabilem. Expositor videtur velle Aristotelem ponere differentias inter opinionē eius ⁊ ea que antiqui ⁊ vulgares sentiunt ⁊ he expositiones sunt optime. mihi tn̄ magis ad verbū videtur dicendū q Aristoteles soluit dubitationem. Nam in contrarium sunt apologi ⁊ leges nunc. Tenent enim q sint plures dij: ⁊ q sint similes hominibus vel animalibus: ⁊ per consequens est totum cōtrariū eius qd dixit. H ergo vult refellere ⁊ dat ea q̄ vera sunt ex antiquoꝝ dictis. Scdo ostēdit reliqua esse falsa ⁊ fabulose esse dicta ꝓpter causas plures dicit. que vo traduntur a senioribꝰ ⁊ ab antiqs dimissa posterioribꝰ in figura fabule: duo subaudi sunt vere ⁊ diuine dicta. Primuz q dij sunt tales: hoc est perpetui ⁊ imortales nos gubernātes. ⁊ q ipsuz diuinū ꝯtinet totā nām. s. in potētia ⁊ vtute. Debes scire q dios grece latine sonat diuinus ꝑ excellentiā. tn̄ soli deo ꝯuenit. verū qn̄ in singulari reperit. Semꝑ accipit pro oīuz reꝝ ꝑfectissimo pncipio. Qn̄ vo pluraliter scribit vt Aristoteles hic: semꝑ sumit ꝓ rebus diuinis ⁊ nō ꝓ pmo pncipio. hec g̃ duo antiquoꝝ dicta vera sunt. itelligēdo ea vt intelligi debent. Deinde declarat qd de reliquis dōm sit. dicit reliqua vo fabulose iā adducta sūt triplici de causa. pmo ad ꝑsuasionē vulgi. Vulgus enim multitudo dī. Scdo ad vsum qui fit ad leges. Tertio ad cōferens. s. hoībus. Debes scire vt in ethicis scribit q vtus duplr accipi pōt. vno mō voluntarie. ⁊ hoc mō eā accipiunt sapientes. alio mō violētia quadā ⁊ ad hanc tria requirunt persuasio: lex: ⁊ cōis vtilitas: ꝑsuasio qdē vt vulgus velit obseruare semel leges. Lex vo ꝓ pena ⁊ memoria pene ⁊ alioꝝ. vtilitas deniq3 vt finis. ⁊ hec tria Arꝫ. tetigit. Deinde explicat que ⁊ quot sunt ista reliqua fabulose dicta. ⁊ vident quatuor: ⁊ ingt ꝯformes enim hoībus hos deos dicunt. Deinde addit 2m ⁊ alioruz aīaliū qbusdā similes dicunt. deinde addit 3m ⁊ dicūt altera ꝯsītia hys. ⁊ 4o dicunt quedā silia dictis. hec g̃ sunt oīa reliqua. Debes scire q isti dicunt hoīes diuinos. ⁊ 2o aīalia diuina. ⁊ 3o q ea que sunt hic obediūt hoībus illis ⁊ illis aīalibus. 4o dicunt quedā similia ad dicta a nobis ⁊ innuit: vt dicit Auerroes tria que dicūt astrologi. dicūt enim in çodiaco figurata esse. 12. aīalia. vt aries: taurus: gemini: ⁊ reliqua. Scdo dicūt. 7. planetas quos antiq. 7. hoīes ⁊ in illos fuisse deificatos ferūt qd enarrare eēt longū. Tertio dicūt quecūq3 sunt hic ꝯsequi ad illa duo vti effectus ꝯsequunt causas. dicunt 4o antiqui multa alia his similia: qd enarrare esset sufluum. Scribit qūo hec verificari pnt. d. a qbus siqs sepans id solū sit accipiens q pmū. s. in physicis accepimus. s. q deos existimauerūt pmas substātias esse: diuine vtiq3 esse dictū putabit ⁊ fz verisimilitudinez. hoc mō. g̃ exprimando: positio eoꝝ erit vera ⁊ fabula cōueniet veritati. Deinde addit signuz q hec debeāt sic intelligi ⁊ dicit ⁊ sepe quoad possibile fuerunt illa vnaquaq3 arte inuenta. ⁊ phia. ⁊ iterū corruptis ⁊ has opiniones illoꝝ quasi reliquias vsq3 nunc saluatas esse. Ex hoc signo vult habere q si nunc suo tempore hec sunt in flore nō erat ipossibile ea esse in antiquo tempore: q2 hec infinities renouant. Debes scire q Aristoteles posuit mundū eternū. ⁊ qm̄ accidūt bella inundationes pestilētie: que corrūpūt penitus artes ⁊ phiam ⁊ inconueniēs vī genꝰ humanū ifinito tēpore eē sine his. ꝓpterea dixit q̄dā certo tēpore hoīes incepisse philosophari ⁊ artes adinuenire. ⁊ h ifinities put ifinities accidūt cāe corruptionis oīuz hoꝝ. Et silia accepit i methεoris ⁊ in li° de celo.

¶ Cōmentum 50m patet.

Aterna quidez igitur opinio ⁊ que a primis: inquantū nobis manifesta solum. Que vo circa intellectuz habēt quasdā dubitationes. Videt qdē eni esse apparentiū diuinissimū. Quomō vo hñs talis erit vtiq3: hz quasdā difficultates. Nam si nō intelligat: quodā vtiq3 erit insigne. Sed hēt quemadmoduz vtiq3 vt dormiens si intelligit. huius vo aliud principale. nō enim est hoc qd est sua substantia intelligētia: sed potētia nō vtiq3 erit optima substātia: per intelligere eniz honorabile ei inest. Amplius aūt siue intellectus sit sua substantia siue intelligentia: qd intelligit aut enim seipsum aut alterum aliquid. ⁊ si alterū qd: aut idē semꝑ aut aliud. Utrū ergo differt aliquid aut nihil intelligere bonū: aut cōtingēs aut ⁊ inconueniens meditari de quibusdā. palā ergo q diuinissimū ⁊ honorabilissimū intelligit ⁊ nō transmutat. In deterius eniz transmutatio: ⁊ motus aliquis iā tale. Primū quidem igitur si nō est intelligētia sed potentia rationabile est laboriosum esse ei continuationem intelligentie. Deinde palam q2 aliud aliquid vtiq3 erit dignius q̄ intellectus. s. intellectiuū. eteniz intelligere ⁊ intelligentia substantie ⁊ indignissimum intelligenti: quare fugiendū hoc. eteniz non videre quedaz dignius q̄ videre: nō vtiq3 erit optima intelligentia. Seipsum ergo intelligit siquidem est potentissimum: ⁊ est intelligētia intellectionis intelligentia. videt autē semꝑ scientia ⁊ sensus ⁊ opinio ⁊ ratio. ipsius autē nō ex ꝓposito. Amplius si aliquid aliud est intelligere ⁊ intelligi ꝑm vtrūq3 eoꝝ qd bene est. nō enim idem esse intelligentie ⁊ intellecto: aut in quibusdam scientia: res in factiuis quidez sine materia substantia. ⁊ qd quid erat esse. In theoricis vo ratio ⁊ res ⁊ intelligentia: non altero igitur existente eo qd itelligit ⁊ intellectu: quecunq3 non materiā habent idem erunt ⁊ intellectio eius qd intelligitur vna. Adhuc aūt restat iam dubitatio: si cōpositū est qd intelligit. Transmutabitur enim in partibus totius: aut indiuisibile omne qd nō habet materiā: vt humanus intellectus: aut qd quidē compositoꝝ sī habet in aliquo tempore. non enim semꝑ bene in hoc aut in hoc: sed in toto quodā qd optimū ens aliud aliquid. Sic autē habet ipsa suiipsius intelligentia q omne eterna.

¶ Compleuit questionē de numero intelligentiaꝝ. Nunc ergo redit ad pmū intellectū: dictum est omnes intelligentias habere vnū primuz: qd est intellectus per essentiam qd est optimū ⁊ perfectū gratia cuius omnia agūt

τ sunt. Et qꝛ optimū τ perfectum dicitur propter opera tionē: hac de causa circa eius operationē questiones mo uet. Est autē eius operatio duplex. Altera quidē vt moto rem τ de hac nihil nūc qꝛ satis de motu. Altera vo inquā tū intellectus τ nunc de hac vult loqui. pmo tamen epi logat positionē antiquoꝝ. d. paterna quidē igitur opinio τ que a pmis inquantū hoc est hoc modo nobis fit mani festa solū vtpote fabulas interpretando ad bonū sensus vt diximus. Sed ea que circa intellectū. s. pmū diximus habent quasdam dubitationes τ subscribit circa qd sunt dubitationes. d. nam. s. primus intellectus videtur esse di uinissimus oium eoꝝ que videntur. hoc enim omnes cō cedunt τ est probatū. Sed quomō optime se habēs talis vtiqꝫ sit. s. diuinissimus τ pfectus: habet quasdā difficul tates. Debes scire φ hec questio aliud supponit τ aliud petit: supponit enim primū intellectū esse optimū τ diui nissimū sed petit quo ipse est se habens sic. Questio ergo est de modo τ nō de re: τ quoniā certū est φ ipse est opti mū τ perfectū intellectione: ppterea querit de eius intel lectione qualis sit eius. debes etiā scire φ omne intelligē duplr potest se hāe sut gdē in actu aut in potētia seu ha bitu: qñquidē eniꝫ qs vtit actu rōnis: tūc actu intelligit. qñ vo nō vtit: pōt tñ vti qñ vult tūc dicit habitu intelli gere vel potētis vt dormiens. petit mō vel pmus intelle ctus actu intelligit vel nō actu sed habitu. si nō actu sed habitu: ergo erit vti dormiens: τ sic nō semp felix τ opti mus: qꝛ pmo ethicoꝝ trahit felix ab infelici non differt nisi dimidio vite ppter somnū. Si vo intelligit semper: querit vel intelligere est eius substātia: vel differe ab eiꝰ substātia. si diffrt: ergo deus nō est optimū per essentiā: sed per aliqd differens ab eius essentia. Si per itellectio nem que est eius essentia: querit quō intellectu pōt esse substantia. hoc vltimū membrum pretermittit τ reliqua tangit. d. naꝫ si nō intelligat actu: qōdā vtiqꝫ erit insigne: τ honorabile sed nō simplr: sed habet se quemadmoduꝫ si dormiens qui est optimus habitu τ nō actu hoc est pᵐ membrū. Si intelligit scilꝫ actu: huius. s. intellectus erit qōdā aliud principale. i. eo dignius. nō enim intelligētia est hoc qd est sua substantia sed potentia. nam qñ differt intellectio ab intellectu: semper intellectus est vt poten tia τ intellectio vt actus. τ sic concludit. d. non vtiqꝫ erit optima substantia: nam per intelligere honorabilitas in est ei. Tertiū membrum pteruittit breuitatis causa. hec itaqꝫ questio est de itellectione ipsa. deinde mouet scdāꝫ questionē circa intelligibile. τ. d. Amplius aūt siue intel lectus sit substātia hoc est siue intellectus sit potētia siue intelligentia hoc est siue actuale intelligere: vt pmo que stio petit: petitur nunqd intelligit: aut enim seipsum aut alterum aliquid. τ si alterum qd subaudi intelligit. petit vel idem semper vel aliud. ita φ nunc vnuꝫ nunc aliud. hec est scda questio principalis. τ si consideretur pōt esse diuisa in tertiā. ¶ Deinde mouet tertiaꝫ principalē que stionē circa rationem intelligendi τ est vtrū referat quā tum ad dignitatē intelligētis intelligere reꝫ sub ratione boni τ rē sub ratione vilis inquit: vtrū ergo aliquid aut nihil differat intelligere bonū aut contingens. s. malum. Debes scire φ cōtingens est fortuitū: ea autem que sunt fortuna sunt mala potiꝰ φ̄ bona. hec est tertia. Debes sci re φ intellectio est operatio: operatio autē omnis perfici tur propter operans τ ppter operabile τ ppter rationem operandi. τ propterea Aristoteles tres questiones mouit circa intelligere: vt prima sit circa intellectum operantē: vtrum. s. sit potentia intellectiua an actus intelligendi. ¶ Scda fuit de re operata: vt vtrū res intellecta sit ipse met deus an aliud. ¶ Tertia quantū ad modū intelligē di vt vtrum referat intelligere rem sub rōne boni vel tur pis an nihil referat. hec sunt tres questiones Aristotelis. [Aut τ.]¶ Nunc soluit qōnem. τ pmo premittit vnam suppositionem velut pncipiuꝫ eoꝝ que dicentur τ est φ pmus intellectus intelligit aliquod diuinissimū τ hono rabilissimū intransmutabiliter: ita φ nō transit nunc de vno in alterum: nunc ecōuerso: hoc pbatur pmo φ talis transmutatio esset in deterius: nam postqꝫ intelligit opti muꝫ si ptermittit intelligere illud τ intelligit aliud: illud aliud nō potest esse nisi peius. ¶ Scdo qꝛ talis transitus esset motus. τ sic in deo motus esset qd est falsum: qꝛ ē pmū immobile. hec quidē suppositio habet duas ptes. s. φ deus non intelligit nisi optimū. Scdm φ tale intelli git intransmutabiliter. ¶ Primū pbat. d. aut τ inconue niens meditari de qbusdam. palam ergo φ diuinissimuꝫ τ honorabilissimū intellectus ille intelligit: τ nō trāsmu tatur. ¶ Scdo pbat zᵐ τ dicit pmo: nam transmutatio esset in deterius: qꝛ nihil melius est optimo. Scdo qꝛ τ iam tale. s. transmutari de vno in aliud. esset aliquis mo tus qui deo est impertinēs. hec est suppositio τ si bene cō sideras: ex hac potest solui questio scda vt dicetur. [Pri mū quidē.]¶ Soluit questionem pmoꝫ τ respondet ad materiā. τ dicit primo φ intellectus diuinus nō est potē tia: ita φ possit quādoqꝫ esse sine intellectione vt nos su mus. τ hoc probat tali enthymemate: nam si intellectus diuinus esset in potentia ad intelligere: intellectio sua cō tinua esset sibi laboriosa. dicit pmū quidē igitur si nō est intelligentia sed potentia: rationabile est esse sibi ptinua tionem intelligentie qōdam laboriosuꝫ. Sed quomodo valeat hec consequētia est obscurum τ postmodū in fine dicemus. hec ergo est materia solutionis ad pmā questio nē. [Deinde palam.]¶ Ponit materiam solutionis scde questionis. vꝫ φ deus nihil aliud extra se intelligit: sed seipsum tm. ¶ Circa pbationem huius solutionis debes scire φ intellectio variatur fm rationē obiecti. nam obie cto existēte nobili: intellectio est nobilior: τ obiectio exi stente turpi: intellectio vilificatur: ppter qd turpia vide re vilius est φ̄ videre pulchra. Ex his potest ratio sic eri gi. deus intelligit optimum: sed esse dei est optimum tm. ergo deus non intelligit nisi deum. Ipse aūt arguit hypo thetice hoc mō. d. Deinde palam subaudi φ deus nihil aliud extra se intelligit. nam si aliquid aliud extra se in telligeret: cū illud oportet esse nobilissimū: aliquid aliud vtiqꝫ erit dignius φ̄ intellectus. s. intellectiuum hoc est obiectū intellectus. Deinde pbat suppositionē. s. φ intel lectio sit nobilis τ ignobilis rōne obiecti. τ dicit etenim intelligere τ intelligentia substātie sunt τ indignissimuꝫ intelligēti. q. d. φ intellectio pōt esse circa sūbam τ circa vilissimū. quare hoc. s. vile fugiēdū cuius causam subdit. etenim nō videre quedā dignius φ̄ videre: nō vtiqꝫ erit optima intelligentia. Ex oibus his (vt mihi videt) vult habere hāc maiorē: optima intellectio est optimi intelli gibilis: cui adde hec: sed dei est optima intellectio τ opti mū intelligibile est deus. Seipsum ergo intelligit. siquidē est potentissimū. Debes scire φ tota rō fundat in duabꝰ ppositionibus. ¶ Prima est optimū oium itelligibiliū est deus. τ hoc perspicuū est oibus. ¶ Secunda est deus intelligit optimuꝫ intelligibile. ex his sequit ɔclusio. s. φ deus nō intelligit nisi deū. relique ppositiones sunt sup flue ad rōnem syllogismi: sunt tamen vtiles ad rōnes ter minoꝝ τ ad psyllogismos. vt diximus. de syllogismo er go pncipali videt ponere minorē dum dicit siquidē potē tissimū τ cōclusionē ibi. seipsum ergo reliquas sunt posita maioris gratia nec pōt ista bene aliter dirigi. [Et est in telligentia.]¶ Contra hanc solutioneꝫ arguit pmo qꝛ si intelligentia

intelligentia dei est suiipsius: ⁊ ipse est intelligentia. ergo intelligentie erit itelligentia. vt in tertia figura sic arguatur: dei est intelligentia dei: deus est intelligētia: ergo intelligentie erit intelligere. Sed hoc videt̄ falsuʒ. nā semper sciencia ⁊ sensus ⁊ opinio ⁊ ratio est inimet per accidens ⁊ nō ex proposito: inquit ⁊ est intelligentia intelligētie intelligentia. hoc est consequens qđ tanꝙ manifestū relinquit. destruit consequens. d. sed videtur semper sciētia ⁊ sensus ⁊ opinio ⁊ ratio ipsius autē intercessiue ⁊ nō ex ꝓposito. hec est ꝯsequētis destructio. [Amplius.] Secundo querit cū deus sit intelligens ⁊ res intelligibilis ⁊ tā intelligens ꝙ intelligibile sint bona: ꝓpter quid deus est optimū. vtrū ratione qua itelligibile vel ratione qua intelligens. inquit si aliquid aliud est intelligere ⁊ intelligi. nā intelligere conuenit intelligenti: intelligi conuenit obiecto: sm̄ vtrūqʒ eoꝝ quid. s. deo bene inest. vtrum. s. in quantū intelligens vel quantum intelligibile. hec est secunda questio. [Aut in quibusdā.] Respondet ad materiam harum questionū. tu vo ad formam considera. Est autem sciendum ꝙ duplex est scientia. s. factiua ⁊ speculatiua. modo constat ꝙ in factiuis scientijs scientia ⁊ substantia sunt idem vt domus ⁊ scientia domus. nā domus in mente ⁊ scientia domus idē sunt in speculatiuis similiter. vt ratio rei ⁊ intelligentia idē sunt. ⁊ hec supponit nunc ex tertio de anima. Ex hoc arguitur itellectus ⁊ intellectum idē tam in actiuis ꝙ in speculatiuis in his que sunt sine materia: sʒ deus est sine materia. ergo in eo hec idem sunt. dicit. aut in quibusdā scientia est res in factiuis quidem sine materia substantia. subaudi idem sunt scientia ⁊ res ⁊ qđ quid erat esse. hoc est vt abstrahunt a materia. in speculatiuis vo ratio ⁊ res ⁊ intelligentia. subaudi idem sunt ⁊ iteruʒ ꝓpt sunt sine materia. Ex his accipitur hec maior in eis que sunt sine materia: idem est scientia ⁊ scibile. ⁊ hoc sumit ⁊ infert conclusionem. d. igitur non altero existente qđ intelligitur ⁊ intellectu: quecunqʒ non materiā habent idē erunt ⁊ intelligentia eius qđ intelligitur vna. Cui adde hanc minoreʒ sed deus est sine materia ergo deus est sua intelligētia. [Adhuc.] Querit vltimo deus itelligit se ⁊ itelligere est dupliciter actu simplici que vocatur simplicium intelligentia: ⁊ actu cōposito que vocatur compositio vel diuisio: queritur vtrū deus intelligat se simpliciter vel composite. Respondet vt mihi videtur ꝙ deus intelligit se indiuisibiliter. ⁊ hoc probat tribus rationibus inquit. Adhuc autem restat iaʒ dubitatio si qđ intelligitur a deo sit cōpositū. ¶ Respōdet ꝙ non. Primo qꝛ si deus intelligeret se compositiue: tunc transmutaretur hoc est transiret de quodam in quodam. nam ante actum cōpositionis est intelligentia simplicium dicit. Transmutabitur enim in partibus totius. ¶ Scđo arguit qđ nō habet materiam intelligitur indiuisibiliter: vt humanus intellectus intelligit se: sed deus non habet materiā: ergo intelligit se idiuisibilr̄ dicit. aut indiuisibile omne qđ non habet materiam vt humanus intellectus quādo. s. itelligit se. ¶ Tertio arguit quicqđ intelligitur composite nō semper intelligit̄: sed deus semper intelligitur. ergo non composite. maior ꝓbatur: quia quando intellectus intelligit rem compositam: transit de intellectione partiū ad intellectionē totius tanꝙ de imperfecto ad perfectum: eo qꝛ perfectio partiū tota continetur in perfectione totius dicit. aut qđ quidem compositorum habet in aliquo tempore. hec cōsequentia probatur ⁊ dicit non eniʒ bene semper in hoc aut in hoc: sed in toto quodam qđ optimū existens est aliud aliquid. nam in toto est optimitas: ⁊ per cōsequēs intellectus diuinus non semper fuisset in perfectione: qꝛ transisset de cognitione partiū ad cognitionem totius destruit ꝯsequens. d. sicut aūt ipsa suiipsius intelligentia habet eterna: hoc est res eternas omne. s. omni tempore ⁊ non aliquando sic: ⁊ aliquando nō. ⁊ hec est destructio consequentis.

¶ Quia ista questio.] Cōmentum istud habet duas ptes. Cō.5im Prima est expositiua textus. 2° ibi [Et sic est in alijs intelligentijs.] Digreditur. Et primā partem nō legemus: sed circa litterā dubitando adducemus sententias Auerrois ad nostrum propositum. Secundam parteʒ passim legemus. ¶ Circa ergo litteram emergunt quedam ambiguitates. ⁊ prima est circa cōsequentiaʒ Aristotelis. vʒ si primus intellectus nō sit sua intellectio sed potentia: tunc cōtinuatio intellectionis esset sibi laboriosa. ¶ Sʒ contra: qꝛ motus nō est substantia celi sed celū est potentia pura ad motuʒ. ⁊ tamen motus nō est violentus celo: 2° qꝛ labor fit propter resolutionem spirituum. vt dicit Auerroes 2° celi cōmento 3°. ⁊ tamen constat in deo spiritus nō solui. 3° qꝛ rationalis anima post mortē non intelligit per suā substātiā. ⁊ tamen itellectionis continuatio non est sibi laboriosa. Ultimo omne enthymema tenet in virtute syllogismi. qđ est ergo medium syllogismi presentis: forte ꝓpter hec ⁊ alia expositor noster ⁊ alij latini vident̄ ad verba littere tenere ꝙ hec cōsequētia nō sit necessaria sed ꝓbabilis. ipse etiā philosophus hoc innuit. d. rationabile mō rōnabile. idem est ꝙ ꝓbabile: ꝓbabilitas tn̄ est ex hoc. qꝛ vbi intellectus dei sit pura potentia: illa est ꝯtradictionis ad intelligere ⁊ oppositū intellectionis: ⁊ ois talis est ab extrinseco. ⁊ hoc videt̄ rationabile aliquo modo pro quāto de foris. Mihi videt̄ aliter cum reuerentia tanti viri. vbi debes scire apud Auerroem hic ꝙ deū intelligere res extra potest accipi vel simul vel successione. simul quidē: vt si intelligeret omnia intelligibilia vno ⁊ simplici actu. ⁊ hoc mō intellectio nō esset ei laboriosa: imo summe delectabilis. vt. 10. ethicoꝝ scribit Aristoteles. Alio modo successiue. s. nunc sciendo vnum ⁊ ignorādo aliud ⁊ ꝓcedendo de ignorātia ad sciētiam per media vt nos diximus ⁊ hoc mō si ipse intelligeret res opʒ habere sensus a qbus sumeret phantasmata representantia nunc vnū: nunc aliud. pmo mō Aristoteles nō arguit. 2° mō cōsequētia sua est fortissima. Sumatur ḡ antecedēs sic si deus intelligeret inquātū est in potētia ad intelligibilia diuersa successiue: vt dixit Auerroes: intellectio esset cū labore. ꝓbat̄. nā intellectio illa esset per ꝯcursuʒ sensuū: ⁊ sensus sunt virtutes materiales. ergo laborarent vt in nobis videmus. nec dicit Aristoteles ꝙ itellectio illa esset violēta: sed ꝙ ꝯtinuatio intellectionis esset laboriosa: qꝛ esset cū resolutione sensuuʒ. pm membrū nō destruit: qꝛ pʒ per alia dicta ⁊ dicenda. s. ꝙ si deus intelligeret oia simul ⁊ subito: tunc in eo esset multitudo. Amplius perficeret̄ per vile. hoc modo instantie remote sunt. vt pʒ intelligenti. ¶ 2° dubitatio vtrū in factiuis sciētijs idē sit res scita ⁊ scia: ⁊ videt̄ ꝙ nō. nā res scibilis est extra aiam. scia est in aia. ¶ Respondet ꝙ scibile pōt accipi sm̄ qđ esse hoc est vt hʒ esse cognitū hoc est abstractū a mā ⁊ ab indiuiduis. alio mō vt hʒ esse simpliciter: ⁊ hoc est esse extra aiam. ¶ Tūc dōm ꝙ quātuʒ ad esse sm̄ qđ idē sunt. nā domus vt hʒ rōneʒ scibilis est res in aia: ⁊ vt sic est ars domificatiua: ergo sm̄ qđ idem sunt. simplr̄ vo sunt diuersa. Sʒ qꝛ deus: ⁊ sm̄ quid: ⁊ simpliciter separat̄ a mā: ideo in eo ⁊ scientia ⁊ scibile oi modo sunt idē. Sili mō de scia ⁊ scibili in scientijs speculatiuis dicendū. ¶ 3° dubitatio videtur ꝙ illa ꝯsequentia nulla sit. vʒ deus intelligit se vt cōpositū. ergo transmutatur. nā dicā ꝙ intelligit simul totuʒ ⁊ partes vno actu. dōm ꝙ ꝯsequētia Aristotelis saltē tenet de possibili. hoc

mō deus intelligit se vt cōpositū:ḡ pōt itelligere partes ꝑus toto:tenet ꝯñia.nā intellectus diuinus pōt itellige re res vt sunt itelligibiles.sȝ partes sunt intelligibiles ab solute absq̧ intellectione totius:ḡ pōt itelligere ptes nō intellecto toto.Et tūc vltra:sed in eternis posse ⁊ esse sūt simul.ergo de facto intelligit prius partes ipso toto ⁊ hec est pulchra deductio. ¶ Quarta dubitatio est qūo valet hec ꝯñia:deus est simplex ⁊ absq̧ mā:ergo intelligit se simplici intelligentia ⁊ nō composite.videt̄ enim ꝙ hec cōsequētia nulla sit.nā tunc nō possemus nos intelligere deū intellectione cōposita qḋ falsuȝ est.naȝ intelligimus ipsum vt ens ⁊ vt bonū ⁊ talia. Debes scire ꝙ aliter nos intelligimus deū:⁊ aliter deus intelligit se.naȝ nos intel ligimus deum per attributa:mō attributa sumunt̄ ab en tibus causatis que sunt in materia.vt dixit Auerroes su pra cōmēto.39.⁊ sic deus aliquo mō est in mā pro quāto sibi attributa sumunt̄ ab entibus in materia.deus vͦo vt intelligitur a se simpliciter:intelligitur ⁊ nō per attribu tiones:⁊ per cōsequēs nō pōt deus formare ꝓpositiones de se:qꝛ predicatū ⁊ subiectū distinguunt̄ realiter.vt di xit Auerroes ibidē.bene ergo arguit Aristoteles. Si deꝰ intelligeret se cōposite tunc esset in materia:qꝛ tunc for maret de se propositiones:⁊ oīs ꝓpositio habet subiectū ⁊ predicatū:⁊ subiectū sumit̄ a mā ⁊ predicatū a forma. secus est de intellectione nostra.nā nos intelligimus ipȝ per attributionē.⁊ hanc deductionem pauci intelligunt. ¶ Quinto dubitatur circa ꝯsequētiā vltimā.videt̄ eniȝ ꝙ nō sequit̄.s.ꝙ deus intelligat se in tēpore:si ipse est to tū.dōm ꝙ totū dū intelligit̄ rōne partiū intelligitur.pȝ aūt intātū inquātū per operationē sumitur.hoc aūt fie ri nō pōt nisi in tēpore.⁊ sic patet ꝯsequentia.Multa di cit Auerroes in his verbis parū vtilia.Tu vͦo lege per te ⁊ intelliges si textū itellexisti.[Et sic debet esse.] ¶ Hec est scḋa pars cōmenti in qua Auerroes digredit̄ ⁊ decla rat differentiā inter intellectionē intelligentiarū ⁊ dei.⁊ remouet questiones.⁊ p̄mo colligit cōuenientiā.scḋo dif ferentiaȝ.dicit p̄mo ⁊ sic debet esse in alijs intelligentijs abstractis hec est conuenientia.s.ꝙ nulla intelligentiarū intelligit aliqd extra se:⁊ ꝙ in eius intellectione nō acci dit labor.Dicit scḋo sed p̄mus est simplicior eoruȝ.⁊ hec est differentia.s.ꝙ mō simpliciori intelligit p̄mus reȝ in tellectā. ¶ Tertio ꝯcludit correlariū ⁊ hec est scḋa dr̄ia. Ubi debes scire ꝙ aliqs itellectus potest esse multus in intelligēdo vel multiplicitate cognitoꝝ ⁊ hoc esset quan do multa cognosceret:vel multiplicitate modi cognoscen di ⁊ hoc esset qn̄ intelligibile ⁊ intelligens differunt. Est ergo dr̄ia scḋa hec ꝙ intelligētia scḋa nō est multa multi plicitate modi cognoscendi:qꝛ in ea intellectus ⁊ intel lectū sunt vnū re sed bene multiplicitate intellectorum: qꝛ itelligit multa.s.se ⁊ omnes intelligētias superiores. Deus vͦo est simplex dupliciter.p̄mo qꝛ nō multa intelli git qꝛ solū se intelligit.scḋo qꝛ intellectus ⁊ intelligibile idem sunt simpliciter in deo.dicit ⁊ iō est vnum simplici ter sine aliq̄ multiplicitate:qꝛ neq̧ ꝓpter alietatē intelle ctus ⁊ intellecti ⁊ hoc quantū ad modū cognoscēdi.neq̧ ꝓpter multitudinē intellectorum ⁊ hoc quantū ad rem cognitā:ꝓbat hanc differētiā ⁊ supponit ꝙ multiplicitas cognitoꝝ pendet ex modo cognoscendi alio.ex eo qꝛ co gnitum ⁊ cognoscēs distinguunt̄ realiter.⁊ hoc pȝ. ¶ Ex hoc arguit si intellectus diuinus intelligit multa:tunc in tellectus ⁊ intellectū distinguunt̄ realiter:cōsequētia pȝ ex suppositiōe ⁊ vͤba patēt.[Et cū Themistius.] ¶ Nar rat positionē Themistij ⁊ reprobat illā. Themistius er go voluit ꝙ possibile est ꝙ deus itelligat multa:imo oīa entia mundi subito. ¶ Contra arguit Auerroes qꝛ decla

rauimus duo scilicet ꝙ deus nihil aliud extra se intelli git:⁊ per ꝯñs nō multa.⁊ ꝙ intellectus ⁊ intellectū sunt idē oino.[Dicit enim.] ¶ Scḋo narrat motiuū Themi stij qḋ expositor magnifacit.Arguit eniȝ sic.Intelligit se esse p̄cipiū alioꝝ:ergo intelligit alia qꝛ cognitio vnius relatiui pendet ex cognitione alterius correlatiui. ¶ Cō tra arguit.d.⁊ oīa ista sunt eius qui nō intelligit demon strationē Aristotelis:⁊ quasi vult habere respōsionē ⁊ nō expressit illā.vult tn̄ eā esse intellectā ex verbis Aristote lis. ¶ Breuiter ergo dōm ꝙ deus intelligit se cognitiōe absoluta ⁊ nō relatiua:⁊ ꝑ ꝯñs nō itelligit se esse p̄cipiū neq̧ p̄cipiatū nec se sub rōne aliqua.[Sed tn̄.] ¶ Con tra hoc arguit:nā tunc deus ignoraret se esse p̄cipium ⁊ ignoraret hec ⁊ per ꝯñs esset ignorans qḋ deo nefas est. [Et ideo.] ¶ Respondet ⁊ p̄mo narrat positionē quorū dā.scḋo respondet s̄m veritatē.Quidā itaq̧ dixerunt ꝙ eo mō deus scit se esse p̄cipium quo mō causat hec. Est aūt causa hoꝝ vlis ⁊ non particularis:⁊ ꝓpterea hec scit scientia vli ⁊ nō particulari:⁊ per ꝯñs scit se esse p̄cipiū vle ⁊ nō particulare.[Et veritas est.] ¶ Respōdet ergo aliter vbi debes scire ꝙ deus est ens per essentiā.⁊ reliq̄ sunt entia participando deū.⁊ ꝓpterea esse dei est causa oīum reliquorū.⁊ qꝛ scientia ⁊ esse in deo sunt idē:dicit ergo tria.Primū ꝙ deus scit oīa pro quanto ipse est oīa: sicut calor est omnia calida.Scḋo dicit ꝙ scit omnia sciē tia que est causa rerum:nam scit oīa per essentiaȝ:sed sciē tia est sua essentia ⁊ sua essentia est causa rerū.ergo scien tia sua est causa rerum.Dicit tertio ꝙ deus non ignorat reliqua qꝛ aliquo modo scit illa sciendo ens hoc est se ꝙ est totū ens.Ex his videtur cōcedere Auerroes ꝙ deus scit oīa nō quidem per se:sed sciendo se:nam ipse est oīa. [Et ideo.] ¶ Concludit quedā correlaria.Primū est ꝙ scientia dei ⁊ nostre dicuntur equiuoce:naȝ sua est causa ⁊ nostra est causata a rebus.nā sua sciētia est entis vt sim pliciter dicti ⁊ tale est cā nostre scie.Debes scire ꝙ scien tia dei est entis simpl'r ⁊ est idē enti simpl'r.sed ens sim pliciter est cā scie nostre ⁊ ꝑ ꝯñs scia dei est cā scientie no stre.[Scientia igit̄.] ¶ Scōm correlariuȝ est ꝙ scientia dei nec est vlis nec ꝑticularis:hoc est ꝙ ipse nec scit hec in vli nec in ꝑticulari.p̄mū ꝓbat:nā scire in vli est scire in potētia particularia.sed in deo nulla est potētia:ergo deus nō scit ꝑticularia in vli.nec scit ꝑticularia in parti culari:nā particularia sunt infinita ⁊ infinita nō cōtinen tur in aliqua scia:quāto minime in scia p̄ma.[Ille igitur p̄mus.] ¶ Ad formā q̄ōnis rn̄det ꝙ deus nec scit scia no stra nec ignorat scia nostra.nā cōtraria sunt nata fieri cir ca idē:si ergo deus nō scit scia nostra vtpote vli vel parti culari:ergo nec tali rōne ignorabit.quare pȝ ꝙ aliquid est sciens de quo scia nō dicit̄ nisi equiuoce vt deus:scit eniȝ ipse deus:⁊ tn̄ nō dicit̄ sciens nisi equiuoce.In mul tis partibus libri.d.d.locuti sumus de scia dei ⁊ intelligē tiarū nec opȝ nunc imorari:tn̄ pro presenti declaratione debes scire ꝙ aliqd pōt sciri tribus modis. ¶ Uno mō in particulari qūo per sensuȝ scimus particularia in mā signata. ¶ Scḋo mō in vli.s.scientia cōfusa vt sciens so lem scit infinitos soles si essent:⁊ hec scia est in potētia ⁊ in actu.est potentia qdem respectu ꝯtentoꝝ ⁊ est in actu respectu sui essentie qꝛ ipsa est aliqua ꝑfectio. ¶ Tertio mō est causa.qui enim scit effectus in causa:scit effectus: sed nec in particulari qꝛ causa non est mā effectus ⁊ hoc mō videt̄ velle Auerroes ꝙ deus scit oīa pro quāto scit ens hoc est esse qḋ est causa oīum.⁊ sic sua scientia dicit̄ equiuoce quia nec est vlis nec particularis:sed causalis. ¶ Sed dices deus scit oīa causaliter:ergo scit oīa vt ter mini relatiōis cause ad illa:ḡ oīa ꝑticulariter.⁊ hoc erat

argumētū Themistij ⁊ expositoris. ⸿ Rñdeo ꝙ in effectu sunt gradus quot cause sunt. deus ergo est cā oium sub ratione entis ⁊ nō sub ratione talis entis: vt videtur Proculus sentire dū dicit prima creaturarum est esse. ⁊ sic cōcederem ꝙ deus scit oīa eo modo quo cōcurrit ad esse oium: ⁊ q꞉ concurrit ad esse oium sub ratione entis: ideo sub ratione entis intelligit oīa: ⁊ hoc est intelligere oīa sub ratione entis cause ⁊ nō entis causati: nam sic sua sciētia esset vniuersalis. Tu vo lege dicta nostra ibidem: ⁊ intelliges solutionem hāc. ⸿ Debes scire pro itellectu oium istoꝝ ꝙ Auerroes imaginatur ꝙ deus sit formaliter entitas vel ens formalr: reliqua vo non sunt entitas ens formalr. sed entia participatiue que potius (vt ita loquar) dicunt̄ entalia: ⁊ per cōsequens sicut caliditas per essentiam est formaliter calida. ⁊ reliqua sunt calida participatiue ꝑpter calorem: sic deus est ens ⁊ entitas formalr: nos vo tales ipo deo participatiue. Ex his sequunt̄ ꝑ ꝙ deus sciēdo se scit oīa. quo mō ꝗ scit formā scit ꝑticipātia illā: vt qui scit caliditatē scit oīa calida. ⁊ ꝑspicuū est ꝙ qui scit per caliditatem oīa calida: non scit calida in vniuersali nec in particulari per illam formā. nam illa forma nec est vniuersalitas illoꝝ nec particularitas. Scit ergo omnia ille caliditate causaliter: pro quāto scit illa sciendo causam qua participando calida sunt. Scdo seqtur ꝙ deus sciēdo se qescit nec appetit scire hec. Sicut si aliquis gustaret saporē in quo essent omnes bonitates oium sapoꝝ: non appeteret gustare alium saporem preter illum. Et qꝛ deus est tota veritas ⁊ tota bonitas: in eo ꝙ scit se: scit omnia vera: ⁊ in eo ꝙ fruitur eius bonitate que est tota bonitas: non cupit frui alia bonitate. Tertio seqtur ꝙ ipse solus est ꝑfecte beatus. nam intelligit verum in quo est tota veritas ⁊ fruit̄ bonitate in qua est ratio totius bonitatis: ergo est perfectissime beatus solum in itelligendo se. Sed quātū hec cōtradicant theologie ⁊ veritati: diximus in libro. d. d. ⁊ tu quere hec ⁊ diligenter lege: q꞉ reperies multa quibus nunc addere non possum (etsi plus expertus sim:) propter negocia.

Perscrutandū autem est qualiter habet totius natura bonum ⁊ optimū, vtrum separatum quid ⁊ ipsum ꝺm se: aut ꝺm ordinem: aut vtroqꝫ modo: sicut exercitus. Etenim in ordine ipsū bene: ⁊ dux. ⁊ magis iste. non enim iste propter ordinem sed ille propter hunc est. omnia vo coordinata sunt aliqualiter: sed non similiter ⁊ natatilia ⁊ volatilia ⁊ plante: ⁊ non sic se habent vt non sit alteri ad alterū nihil: sed est aliquid. Ad vnum qdem enim omnia coordinata sunt. sed quemadmodum in domo liberis non licet quod contingit facere: sed omnia vel plura ordinata sunt: Seruis vo ⁊ bestijs parum quod ad cōmune. multum vo quod cōtingit. Tale nāqꝫ principium cuiusqꝫ ipsoꝝ nā est. dico aūt puta ad discerni necesse quoqꝫ oibus venire. ⁊ alia sunt sic: quibus cōmunicant ad totū.

⸿ Ostendit ꝙ primus motor sit primus. s. effectiuus ⁊ primum itelligibile. ⁊ q꞉ accepit ipsum eē primum appetibile: ⁊ nō declarauit quomō: nūc vult exponere quomō. ⸿ Et debes scire ꝙ bonū est duplex. s. bonū ordine: qd pro tanto bonū est pro quanto participat ratione finis. ⁊ bonum fine ⁊ hoc dicit̄ optimū. finis enim vult eē vltimū: ⁊ per ꝯsequēs optimū. ⁊ ꝑpterea querit phs ⁊ dicit. Perscrutādū est aūt qualiter totius natura hoc est mūdus habet bonū. s. quātum ad ordinem: ⁊ optimū. s. quantum ad finem vocat̄ mūdus natura totius: qꝛ est omnia entia: ⁊ dicit̄ ꝑpter hoc vniuersum. ⸿ Deinde explicat questionē. d. vtrum separatum quid ⁊ ipsum per se. ⁊ hoc quātum ad finem ⁊ ad optimum: aut ꝺm ordinem: ⁊ hoc quātum ad bonū ordinis: ⁊ hec est questio. ⸿ Debes scire ꝙ differētia est inter bonū ordine ⁊ finem. nam bonū ordine eget aliquo: aliquo modo ad quod ordinent̄ cuncta illius ordinis. sed finis est id ad quod cūcta tendunt: ⁊ ꝑpterea finem vocat separatum quid ⁊ ipsum per se. [Aut vtroqꝫ modo.] ⸿ Soluit questionē ⁊ vult: ꝙ quēadmodū in exercitu est duplex bonitas. s. ordo ⁊ dux: sic ⁊ in vniuerso. Ordo in exercitu est bonū qddam: ⁊ ipsū milites enitunt̄ seruare. ⁊ dux est optimum: q꞉ ad ipsum est ordo ⁊ milites. dicit. aut vtroqꝫ modo sicut exercit'. etenim in ordine. s. exercitus est ipsum bn̄. et. s. in exercitu est dux: cui debet̄ ratio optimi: q꞉ appellauit ordinem bonū: ⁊ finem separatū ⁊ per se optimū. ostēdit per simile hoc eē bn̄ dictū: ⁊ dicit. ⁊ magis iste. s. dux est ꝙ ordo. subdit causam. d. nō enim iste est propter ordinem: princeps enim exercitus est supra ordinem: sed ille. s. ordo est propter hunc. s. ducem. Ex his sequitur ꝙ bonū ordinis subordinatur fini: ⁊ per ꝯsequens ordo dicit̄ bonum ⁊ finis optimum dici dꝫ. qꝛ est sui gratia ⁊ bonum ordinis gratia eius. [Omnia vo.] ⸿ Remouet dubiū. nam posset quis dicere ordo est in eis que specie differūt: genere vo ꝯueniunt. sed mūdi partes ⁊ specie ⁊ genere differūt: ergo nō coordinant̄: ⁊ sic philosophus supponit falsum. Videt̄ respondere ꝙ duplex est ordo. s. vniuocus qualis est in animalis speciebꝰ: ⁊ analogus seu proportionis: vt est in his que sic se habēt ꝙ priora sunt vtilia posterioribus: ⁊ tandem omnia sunt ad vnū. vult ergo ꝙ mundi partes habeāt ordinem secūdo modo. nam vult ꝙ vna pars mūdi est vtilis alteri: ⁊ tandem reducunt̄ ad vnū cōmunem omnibus finem. dicit. oīa vo coordinata sunt aliqualr. s. analogice ⁊ proportionalr: sed non similr. s. ꝺm spēm sunt ordinata vt natatilia ⁊ volatilia ⁊ plante ⁊ nō sic tamē se habēt vt nō sit alterum ad alterum nihil: sed alterum alteri est aliquid. nam ad vnū quidem omnia coordinata sunt. Est ergo iste ordo ꝙ plante sunt animaliū gratia: ⁊ animalia propter hoies: ⁊ hoies propter corpora celestia: ⁊ omnia tādem gratia primi entis in natura optimi. ⁊ sic partes mūdi nō habent ordinē vniuocū sed ordinem ꝑportionis. [Sed quēadmodū.] ⸿ Declarat idem secūdo exemplo. s. accepto a domo. Ubi debes scire ꝙ in domo sunt paterfamilias: liberi: serui: ⁊ bestie: ⁊ possessiōes vt Aristoteles declarat in iconomicis. ⁊ isti oēs agunt bonū domus: ⁊ optimū domus. bonū domus est ordo agibilium: optimū est volūtas patris familie: liberi ⁊ pater ambo participāt eo ꝙ optimum: pater quidem q꞉ ipse est optimū q꞉ dat ordinem. filius vo q꞉ propinquus patri: ⁊ per ꝯsequēs aliquo modo dat ordinē ⁊ recipit ordinem. Nam liber magis accedit ad voluntatem patris. Serui ⁊ bestie participāt bono ordinis. nam solum ordinant̄ lꝫ serui bestias ordinēt ⁊ bestie agrum. Sic in vniuerso substātie separate ⁊ deus valde participāt optimo. deus qdem q꞉ ipse est optimū: substantie vo separate q꞉ vicine optimo. res vo gn̄abiles multū participāt bonū ordinis ⁊ parū bono optimo q꞉ sunt elōgate. hec est ꝑfecta dclaratio. Sicut ergo in domo paterfamilias est ordināns tm̄: ⁊ serui ⁊ bestie ⁊ possessiōes ordinate tm̄: liberi vo ordinātes vno mō ⁊ ordinati alio mō: sic ⁊

in toto mundo est deus optimus qui ordinat: ⁊ gnābilia ordinata tm̄: ⁊ intelligentie que qdem vt liberi sunt vno mō ordinātes alio mō ordinate. dicit. Sed queādmodū in domo liberis nō licet qd̄ ꝯtingit facere. hoc est paruꝫ ꝑticipāt bono ordinis q2 sunt in loco ꝑris: sed oīa vel plura ordinata sunt subaudi que liberi faciunt: ⁊ per ꝯñs in posse eoꝝ videt̄ esse ordo pro quāto vicini sunt patri. ꝓpterea liberi vident̄ imꝑare seruis in loco patris: seruis vo ⁊ bestijs videt̄ esse paruꝫ qd̄ cōe. i. paruꝫ participant optimo qd̄ est cōmune patri ⁊ liberis: multū vo participat eo qd̄ ꝯtingit: hoc est bono ordinis: q2 ipsi nō hn̄t nisi ordinata sibi facere ⁊ parū imperāt. s. nisi bestijs. ⁋ Debes scire ꝙ bonū ordinis dr̄ qd̄ ꝯtingit: qm̄ pōt variari: ⁊ est in potestate patris ⁊ aliquo mō in posse filioꝝ. ⁊ huic subaudiēduꝫ est ꝙ eodē mō est in vniuersi ꝑtibus. nam sunt quedā partes multū participātes optimo ⁊ quedaꝫ paruꝫ. huius ḡ subaudiēdi reddit cām̄. d. tale nāq3 principiuꝫ vniuscuiusq3 eoꝝ est natura: ergo res mūdi vidētur participare ordine ꝓpter eoꝝ naturas: que sunt ꝑncipia exequēdi ordinē: ⁊ ideo res mūdi l3 nō intelligāt: faciūt oꝑationes ordine qm̄ diriguntur ab optimo: vt dicit Themistius. [Dico aūt.] ⁋ Exponit qd est illud quo oīa participāt: ⁊ que sint ea que participāt eo qd̄ optimuꝫ: ⁊ vult ꝙ oīa mūdi entia participāt dr̄ia: hoc est ordine qui ꝯsistit in differētia posterioris ad prius: talē eniꝫ ordinē habēt oīa per se: l3 deus parū. Sed quedā sunt que participant quodā optimo qd̄ est supra ordinem dicit. dico aūt vtpote bonū ordine quātuꝫ ad discerni ⁊ distingui: necē est quoq3 oībus venire ⁊ accidere tale bonuꝫ. ergo bono ordinis oīa participāt: ⁊ alia sunt sic quibus oīa ad totuꝫ cōmunicāt vt sunt corpora celestia. hec enim oīa cū vniuersi duce participāt optimo ad totuꝫ vniuersum perficiēdum. Sunt eniꝫ intelligētie similes liberis: ⁊ mundi entia similia seruis ⁊ bestijs: ⁊ ꝓpterea intelligētie ꝑticipant eo optimo: quo ꝑmus. ⁊ parum ꝑticipāt ordine. hec vo multo ordine ⁊ paruꝫ optimo participant.

Cō. 52. ⁋ Ipsa est tertia.] Cōmentum habet duas partes: altera qdeꝫ est tm̄ expositiua textus: altera vo digredit̄ aliqualiter. ⁊ ꝑma qdem satis nota est per ea que nos diximus in nostra expositione. Deinde ibi [Et sciēduꝫ est.] ⁋ Digredit̄ ⁊ videt̄ ꝑmo colligere positionē Aristo. ⁊ dicit. Et sciēdum est ꝙ hec est sentētia Aristotelis in sollicitudine: ⁊ per ipsam soluunt̄ oēs questiones tangētes sollicitudineꝫ. Debes scire ꝙ ex verbis Aristotelis colligi pōt ꝙ deus habet sollicitudinē ⁊ ꝙ nō hēt. habet enim sollicitudinē pro quāto ipse est quasi causa oiuꝫ ⁊ ordinās cuncta: sed nō h3 curam particulariuꝫ. Quia igit̄ Aristoteles dixit deuꝫ eē causam ordinis: ⁊ nihil est causa ordinis nisi cognoscat ordinata: ⁊ per ꝯsequēs deus h3 sollicitudinem pro quāto ordinat. [Sunt enim qdam.] ⁋ Narrat nūc positionē quorūdam. qdam eniꝫ volūt deum oīa scire ⁊ particulariter ⁊ vniuersalr̄. ⁊ huius causa est: q2 sapiens nō d3 ꝑtermittere aliqd absq3 sollicitudine. Dicūt scdo ꝙ oēs actiones dei sunt iuste: ⁊ per ꝯsequēs nō facit maluꝫ: q2 malū nō est ens. ⁊ hec est positio nostra ⁊ vera. Alia positio est Epicureoꝝ: volūt enim ꝙ deus nō curat hec: qm̄ hec multa mala sunt que sapiens dimittere d3: ergo isti sunt in extremo ꝯtradictorio ad illos. nam isti volūt ꝙ nulla sit sollicitudo oino. [Et veritas.] ⁋ Rñdet Auerroes ⁊ vult ꝙ veritas sit ꝙ sollicitudo sit eo modo quo dixit: ⁊ probat. nam si res eēnt sine sollicitudine: eēnt a casu ⁊ extra intētionem agentis: sed per se ⁊ ex necessitate materie. Ultimo narrat ꝓpter hoc argumētum positionē Pithagoricoꝝ. Pithagorici eniꝫ vidētes multa mala esse in reruꝫ natura ⁊ multa bona: cogunt̄ dicere duos deos eē quoꝝ vnus bona: alter mala creet. ⁋ Debes scire ꝙ Pithagorici decipiunt̄. nam nulluꝫ malum est: ⁊ illa mala que ipsi reputāt dicunt̄ mala ꝭm qd vt respectu vnius ⁊ bona respectu alterius: ⁊ ꝓpterea malum simplr̄ nihil est: nō ergo valet ponere duos deos.

Uecūq3 iꝑossibilia accidunt aut absurda: aliter dicētibus. Et qualia gratiosius dicētes. ⁊ in qb⁹ minime dubitationes op3 nō latere. oēs enim ex ꝯtrarijs faciūt oīa: neq3 aūt oīa neq3 ex qd̄ contrarijs recte: nec in qbuscūq3 ꝯtraria existunt: qūo ex ꝯtrarijs erunt non dicūt. Impossibilia enim sunt ꝯtraria adinuicē. nobis aūt soluit̄ ꝭ rōnabilr̄. eo ꝙ tertiuꝫ aliqd sit. alij vo alteꝝ cōtrarioꝝ: mām̄ faciunt: queādmodū qd inequale equali: aut vni multa. Soluit̄ aūt ⁊ hoc eodē mō: mā enim que vna: nulli est ꝯtraria.

⁋ Auerroes ⁊ expositor ꝯueniunt. nam vterq3 vult Aristotelem hic enarrare positionem antiquoꝝ ⁊ eas ꝯfutare. Auerrois dicit Aristotelem hoc fateri: vt ostēdat positionem eius eē magis rōnabilem: q2 per ipsam soluūtur omnes questiones: non sic positiones antiquoꝝ sunt. ⁊ textus bene ⁊ docte declaratur ab expositore. nec potest addi. ⁊ cōmentum similiter patet. Cō. 53.

Amplius omnia praui participatiōe sunt extra vnū: nam malum ipsuꝫ alterum elemētoꝝ. Alij aūt nec principia bonum ⁊ maluꝫ qꝫuis in oībus maxime qd̄ bonuꝫ principium. Alij vo hoc quidem recte: q2 principiuꝫ. Sed quomō bonum principiuꝫ nō dicunt. vtruꝫ vt finis aut vt mouens aut vt species. Incōuenienter autē ⁊ Empedocles: amicitiam eniꝫ bonū facit: hoc autē principiuꝫ ⁊ vt mouēs. Congregat enim ⁊ vt materia. pars eniꝫ mixture. Si itaq3 ⁊ eidem accidit vt mām̄. ⁊ principiuꝫ esse ⁊ vt mouēti: sed esse non idem ꝭm qd̄ duoꝝ igitur amicitia. Incōueniens autem ⁊ incorruptibilem esse litem. sed hoc ipsum est mali natura.

⁋ Quia qdam dixerūt duo. s. ꝙ oīs fiant ex ꝯrijs. ꝙ ꝑma genā cōtrarioꝝ sunt duo. s. bonum ⁊ malum: ⁊ cōtradixit his in textu precedēti: nūc arguit ꝯtra eosdeꝫ: ⁊ vtitur enthymemate hoc mō. Si oīa essent ex ꝯtrarijs: ḡ oīa participarēt malo. que ꝯsequētia p3. nam alteruꝫ elemētoꝝ est maluꝫ ⁊ alteruꝫ est bonū: ergo oīa participarēt malo excepto vno. s. bono. nam bonū est ꝯtrariuꝫ ipsi malo. dicit. Amplius oīa praui. s. mali participationeꝫ essent ꝑter vnū. s. bonuꝫ hoc est enthymema. [Alij aūt.] Narrat positiones alioꝝ vt ondat ꝙ ꝑdicte positiones sunt remote ab oībus ⁊ dicit. alij aūt nec ꝑncipia bonū ⁊ malū. s. dicūt qꝫuis in oībus maxime qd̄ bonū est dicāt eē ꝑncipiū. Est ergo scda positio ꝙ bonū est ꝑcipue ꝑnciꝑuꝫ ⁊ nō malū. [Sed quomō.] ⁋ Cōtra hoc etiam ostēdit eoꝝ diminutionem. d. Sed quomō bonum sit principiuꝫ nō dicunt vtruꝫ. s. vt finis aut vt mouēs aut vt spēs hoc est forma. ⁊ sic isti vident̄ manchi ⁊ diminuti. [Incōuenienter autē.] Nūc spālr̄ narrat Empedoclis pōnem. Ubi debes scire ꝙ Empedocles opinatur amicitiam eē principiuꝫ ⁊ esse

bonū: et q amicitia sit pncipiū duplici ratione.s. vt agēs et vt materia. vt agens qdem: qm congregat: modo congregare est actus agētis. vt materia vero: qr est pars mixti. nam mixtū apud ipsum fit ex quatuor elemētis et lite et amicitia modo eē partem est cōditio materie dicit. In cōuenienter aūt et Empedocles subaudi dicit. amicitiaz enim facit bonū. hoc aūt principiuz facit dupliciter et vt mouēs. congregat enim et vt mā. pars enim est mixture ipsa amicitia. [Si itaqz.] Cōtra arguit: nam nō videt q idem possit esse agens et materia fm eandem rōnem. ergo opz amicitiam eē alterū sub altera ratione. Utrum ergo amicitia sit vt materia magis an vt agēs. quomodo enim non sit possibile vt mā sit fm eandem rationem vtrūqz: qd ergo duoz magis erit. dicit si itaqz et eidem accidit vt materie eē et principiuz et vt mouēti etiam accidat esse principiū. igit fm qd duoz amicitia sit: vtruz sub ratione materie magis an sub ratione agētis. [Incōueniēs aūt.] Secūdo arguit ɔtra Empedoclem. nam ipse ponit litem eē incorruptibilē et ipsam eē principiuz: vt nā mali. litem ergo eē incorruptibilē et eē principiuz: vt malū natura est incōueniens: dicit. Incōueniens aūt et incorruptibilem esse litem: sed hoc ipsum est mali nā. modo hec duo ponere videtur inconueniens.

Cō.54. vel clarus.

Naxagoras aūt vt mouēs qd bonum principiuz. intellectus. sed gratia alicuius mouet: quare alterum. excepto vt nos dicimus. naz medicatiua est sanitas quodāmodo. Incōueniens aūt et cōtrariuz nō facere bono et intellectui.

Specialr 2° pōnem Anaxagore declarat. Anaxagoras ergo ponit q bonū sit pnm et vtitur syllo in 3° figura. nam itellectus est pnm et itellectus est bonū. ergo bonū est pncipiuz. hec est positio Anaxagore ɔtra quem itellus mouet alicuius gra. ergo opz dari aliqd alteruz ab itellectu pmo. cuius gra pmus itellus mouet. Rndet pro Anaxagora: q forte itelligit vt nos itelligimus. s. q in separatis a mā: idem est finis et agens vt sanitas in mēte videt eē ipsa res medicatiua quodāmodo: ergo primus itellus erit pmuz agēs et primus finis pro quāto sui gra mouet. Scdo arguit ɔtra Anaxagorā: nam cōis opinio dicit q ɔria sunt oiuz pna. ergo videt incōueniēs bono et itellectui nō facere ɔtraria. nam itellectus et bonum sunt de numero entiuz: et cōmunis opinio ponit cōtraria eē pncipia oiuz. Sed hec instātia paruм valet cōtra Anaxagoram: sed tenet hypothetice. s. si opinio cōmunis sit vera. s. q omnia sint ex cōtrarijs. Aristoteles autez nō vult Anaxagore cōtradicere. nam ipse fuit plus propinquus vero omnibus alijs. verba textus patent.

Mnes at ɔtraria dicētes nō vtunt ɔrijs nisi figuret aliquis. et quare hec qdem corruptibilia: hec aūt incorruptibilia nullus dicit. oia nāqz entia faciunt ex hisdē principijs. Amplius aūt alij qdā ex nō ente faciunt entia. Alij aūt nisi hoc cogat vnū oia faciunt. Amplius ppter qd semp erit gnatio: et que est causa gnonis nullus dicit. Et duo principia facientibus: aliud necesse primuz principalius eē: et his qui spēs: qr aliud principiuz principalius. ppter qd eniz pricipauit vel pricipat: et alijs qdem necesse sapiētie et bonoratissime scie aliqd ɔtrariuz esse: nobis aūt nō. nō enim est ɔtrariuz primo nihil. nam oia contraria mām hnt: et hec potētia sunt. Contraria aūt ignorātia ad ɔtrariuz. primo vero ɔtrarium nihil. Amplius si nō erūt pter sensibilia alia. nō est principium et ordo: et gnatio et celestia: sed semp principij principiuz. vt theologis et physicis oibus. Si aūt erūt spēs aut numeri nullius cause. si aūt non: neqz motus. Adhuc quō erit ex nō magnitudinibus magnitudo et ɔtinuuz: nō enim nūs facit ɔtinuuz nec vt mouēs nec vt spēs. At vero nulluz erit ɔtrarioz qd qdez et motiuū et factiuuz. Cōtinget enim vtiqz nō eē. At vero posterius qdez ipm facere potētia. nō ergo sempiterna sunt entia: sed sunt. Inter medium igit est aliqd hoz. hoc aūt vt dictū est. Adhuc aūt quō numeri vnū aut aia aut corpus et spēs totalr: et res. nihil dicet nullus: nec ɔtinget dicere si nō: vt nos: dicat: q mouēs facit. Dicentes aūt numerū primū mathematicū: et sic semper aliaz habitā subaz et pricipia cuiuslibet: alia in cōnexaz ipsius vniuersi subam faciunt. nihil eniz alia alij ɔfert aut ens aut nō ens et principia multa. Entia vero nolūt male disponi: nec bonuz plures principes: vnus ergo princeps.

Isti textui nō hēmus cōmētuz. Expositor tn optime et pegregie textuz hūc exponit. Tn videt mihi q pma ps satis pz. In ea eniz cōplet ɔfutationē predictaz pōnum. [Amplius si nō erūt.] Hec est 2a ps vbi ɔdicit Herculeis q subas sepatas despexerūt: et soluz sensibilia acceperūt. ɔtra hos q arguit enthymematice sic: si nulle essent sube pter sensibilia: tūc nec eēt pnm hoc est deus nec ordo: nec gnātio: nec celestia: sed semp pncipij erit pnm. vt theologis et phicis videbat. Sed videt in h enthymemate qd. nam si nō sit gnātio: nō erit pncipij pnm. et per ipm est pncipij pnm. ergo ɔdictio. dōm q ex ppōne impoli sequunt apud phm ɔdictoria. nam falsum ipole est illud quo posito segtur ɔdictio. hec ppō nihil est pter sensibilia: est ppō falsa ipolis. et ppterea segtur vtrūqz. s. q nō sit gnātio pncipij ex pno: et q sit gnātio pncipij ex pno: vt facile quis deducere pōt. [Si aūt erunt.] Hec est 3a ps textus: in qua Aristoteles tāgit Platonē. Plato q posuit duplex genus entiuz sepatoz vt idearū et numeroz. Cōtra hoc arguit Aristoteles multiplr. Primo: qr si hec eēnt vel nullius eēnt cause: vel saltē motus nō eēnt cause: qr abstrahunt a motu. dicit: si aūt erunt spēs aut numeri: nullius cause. s. erūt. Sed si erūt: nō erunt ipsius motus qr abstrahunt ab eo. [Adhuc.] Scdo arguit: ex nō corpore non fit corpus: sed idea et numerus sunt nō corpora: ergo ex idea et numero nō fit corpus cōtinuū et magnitudo: dicit adhuc quomō erit ex nō magnitudinibus magnitudo et cōtinuū. non enim numerus facit continuuz hoc est corpus. nec vt mouēs et agens: nec vt species hoc est forma. [At vero.] Tertio arguit si idea et numerus sunt principia: tunc nullum ɔrioz erit pncipiuz. nam numero nihil est ɔrium: nec idee aliquid tale ɔriatur. et si nullum principioz sit ɔtrarium. ergo gnātio nō est: qm gnātio est ex ɔtrario in ɔriuz: et si gnātio nō est entia nō erunt sempi-

ternamec ſm ſpẽm nec ſm indiuiduũ:ſed nos videmus entia eẽ ſempiterna:ergo eſt aliqđ itermedium vt nos diximus. dicit at vo qđ gdem ⁊ factiuũ ⁊ motiuũ nullum erit de numero ꝯtrarioꝝ. nihil eniꝫ numero vel idee cõtrariaẽ. nam ꝯtingeret. ſ. ideam vel numeꝝ nõ eẽ. omne eni habẽs ꝯtrarium põt non eẽ:ſed. ſ. ſi hẽret ꝯtrarium ꝯtingeret ipſum ꝯtrarium gdem nobilius ⁊ prius facere ſuum ꝯtrarium. ꝓpterea nam calidum facit frigiduꝫ in potẽtia ⁊ ecõuerſo. ⁊ ſic ſi idea vel numerus hẽret ꝯtrarium : ꝯtingeret non eẽ qm̃ illud ꝯtrariuꝫ faceret hec potẽtia: vel hec facerẽt illđ. nõ ergo ſempiterna ſunt entia:nec. ſ. ſm ſpeciem nec ſm indiuiduũ. deſtruit hoc ꝯñs. d. ſed ſunt. ſ. entia ſempiterna. Igiẽ intermedium eſt aliqđ hoꝝ qđ quidem nõ eſt ꝯtrariuꝫ ſed mediuꝫ vt mã. hoc aũt vt dictũ eſt. [Adhuc autẽ.] ❡ Quarto arguit: ſi numeri vel idee cauſe ſunt: quõ erũt cã veritatis vel aĩe: vel corporis: vel ſpẽruꝫ: vel reruꝫ. nullus gdem dicit quõ niſi dicaẽ: vt dixit in 8° huius ꝙ res eſt vna ꝓpter agẽs. dicit adhuc aũt quõ ſi numeri vnũ ſupple erit aĩa aut corpus: aut ſpẽs diuino ⁊ res quecũqꝫ ſit illa. nullus enim gcꝙ dicit nec ꝯtingeret dicere niſi dicat vt nos diximus. ſ. ꝙ mouens facit rem eẽ vnũ. [Dicẽtes.] ❡ Hec eſt vltima pars textus in qua refert põnem Pithagoricoꝝ vbi debes ſcire ꝙ Pithagorici poſuerũt ordinẽ entium ⁊ ordinẽ ꝑncipioꝝ reſpõdẽtium illi ordini entiuꝫ. poſuerũt enim ꝑmũ entiuꝫ numerũ poſt numeꝝ magnitudinẽ: poſt hanc aĩas: poſt has ſenſibilia. ⁊ ſic dixerũt ꝑncipiuꝫ numeri eẽ tm̃ numeri: ⁊ poſt ꝑncipiuꝫ numeri ponũt principium magnitudinis: ⁊ poſt hoc ꝑncipiuꝫ aĩarum: ⁊ poſt hoc ꝑnm ſenſibilium: nec ponũt vnum ꝑncipioꝝ ex alio depẽdere. Sed alteruꝫ ſeipſo eẽ per ſe. ❡ Cõtra hoc arguit Ariſtoteles: nam tunc vniuerſi ſubã erit incõnexa ita ꝙ nulla pars cõferret ad aliam ſiue ſit ſiue nõ ſit dicat. dicẽtes aũt numerũ ꝑmũ mathematici. ⁊ ſic ſemꝑ aliam habitã. ſ. ꝯſequẽteꝫ ſubãꝫ ⁊ dicẽtes principia cuiuſlibet de per ſe alia vt numeroꝝ: aliud ⁊ magnitudinũ: ⁊ aliud ⁊c̃. Incõnexam ipſius vniuerſi faciunt ſubam. nam nihil aliud. ſ. ꝑncipiuꝫ: alij. ſ. ꝑncipio ꝯferret ſiue exiſtẽs ſit ſiue nõ exiſtẽs: ⁊ erunt ꝑncipia multa inuicẽ impmixta. hec eſt ꝑma obiectio. ❡ Secũdo arguit: ſi plura eẽnt ꝑnª diuerſa nullũ hñtia ordineꝫ ad vnuꝫ primũ: entia male gubernarẽtur. naꝫ plures ꝑncipes mali ſunt. vnus ḡ ꝑnceps. dicit entia vo nolunt malo diſponi hoc eſt gubernari. nec bonum plures ꝑncipes: vnus ergo ꝑnceps. ⁊ ſic poſitio hec que negat ꝑncipioꝝ dependẽtiam videẽ erronea. ❡ De vnitate ꝑmi aliqua ꝑſtringamus. nam Ariſtoteles in vltimo ſeruauit. Et lꝫ etiaꝫ plura prima ꝑnª ſimplr̃ nõ ſit ab humana mẽte excogitabile: ſitqꝫ reponẽduꝫ iter poſitiones ac animi primas ꝑpõnes: tñ qꝛ Empedocles ⁊ Pithagoras pluralitatem deoꝝ ac primoꝝ non tm̃ ꝯceſſerũt: imo tanꝙ numerum ꝯtemnerũt: ducimur quedã ⁊ valde pauca ꝑtractare. vbi animaduertẽduꝫ ꝙ recẽtiores enituẽ vnitatem primi ꝑſuadere gnque petitionibus acceptis: que gnque ſunt tm̃ credite ⁊ nõ per ſe note. ⁊ ita coguntẽ rem per ſe notã facere vix ꝓbabilẽ: quapropter rõnibus eoꝝ eiectis duas Ariſtotelis rationes quas in hoc. 12. inuit formare enitar: deinde alijs acceptis alijs e locis eiuſdem philoſophi. ❡ Prima accipiẽ textu cõmẽti. 49. que põt ſic formari. Si eẽnt plura ꝑma ſimplr̃: vl̃ eẽnt eque ꝑfecta: vel vnum eẽt altero ꝑfectius. Si vnũ altero ꝑfectius: vnum eẽt primuꝫ ſimplr̃. Nam primũ ſimplr̃ id volũt ⁊ theologi ⁊ phĩ in quo oĩs ꝑfectio cõtineẽ: ⁊ quo nihil eſt ꝑfectius. quare vnum tm̃ erit. Si vo plura eque ꝑfecta : tũc erũt eiuſdẽ ſpeciei ⁊ plura numero. nã indiuidua eiuſdẽ ſpẽi ea ipſa ſunt: que gdem plura ſunt ⁊ eiuſdẽ eẽntialis ꝑfectionis. que aũt ſunt plura numero: opꝫ eẽ talia vel ꝓpter mãm principalr̃: vel ꝓpter mãm ꝯcomitatiue: ⁊ oĩa talia ſunt corruptibilia vel ſaltem ꝯtingẽtia vt ꝯcedunt oẽs. ❡ Scđa via accipiẽ ab Ariſtotele hic qñ inqt: entia nolunt male diſponi: que lꝫ ſit quaſi rhetorica rõ ⁊ accepta ab Homero: tñ põt reduci ad demrãtionẽ hoc mõ. Si plura ꝑma ꝑnª ſimplr̃ eẽnt: vel vnus ⁊ idem effectus eẽt bis vel ſimul tp̃e geminus. Conſequẽtia facile deduciẽ: qꝛ effectus quẽ vnuꝫ eoꝝ ꝓducit: vel põt ab alio ꝓduci vel nõ. ſi non põt: tunc tm̃ vnũ eẽt ꝑmuꝫ ſimplr̃: illud vꝫ ꝙ põt oĩa ꝓducere. Si aũt põt: vt vꝫ celi motũ ꝑmũ: tunc vel duo eẽnt ꝑmi motus ſucceſſiue ꝓducti vel geminus qđ repugnat itellectui itelligere. ⁊ ꝓpterea ait entia nolle male diſponi: ⁊ ꝙ pluralitas ꝑncipum mala eſt: qꝛ vꝫ eẽt reruꝫ ꝯfuſio: ⁊ gemina rerũ replicatio vel ſucceſſiua. Idem põt ſuaderi ⁊ fortaſſe demrãri: ex eo qꝛ ꝑmum ꝑncipiuꝫ ⁊ ſimplr̃ eſt ꝑma forma: ꝑmus finis: ⁊ ꝑmũ mouens. vbi eniꝫ eẽnt plura ꝑma principia ſimplr̃: eẽnt plures ꝑme forme: plures ꝑmi fines: plura prima mouẽtia. igiẽ plura ꝑma formata: plura ꝑma mota : pluraqꝫ ordinata in finem. ⁊ ſic oĩum ⁊ ſingulariuꝫ rerũ duo eiuſdem perfectionis ⁊ nature vt duo Socrates: duo Platones: ⁊ duo Ariſtoteles. Hec rõ ab Ariſtotele ⁊ Auerroe colligiẽ ꝑmo celi textu cõmenti. 90. ⁊ 92. ⁊ tu quere dicta noſtra ibidem. Ex his ⁊ alijs plurimis pꝫ vnum eẽ ꝑmuꝫ ꝑncipium ſimplr̃: quem vulgares grecoꝝ ꝑmũ deuꝫ vocãt. Cui ſit honor ⁊ gloria hoꝝ noſtrorum laborum.

FINIS.

Venetijs impenſa heredum quondam Domini Octauiani Scoti Modoetienſis: ac ſociorum.
12. Februarij.
1518

Regiſtrum.

A B C D E F Omnes ſunt terni.

